

ÜDVÖZLÉGY OLTÁRISZENTSÉG!

SZENTBESZÉDEK, MELYEKET AZ 1937/38. TANÉV
II. FELÉBEN A PÁZMÁNY-EGYETEM TEMPLOMÁBAN

ELMONDOTT

Dr. TÓTH TIHAMÉR

EGYETEMI NY. R. TANÁR

BUDAPEST

A SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA

1938

Nihil obstat. *Dr. Michael Marczell*, censor dioecesanus. Nr. 2049/1938.
Imprimatur. Strigonii, die 9. Maii 1938. *Dr. Joannes Drahos*, vicarius
generalis.

Stephaneum nyomda és könyvkiadó r. t. Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.
A nyomdáért felelős: ifj. Kohl Ferenc.

BEVEZETŐ BESZÉD.

1.

**VILÁGHÓDOLAT
VILÁGÚJJÁSZÜLETÉS
VILÁGENGESZTELÉS.**

(Szentírás : Fil. 2, 5.—11.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

A Vatikán egyik termében, a Camera della Segnaturá=ban Raffaelnek gyönyörű freskója látható: az Oltáriszentség dicsőítését ábrázoló «Disputa». A mester még csak huszonöt=éves volt, mikor ezt a világhírű falfestményt készítette. Alig van keresztény ember, aki legalább reprodukcióban ne ismerné ezt a nagyszerű képet

Az elnevezése tulajdonkép egészen helytelen. Hiszen a képen nem «disputál», nem vitatkozik senkisémmel. Ellenben megjelenik az ég és föld, hogy hódolatát bemutassa a középen látható szent Ostya előtt. Szent Ambrus, Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás, Szent Bonaventura, IV. Sixtus pápa, Dante és a többiek . . . mind=mind zengik a képen a szent=sgtartóban köztük trónoló Krisztus dicséretét.

A kép több mint 400 éves, az idő megviselte, némelyik angyal és szent arca már elhalványodott rajta . . . de az a megrendítő élő hit, amit kifejezni akar, el nem halványodott soha. Eredeti fényében él az ma is köztünk; el nem halvá=nyodott és soha nem is fog elhalványodni Egyházunkban az 1900 éves Eucharisztiaának alázatos imádása, dicsérete, hódoló tisztelete.

Ez az imádás rendszerint csendben történik, templomaink falai között, a szentmisén résztvevő, a szentáldozáshoz járuló és az Oltáriszentség előtt imádkozó hívek részéről. Picinyke kis örökmécses lobogó lángja, mintha valami szüntelenül dobogó szívnek ritmusa lenne, mutatja az utat a köztünk lakó, elrejtett Krisztus felé.

Néha azonban lángoló szeretetünk nem éri be ezzel a csendes ima=hódolattal. Egyházunk néha szükségét érzi annak, hogy kezébe vegye az oltár drága kincsét és kimenjen vele a templom csendjéből, ki a mindennapi élet forgatagába, az utca lármájába. Hogy a freskó színei el ne halványodjanak, időnként meg kell újítani azokat; és hogy az Oltáriszent=ségbe vetett hitünk el ne halványodjék, hanem mindig friss és eleven maradjon, azt időnként a nyilvános hitvallás erejé=vel és az ünnepi öröm színeivel is föl kell frissíteni. E célból tartják az egyes templomok és egyházközségek évenként a

szokásos úrnapi körmenetet vagy egyéb szentséges körmenetek hódolatát.

Néhány évtized óta azonban minden második évben még egy világra=szóló Úrnapot, egy világhódolatot is rendez a mi Egyházunk. Ez a nemzetközi eucharisztikus kongresszus. Az 1938-ban tartandó XXXIV. ilyen kongresszus színhelye hazánk lesz; nálunk fogjuk tehát világhódolatban ünnepelni a diadalútját járó szentségi Krisztust.

Miből fog állani ez az ünnepség? Nagy körmenetből és ünnepi felvonulásokból? Abból is. Előadásokból és beszédek-ből? Abból is. Fényből és pompából? Abból is. De ez mind nem elég, ez mind nem a legfontosabb.

Az Eucharisziát méltóképpen ünnepelni csak eucharisztikus étellel lehet. Előbb ismerni kell az Oltáriszentséget, aztán szeretni, aztán élni belőle — és csak azután ünnepelni.

Ezért rendelte el a magyar püspöki kar a kongresszust megelőző «szent=év»-et, hogy annak folyamán a hívek lelke az ország minden templomában és egyházközségében részese lehessen egy nagy lelki megújulásnak és fölemelkedésnek, hogy amikor majd május végén reánk virradnak a nagy napok, mindnyájan megerősödött hittel és megnemesült lélekkel tudjunk beállni a világ minden tájáról közénk érkező katolikus hittestvérek vallásos hódolatába.

Ez a szent feladat kötelességemmé teszi nekem is, az egyetemi templom hitszónokának, hogy az én kedves hallgatóimnak is segítséget nyújtsak ehhez a nagy lelki megújuláshoz. Mindnyájan meg fogjátok tehát érteni, sőt egészen természetesnek találni, ha ebben a most kezdődő félévben megszakítom a «Miatyánk»-ról kezdett hosszú beszédsorozat folytatását és ezt a félévet, annak minden beszédét, kizárólag a világkongresszus gondolatának, az Eucharisziának fogom szentelni. A jövő egyetemi tanévben aztán majd ismét fölveszem az elejtett fonalat és folytatni fogom a «Miatyánk» további magyarázatát.

Ezt a fonalat fölvenni pedig annál kevésbé lesz nehéz, mert hiszen most is csak látszólag mondok búcsút az eddigi téma=körnek.

Jól tudjátok, hogy az Úr imájának magyarázatában utoljára ezzel a kéréssel foglalkoztunk: «Jöjjön el a te országod». Nos hát, mi mást akar az eucharisztikus kongresszus, mint Isten országát megszilárdítani, elterjeszteni a földön? Úgy érzem tehát, hogy az Oltáriszentségről tartandó új beszédsorozattal nemhogy elhagynám eddigi beszéd tárgyá=

mat, hanem inkább elmélyítem azt és ráteszem a legszebb koronát.

Adja az Úr Jézus, akinek végtelen ajándékaról, az Oltáriszentségről, szeretnék gyöngé ajkammal, de szívem minden lángoló szeretetével hozzátok szólani, adja meg, hogy a ma kezdődő beszédsorozat nyomán mindnyájunk előtt új fényben sugározzék az oltár titka és új melegséggel lángoljon szeretetünk a «világ örök csodája iránt, melyet elménk föl nem ér». *Adja az Úr Jézus, hogy a beszédek befejezésekor, — amikor már-már a kongresszus első pillanatait éljük — jobban higyjünk az Oltáriszentségben, jobban szeressük azt és életünkkel jobban kövessük!*

*

Úgy vélem, Testvéreim, könnyebb lesz figyelemmel követnetek beszédeimet és sokkal több tanúságot s lelki hasznot merítetek belőlük, ha mindjárt most induláskor röviden megrajzolom előttetek azt az utat, amelyet a beszédek folyamán közösen be akarok veletek járni.

Az egész beszédsorozat négy nagy csoportra fog oszlani.

Az első beszédekben természetesen az Oltáriszentségről szóló keresztény tant kell majd részletesen szemügyre vennünk. *Mit hiszünk az Oltáriszentségről?* — ez lesz az első csoport beszédeinek tárgya.

A többi csoportok beszédeit pedig az Oltáriszentség céljának és áldásainak megtárgyalására fordítjuk. Az Úr Jézus szeretetének ezt a határtalan csodáját három célból cselekedte. Először, hogy a keresztfán egyszer bemutatott áldozatát állandóan megújítsa a szentmiseáldozatban; aztán hogy szent testével és vérével éltesse lelkünket a szentáldozásban; végül pedig hogy köztünk lakván templomaink oltárain, bármikor Hozzá fordulhassunk az élet küzdelmeiben. Az Oltáriszentségről szóló további beszédeket tehát ebbe a három közös címbe foglaljuk össze: *Krisztus értünk* (a szentmisében), *Krisztus bennünk* (a szentáldozásban) és *Krisztus köztünk* (a szentségházban).

A mai beszédet inkább csak bevezetésnek szánom, a figyelem fölkeltésére és az érdeklődés fokozására. Ma csak nagy vonásokban akarok rámutatni, hogy milyen páratlan ünneplés előtt állunk és hogy mi is lesz a mi ünneplésünk tárgya. I. *Ünnepelni fogunk* és II. *kit fogunk ünnepelni?* — ez a két gondolat foglalkoztat tehát minket a mai bevezető beszédünkben.

I. Ünnepelni fogunk!

A) Körülbelül egy éve annak, hogy először szaladt végig a magyar városok és falvak, hegyek és rónák fölött egy hír, — egy hír, amelynek nyomán nyüzsgés- mozgás támadt az egész országban, meleg öröm ült ki az arcunkra és legelső szavunk a hála és köszönet szava volt a Mindenható iránt: Köszönjük Neked, Atyánk, hogy nekünk adtad ezt a páratlan kitüntetést! Nekünk, megtépázott, földre sujtott, elszegényedett magyaroknak, akik a reánk szakadt élet-halálküzdelem nagy viharjában igyekeztünk eddig is megtartani keresztény őseink buzgó vallássosságát, de akik most majd, erre a kitüntetésre, végső erőfeszítéssel és lángoló szeretettel fogunk elkövetni mindent, hogy a világkongresszusból világhódolatot és világengesztelést csináljunk és így fogadjuk földön járó Szent Fiadnak, a szentségi Krisztusnak hozzánk érkezését!

És azóta szakadatlanul erre a nagy hírre gondolunk, a pár hónap múlva reánk virradó és soha többé vissza nem térő nagy megtiszteltetésünkre: az idei május végén Budapesten tartandó XXXIV. nemzetközi eucharisztikus kongresszusra, amikor majd a diadalújtját járó szentségi Krisztus rálép a kicsiny magyar földre.

Az első pünkösdőn párthusok és médok, mezopotámiak, egyiptomiak és rómaiak állottak az apostolok körül; mit kell majd éreznie a Kiskunság magyarjának, a dunántúli hivatalnoknak, a Nyírség földművesének, mit fog érezni a Pestre jött matyóasszony, jász ember, palóc leány, kun legény, mikor mellette térdelnek az Oltáriszentség előtt amerikaiak és ausztrálieiak, kínaiak és indiánok, vörösek és feketék . . . és mind egyek lesznek velünk a hitben, egyek a szeretetben a szentségi Király előtt! Mennyi faj, mennyi szín, mennyi nyelv, mennyi ruházat — de egy hódolás, egy hit, egy szeretet!

B) Tehát mi lesz ez a kongresszus? **Hitünk tökéletes egységének és a katolicizmus szédületes méreteinek tiszteletet parancsoló bemutatkozása.**

Mennyire eltörpülnek e mellett a történelem legismerőbb diadalmenetei is! Mily kicsinység ehhez képest a győzelmi háborúból visszatérő Caesar vagy Constantin bevonulása!

Azt a gyülekezetet majd látni kell! Látni a világ minden sarkáról érkező püspököket, érsekeket, Péter, András,

Jakab, János utódait . . . Némelyik megtört vállán a hívek lelki gondozásának évtizedes terhe; a másoknak ifjú homlokán még alig száradt meg a püspökszentelés olaja. Látni a tudás és életszentség, elmélet és gyakorlat, kultúra és életbölcseiség felhalmozott kincseit, amit csak az 1900 éves katolicizmus finom lelkisége tudott kivirágoztatni.

És mind ennek a párját ritkító gyülekezetnek központja: a Mester a hófehér Ostya színei alatt. Sem érdek, sem érzelm, sem politika, semmi más nem hozta össze ezeket az embereket tízezernyi kilométerek messzeségéből, hegyeken, sivatagokon, tengereken keresztül, csak a Krisztus titokzatos jelenlétébe vetett rendíthetetlen hit.

Hogy milyen páratlan ünnep lesz ez minden hívő számára, de kiváltkép a magyar nép számára, azt csak az tudja előre megsejteni, aki már résztvett egyik-másik ilyen összejövetelen, amelyen a világegyház hódol minden hitével, szeretetével, alázatával és büszkeségével a szentségi színek igénytelen leple alatt élő Alapítója, az Úr Jézus előtt. Az isteni Gondviselés nekem megengedte, hogy résztvegyek 1912-ben a bécsi, 1924-ben az amsterdami, 1926-ban a chicagói és 1932-ben a dublini hasonló kongresszusokon, — ne csodáljátok tehát, ha már előre elfog a lelkesedés és öröm annak a mérhetetlen lelki hatásnak, hódolatnak, újjászülésnek és engesztelésnek tudatára, amely a mi kongresszusunk nyomában is ki fog fakadni minden résztvevőnek, de elsősorban a magyar népnek lelkében.

C) Mert hiszen talán mondanom sem kell, hogy világgongresszusunknak végső elemzésben ez a célja: a **világhódolatból világújjászületést és világenszételést csinálni**, az emberiség arcát visszafordítani Isten Fia által a mennyei Atyához.

Ez a végső cél, — minden más csak eszköz, csak járulék, csak segítség a cél felé. Azokban a napokban olyan pompát fejt ki a katolikus Egyház, aminek kifejtésére csak egy közel 2000 éves mult képesíti, — de nem ez a kongresszus célja. Megjelennek a világ minden tájáról hívei és díszes ruhákba öltözött főpapjai, elővesszük évszázadok alatt szerzett drága egyházi ruháinkat és értékeinket, látni fogunk szemképráztató felvonulásokat és gyűléseket, — és mindez nem a kongresszus végső célja, mindez csak eszköz a végső cél felé.

És mi az a végső cél? Az egyetlen, a kizárólagos és végső cél: fölgyújtani a lelkekben a szentségi Krisztus iránti hitet és szeretetet, hogy az Oltáriszentség tudatosabb megbecsülése

és odaadóbb szeretete által megerősödjék az emberiség istenhite is és ebből a megerősödött hitből harmónikusabb, békésebb, boldogabb élet örömét élvezhesse a küzdelemben már-már kifáradt emberi nem.

És mi lesz még ez a kongresszus? Egy nagy, néma tiltakozás is. Méltóságteljes, de csöndjében is imponáló válasz azoknak, akiknek ma egyetlen céljuk kitépni Isten hitét az emberek szívéből.

A moszkvai Istentelenek Szövetsége 16.000 delegátussal tartott kongresszust és azon olyan vallásgúnyoló és Isten ellen lázító beszédek hangzottak el, hogy szégyellené magát miattuk Afrikának legsötétebb erdei lakója. És mikor ez a 16.000 ember azt hirdeti, hogy Isten meghalt, mert a Kreml mai urai ezt így határozták el, akkor a mi kongresszusunk száz- meg százezres résztvevői, és a messzi távolból lelkileg csatlakozó milliós meg milliós tömegei adják meg a választ: Nem halt meg az Isten, él és örökké élni fog!

Világhódolat — világújjászületés — világengesztelés: íme, ez a mi készülő kongresszusunk végső célja!

II. Kit fogunk ünnepelni?

Dehát miről is lesz itt szó, kit is fogunk itt világraszóló lelkesedéssel, embert meg nem illető imádással ünnepelni?

Az Eucharisziát, az Oltáriszentséget.

Aki pedig tudja, mi az Oltáriszentség, az nem sokallhatja akár a legnagyobb ünneplést sem.

A) Mi az Oltáriszentség?

a) *A köztünk élő Krisztus!*

Az Úr Jézus 33 évig élt a földön látható alakban. Akkor — befejezván földi küldetését — dicsőségesen visszatért mennyei Atyjához, de végtelenül szerető Szíve nem akart tőlünk végkép elszakadni. «Nem hagylak árván benneteket» (Ján. 14, 18.), mondotta tanítványainak az utolsó vacsorán. «Íme, én veletek vagyok minden nap a világ végezetéig» (Máté 28, 20.), mondotta búcsúzásának utolsó percében.

És ezt az ígéretét valósítja meg szóról-szóra az Eucharisziában, az Oltáriszentségben. Ahol csak egyetlen egy tabernákulum van a világon, amelyben ott fekszik egy konzekrált szent Ostya, vagyis az Eucharisztia, ott jelen van

Krisztus, köztünk él Krisztus, — nem az emléke, nem jelképe, nem egy gondolata, hanem maga az élő és éltető Jézus Krisztus, a mi isteni Megváltónk. Ugyanaz a Krisztus, aki valaha Palesztina útjain járt, ugyanaz jár most itt köztünk a mi városainkban, falvainkban, országainkban és folytatja köztünk áldott életét minden szeretetével, áldásával, melegségével.

b) Abban az előttünk fekvő mozdulatlan kis ostyában — mint a tridenti szent zsinat hirdeti (Sess. XIII. cap. 1) — jelen van Krisztus *«vere, realiter et substantialiter»*.

«Vere», «igazán». Tehát nem csak jelben vagy képben. Nem úgy, mint az édesanyád van a fényképen, amit olyan nagy szeretettel szoktál nézegetni; mert az csak egy kép, s nem maga az édesanyád. Krisztus ellenben igazán jelen van az Oltáriszentségben, teste és vére lelkével és istenségével együtt, tehát maga az egész Krisztus.

«Realiter», «valósággal». Tehát nem csak álomban, képzeletben, mint mikor egy édesanya álmában látja nemrég eltemetett fiát és elbeszélget vele. Nem! Az anya csak képzelte, hogy ott volt a fia. Mi nem képzeljük, hogy Krisztus itt van, mert valóságban itt is van.

«Substantialiter», «szubstancia szerint», tehát nem csupán az ereje van itt vagy a kegyelme, mint a többi szentségben; hanem úgy és az a Krisztus, aki a betlehemi jászolban feküdt, aki a keresztfán függött s aki az Atya jobbján ül.

Ebben a mozdulatlan, tehetetlen, igénytelen kis ostyában? Igen, abban! Előtted fekszik egy darabka mozdulatlan, fekete kőszén — hidegen, némán, érzéketlenül. És te mégis tudod, hogy a látszat csal, mert ebben a kis fekete széndarabban a Nap évezredekkel ezelőtt kilövelt meleg sugarai vannak felhalmozva. Nos, az Oltáriszentség fehér kis ostyájában nemcsak Krisztus Szívének lángoló szeretete van felhalmozva, hanem benne rejtőzik Krisztus teste és vére, maga az eleven Krisztus.

B) Ha azonban ez csakugyan így van, ugyan merné-e bárki is sokallani, amit az Eucharisztia ünnepléséért teszünk?

a) A nemzetközi eucharisztikus kongresszuson Egyházunk olyan nagy fényt és pompát fejt ki, amin egyesek talán meg is fognak ütközni, amit azonban *egész természetesen talál mindenki, aki világosan tudja, mit tart a mi hitünk az Oltáriszentségről.*

Hiszen fény és pompa, díszruhák és kivonulás, fogadtatás

és éljenző örvendezés nem egész természetes külső megnyilvánulása=e annak a belső tiszteletnek és szeretetnek, amelyet az ünnepeelt személy vagy a közénk érkező vendég iránt érzünk?

Úgy=e, ha valaki az édesanyja születésnapját ünnepli, a legszebb ruháját veszi elő a szekrényből, szép virágcsokrot fog a kezébe és így köszönti anyját, — és ez természetes is, ezen nem botránkozik meg senki sem.

És ha Pestre jön az olasz király, ünnepi lobogók lenge-
genek a házakon, katonazenekar és díszszázad vonul ki az állomáshoz, zászlócskák ezrei lobognak a sorfalat álló iskolásgyermekek kezében, szólnak az ünnepi ágyúlövések, — és ez természetes, ezen sem botránkozik meg senki sem.

Nos hát, Testvérek, ha ez természetes és nem ütközik meg rajta senki, akkor nem ütközhetik meg azon a lelkendezésen és szereteteten, azon a pompán és fényen, azon a hódolaton és imádáson sem, amellyel mi, hívő keresztények, az Oltáriszentséget köszöntjük. Mert abban, a mi rendíthetetlen hitünk szerint, nem az édesanyánkat üdvözljük, hanem azt, akinek atyánkat, anyánkat, lelkünket, megváltásunkat köszönhetjük — az Úr Jézus Krisztust. Mi az Oltáriszentségben nem földi király megérkezését üdvözljük, hanem a «királyok Királyának, az uralkodók Urának» (Jel. 19, 16.) közénk jövetelét, aki által «uralkodnak a királyok és tesznek igazságot a törvényhozók» (Péld. 8, 15.) és aki nélkül «semmi sem lett, ami lett» (Ján. 1, 3.).

b) *«Dehát Krisztus szegény volt és mezítláb járt! Tetszik neki, illik hozzá ez a nagy ünneplés?»* Így akadékoskodnak egyesek.

Pedig mennyire nincs igazuk! Mert abból, hogy az Isten Fia földi életében értünk önként magára vállalta a megaláztatást és szegénységet, nem az következik, hogy örökre megalázott és elhanyagolt maradjon. Krisztus megalázott és szegény volt harminchárom évig, — de aztán már nem. Már pedig az Oltáriszentségben nemcsak a szegény és önmagát megalázó Krisztus van jelen; hanem az a Krisztus is, aki a halál fölött diadalmat aratott; az a Krisztus is, aki a mennybe dicsőséggel felment; az a Krisztus is, aki az Atya jobbán ül; az a Krisztus is, aki ítélni fog eleveneket és holtakat! És minékünk ezt a Krisztust is ünnepeelnünk kell az Oltáriszentségben, és nemcsak azt a Krisztust, aki éretünk csakugyan «kiüresítette magát» (Fil. 2, 7.) és «meg=

alázta magát» (Fil. 2, 8.) és szegénnyé lett. Mert hiszen nem olvassuk-e a Szentírásban, hogy az Isten is «felmagasztalta őt és oly nevet adott neki, mely minden más név fölött van, hogy Jézus nevére minden térd meghajoljon . . . és minden nyelv vallja az Atyaisten dicsőségére, hogy Jézus Krisztus az Úr» (Fil. 2, 9—11.).

Arról tehát nem lehet kétség, hogy ha csakugyan Krisztus van az Oltáriszentségben, akkor valóban méltó arra, hogy minden tiszteletünknek, szeretetünknek s ünneplésünknek központja legyen.

Igen, ha . . . ha mindez így van.

De honnan tudjuk, hogy így van? Mi címen hisszük mi mindezt?

Az tagadhatatlan, hogy az Oltáriszentség tana a Szentháromság hite mellett az egész kereszténységnek legnagyobb misztériuma. Amit mi az Oltáriszentségről vallunk, annyira ellene mond érzékeink tapasztalatainak, hogy ezt soha senki emberfia kedvéért el nem fogadnók, — de elfogadjuk Krisztus szavára. Éppen erről fog szólni a jövő vasárnapi szentbeszéd: Mi címen hiszünk az Oltáriszentségben?

*

Ime, most már látjuk, milyen ünneplésre készül a magyar nemzet és vele a katolikus Egyház híveinek 400 milliós serege! Világkongresszus — világújászületés — világengesztelés!

És milyen öröm lesz a tömérdek idegen számára, ha itt köztünk, az általuk most először látott magyar nép között, eleven, lüktető vallásos élet jeleit tapasztalják majd lépten-nyomon!

Mily megbecsültetést fog bennük kelteni irántunk, mily értékes szimpátiák láthatatlan szálai szövődnek bennük, ha csodálkozva veszik majd észre, hogy itt, a Duna—Tisza táján, él egy maroknyi nemzet, amelyről alig-alig hallottak eddig, vagy csak ellenségeink torzított beállításában, pedig ennek ezeréves országa nemcsak termőtalaja az általuk is mindenekfölött becsült katolikus világszemléletnek, hanem intézményeiben és közoktatásügyében, köz- és magánéletében a vallásos erőknek oly fokú megbecsülését mutatja, aminőre ma rajtunk kívül alig találunk még egy példát.

Fölmérni sem lehet nemzeti szempontból is azt az értéket, amit ezáltal fogunk szerezni édes hazánknak a világ katolikusainak szemében. Ha az ezrek és tízezrek azzal a meggyőződéssel térnek vissza majd hazájukba, hogy a most meg-

ismert maroknyi kis magyar nép a világ katolicizmusának óriási énekkarában oly hangot énekel, amelyet az egész harmóniájának veszélyeztetése nélkül elnémítani nem lehet.

Nem évek, de évtizedek múlva sem tér még egyszer vissza ennyire kedvező alkalom, amikor a reánk figyelő egész világ szeme előtt megmutathatjuk, hogy mély vallásosságunk és ebből fakadó emelkedett erkölcsiségünk alapján méltán követelünk helyet magunknak a világ nemzeteknek nagy koncertjében; hogy a katolikus világnézetnek és az egyetemes emberiségnek egyaránt érdeke fűződik a mi további virágzásunkhoz, mert «ha minket is elfű a sors zivatarja, nem lesz az Istennek soha több magyarja».

Jöjj hát, Eucharisztia áldott Krisztusa! Tágra nyílt lélekkel szomjazik utánad a Te magyar néped! Alázattal áldunk, hozsannával hívunk, vágyakozva várunk! Amen.

**MIT HISZÜNK
AZ OLTÁRISZENTSÉGRŐL?**

11.

„EZ AZ ÉN TESTEM.”

„EZ AZ ÉN VÉREM.”

(Szentírás : Ján. 6, 48.—59.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

A világháború óta lázas nyugtalanságban vívja élet=halál= harcát az emberiség, és ebben a stilszerű környezetben készülünk a mi világot megmozgató nagy ünnepünkre, a XXXIV. nemzetközi eucharisztikus kongresszusra.

Stilszerű hangulat!

Mert amikor minden veszve látszik, akkor üt az Isten órája, s amikor minden emberi kísérlet zsákutcába kerül, akkor jön el a legforróbb, legodaadóbb imádkozás pillanata.

Már pedig olyan odaadó szeretettel, olyan hódoló tisztelettel soha az ember nem tud imádkozni, mint az Oltáriszentség előtt; ott, ahol — rendíthetetlen hitünk szerint — a kenyér és bor színé alatt maga az Úr Jézus Krisztus van jelen közöttünk.

Hogy valóban jelen van, arról nem maradhat bennünk a legkisebb kétely sem.

Igaz, hogy nem értjük, hogyan lehetséges ez, de ez nem lehet ok a kétségre. Vajjon értjük-e, hogyan volt lehetséges, hogy Krisztus megállott a négy napja eltemetett Lázár sírja előtt, három rövidke szót mondott — «Lázár! jöjj ki», (Ján. 11, 43.) — és eljött a négynapos halott. Érted te ezt, Testvérem? Már pedig ugyanez a Krisztus mondta a kenyér fölött: «Ez az én testem», és ugyanez a Krisztus mondta apostolainak: «Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre».

Hihetetlen dolog az Oltáriszentség? Igen, hihetetlen — a hitetlen számára! Aki nem hisz Krisztus istenségében, természetesen nem hihet az Oltáriszentségben sem. De aki hiszi, hogy Krisztus Isten, az — ha a mikéntjét megérteni és felfogni nem is képes — alázatos hittel fogadja el valóságnak azt, amit Krisztus Urunk előbb ünnepélyes szavakkal megígért, majd később, földi életének legünnepélyesebb pillanatában, meg is adott.

Valóban olyan hallatlan, eszünket annyira túlszárnyaló ez a hittétel, hogy senki kedvéért el nem fogadnók; csak egyetlen egy esetben lehet elfogadnunk: ha maga az Isten hirdeti ezt nekünk. Uram, ha Te mondd, akkor így van. Hogy miként lehet így, azt az én gyöngé kis emberi eszem=

mel föl nem foghatom, de hogy *így van*, azt hiszem és valom, mert — Te mondtad.

De biztos=e, rendületlenül biztos és világos=e, hogy Krisztus csakugyan tanította azt, amit mi az Oltáriszentségről hiszünk? Ez a nagy kérdés, ez a döntő kérdés, amelyre a mai beszédben felelni akarok.

Ha megvizsgáljuk azokat a szavakat, amikkel I. az Úr *megígérte*, majd II. *megalapította az Oltáriszentséget*, okvetlenül erre a következtetésre jutunk: Valóban *így van*! Krisztus Urunk valóban fölfoghatatlanul nagy áldozatot hozott, önmagát adta az Oltáriszentségben, hogy a világ végéig itt maradjon közöttünk.

Ti ugyan, Testvéreim, jól ismeritek az evangéliumnak mindkét helyét, a megígérés és megalapítás történetét; de gondolom, mégsem lesz fölösleges, hanem hitünk elmélyítésére és megerősítésére fog szolgálni, ha a mai beszédben felfrissítem azoknak emlékét.

I. Krisztus megígéri az Oltáriszentséget.

A) Menjünk tehát gondolatban Kafarnaumba, ahol nagy sereg ember veszi körül az Úr Jézust.

a) Csak egy nappal előbb cselekedett köztük az Úr egy nagy csodát: *öt kenyérral ötezer embert jól tartott*. «Szánom a sereget, — mondotta akkor, mert ím már három napja tartanak velem és nincs mit enniök» (Márk 8, 2.) És hogy éhen ne pusztuljanak, csodás módon adott nekik ételt.

Milyen finom lélektani előkészítése volt ez a csoda Krisztus másnapi beszédének! Hiszen olyan dolgot akart velük közölni, amelyenről még sohasem hallottak s ami egészen hihetetlenül fog hangzani az emberek előtt. «Szánom a sereget» — fogja most is mondani; de most már nem azért szánja, mert éhen vesznek a pusztaságban, hanem azért, mert lelkük fog éhen pusztulni az élet nagy pusztaságában, hacsak nem ad lelküknek is csodálatos táplálékot, mint tegnapi nap adott testüknek.

b) *Mai beszédét némi szemrehányással kezdi az Úr*, mert látja, hogy a népet ma már nem egészen tiszta szándék hozta feléje: inkább a tegnapi kenyérszaporítás megismétlését várták. «Kerestek engem, . . . mivel ettetek a kenyerekből és jóllaktatok» (Ján. 6, 26.), mondja nekik.

Ebből a gondolatból azonban mindjárt áttér a mai nagy,

új hír bejelentésének előkészítésére: «Fáradozzatok, de ne olyan eledelért, mely veszendő, hanem azért, mely megmarad az örök életre, amelyet majd az Emberfia ad nektek» (Ján. 6, 27.).

Az emberek felfigyelnek: miféle eledelt fog nekünk adni, ha nem kenyeret? És Jézus most már nyíltan megmondja: «Én vagyok az élő kenyér . . . A kenyér, melyet majd én adok, az én testem a világ életéért» (Ján. 6, 51. 52.).

«A világ életéért!» Vagyis a kenyér színe alatt azt a testet adom majd nektek, amely a keresztfán fog szenvedni a világ megváltásáért.

Bizonyára e szavakra gondolt Szent Ágoston, mikor klasszikus rövidséggel írja: «Az emberek étellel és itallal akarják elérni, hogy ne éhezzenek és ne szomjazzanak. Ezt azonban csak ez az étel és ez az ital adja meg. Aki ezt élvezi, azt halhatatlanná és romolhatatlanná teszi és a szentek közösségébe vezeti. Ott béke lesz és teljes és tökéletes egység».

B) Dehát csakugyan így kell-e ezt érteni? Szóról-szóra? És nem képletesen? Nem átvitt értelemben? Nem úgy-e, hogy Krisztus az ő tanítására, az ő hittételeire gondolt: az én tanításomat adom nektek, aki azt követi, örök életet nyer.

a) Hogy mennyire nem erre gondolt az Úr, rögtön kiűnik abból, ami ezután következett.

Hallgatói *ugyanis szóról=szóra értették* — úgy, ahogy ma is érti az Egyház — és éppen ezért nagy vita támadt köztük: «Hogyan adhatja ez nekünk az ő testét eledelül?» (Ján. 6, 53.).

Akárcsak a mai hitetleneket hallanók: Ugyan, hogy képzelték olyat, hogy az a mozdulatlan kis ostya az élő Krisztus legyen? . . .

Az Úr látja a mozgolódást, hallja a vitakozást, — és mit csinál? Ha beszédét nem szóról=szóra akarta volna értetni, föltétlenül ki kellett volna javítania szavait: Ne vitakozzatok, nem így értettem.

De vajjon kijavította-e? Annyira nem, hogy inkább még erősebben megismétli, amit első ízben mondott. «Bizony, bizony mondom nektek: Ha nem eszitek az Emberfia testét és nem isszátok az ő vérét, nem leszén élet tibennetek» (Ján. 6, 54.). És végső nyomaték gyanánt, hogy most már ne maradjon fenn semmi kétely sem, még hozzáteszi: «Mert az én testem! bizonyval étel és az én vérem bizonyval ital» (Ján. 6, 56.).

b) *«Ha nem eszitek az Emberfia testét . . .»* Miket mond itt az Úr Jézus? Olvasta Ő Homerost? Vagy Tolstojt? Pedig most éppen az ő kínzó kérdéseikre felel. Sőt nem is felel, hanem megoldja azokat.

Homerosmondotta, hogy az emberek úgy tárják ki lelküket az Isten felé, mint az éhes madárfiókák csőrüket az anyamadár felé.

És Tolstojmondotta, hogy mint a fészkeből kiesett kis madár, úgy sípog a lélek az Isten után.

És most jön Krisztus és megerősíti ezt és mondja: Bizony úgy van. De még úgyabban van. Nem csak vágy=notok kell Isten után: egyenesen ennetek kell az Istent! Én éppen azért is vettem testet, hogy testi=lelki tápláléktok lehessetek.

Mióta ember él a földön, állandóan égette a vágy: egyesülni Istennel, — nos, most teljesedik be nemzedékek epesztő vágya. «Én vagyok az élő kenyér, mely mennyből szállott alá» (Ján. 6, 51.). Ő, igen: jó kenyér, ízletes kenyér, «minden gyönyörűség lévén abban». Csodálatosan benne van mindenféle íz, amint kinek=kinek mire van szüksége. Akit büszkeség fölfú, az alázatot talál benne. Akit érzékiség gyötör, az a tisztaság szeretetét találja. Akit szomorkodás kínoz, az örömet nyer. Aki már=már elcsügged a harcokban, az erőt kap a kísértések ellen. Krisztus, te vagy az élő kenyér!

C) Krisztus újabb szavainak hatása megrázó volt. Most már nem csak a nép közt támadt vitatkozás, hanem **többen megrendültek az Úr tanítványai közül is.** «Kemény beszéd ez, ki hallgathatja azt?» (Ján. 6, 61.). Ezt mondták és kezdtek elszállingózni.

a) Pedig mennyire nem volt kemény beszéd! Mennyire meg lehetett volna érteni! *Csak elemezniök kellett volna a szeretet természetét és törvényeit.*

Ime a szeretet hármasszavú alaptörvénye: együtt lenni, eggyé lenni, egymás által élni.

Együtt lenni. Van=e nagyobb fájdalom, mint a búcsúzás és elválás azok közt, akik igazán szeretik egymást? Mit meg nem tennének, csakhogy soha egymástól ne kelljen elszakadniok! Ember azonban nem tudja ezt megtenni. De meg tudta Krisztus. Ime, én veletek vagyok mindennap a világ végezetéig!

De a szeretetnek nem is elég a jelenlét. Ennél többet akar: *eggyé lenni.* Ő én bennem, én ő benne. Ember ezt

megint nem tudja megtenni. De meg tudja Krisztus. Ezért tűnik el a kenyér állaga az Oltáriszentségben és lép helyébe a megdicsőült Krisztus, hogy így megvalósíthassa legtitkosabb álmainkat: én Őbenne, Ő énbennem. Mi lesz tehát azzal, aki áldozott? Olyan meleg viszonyba kerül Krisztussal, mint a barát barátjával? Nem, mélyebben. Mint a jegyes jegyesével? Nem, mélyebbe. Mint az anya gyermekével? Nem, mélyebbe!

Ha pedig ez megvan, jön a harmadik fok, a legáldottabb : *egymás által élni*. «Élek, már nem én, hanem Krisztus él bennem» (Gal. 2, 24.), vagyis Krisztus lesz életem mozgatója, alapelve, stílusa. «Aki eszik engem, él énáltalam» (Ján. 6, 58.), mondja az Úr.

b) Ezt hirdette Krisztus Urunk ebben a kafarnaumi beszédében. *Ezt nem akarták hallgatói elfogadni és inkább elhagyták Őt.*

Gondolhatjuk, milyen rosszul esett ez az Úrnak. Gondolhatjuk, mily fájdalommal nézett utánuk. Az, aki mindenkét megmenteni jött a földre. Márcsak igazán itt lett volna a végső alkalom, hogy utánuk kiáltson: Jöjjetek vissza, hiszen én nem így értettem.

Egyenesen elképzelhetetlen, hogy Krisztus egy ennyire fontos, ennyire alapvető kérdésben tévedésben hagyta volna apostolait és általuk a hívek százmillióit egész a világ végéig! Krisztus soha nem szedett rá minket; csak ebben a legfontosabb hittételben tette volna meg? Ha Krisztus nincs jelen az Oltáriszentségben, akkor bálványozás, a legszörnyűbb bálványozás, amit mi a misében, amit az áldozásnál csinálunk! És Krisztus mindezt előre tudta, — hát megengedte volna, szó nélkül elnézte volna ezt a tévedésünket?

Pedig nézzük csak, mit tesz Krisztus? Nem javít ki semmit! Nem von vissza semmit! Ellenben odafordul a legbensőbb barátaihoz, a tizenkettőhöz: «Csak nem akartok ti is elmenni?» (Ján. 6, 68.).

Mintha mondaná: Tudjátok, mennyire szeretlek titeket; ha azonban ti sem hiszitek, amit mondok, inkább menjetek el ti is, de szavaimból vissza nem vonok semmit.

Hát mondjátok, Testvérek, lehetett volna-e ennél határozottabban, ennél világosabban bejelenteni az Oltáriszentséget? Lehetett volna-e alaposabban előkészíteni az apostolokat, hogy majd amikor az ígéret után eljön az alapításnak ideje, már ne csodálkozzanak, ne értetlenkedjenek, ne hitetlenkedjenek?

II. Krisztus Urunk megalapítja az Oltáriszentséget.

Az utolsó vacsorán pedig eljött az alapítás ideje.

Amit az Úr Jézus kafarnaumi beszédében megígért, meg is adta, amikor a búcsúzás megrázó pillanatában a kenyéret és bort saját testévé s vérévé változtatta, hogy azoknak színei alatt velünk maradhasson a világ végezetéig. (Máté 26, 17—29., Márk 11, 12—25., Luk. 22, 7—23., Kor. I. 11, 23.—25.)

A) Az Eucharisziáról szóló egész katolikus hit, az egész eucharisztia=tan, az Úr Jézusnak három rövidke mondatán épül. Ez a három mondat: **«Ez az én testem», «ez az én vérem», és «ezt cselekedjétek az én emlékezetemre».** Ez a három mondat egy egységbe olvad össze és forrása mind annak, amit az Oltáriszentségről tanít a katolikus Egyház.

És mit tanít?

a) *Valami egészen páratlan, egészen fölfoghatatlan, egészen megrendítően fönséges dolgot.*

«Ez az én testem», «ez az én vérem». A kenyér és bor külső megjelenési formája, íze, illata, alakja, súlya, szóval a kenyér és bor színei megmaradtak, de nem maradt meg a kenyér lényege: átváltozott Krisztus testévé és vérévé. Minthogy azonban Krisztus most már megdicsőülten él a mennyben, a megdicsőült Krisztusban pedig test és vér szét nem választható — mert ez a halált jelentené — azért tehát a kenyér és bor színei alatt maga az élő Krisztus van jelen testével, lelkével, istenségével, emberségével, igazán, valóságban, lényegileg.

És hogy ez ne csak egyszer történt legyen, az utolsó vacsorán, erről intézkedik az Úr parancsa: **«Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre».**

A világ ilyen döntő fontosságú szavakat még nem hallott.

Páratlanul fönséges szavak voltak azok is, amik a világ teremtésekor elhagyták a Teremtő ajkát: **«Legyen világosság! És lőn világosság»** (Móz. I. 1, 3.); de ezek csak a világosságot hívták le a földre, míg amazok magát a világosság Teremtőjét hívják közénk.

Nagyszerű szavak voltak azok, amiket Szűz Mária mondott az angyalnak: **«Legyen nekem a te ígéd szerint»** (Luk. 1, 38.); nagyszerűek, mert lehívták Krisztust a földre; de csak egyszer hívták le. Ellenben e szavak óta; **«Ezt csele-**

kedjétek az én emlékezetemre», bármikor közénk hívhatjuk, mintegy állandóan fogva tarthatjuk Krisztust a földön.

b) Azt kérditek: *Nem csodálkoztak-e az apostolok, mikor ezeket a hihetetlenül hangzó szavakat hallották?*

De bizonyára csodálkoztak — volna, és el sem hitték — volna, ha megelőzőleg már sok mást nem láttak volna. «Ez az én testem», «ez az én vérem» — ez bizony egészen hihetetlenül hangzott volna előttük.

De a csodálatos kenyérszaporításnál ők már látták, hogy az anyag mily alázatosan engedelmeskedik az Úr Jézus akaratának.

És mikor Krisztus a háborgó tengerre ráparancsolt, már látták, hogy szavának ereje nincs alávetve az anyagi világ törvényeinek.

És mikor a Tábor hegyén színében elváltozott előttük, látták, hogy ki tudja magát ragadni a földi törvények alól.

Igy már érthető, hogy a hívő lélek alázatával hajtottak fejet a fönséges szavak előtt: «Ez az én testem», «ez az én vérem». Szinte természetes volt, hogy ugyanaz a Krisztus, aki csodáinak sorozatát a kánai menyegzőn azzal kezdte, hogy a vizet borrá változtatta, most azzal zárja földi életét, hogy a kenyeret saját testévé, a bort saját vérévé változtatja.

B) Dehát egészen biztos tanítása-e ez a kereszténységnek?

a) Egészen biztos. Ha szabad magamat így kifejezni: biztosabb, mint bármelyik más tétel. Mert *nem egy, nem két szentíró emlékezik meg róla, hanem öt*. A megigérés jelenetét leírja Szent János, az alapításét Szent Máté, Szent Márk, Szent Lukács és Szent Pál. Már pedig amire egyszer Krisztus, az Isten Fia, azt mondja: «Ez az én testem» és «ez az én vérem», az abban a pillanatban csakugyan Krisztus testévé és vérévé lesz.

Kivéve egy esetet!

Kivéve azt, ha Krisztus csak képletesen akarta ezt érteni, és nem szóról=szóra.

Igen ám, de akkor más kifejezést, más szavakat kellett volna Neki választania. Vagy ha már ezeket választotta, legalább is magyarázatot kellett volna hozzáfűznie.

Ha nem szószerinti értelemre gondolt, akkor valahogy ilyesformán kellett volna még pótlólag nyilatkoznia: Csak aztán vigyázzatok és ne értsetek félre. Én csak arra gondoltam, hogy ez lesz az én testem «emléke», «képe», «e kenyér

mögött van az én testem», «ennek a kenyérnek vétele úgy fog hatni rátok, mintha a saját testem lenne».

Igen, ezt kellett volna mondania Krisztusnak, ha csak jelképesen gondolta volna szavait. Amint máskor, amikor csakugyan csak példabeszédekben szólott, ki is fejtí, mit jelentenek képes kifejezései. Itt azonban egyetlen szóval sem utal arra, hogy amit mondott, képletesen kell érteni.

b) És az Egyház nem is értette ezt soha képletesen!

Nincs most arra idő, hogy sorra vegyük a századok tanuságait, írott és vésett, festett és épített emlékeit, amelyek az *Oltáriszentség hitének ősrégiségét és állandóságát bizonyítják*, hiszen nagy tudományos kötetek dolgozták már fel ezt a kérdést. De mégsem állhatom meg, hogy legalább egy-kettőt föl ne említsek előttetek.

A legrégebb keresztény írás, ami a szentírási könyveken kívül reánk maradt, tehát az első keresztények hitének legősibb írásos emléke, már világosan hirdeti, hogy az Oltáriszentségről ugyanazt hitték az első keresztények is, amit mi hiszünk. A könyv az I. sz.-ban készült; címe: *Didaché*. Ennek 14. fejezetében ezt olvassuk: «Az Úr napján gyűljetek egybe, törjétek meg a kenyeret és üljétek meg az Eucharisziát, miután előbb bűneiteket meggyóntátok, hogy áldozatotok tiszta legyen... Mert így hangzik az Úr szava: «Minden helyen tiszta eledeláldozatot áldoznak és mutatnak be nevemnek». (Mal. 1, 11.)

Vagy itt van pl. az egyik legrégebb egyházi írónak, *Tertulliánnak*, többféle és rendkívül érdekes tanuskodása az Oltáriszentségről. Tertullian 160-ban született, tehát valóban ismerhette a legrégebb keresztény tant az Eucharisziáról.

Nos, mit mond róla?

Egyik könyvében (*De oratione* 19. c.) érdekes dolgot említ meg. Az őskereszténységben a böjt olyan szigorú volt, hogy az alatt semmit sem ettek, de a szó szoros értelmében semmit. Úgy hogy egyesek még áldozni sem mertek, nehogy a böjtöt megszegjék. Ezeket azonban biztatja Tertullian, hogy csak áldozzanak, mert «az Úr testének vétele által» («*accepto corpore Domini*») nem törik meg a böjtöt. Tehát egészen biztos, hogy a II. században a keresztények az Eucharisziát az Úr testének tartották, — akár csak mi.

Máskor meg (*Ad uxorem* II. cap. 4.) arra buzdít Tertullian, hogy keresztény ne kössön házasságot pogánnyal.

Mert a pogány fogja-e túrni, hogy a keresztény fél «az Úrnak ismert lakomájához» («convivium Dominicum illud») járuljon? Ugyanezen könyvének 9. fejezetében lelkes szavakkal írja le a tiszta keresztény házasság szépségeit: «Mily gyönyörű egybefűződés a hívő-pár, kiknek egy a hitük, egy a vágyuk célja, egy az életmódjuk! . . . Egyszerre imádkoznak, egyszerre borulnak le, egyszerre böjtölnek . . . Egyszerre vannak a templomban, egyszerre az Isten lakomájánál (convivium Dei)».

Ugyancsak Tertullian írja egy másik könyvében (De corona militum. 3.): «Az Eucharisztia szentségét . . . a kora reggeli gyülekezetben vesszük, még pedig senki másnak kezéből, mint az előjárókéból . . . Aggodalmasan vigyázunk arra, hogy a kehelyből vagy kenyérből valami-le ne hulljon a földre». Miért vigyáznak? Mert az a Krisztus teste!

Ugyancsak Tertullian írja (De resurrectione carnis 8.): «A test élvezi Krisztus testét és véré, hogy a lélek is táplálkozzék az Istenből».

Ime, mennyi tanuság csak egyetlen egy írónál is! És mindez a II. századból!

Még többet hozhatnánk fel egy másiktól, *Szent Cyprián-tól*, aki meg 200 körül született.

Egyik könyvében (De lapsis 15. cap.) azt kifogásolja, hogy a hitükben megingottakat könnyen visszafogadják és ezek — bár még szinte rajtuk van a bálványimádás foltja — nekiesnek az Úr testének. Még nem engesztelték ki az Istent — írja a 16. fejezetben —, így tehát «erőszakot követnek el az ő testén és vérén és most kézzel és szájjal még gonoszabban vétkeznek az Úr ellen, mint amikor megtagadták őt». Ugyanezen könyvének 25. fejezetében «az Úr véréből megszentelt itálnak» («sanctificatus in Domine sanguine potus») nevezi az áldozást.

Egy másik levelében (6. Epist. 15. 1) megint azt kifogásolja, hogy egyes papok túl hamar engedik vissza a közösségbe azokat, akik az üldözés alatt hitehagyottak lettek. Mint írja: Mikor még nem is tartottak bűnbánatot, már hozzá bocsátják őket az áldozathoz és így «az Eucharisziát, azaz az Úr szent testét, megszenteltelenítik».

Ilyen határozott és világos tanubizonyosságok láttára valóban mi sem tehetünk mást, mint tett az ősegyház egy másik nagy hittudósa, *Jeruzsálemi Szent Cyrill*, aki így kiáltott fel: «Minthogy tehát ő maga (Krisztus) kijelentette s kimondta a kenyérről: ez az én testem, ugyan ki mer még kételkedni?

S minthogy a borról maga állította s mondta: ez az én vérem: vajjon ki kételkedhetnék benne valaha, azt mondván, hogy nem az ő vére?»

* * *

Kedves Testvéreim! A búcsúzó Krisztus utolsó szavai ezek voltak apostolaihoz: «Veletek vagyok mindennap a világ végezetéig». Krisztus Urunknak ez a bátorító és erősítő ígérete ugyan hol válik annyira valóra, mint az Oltáriszentségben? Jézus itt csakugyan velünk van, köztünk lakik, mi vele élünk, előtte térünk pihenőre, előtte ébredünk, az Úr Jézust meg tudjuk látogatni, gondtól terhelt homlokunkat oda tudjuk nyugtatni dobogó Szívéhez . . . És — ami mindennek a betetőzése — mi Krisztust magunkhoz tudjuk venni és Vele egygyé válni!

És ha valaki még mindig aggodalmaskodva kérdezné: «De kérem, ez annyira hihetetlen, annyira hallatlan dolog! Hát egészen biztos, hogy Krisztus csakugyan jelen van az Oltáriszentségben?» . . . mondom, ha valaki még mindig aggodalmaskodnék, attól csak ezt kérdezném:

— Mondd, Testvérem, hiszed te, hogy Krisztus élt?
 — Már hogyan hinném!
 — És hiszed, hogy Isten volt?
 — Hogyan hinném!
 — És hogy szeretett minket?
 — De mennyire!
 — És hogy isteni hatalmával mindent megtehet, amit akar?

— Hiszem.
 — És hogy ezt mondotta: «Ez az én testem», «ez az én vérem»?

— Azt is.
 — Hát akkor?... Hát akkor mi kell még több? Nem hiszel az ő szavának? Az Istenfia szavának?

Nem akarsz elmondani Szent Jánossal: «És mi megismertük és hittünk a szeretetben» (Ján. I. 4, 16.)?

De akarom, Uram! De hiszek, Uram! De Élédbe téredelek, Uram! És hálás, örvendező szívvel imádlak Téged, Uram, Oltáriszentségben köztünk élő drága Üdvözítőnk!

*Imádlak áhítattal, Isten: rejtelem,
 aki e jelekben titkon vagy jelen.
 Néked egész szívem átadja magát,
 mert Téged szemlélve elveszti magát.*

Szem, ízlés, tapintás megcsalódhatik :
de a hallás Rólad hittel biztosít.
Hiszem, amit hinni Isten fia szab :
igédnél, Igazság, mi van igazabb?

Isten=volta rejtve volt a keresztfán ;
itt ember=arcát is rejti e talány.
De én mind a kettőt hiszem s vallhatom,
kérve amit kért a bűnbánó lator.

Sebeid Tamásként látnom nem lehet
mégis Istenemnek vallak Tégedet.
Hadd, hogy egyre jobban hinni tudjalak,
Tebenned reméljek, Téged vágyjalak.

Isten halálára emlékeztető
eleven kenyér és embert éltető,
add, hogy éljen lelkem Belőled csupán
s jóízét Tebenned ne veszítse szám.

Kegyes pelikánom, Uram, Jézusom,
szennyes vagyok, szennyem véreddel mosom,
melyből elég volna egy csöpp hullni rá,
világ minden bűnét meggyógyítaná.

Jézus, kit titokba fedve látlak itt,
mikor lesz, hogy szomjas vágyam jóllakik,
hogy majd fátyol nélkül nézve arcodat
leljem szent fényedben boldogságomat?

(Aquinoi Szent Tamás hymnusza, Babits ford.)

III.

**AZ ISTENI SZERETET
CSODÁJA.**

(Szentírás : Ján. 12, 44.—13, 1.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Leonardo da Vincinek híres képéről, az «Utolsó vacsora»-ról érdekes apróságot jegyeztek föl. Eszerint a 12 apostol arca már készen lett volna, hiányzott azonban az Úr Jézusé. A művész belekezdett ugyan, de végre is e szavakkal tette le ecsetjét: «Nem megy! Túlnehéz feladat! Gyöngé és bűnös embernek nem sikerülhet az Istenfiát isteni hatalmának és szeretetének csúcspontján méltóképp ábrázolni».

Igy szólt állítólag a nagy művész, mikor az Utolsó vacsorát akarta megfesteni. De ugyanezt érzi a szónok is, mikor az Utolsó Vacsora páratlan ajándékáról, az Oltáriszentségről akar megemlékezni.

Wagner Richard, a nagy zeneköltő, ezt írta egy ízben: «Zu wissen, dass ein Erlöser einst dagewesen ist, bleibt doch das höchste Gut der Menschen»; «tudni, hogy valaha itt járt köztünk egy Megváltó, mégiscsak a legnagyobb kincse az emberiségnek». Tudni, hogy valaha itt járt köztünk, már ez is a legnagyobb kincsünk! Dehát akkor mit jelent tudni, hogy nemcsak valaha járt köztünk, hanem ma is itt van? Itt van személyesen, testével=lelkével, ugyanaz az élő Krisztus, aki valaha itt járt köztünk! Mert az Oltáriszentségben, a szeretet csodájában, így van köztünk Krisztus.

Ranke Lipót, a nagy történetíró, ezt mondja Krisztusról: «Nem volt a földön ártatlanabb és hatalmasabb, fönségesebb és szentebb, mint Krisztus működése, élete és halála; szavának minden leheletéből a legtisztább isteni levegő árad, szavai, mint Péter kifejezte, az örök élet igéi». Ezt írja a nem-katolikus Ranke. De mit írt volna akkor, ha hite neki is tanítja, amit nekünk tanít: hogy ugyanaz az ártatlan, hatalmas, fönséges és szent Krisztus elevenen él ma is köztünk az Oltáriszentségben, a szeretet csodájában?

Az Oltáriszentséget méltán nevezhetjük «az isteni szeretet csodájának». Szent János apostol az utolsó vacsora leírását nem ok nélkül vezeti be ezekkel a szavakkal: «Szerette övéit, kik a világban valának, mindvégig szerette őket» (Ján. 13, 1.); valóban: a Krisztus szívében lakozó isteni szeretetnek köszönhetjük az Eucharisztia gondolatát és megvalósítását.

Csak az Úr Szívében lakozó határtalan szeretettel magyarázhatjuk, hogy I. *Krisztus Urunk erre az áldozatra vállalkozott*; de II. ugyancsak ez a szeretet a végső válasz is az *Oltáriszentség körül fölmerülő minden nehézségünkre*.

I. Szeretetből vállalkozott erre az áldozatra.

A) **Krisztus szeretetét emberi mértékkel fölmérni, emberi szavakkal kifejezni nem lehet.** De van-e ezen csodálkozni való, mikor még annak a szeretetnek mélységét, nagyságát, áldozatkészségét sem tudjuk kifejezni, amit egy anyai szív, de mégis csak emberi szív rejt magában?

a) *Mily óriási a különbség az emberi szeretet és az isteni szeretet között!*

Az emberi szeretet változékony, mulandó, rövid. A haladóknak az fáj legjobban, hogy el kell válniok gyermekeiktől, akiket annyira szerettek. Ha hatalmukban állana, bizony itt maradnának továbbra is velük, köztük. Nem áll hatalmukban. Akkor legalább valami emléket adnak nekik — képet, gyűrűt, hajfűrtöt — hogy el ne feledkezzenek róluk.

És mégis előbb-utóbb elfeledkeznek. Mert mindnyájunknak közös emberi hibája: könnyen felejtünk.

Igy felejtettük volna el az Úr Jézust is az Oltáriszentség nélkül. Képzeli csak el, hogy nincs Oltáriszentség, — mi marad akkor Krisztusból? Egy halovány emlék . . . hol volt, hol nem volt, volt egyszer, 1900 évvel ezelőtt, egy boldog korszak, amikor 33 évig maga a megtestesült Isten járt a földön; csodákat tett, tanított, gyógyított, meghalt, feltámadott és visszament a mennybe.

Mi lett volna Krisztusból az Oltáriszentség nélkül? Hideg történeti emlék, elmosódott kedves kép; lett volna belőle — az elfelejtett Krisztus!

b) De Ő nem akart elfelejtett Krisztussá lenni. Az ember is hadakozik ugyan a feledés ellen, de eredménytelenül, mert nincs hatalma kivédeni annak erejét. Krisztusnak azonban rendelkezésére állott isteni hatalma, hogy annak erejével megtegye azt, amit minden távozó szeretne megtenni, csak ereje nincs hozzá: *Önmagát hagyta itt mindörökre.*

Nézzétek csak, mily páratlanul leleményessé tette Őt végtelen szeretete! Eljött az órája, el kell tőlünk válnia. Valakit azonban itt akar hagyni maga helyett. Ugyan kit hagyjon itt? Senki mást, csak önmagát.

Ezentúl «ott ül az Atyaisten jobbjára felől» is, de viszont itt is marad köztünk, nemcsak képben, nem holt emlékekben, hanem a maga teljes, eleven valóságában. Ilyet csak a végtelen isteni hatalommal párosult végtelen isteni szeretet hozhatott létre.

Mennyire igazán írja Prohászka: «Az Oltáriszentség egy emlék, nem szobor, nem irat; a szeretet emléke, maga a szeretet . . . mintha egy férfiú szobrában élne ő maga, és szeretne, mint szeretett egykor, és amiért most e szobra állíttatott» (Ö. M. XXIII., 10. 1.).

Mi tehát, ma élő keresztények, tulajdonképp sokkal jobban jártunk, mint azok, akik Krisztus korában éltek. Akik akkor éltek, legfeljebb a ruhája szegélyét érinthették, már akik a tömegben hozzáférhettek. Mi azonban kivétel nélkül mindnyájan hozzáférhetünk, nem hogy ruhája szélét illessük, hanem hogy Őt magát a maga valóságában magunkba zárhassuk.

Ó, hát ez az igazi mélysége a mi hitünknek! Erre is gondolhatott volna az az amerikai egyetemi tanár, aki egy alkalommal ezt a kijelentést tette: «Egy valami nagyon imponál és tetszik nekem a katolikus vallásban: az, hogy egyformán kielégíti Newmann kardinálist, meg az én szakácsomat».

Nos, az Oltáriszentségről valóban el lehet mondani: ha olyan mély lelkek és logikus fők imádkoznak előtte, mint Newmann, vagy egyszerű emberek függesztik rá hívő tekintetüket, egyaránt kimeríthetetlen forrását lelik meg benne azoknak a fölemelő gondolatoknak és kegyelmeknek, amikre éppen nekik szükségük van. Ó, igen; ez az Isten gondolkodásának monumentális stílusa! Monumentális! Hányszor használjuk ezt a szót a mindennapi életben is, hol több, hol kevesebb joggal! Monumentálisnak mondunk egy nagy szobrot, egy hatalmas épületet, egy vastag könyvet . . . Pedig igazán monumentális csak egy van az egész teremtett világon: a picinyke Ostyában magát elrejtő végtelen krisztusi szeretet. Mert ezen teljesedik be szóról-szóra Szent Pál szava: «Szeretett engem és önmagát adta értem». (Gal. 2, 20.).

B) Vegyük aztán ehhez még azt is, **mibe került Krisztusnak ez a szeretet?** Nem lehet erről eléggé megilletődötni és eléggé hálás szívvel megemlékeznünk. Uram, hát nem gondoltad meg, mi fog Téged érni, ha így nekünk adod magadat, ha ennyire kiszolgáltatód magadat?

De igen; mindezt tudja, látja, érzi, — mégis megteszi!

a) *Ne is nézzük most a legszörnyűbb dolgokat . . . Ó, mert*

ezek megrázóan kegyetlenek! Ne nézzük most az elvetemült betörőket, akik templomrablásra adják magukat és feltörvén az oltárszekrény ajtaját, a földre szórják, árokba öntik, szemétdombra dobják az Oltáriszentséget... Megreszket a lelkünk ilyen elvetemült szentségtörés hallatára, — de most ne is gondoljunk erre.

Ne gondoljunk arra a másik szörnyűségre se, amikor valaki halálos bűnnel megy áldozni és az egészen tiszta Üdvözítőt belekényszeríti olyan lelki mocsárba, ami még nagyobb kín Neki, mint a betörők bűnös kezébe esni. Nem, most erre se gondoljunk.

b) *Vegyük csak a mindennapi helyzetet*; milyen áldozatba, lemondásba, túsúsba kerül az Úrnak ez az ajándék még hívei között is!

Hogy Krisztus az Oltáriszentségben velünk lehessen, elrejtett Istenné, elfeledett Istenné, elhagyatott Istenné, félreismert Istenné kellett lennie, — és nem riadt vissza ettől az áldozattól.

A földön jártában legalább ember volt, — itt még embernek sem látszik. A földön jártában nagy tömeg tolongott körülötte, — itt sokszor alig jön Hozzá teremtett lény. Itt minden éjjel csendben, magára hagyatva örködik oltárainkon.

Uram! Mit csinálsz Te egész nap az Oltáriszentségben? Uram! Mit csinálsz Te a csendes éjszakákon magadra hagyatva az Oltáriszentségben?

A hívő lélekben fölmerül ez az alázatos kérdés, és nincs rá más válasz: Az Úr vigyáz reád és imádkozik érted. Imádkozik mennyei Atyjához, hogy legyen irgalmas neked és az egész emberi nemnek. Szörnyű bűnök tömegét követi el napról=napra, az emberiség, és ha Isten nem törli el őket haragjában a föld színéről, ezt az Oltáriszentség engesztelő erejének köszönhetjük. Az Oltáriszentség a nagy villámhárító a megbántott Isten haragja ellen.

Aki pedig mindezt megfontolja, vajjon csoda=e, ha kitör belőle a hála éneke:

*Égből szállott szent kenyér,
Értünk ontott drága vér:
Hittel áldunk és imádunk,
Bár az elme föl nem ér.*

*Végzetetlen istenség,
Szerető nagy kegyesség!
Az oltáron velünk áldjon
Tégedet a föld s az ég.*

Csoda=e, ha nem találunk más szavakat, mint Szent János elragadtatott felkiáltását: «Szerette övéit, kik e világban valának, mindvégig szerette őket» (Ján. 13, 1.) Mindvégig, azaz a végletekig.

II. Szeretete válasz a mi nehézségeinkre.

Aki így szeret, annak már csak hiszek!

Hiszek, ha nem is értem meg mindenben.

Igyekszem ugyan okoskodásommal is megközelíteni az ő nagy ajándékát, de¹ minden kételyt elcsitító, végső választ mégis csak az ő végtelen szeretetében találok meg.

A) Tudjátok, mit hoznak fel legtöbbször az Oltáriszentség ellen: **érzékeink ellenkező tanuságát.** «Az Oltáriszentségből nem látok semmit és nem érzek semmit» — mondják a hitetlenkedők.

a) És ez igaz is: *az Oltáriszentségből nem látok semmit.*

De bizonyít-e ez annak valósága és igazsága ellen?

Hiszen a világ telve körülöttem ezer más dologgal, amiről szintén nem látok semmit, vagy ha látok, nincs benne köszönet: mert máskép látom, mint ahogy van.

Tudom pl., hogy a föld óriási sebességgel száguld a világűrben — és érzékeim minderről nem mondanak semmit. Ellenkezőleg: úgy érzem, hogy a föld nyugodt csendben áll a lábam alatt.

Viszont érzékeim azt mondják, hogy a nap minden reggel fölkel; látom is egy hegytetőről, milyen szépen, lassan emelkedik fölfelé — és mindebből nem igaz semmi, mert nem a nap kel föl.

Ha felhős az ég, nem látom a napot. De azért nincs is nap? Dehogy nincs, — csak én nem látom, mert elfogja a felhő. Nem ilyen felhő=e az Oltáriszentség Krisztusa előtt is a kenyér és bor színe? Nem látom Krisztust, de azért ott van!

Vagy nézem télen a szántóföldet: mily hideg, merev, mozdulatlan, élettelen — és mégis millió élet lappang benne. Nézem télen az erdőt: csupa kopasz, merev és halott fa, — és mégis csodálatos élet lappang benne. Nézem a telefondrótokat, amik utcáinkon szerteszét szaladnak: mily hidegek és némák, — és mégis millió emberi szó, zene és üzenet lüktet bennük végig.

b) És hogy te az Oltáriszentségből nem érzesz semmit? Dehát

a 20.000 kg súlyból érzesz=e, ami most nyom tégedet? Meg minden embert!

Földünket levegőréteg veszi körül kb. 180 km magasságig. Ez azt jelenti, hogy itt a földön valamennyien egy tenger fenekén élünk 180 km mélységben, csak nem víz van a fejünk fölött, hanem levegő. De ennek a levegőnek is van súlya, még pedig nem is olyan kevés: egy négyzetcentiméteren 1 kg. Minden emberi test felületére tehát 20.000 kg nyomás nehezedik. Egy zsúfolásig teletömött óriási autóbusz nyomhat ennyit, amennyi súly reánk terpszkedik éjjel-nappal szakadatlanul. És érzesz te ebből csak valamicskét is? Semmit! És mégis így van? Így, — mert az eszem mondja.

Az Oltáriszentségben Krisztus van jelen. Érzed ezt? Nem. És mégis így van? Így, — mert Krisztus mondja, aki mindent tud és mindent megtehet.

Milyen igazán és jogosan írja tehát a mi nagy Pázmá=nyunk: «Azért ha a mi kóstolásunk kenyéríznél egyebet nem érez, ha a szemünk kenyérszínnél egyebet nem lát az Oltáriszentségben, nem méltó, hogy azoknak érzésén megálljunk, mikor az Isten szava másra visz, hanem ahhoz kell erős hittel ragaszkodnunk, amit az Isten mondott, t. i. hogy az ő testét, az ő húsát esszük az Oltáriszentségben. Akik édes Üdvözítönket földön jártában látták, kiváltképen kínszenvedése és halála idején, vajjon érzékeik és emberi ítéletük szerint elhíhatték=e, hogy az mennynek és földnek teremője, hogy az a halhatatlan és örökké uralkodó Isten, aki a latrok között megfeszítettet?»

B) Másnak meg más a nehézsége.

Az Oltáriszentségben az élő Krisztus van jelen, az egész szent Ostyában épúgy teljesen és osztatlanul, mint annak legkisebb részecskéjében. És ha széttörjük az ostyát — amint a miséző pap az áldozás előtt két, majd három darabra töri — nem osztjuk meg ezzel magát Krisztust: **Ő marad minden egyes darabkában a teljes, osztatlan Krisztus.**

a) Hogy te ezt nem érted? Hogy ez lehetetlenség?

Hogy nem érted, azt megengedem. *De csak annak lehetlenség elhinnie, aki azt sem hiszi, hogy Krisztus Isten, a világ mindenható Teremője és Ura.*

Végy kezedbe egy kerek tükört, mondjuk olyan nagyot, mint a szentmise ostyája. Nézz bele, mit látsz benne? Az arcodat. Teljesen, osztatlanul. Most üss a tükör közepére, hogy az három darabra törjön. Nézz ismét bele, mit látsz?

Vajjon három darabra tört-e szét az arcod képe is? Nem! Mind a háromban külön-külön benne van az arcod teljesen és osztatlanul.

— Érdekes! Ez egy jó hasonlat, — mondod talán erre.

Sajnos, csak hasonlat. És mint minden hasonlat, ez is sántikál. Sántikál azért, mert a tükörben csak a képed van, az Oltáriszentségben pedig Krisztusnak nem képe, hanem maga az eleven Krisztus. És sántikál azért is, mert a tükördarabokban megmarad ugyan az arcunk teljesen, de minél kisebbre törjük a tükröt, annál kisebbé válik az arcunk is, Krisztus ellenben nem kicsinyül meg a kis ostyadarabban. De ha sántikál is a hasonlat, ahhoz mégiscsak hozzá segít, hogy eszünk is valamiképp közelebb jusson az Oltáriszentség titkához.

A lélek jelen van az egész testben, annak minden részében; de mégis valahogy a szem a lélek tükre, a szemből mintegy összesűrűsödve néz ki reánk a lélek. Így az Isten is jelen van az egész világban, de az Oltáriszentségben — ne értsétek félre a hasonlatot! — «összesűrűsödve» van az Isten.

Azt kérded: Hogyan fér el a nagy Isten abba a kis Ostyába? Hát azt miért nem kérded, hogyan fér el ez a nagy templom a te kis szemedbe? Annak a hatalmas Istennek, aki a természetet teleszórta nagyszerű erőkkel és törvényekkel, nem volna ereje egy újabb csodát tenni, ha arról van szó, hogy szeretetének fonséges emlékét hagyja szá munkra?

b) De «még mindig nem érted».

Persze hogy nem. De Krisztus szavának csak elhiszed, ha nem is érted! Hiszen — nézdd csak — *mennyi mindent nem értesz még!*

Ha megeszel egy harapás kenyeret, az a szervezetedben a te saját testeddé válik. Ez így van; de senki sem tudja, miként lesz a kenyérdarabból a te véred, izmod, csontod.

A szőlővesszőre rásüt a nap, és akkor a vessző cukrot és zamatot szí ki a földből. Hogy ez így van, azt tudod, — de hogy hogyan történik ez, azt nem tudod. Mert hiszen ugyanaz a nap süt a liliomszárra is, ami ugyanabban a földben áll, mint a szőlővessző, és mégsem cukrot és zamatot húz ki, ellenben kihúzza a földből anyagokat, amikből a liliom szára lesz, és levele és szirma és illata. Hogy ez így van, azt tudod; de hogy hogyan történik ez, azt nem tudod: sem te, sem más emberfia.

Pázmány még egy újabb hasonlattal is szolgál. «Talán az nem fér a fejedbe — írja —, mint lehet az, hogy egy test ennyi sokaságnak osztogattatik ily kis morzsa kenyér színe alatt? Erre azt mondhatnánk, hogy csak abból, amit naponként látunk, kivehetnéd ezt az akadályt elmédből. Mert az a szó, mely az én számban van, noha egymagában van, de elhat ezer ember fülébe és azzal senki kevesebbet nem hall az én szavamból, hogy ezt sokan hallják; mit csodálsz tehát, ha Isten szava, az Isten emberré lett Igéje, noha egymagában egy, de sokakra egyaránt elérkezik.» És még folytathatók is ezt a hasonlatot: Ha egy igazságot előbb tíz ember ismer meg, aztán száz, majd ezer, — az igazság azért nem kisebbedik. És ha egy testet tíz, száz vagy ezer darabra osztok, azért a nehézkedési erőt nem osztom meg és az nem kisebbedik.

Csakugyan úgy van, amint Aquinói Szent Tamás éneкли:

*Amit Krisztus tett ez estén,
hagyta, hogy rá emlékeztvén
cselekedjük mi is azt.
Okultunk szent törvényéből:
így lesz borból és kenyérből
üdvösséges áldozat.*

*Oly kenyér, melyet meg nem tör,
aki vesz miként étékből,
s el se vág, és meg se szel.
Veszi egy és veszik ezren:
annyit egy, amennyit ezren;
fogyasztják és nem fogy el.*

C) És most már mindent értünk az Oltáriszentségből? Választ kaptunk minden kérdésünkre? Ah, dehogy értjük, ah, dehogy kaptunk! Gyöngye kis emberi eszünk kutathat és okoskodhatik, — de a minden kételyt elcsitító, végső válasz csak egy lehet: **Krisztusnak végletekig menő szeretete.**

a) Bármennyire okoskodunk az Oltáriszentségről, bármennyit elmélkedünk róla, végső fokon mégis csak megmarad az titoknak, hitünk egyik legfönségesebb titkának. Megmarad kifejezhetetlennek, mint amilyen maga az Isten. Megmarad szédületes mélységnek, mint amilyen maga az Isten.

Hát akkor mégis miért hiszünk benne?

Erre csak egy válasz van: Elhisszük, mert mindvégig,

a végtelenségig szeretett minket az Úr. A szeretet mindenre képes, képes a lehetetlenre is. «Szeretett engem és önmagát adta értem.» (Gal. 2, 20.) Krisztus Urunk megtette számunkra a lehetetlent. Őt bántod meg, ha nem akarod elhinni.

Mint ahogy az irek nagy szabadsághőse, O'Connel Dániel kifejezte magát egy ízben. Az angol képviselőház folyosóján beszélgetett több skót képviselővel, akik nem voltak katolikusok. Ezek egyike nagyon kikelt az Oltáriszentség hite ellen. Hogy lehet valaki annyira korlátolt, hogy elhiszi, hogy az Krisztus teste? O'Connel nyugodt hangon, melyben azonban benne égett erős hite, csak ennyit szólt: Hát kérem, ezt a dolgot önnek magával Krisztussal kellene elintéznie. Őt vonja felelősségre, mert Ő mondotta, hogy az az ő teste.

És ha fölágaskodnék bennem a hitetlenkedő kérdés: Ugyan, hogy jutott volna eszébe az Úrnak ilyen különös gondolat, hogy saját testével és vérével táplálja minket? — megint csak a szeretet adja meg rá a választ: Hát az édesanya nem így tesz-e? Nem saját testéből építi-e, nem saját vérével táplálja-e még meg sem született magzatát? És az Úr Jézus már csak nem engedheti meg, hogy szeretetben egyetlen egy szív is fölülmúlja Őt, legyen az mindjárt az édesanya szíve is!

b) *Ó, hogyha az Úristen nekem is megadná ezt az erős, rendületlen, kételyt nem ismerő hitet az Oltáriszentség iránt! Ó, ha megadná!* . . .

Pedig megadja mindenkinek, adja, nyújtja mindnyájunk felé, — csak mi nyúlunk-e utána? Mert ha nem nyúlunk utána, bizony nem kapjuk meg.

Isten adja a levegőt is; de belélekezni már neked kell, — és ha nem lélekel, megfulladsz.

Isten adja a fényt; de a szemedet kinyitni neked kell, — és ha ki nem nyitod, sötétben maradsz.

Isten adja a falat kenyeret; de megrágni neked kell, — és ha meg nem rágod, éhenhalsz.

Ép így adja, nyújtja az Oltáriszentséget is; de elfogadni neked kell — és ha el nem fogadod, ha nem élsz vele, ha nem veszed magadhoz, bizony lelked sápadt, vérszegény, göthös lesz és meghalsz. Mert mindnyájunkra érvényesek az Úr szavai: «Ha nem eszitek az Emberfia testét, és nem isszátok az ő vérét, nem leszen élet tibennetek» (Ján. 6, 54.)

Kedves Testvérek! Róma fölött egy kis városkában, Orvietóban, főséges dóm áll; IV. Orbán pápa építtette a bolsenai csoda emlékére.

Tudjátok, mi volt a bolsenai csoda? Amikor a miséző papot is megrohanta az emberi kétely, vajjon csakugyan jelen van-e Krisztus az Oltáriszentségben . . . és íme, Úrfelmutatáskor a bor a kehelyben látható módon is igazi piros vérré változott és forrni kezdett, kiömlött, elárasztotta az oltárt . . . Ez volt a bolsenai csoda és ennek emlékére épült a világhírű orvietói dóm. De mennyivel több lelki csoda történik az Oltáriszentség által naponként, amikor az Oltáriszentség vétele nyomán holt lelkek kezdenek forrni, élni, pirosodni, erősödni, győzni, és lesznek az Oltáriszentség csodájának eleven templomaivá!

Igaz, az Oltáriszentség a hitnek nagy próbaköve is. Minket is válaszütra állít. Tőlünk is megkérdezi az Úr, amit megkérdezett Kafarnaumban a hitetlenkedő tanítványoktól: «Csak nem akartok ti is elmenni?» (Ján. 6, 68.)

Mit felelhetnénk az Úr szavára, ha nem azt, amit Péter válaszolt: «Uram! kihez mennénk? Az örök élet igéi nálad vannak!» (Ján. 6, 69.)

Nem értjük . . . nem értjük . . . de hisszük. Hiszük, Uram rendíthetetlen, fölemelő és térdre kényszerítő hittel, hogy szerettél minket. *De úgy szerettél, hogy nemcsak a halálba mentél értünk, hanem még a halálon túl is velünk akartál maradni. Szeretetedre nem lehet más válaszuk, csak ez: Mindörökké áldassék és dicsőíttessék a legméltoságosabb Oltáriszentség! Amen.*

IV.

**„FÖLDI ZARÁNDOKOK
TÁPLÁLÉKA.”**

(Szentírás: Kir. III. 19, 3.—8.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Tanulságos részletet örökít meg a Szentírás Illés próféta életéből.

Jezábel, a zsidóknak bálványimádó királynője, halálra keresi a nagy prófétát, ő pedig menekülni kénytelen, de a fárasztó futásban egészen elkeseredik, leül a pusztában egy borókafenyő árnyékába és így szól Istenhez: «Elég volt, Uram, vedd el életemet.» (Kir. III. 19, 4.)

De ekkor az Úr angyala megérinti a halálra keseredett prófétát és biztatja, hogy vegyen magához kenyeret és vizet. «Kelj fel — mondja neki az angyal —, egyél, mert nagy út vár reád.» (Kir. III. 19, 7.) És a halálra fáradt ember olyan erőt nyert ettől az ételtől, hogy ennek erejével negyven napig tudott tovább menni a sivatagban . . .

Mi vagyunk ez a halálrafáradt ember. Igaz, hogy nekünk nem negyven napig kell vándorolnunk az élet sivatagjában, hanem egy emberi élet egész tartamán. De viszont mi nem is angyaltól nyerünk erősítő kenyeret, hanem Krisztustól nyerjük az «angyalok kenyerét», nyerjük magának Krisztusnak **testét**. Hányszor lep meg gyöngeség az élet viszontagságai-ban! Hányszor csapkod villám körülöttünk! Hányszor üvöl-
tenek a bűn és kísértés sakáljai felénk!

Mi ad ilyenkor erőt? Ki ment meg minket?

Krisztus teste és vére!

Nem hiába nevezi Aquinói Szent Tamás himnusza az Oltáriszentséget «*cibus viatorium*»-nak, « *földi zarándokok tápláléká*»-nak, de valóban úgy is van: aki állandóan él az Oltáriszentséggel, győzelemre segítő erőforrást talál benne az élet minden nehéz helyzetében. I. Panaszkodol, hogy nem lelsz békét? *Az Oltáriszentség béke a harcban.* II. Panaszko-
dol, hogy nem tudsz győzni? *Az Oltáriszentség győzelem a küzdelemben.* III. Panaszkodol, hogy szükséget látsz? *Az Oltáriszentség segítség a szükségben.* IV. Panaszkodol, hogy egyre közelebb ijeszt a halál? *Az Oltáriszentség élet a ha-
lálban.*

Aki végiggondolja az Oltáriszentségnek ezt a négyes hatását, rögtön megérti, miért nevezi Aquinói Szent Tamás ezt a szentséget «földi zarándokok tápláléká»-nak.

I. Béke a harcban.

Mi tehát az Oltáriszentség?

Béke a harcban.

A) **Egész földi életünk szakadatlan harc és szorongatás.**

a) *Beethoven* egyik legfönségesebb művéhez, a «Missa solemnis»-hez, ezt a feliratot választotta: «Bitte um äußeren und inneren Frieden.» De hiszen 1822-ben, amikor ezt a művét szerezte, egész Európában nem volt háború. Világos tehát, hogy nem háborúra gondolt, mikor békéért könyörgött az Úrhoz. Hanem felsírt belőle az emberi lélek mélységes vágya, amely a földi élet tömérdek baja, gondja, kísértése és hányattatása közül keres szabadulást.

Ezt a följajduló, sajtó vágyat azonban nemcsak *Beethoven* érezte; érzi azt minden mélyebben gondolkodó ember is. Fájdalmasan érezzük a tátongó ürt az eszmény és valóság között, méltányosság és igazságosság között, jó és rossz között, erény és bűn között, — egy szóval: Isten országa és az ember országa között.

b) A mai ember már szinte az egész világot meghódította: *mindene van, csak békéje nincs.*

Van sok tudásunk, gépünk, gyárunk, technikánk, de mit ér mindez, ha nincs nyugalomunk, erkölcsünk, tisztességünk, vallásunk?

Mi sors vár reánk? Mi lesz ennek a vége? Nem lesz-e igaza annak a francia írónak, aki maga ugyancsak nem volt keresztény és mégis egyik regénye végén ezt a megrendítő képet festi a mai emberiségről: Szédületes tempóban száguld egy gyorsvonat, — csupa részeg ember ül benne. Részeg a mozdonyvezető és a fűtő is: egymással birkóznak és a földre teperik egymást. A vezető nélkül maradt mozdony zakatolva rohan előre. Az utasok pedig mindebből nem tudnak semmit sem: nevetnek, isznak, ordítóznak, — a vonat pedig eszeveszetten zúg tovább . . . át hidakon, viaduktokon, alagutakon . . . megállás nélkül át az állomásokon . . . be a sötét éjtszakába. De meddig? Mi lesz ennek a vége?

Mondjátok, ugyan mindenben túlzott-e ez a kép a mai emberiség életéről?

Korunk egyik híres idegorvosa (J. G. Jung) hosszú orvosi gyakorlata alapján az alábbi meggyőződésre jutott: «Valamennyi betegem között — írja — akik túl vannak az élet felén, azaz a 35. éven, egyetlen egy sincs, akinek végső problémája nem a vallási kérdés lenne. Végső fokon mindegyik annak betege, hogy elvesztette azt, amit az eleven vallásosság minden időben meg tudott adni követőinek és egy sem gyógyult meg valójában, aki nem tudta visszanyerni vallási meggyőződését.» (Id. St. Konradsblatt 1937. évf., 38. l.)

B) Már most mi következik ebből a mi tételünkre nézve? Az, hogy aki eleven hittel hisz az Oltáriszentségben, annak nemcsak van vallásos meggyőződése, hanem a vallásos meggyőződésnek egyenesen legszilárdabb talaját találta meg és ezzel megtalálta a békét a mai békétlenségben és harcban.

a) Nézem a mai emberiséget — a megkavart, zűrzavarban kapkodó emberiséget —, és kénytelen vagyok igazat adni ennek az idegorvosnak: *a mai emberiség mintha elvesztett volna valamit, valami értékes dolgot és most kétségbeesve keresné.*

Az emberiség elvesztett valamit és kétségbeesve kapkod és kiabál a szomszédjának: Segítség! Segítsetek keresni! Elveszett . . . Valami elveszett: és azóta ropog a családi élet. Valami elveszett: és azóta nem sikerül a házasság. Valami elveszett: és azóta nem sikerül a gyermekek nevelése, — ha ugyan vannak még gyermekek. Azóta mint fekete felleg nyomaskodik reánk az élet nagy céltalansága és minden megoldatlan problémája, azóta beteg itt mindenki. Valami elveszett . . . Járunk a pszichoanalitikus orvos rendelőjébe, — de nyugalunk vissza nem jó. Fizetjük a kristálynézőket, tenyérolvasókat, csillagjósokat, kártyavetőket, — de nyugalunk vissza nem jó. Kapkodunk ide-oda, Nietzschetől Tagorehoz, Tagoretól Lvotsehez, szeánszokon idézzük a szellemeket, nagy adagban szedjük a brómot, veronált és luminált, — de nyugalunk vissza nem jó. Valami elveszett . . .

Mi veszett el?

Elveszett, «amit az eleven vallásosság minden időben meg tudott adni»: elveszett a lelki békénk.

b) *És most tekintetem az Oltáriszentségre esik.* Körülötte mily áldott csend, nyugalom és béke! Mintha már külső színeivel is jelképesen arra figyelmeztetne, hogy megbékült lélekkel, sőt örömmel eltelve járjuk életünk útját, még ha az áldozatos út lenne is.

Mint tudjuk, az Úr Jézus az Oltáriszentség egyik alkotóanyagának a bort választotta. A borral pedig az emberiség ősidők óta két gondolatot kapcsolt össze: egyrészt az áldozat, másrészt az öröm fogalmát. Az Oltáriszentséggé változott bor lelki forrásává válik mindkettőnek: aki magához veszi, erőt és megnyugvást kap általa, hogy ne egyszerűen csak túrje az élet áldozatait s küzdelmeit, hanem az örvendező lélek megnyugvásával harcolja azokat végig, és így valóban békét élvezhessen a harcban is.

Mikor a misében a pap közvetlenül a szentáldozáshoz jut, fölébe hajlik az oltáron fekvő Úr Jézusnak és mellé alázattal megütve mondja: «Isten Báránya, ki elveszed a világ bűneit, irgalmazz minékünk.» Másodszor ismét: «Isten Báránya, ki elveszed a világ bűneit, irgalmazz minékünk». Harmadszor azonban már így mondja: «Isten Báránya, ki elveszed a világ bűneit, adj nekünk békességet.»

Békétlen a lelkünk; de tudjátok, mi nekünk az Oltáriszentség? Mint mikor olajat öntenek a háborgó tengerre, hogy lecsitítsák annak nyugtalan hullámait.

Békétlen a lelkünk; de tudjátok, mi nekünk az Oltáriszentség? Mint mikor hideg borogatást raknak a lázas beteg homlokára, hogy csillapítsák égő kínjait.

Békétlen a lelkünk; de tudjátok, mi nekünk az Oltáriszentség? *Béke a harcban.*

II. Győzelem a szükségben.

Az Oltáriszentség továbbá győzelem a küzdelemben.

A) «Katonasor az ember élete a földön» (Jób 7, 1.) — mondja a Szentírás, és ki nem érezte volna még saját küzdelmeiben, mennyire igaza van az Úr szavának?

Mennyi küzdelem és mennyi harc a lélek oltalmáért, fejlődéséért, éréséért! Mennyi küzdelem külső és belső ellenségek tömegével! Küzdelem a külső ellenségekkel: rosszindulatú emberekkel, megnemértéssel, félreismertetéssel, rágalommal, rossz példa ragályával... És küzdelem a belső ellenségekkel: sajátmagunkkal, bűnre hajló természetünkkel, gyöngé akaratunkkal, neki-nekilendülésünkkel, de folyton visszazuhanásunkkal, átöröklött terheltségünkkel, hirtelen meggondolatlanságunkkal...

Hát csoda-e, ha belőlünk is kitör néha a keserűség, mint Illés prófétából: «Elég volt, Uram, vedd el éltetemet!» Csoda-e,

ha mi is fölkiáltunk, mint Szent Pál: «Én szerencsétlen ember! Ki szabadít meg e halálnak testétől?» (Róm. 7, 24.)

B) Ki szabadít meg? Ki ad győzelmet a küzdelemhez? Megfelel rá ugyancsak Szent Pál: «Az Istennek a kegyelme Jézus Krisztus, a mi Urunk által.» (Róm. 7, 25.)

Ah, igen! A mi Urunk, Jézus Krisztus szabadít meg, mikor magunkhoz vesszük Őt a szentáldozásban és Ő győzelemre segít. Hány vergődő, reménytelenül kínlódó lélek, hány bűnáradatban fuldokló lélek tapasztalta már saját-magán a nagy igazságot, hogy az Oltáriszentség valóban győzelem a küzdelemben!

Még akkor is, mikor látszólag oly kevés az eredmény a gyakori szentáldozás után. Még akkor is, mikor talán nekünk is azt kell mondanunk, amit az egyik tengerészkapitány mondott. Vallásos életet élt, gyakran áldozott is, de bizony emellett igen hamar elöntötte a méreg, mert születésénél fogva nagyon hirtelen természetű volt. Pedig hányszor szemrehányást tett ezért magának! És hányszor próbálta lefogni magát! . . . De nem sikerült.

Egy nap aztán — mikor bizalmasan beszélgettek a tisztek — az egyik meg is jegyezte:

— Egyet nem értek, kapitány uram. Olyan vallásos vagy, annyiszor áldozol és mégis olyan hirtelen méregbe jössz.

A kapitány csak ennyit felelt, de nagyon igaza volt:

— Ha meg nem áldoznék annyiszor, azóta már mindnyájatokat régen a tengerbe szórtalak volna.

Hányszor találkozunk az életben hasonló emberekkel, akik imponáló harcot vívnak öröklött rossz hajlamaikkal. Hányszor csodálkozunk embereken, akikre rászakadt a csapások árja, akik előtt látszólag bezárult minden életút, — és mégis állanak, küzdenek, bírják az életet. Mi ennek a nyitja?

Bizonyára az, ami Verdun ostromának volt a világháborúban. A németek irtózatos erővel támadtak a várra, mégsem bírták bevenni. Körülvették, elzárták minden útját, — és a vár mégis állott. Állott és nem adta meg magát, mert volt egy titkos földalatti összeköttetése az anyaországgal és ez az utolsó szál mentette meg.

Bármilyen reménytelennek látszanék is az élet, ha romok borítanak és zárnak is el minden útunkat, csak a végső menedék maradjon meg: hitünk, összeköttetésünk az anyaországgal, a szentségi Krisztussal, — és akkor fölszínen maradunk és sajátmagunk fogjuk tapasztalni, hogy az Oltáriszentség valóban *diadal a küzdelemben*.

III. Segítség a szükségben.

De tovább is van: az Oltáriszentség segítség a szükségben.

A) Hiszen, ha van valaki, aki ismeri az emberi szenvedések keserűségét, az Úr Jézus az. Az a Krisztus, aki végigment a kereszttúton, akit mérhetetlen szomjúság gyötört a keresztfán és aki mégsem fogadta el az ajkához nyújtott enyhítő italt, mert abba kábítószert is kevertek, Ő pedig a legtisztább öntudattal akarta végigjárni a szenvedések útját.

a) Ennek a Krisztusnak hogyan volna szíve és részvéte minden szükségünk s nyomorunk iránt? *Ha előtte térdelünk az Oltáriszentségben, hogyan volnánk erősek, biztosak, megvédettek, még ha óriási szélvész tombolna is fejünk körül?*

Egy Smith nevű skót tanár Zermattból elindult egyszer ügyes vezetőjével, hogy megmássza a Weiszhorn csúcsát. Rendkívül fárasztó küzködés után végre felértek. A tanáron olyan nagy lelkesedés vett erőt a sikeres feljutás pillanatában, hogy nem törődve a csúcson dühöngő óriási széllel, egyenesre kinyújtva magát, felállott a legmagasabb pontra. A vezető rögtön észrevette a veszélyt, hogy az erős szélvihar lesodorja a tanárt és rákiáltott: «Azonnal térdre! Itt csak térdelve lehet biztos az ember!»

Igen, Testvérek, térdre az Oltáriszentség előtt! És dühönghet akkor körülöttünk az élet bármilyen viharja: el nem sodor minket.

Ó, ha be tudnánk látni azoknak a vergődő lelkeknek mélységeibe, akik fölött végkép összeomlott minden, akik nem érzik többé a nap melegét, nem hallják többé a madár énekét, akik számára a virágok nem illatoznak többé, — ó, ha látnók, mint marad erős még ez a lélek is, ha még megvan a hite, ha tud még térdelni az Oltáriszentség előtt!

b) *Néha az élethez több bátorság kell, mint a halálhoz.* És ki adja meg ezt az emberfeletti bátorságot és segítséget? Ki más, mint a szentségi Krisztus.

Karlsbadban többméteres magasságban szövik fel a híres forrás, a «Sprudel», és betegségekkel küzdő emberek reménykedve, bizakodva kortyolgatják annak forró vizét. Sok=sok ezer gyomorbeteg . . .

De sok=sokmillió lélek=bajos betegnek hol szövik a lélekgyógyító forrás? Itt, az Eucharishtiában. Amahhoz, a Sprudel szökő vizéhez, a mélységek feszítő ereje nyit utat és meleg-

ségében a föld belsejének vulkáni tüze izzik; de emezt, az Eucharisztia forrását, Krisztus isteni szeretetének ereje nyitja meg és benne az is'eni Szívnek lángtengere izzik. És ebből az izzó isteni szeretetből fakad számunkra segítség a szükségben.

B) Jól tudjátok, Testvéreim, hogy a *Szentírásban a szenvedés jelképe: a pohár, a kehely*. «Meg tudjátok-e inni a poharat, melyet én inni fogok?» (Máté 20, 22.) — kérdezte az Úr az apostoltestvérektől.

a) *A szenvedés pohara! A szenvedés kelyhe!* A mi sok szenvedésünk kelyhe! Reszkető kezünkkel néha már alig-alig bírjuk tartani azt a kelyhet, amelyben a mi könnyünk, bajunk, betegségünk keserősége gyűlt össze, . . . olyan vonakodva emeljük ajkunk felé . . . úgy panaszkodunk, hogy nehéz, nagyon nehéz.

És . . . egyszer csak érezzük, hogy egy erős kéz ragadja meg gyöngye kezünket: Krisztus erős keze és emeli kelyhünket fölfelé. Ráesik tekintetünk a kelyhet emelő Krisztus arcára. Ó, mint sugárzik ez az arc, amint lendülettel emeli a kelyhet a mennyei Atya felé! Már nemcsak az én kelyhem az . . . Óriásira nőtt a kehely, benne van az én kis kelyhem minden keserősége is, de benne a világ minden gondja, fájdalma, bánata, áldozata is, benne Krisztus minden könnye, verítéke, vércseppje, imája, öröme, győzelme. Nincs emberi panasz, mely benne nem volna. Nincs emberi könny, mely benne nem volna. Nincs a földön fájdalom, mely benne nem volna. Benne van az enyém is, de mégis, oly könnyű most már tartanom a kelyhet, mert Krisztus isteni keze tartja az én remegő kezemet.

Íme, Testvérek, mihelyt összevegyült a mi keserőségünk kis kelyhe az Oltáriszentség Krisztusának örök kelyhével, mindjárt bírjuk tovább az élet harcát!

b) Mikor a római versenyzők már-már alig bírták az emberfeletti küzdelmet, a «meta sudans» alatt elhaladva, annak frissen permetező, hús cseppjei üdítették fel lankadt testüket. És mikor mi már alig bírjuk az élet emberfeletti megpróbáltatásait, *Krisztus szent vérének frissen permetező cseppjei erősítenek meg a további küzdelemre*.

Hát ne törjünk össze, ha Krisztus az életben szenvedéssel teli utakon is vezet minket és megkérdi: «Meg tudod-e inni ezt a kelyhet?» Ne ijedjünk meg. Térdeljünk elébe az Oltáriszentségben és feleljük neki: Te tudod, Uram, hogy meg tudom . . . Azaz, hogy szeretném . . . Vagy talán nem is

szeretném. De taníts meg arra, hogy meg tudjam, hogy akarjam, hogy szeressem. Erősíts meg a te értem adott szent testeddel és véreddel, hogy amint azt Te tetted, én is engedelmes lélekkel igyam ki a keserűség kelyhét, amikor és ahol atyai Gondviselésed jónak látja azt felém nyújtani. Engedd, hogy legyen számomra az Oltáriszentség valóban *segítség a szükségben.*

IV. Élet a halálban.

Végül az Oltáriszentség élet a halálban.

A) Akármerre esik az ember tekintete, **mindenünnen az elmúlás, a pusztulás, a halál arca néz reánk.**

a) Lábunk alatt a föld, amelyen állunk, évezredekkel ezelőtt elpusztult élőlények porrávált maradványa. Meghalnak szüleink, ismerőseink, jóbarátaink . . . *egyszer nekem is el kell mennem* és át kell lépnem a nagy sötét kapun, amit meghalásnak neveznek.

Akármit csinálunk is, akárhogy védekezünk is, egyszer mégis csak a temetőbe jutunk. Te is, én is. Talán még sírkövet is kapunk. Ragyogó aranybetűkkel vésik majd rá nevünket, hogy aki arra jár, már messziről olvasni tudja. Az első időkben egy-ketten csakugyan még megállnak a sírunk előtt és nevünket olvasva visszaemlékeznek, mit tettünk életünkben. Pár év múlva azonban az eső már lemosta az aranyozást, pár évtized múlva az idő leporlasztotta a vésést . . . Dehát nem is olyan nagy baj! Akkor már ugyan kit érdekelne a mi nevünk, a mi életünk? Még nem mult el 30=40 év halálunk óta, — és kit érdekel még a mi életünk? Senkit! Senkit a teremtett világon!

b) De ha az ember ezt végiggondolja, bús melankólia venne erőt rajta és tehetetlen szárnyaszegettséggel adná meg magát a kikerülhetetlen sorsnak . . . ha . . . ha Krisztusunk nem volna, és Oltáriszentségünk nem volna! Amióta azonban Krisztus itt járt köztünk, és elmondotta csodálatos szavait az Oltáriszentség erejéről, azóta nem törhet össze a halál gondolata!

Mely szavakat? «*Aki eszi az én testemet és issza az én véremet, annak örök élete vagyon és én feltámasztom őt az utolsó napon.*» (Ján. 6, 55.)

Ó, nagyszerű szavak, szent szavak, éltető szavak! Hiszen

az a Krisztus mondotta, aki maga győzelmesen ment át a halál kapuján az örök élet feltámadására. Azóta az Egyház a szentáldozásban a feltámadás zálogát látja: nem pusztulhat el végkép az az emberi test, amely a szentségi Krisztust vette föl magába, mintegy az örök élet magvát, vetését.

De így most már megértem az Egyháznak azt a féltő gondoskodását, hogy halálveszedelemben miért sürgeti annyira az Oltáriszentség vételét. Mint tudjátok, a szentáldozás előtt éjfél-től kezdve böjtölnünk kell. De a haldokló beteg kivétel: ő áldozhatik akkor is, ha evett előtte. Miért? Mert *kell* áldoznia! Kell, hogy halála előtt, utolsó földi perceiben, még egyszer magához vegye azt a szentséget, amelyik forrása bennünk a halhatatlanságnak, záloga az örök életnek.

De, úgy-e, akkor milyen hallatlan lelketlenség a beteg környezetétől, ha ettől a «halhatatlanság orvosságától» — ahogy az Oltáriszentséget az egyházi régi kifejezés nevezi — megfosztja a beteget! És viszont milyen páratlan megengyhülése a betegnek, ha utolsó küzdelmét nem magára hagyatva kell megvívnia, hanem megkapja a szent útravalót: az áldozást.

«Testvér, ki most meg fogsz halni, örökké fogsz élni» — szinte ezt mondja az Egyház gyermekének, akire ráborulni készül az élet alkonyata. És mondhatja is! Hiszen az Úr éppen alkonyatkor alapította ezt a szentséget, mintegy jeléül annak, hogy e szentség ereje győzelmes szembeszállás lesz az élet alkonyatával. Templomaink tornyán kívül ott az óra, és szakadatlanul kongatja fülünkbe: Vigyázz, elmúlik ez az élet! De templomainkban belül meg itt az Oltáriszentség és szakadatlanul hirdeti: «Aki eszi az én testemet, és issza az én véretem, annak örök élete vagyon; és én feltámasztom őt az utolsó napon.» (Ján. 6, 55.)

B) Az Oltáriszentség emlékezete Krisztus halálának. Valahányszor tehát eszembe jut saját halálom, csak rá gondolok Krisztus halálára és nem félek többé a magamétól.

a) Annyiszor vettem magamhoz Annak testét, aki legyőzte a halált: *biztos, hogy én is győzni fogok fölötte.*

1937-ben több orosz kutatónak sikerült hónapokat tölteni az Északi Sark közvetlen közelében, az «örök jég», vagy mint mondani szokták, az «örök halál» birodalmában. Eddig az volt a hiedelem, hogy a Sarkvidék dermesztő klímájában csakugyan örök halál van, meg nem tud ott élni egyetlen növény sem. Nagy volt tehát a meglepetésük, mikor még

a földgolyó tetején is akadtak virágra, — de milyen virágra? Apró, gombostűnagyságú kék moszatféle dugja ki fejét nagynéha az örökös hó alól. Igyekeztek megtalálni ennek a «virág»-nak gyökerét, és most jött a még nagyobb meglepetés: a szára mellett kilenc méter mélyre ástak a tudósok a hóban, de még mindig nem találták meg a gyökerek végét.

Szegény kis, gyámoltalan moszat, milyen biztató, föl-emelő példát adsz te nekünk! Minden oldalról a halál, fagy és jég vesz körül téged, és te meg nem ijedsz, meg nem hátrálsz. Fúrod magad a mélyből, a sötétség és halál országából kifelé, fölfelé, a napsugár felé. Nem megy el a kedved a munkától, pedig mindenütt halálos dermedtség vesz körül. És egyszer csakugyan kitörsz a nem tudni hány méteres vastagságú jégzárból és reád süt a fény, a napsugár, az élet!

b) Nem kell-e nekünk is a minket körülvevő pusztulás és halál országából *ily bizakodással nyujtogatni nyakunkat az örök élet napsugara, az Oltáriszentség Krisztusa felé?*

Hiszen ha az ellenség fogságba ejti egy ország királyát, tulajdonkép zálogképen már kezében tartja az egész országot is. Szentáldozás után így tartjuk mi is szívünk fogságában az Úr Jézust: záloga Ő a mi boldog föltámadásunknak és örök életünknek.

«O, sacrum convivium!» — kiált föl az Egyház méltán. «Ő, szent lakoma, melyben Krisztust vesszük, az Ő szenvedésének emlékét ünnepeljük, eltelik lelkünk kegyelemmel és megkapjuk a jövő dicsőség zálogát.»

Ha tehát halálom előtt magamhoz tudtam venni az Oltáriszentséget, akkor a halálos ágy nem más nekem, mint egy miniatúr kis repülőtér: beszálok a gépbe és startolok . . . el . . . magasba . . . az örök partok felé.

És ime, így lesz az Oltáriszentség valóban *béke a harcban, győzelem a küzdelemben, segítség a szükségben, élet a halálban.*

Mint egy német költő oly találóan mondja:

*Der Friede im Krieg,
Im Kampfe der Sieg,
Die Hilfe in Not,
Das Leben im Tod.*

* * *

Testvéreim! Mikor Dante a «Divina Commediá»-ban már végigvándorolt a poklon, tisztítóhelyen és mennyország-

gon és elfáradtan ért el útja végére, a végső énekben megilletődött lélekkel roskad térdre a Szűz Anya előtt, és kéri őt, adja az utolsó útban áldását reá, a megöregedett, sokat szenvedett, elfáradt vándorra.

Az élet harcaiban kifáradt költő a Szűz Anyát kéri, segítse őt a végső győzelemre, vezesse őt haza, Isten örök országába; mi azonban, mikor az Oltáriszentséget tiszteljük, előtte imádkozunk, vagy azt magunkhoz vesszük, magától a Szűz Anya isteni Fiától nyerjük az erőt a harchoz, a küzdelemhez, a kitartáshoz és végső győzelemhez.

Ha a nap hirtelen kialudnék, nyolc perc múlva megszűnének a földön a világosság, elkezdene halódni az élet és 24 óra múlva reánk borulna a világűr dermesztő hőmérséklete, -273° hideg; megszűnnék minden élet, mert megszűnt a világosság.

«Én vagyok a világ világossága» (Ján. 8, 12.), mondja magáról az Úr Jézus. *Üdvözlégy, világ világossága! Üdvözlégy, földi zarándokok tápláléka! Üdvözlégy, békét adó, diadalra vivő, szükségben segítő, halálban éltető Eucharisztia! Üdvözlégy, fehér ostya fényében fejünk fölött fénylő szentségi Krisztusunk!*

*Tebenned van reményünk,
Életünk, egészségünk;
Egyedül csak téged kérünk,
Légy segítségünk.*

*Add, hogy készen lehessünk,
Jó kimúlást nyerhessünk;
E világból ha kiszóllsz,
Veled élhessünk.*

Amen.

V.

„ÉLTETŐ KENYÉR.”

(Szentírás: Kor. I. 10, 12—18.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Az újabb orvosi tudomány számára nagy haladást jelentett, mikor a vitaminokat felfedezték és az egészséges táplálkozás és a gyógyítás szolgálatába állították.

Vitaminok természetesen mindig voltak, mióta élet van a földön, — csak nem tudtunk róluk. Nem tudtuk, milyen döntő szerepük van az élet fentartásában. Voltak titokzatos betegségek, amiket már régen ismert az emberiség, csak az okukat nem ismerte. Ezeknek a betegeknek tulajdonképp mintha semmi bajuk sem lett volna: ettek és ittak eleget, pihentek, gondozták magukat, mindenük megvolt — és mégis betegség gyötörte őket, mert valami hiányzott a szervezetükből; annak ellenére, hogy jól táplálkoztak, mégis gyöngék, sápadtak, kedvetlenek és leverték voltak, és senki sem tudta, hol volt a baj.

Ma már tudjuk.

Tudjuk, hogy táplálkozásuk volt egyoldalú. Az általuk fogyasztott ételekben nem volt elég vitamin. Ha pedig az hiányzik, okvetlenül zavarok állnak be a szervezetben. Ezt ma már tudja a nagyközönség széles rétege is; sőt a legtöbb ember mást talán alig is tud a vitaminokról, csak annyit, hogy ha azok hiányzanak, előbb=utóbb nagy baj és zavar lesz belőle.

Szent Tamás egyik eucharisztikus himnusza az Oltáriszentséget «panis vivus et vitalis»-nak, «élő és éltető kenyér»-nek nevezi. Ha ma írná ezt a himnuszt, talán «a lelki élet vitamin»-jának nevezné az Oltáriszentséget, mert az valóban éltető forrása az emberies élet nélkülözhetetlen építő elemeinek. Emberek, vigyázzatok! Bármennyit esztek és habzsolatok magatokba a tudomány, művészet és technika falataiból, lelketek mégis sápadt, vérszegény, erőtlen és beteg lesz, ha nélkülözitek az éltető kenyeret, ha hiányzik belőletek az Oltáriszentség éltető ereje.

Mert ami a vitamin a test életének, az az Oltáriszentség a lélek életének. Az Oltáriszentség éltető kenyerére rászorul I. az egyén élete is, de II. a közösség élete is.

I. Az Oltáriszentségre rászorul az egyén élete.

A) Mindenkit megdöbbsenhet az orvosoknak az a megállapítása, amely szerint napjainkban rohamosan nő az idegbajos emberek száma. De hiszen nem is kell ehhez orvosi tanuskodás; mi magunk is nem találkozunk=e léptenyomon összeroppant lelkű, kétségbeesett, önmagukkal meghasonlott emberekkel?

a) *Mi ennek az oka? Mi juttatta ezeket ide?* Kétségkívül különféle gazdasági és egészségi, anyagi és erkölcsi ok is. De a lelki meghasonlásnak egyik leggyakoribb előidézője az, ha az ember vakmerően kiszakítja élete gyökerét a vallás éltető talajából. Tagadhatatlan ugyan, hogy anyagi tényezők is megtámadhatják a lelki egyensúlyt; de ahol az Istenben gyökerező lélek ellenálló erejével találják magukat szemben, mégiscsak sokkal könnyebb azoknak összemorzsoló erejét kivédeni!

Ha az élet legégetőbb kérdéseire nem tudunk kielégítő választ adni — amint a hittől elfordult ember nem is tudhat —, ez már magában is a legkínzóbb kételyek és lelki egyensúlyt megbontó töprengések forrásává válhatik. Csoda=e, ha ilyen belső lelki meghasonláson tönkremegy még az egészséges ember is? Akinek lelkén a vallási kétely mint őrlő szű rágódik, annál beteges tünetek fognak jelentkezni az élet egyéb területén is, mert amint a vallásos meggyőződésből lelki erő fakad, épúgy a meg nem oldott vallási kérdésekből gyöngeség és bizonytalanság érzete ered a mindennapi élet feladataiban is.

b) Innen érthető, hogy újabban egyre több gondolkodó, köztük még a vallástól messze szakadtak is, nyíltan beismerik *a vallásos meggyőződés értékét a lélek hygieniájának szempontjából.*

A neves bölcseő, Fechner, aki igazán messze volt a kereszténységtől, ezt mondja: «Vedd el az imát a világból és annyi, mintha eltépted volna azt a kötelet, mely az emberiséget Istenhez fűzi; annyi, mintha némává titted volna a gyermeket atyjával szemben.» Ebből tehát következik, hogy aki az emberiséget megtanítaná imádkozni, nagyobb kincshez juttatná, mintha színaranyá változtatná a Gellért-hegyet és neki ajándékozna!

Archimedes azt kérte, adjanak neki egy szilárd pontot, ahová felfüggeszthesse csigasorát, és — kimozdítja helyéből

a világot. Az az ember, aki elszakadt Istenétől, hiába keresi azt a nyugvó pontot, amely a teljes biztonság érzetét nyújthatná neki; viszont ilyen szilárd ponton áll az emberi lélek, mialatt az Oltáriszentség előtt imádkozik.

Mint hogy tehát Istenhit és lelki egészség között ilyen benső kapcsolat áll fenn, éppen nem lehet különös, ha a lelki betegségek ijesztő számban szaporodnak egy olyan korban, amely egyre jobban lazítja kötelékeit az Istennel szemben. Mihelyt az emberiségben csökkenni kezd a vallásos meggyőződés, az élet minden területén beáll a bizonytalanság.

c) *Hogy ez a bizonytalanság mennyire bekövetkezett a szociális téren, arra — azt hiszem — nem kell sok szót vesztegetnem. Hiszen a vallás az a kötelék, amely minket Istenhez fűz, de egyúttal egymással is összefűz és összetartja az emberiséget is; ahol elvágják ezt a köteléket, darabokra kezd széthullani a közösség, atomizálódni kezd az élet. Széthull a társadalom, mert széthull sejtje, a család; tévutakra kerül a jog, elsekélyesedik a művészet, céltalanná válik az emberi élet. Neves psychologusok állapítják meg, hogy a modern ember lelki szenvedéseinek nagy részét éppen ennek a lelki gyökértelenségnek számlájára kell írunk. Mert elfordulás az Isten országától — csak destruktív hatású lehet mind az egyéni, mind a társadalmi életre.*

B) De még egy másik szempont vizsgálatával is eljutunk ugyanerre a következtetésre.

Ha az ember nem akar ellaposodni és elnyomorodni, szüksége van az ideálok magasba húzó erejére. Szükségünk van ideálra, amely fölöttünk álljon.

a) Már pedig a *legméltóbb ideált a hit állítja elénk*: olyan fönséges célt, amelyhez érdemes ragaszkodni minden idegszálunkkal és minden érzelmi megmozdulásunkkal.

Nietzsche kidobta lelkéből a keresztény hitet. Nagy ür maradt utána, valamivel be kellett töltenie. Főllállította tehát új ideálját: az «Übermensch»-et. De ez az Übermensch csak árnykép volt, csak fantázia szülötte, ebbe ugyan hiába kapaszkodnék bárki is, — az örületben végezte életét Nietzsche is.

De nem ugyenezt látjuk-e minden más embernél is? Ha elveszítik hitüket, és ezzel elsötétül előttük az élet célja, valami megdöbbenően fájdalmas, részvétre méltó vívódás indul meg bennük: lázas kutatás valami után, amit azonban Istenen kívül nem tudnak megtalálni.

Isten nélkül elvész az élet célja; céltalan életet pedig nem lehet lelki harmóniában leélni. Ezért válik az Istenét vesztett lélek a lelki betegségek zsákmányává. Így érthető meg egy neves idegorvosnak (Jung) nyilatkozata: «Az én betegeimnek kb. egyharmadrészénél nincs semmi klinikailag kimutatható neurózis, csak életük céltalansága és értelmetlensége a betegségük. Nem tiltakoznám az ellen, ha valaki ebben jelölné meg korunk általános neurózisát.» (Id. Schönere Zukunft. 1937. évf. 675. l.)

b) És miben tud ezen segíteni az Oltáriszentség? Abban, hogy megvédi az egyént az ellaposodástól, és hivatgat föl, az éltető magaslatokra; mert hiszen *hitünk legmagasabb, örökké napsütésben fürdő csúcsain épp az Oltáriszentség titka fénylik.*

Hiszen lehetne-e fölemelőbb, eszményi életre készítőbb hittételünk, mint aminő az Eucharisztia tana? Lehetne-e többet mondani annál, hogy az Oltáriszentségben a mi Jézusunk van jelen? Az a Jézus, akinek már neve is mint kiöntött balzsam illatozik, akinek már említésére is megfut a pokol összes hatalma, akinek már ruhája szegélye is betegeket gyógyított! És itt nem a neve van felírva, itt nem az ő nevét emlegetjük, itt nem a ruhájából őrzünk egy darabot, hanem az van itt, aki ezt a ruhát hordta, aki ezt a nevet viselte.

Az Oltáriszentség nem egy darab a keresztfából, hanem aki azon a fán függött. Nem a töviskorona, hanem a töviskoronázott szent fej. Nem az Üdvözítő Szívét átszűrő lándzsa, hanem a lándzsával átszúrt Szent Szív.

c) Milyen lüktető életet várhatok én is, *micsoða tavaszi hajnalhasadást, rügyfakadást, napsugaras új életet*, ha méltóan részesülök az Eucharishtiában! Mikor áldozás után a Szent Szív ver az én szívem fölött és szétlöveli az Üdvözítő vérét az én ereimbe és kihajt, kitisztít, kiéget az én szegény bűnös szívemből minden gyengeséget, gyarlóságot, hogy ne maradjon abban a legkisebb szenny sem, hogy ne legyen szívemnek egyetlen lüktetése sem, amelyik nem Istenért s az ő dicsőségéért történik!

Mily eleven reménnyel bicegnek bénák és sánták a pöstyéni, hévizi, szoboszlói meleg forrásokhoz. De a mai emberre még százszorta fenyegetőbb az erkölcsi bénaság, a lelki sántaság! Hová forduljon ez ellen? Hol szökell ennek gyógyító forrása? Itt, az Oltáriszentségben.

Vannak az ilyen gyógyfürdőkben hotelek, amelyek ezt

a büszke címet viselik: «Qui=si=sana», «itt az ember meggyógyul». Ah, igen, ha valahová föl szabad ezt írni, hát az oltárszekrényre: Itt a lélek meggyógyul.

Hát, Testvérek, halljátok meg a Szentírás hívó szavát: «Jertek, egyétek étkeket, és igyatok a borból, melyet nektek elegyítettem!» (Péld. 9, 5.) És aztán: «Ti szomjazók, jöjjetek a vizekhez mindnyájan . . . Hallgassatok reám, s akkor jót esztek». (Iz. 55, 1. 2.)

Aki az Oltáriszentséget állandóan veszi magához, abból nem fog hiányozni a lélek vitaminja.

Az valóban jogosan mondja el a közismert szép imát: «Ave, verum corpus, natum ex Maria Virgine . . .»

*Üdvözölt légy Krisztus teste,
Mely a Szűztől születél,
S a kereszten áldozatnak
Értünk megfeszítettél,
Kinek átvert oldalából
Víz csurgott és drága vér.
A halálnak végső harcán
Táplálj minket, szent kenyér.
Maradj, maradj velünk,
Mária Fia, édes Mesterünk.*

II. Az Oltáriszentségre rászorul a társadalom is.

De az Oltáriszentség éltető kenyér nemcsak az egyén, hanem a társadalom számára is. Éltető erőforrás azzal, hogy «az örök dicsőség záloga» és azzal, hogy «a szeretet köteléke».

A) Az Oltáriszentség «az örök dicsőség záloga». Már pedig az örök élet hite döntően befolyásolja az egész emberi társadalom alakulását is.

a) «De hiszen a túlvilág gondolata alkalmatlanná tesz erre a világra, — mondják egyesek. Ha a másvilág lebeg előttem, elvesztem harcikedvemet erre a világra. Ha hiszek a másik világban, elveszti értékét előttem ez a világ.»

Pedig csak kissé kellene elgondolkodnunk, és azonnal belátnók, mennyire nincs így, — sőt éppen mennyire fordítva van. A keresztény ember számára annyira fontos ez az élet, hogy éppen ettől függ még az örökkévalóság is. Szent hitünk szerint csak akkor fogunk az élet teljességéhez eljutni — amit más szóval örökéletnek vagy Isten boldogító látásának is nevezünk —, ha ezt a földi életet a

legbecsületesebben töltöttük el. Vajjon lehetne-e nagyobb fontosságot adni a földi életnek, mint ilyen tanításokkal: Minden percedről, minden szavadról számot fogsz adni! Amit csak teszel, mindaz átnyúlik az örökkévalóságba!

Igen: ha valakinek komolyan kell vennie ezt a földi életet, hát a kereszténynek kell.

b) De ugyancsak ennek a túlvilágnak hitéből nő ki a valódi emberi nagyság is. A keresztény ember tudja, hogy nem ez a pár évtizedes földi zarándoklás az ő végső célja. Azonban mennyivel imponálóbb és vigasztalóbb az ilyen embernek élete, mint azé, aki a létet csupán a küzdelmes földi élet nyomorúságos tengődésére szorítja össze!

A kereszténység éppen nem hirdeti, hogy csak a világból elmenekülő remetek üdvözülnek. A kereszténység éppen nem követeli, hogy akit egészen rabul ejt a túlvilág szeretete, az esetlenül ténferegjen ezen a világon. Meg kell változtatnunk azt a helytelen felfogást, mikor a szülő ezzel tiltja meg gyermekének a gyakrabbi szentgyónást és áldozást: «Nem akarom, hogy gyámoltalanná légy.» És hogy mikor valaki egy sápadt, beteges leányt lát, mindjárt kész az ítélettel: «Éz bizonyára vallásos leány». Mintha egy jól öltözködő, egészséges, vidám kedvű leány, egy élettől duzzadó, izmos, ügyes fiú nem is lehetne vallásos! Az Oltáriszentség ugyan a túlvilágért van és a túlvilág kenyere, de túlvilági hit és e=világi munkás, értékes élet éppen nem zárják ki egymást.

c) Főképp ha még hozzávesszük azt a fölbecsülhetetlen erőt is, amit a túlvilág hite a földi élet szenvedéseinek elviselésére szemponyjából jelent!

Embernek lenni és szenvedni — elválaszthatatlan fogalmak. Szened az is, aki hisz a túlvilágban, és szened az is, aki nem hisz. De mily ég és föld a különbség a kettő között! Ha hiszek az Istenben és az ő országában, ha erősít és éltet engem az Eucharisztia, az örök dicsőség záloga, akkor erőt merítek annak tudatából, hogy az örök dicsőség országában — az igazságosság és szeretet országában — megszűnik majd minden igazságtalanság és szeretetlenség és jutalmát elnyeri a földi állhatatosság. De mi lesz akkor velem, honnan merítek erőt a szenvedés, üldöztetés és nélkülözés napjaiban, ha azt kell tartanom, hogy ez a földi élet a végső szó, ez a földi ország a végső ország?

B) De van az Oltáriszentségnek még egy másik, fölmérhetetlen értékű áldása is a társadalomra nézve. Ezt a kon-

gresszusunk jelszava fejezi ki: **«Eucharistia vinculum caritatis», «az Oltáriszentség a szeretet köteléke».**

a) A legtöbb emberi tevékenységnek mi a legközönsége=sebb, leggyakoribb ösztönzője? Az önzés, a durva, szeretet= nélküli, mindenkit letaposó egoizmus. Ezért hengereli le egyik ember a másikat, egyik nemzet a másikat, egyik népfaj a másikat. Ennek az önzésnek hatása alatt fajul el az egyének=ben a helyes és megengedett önszeretet erénye a lelketlen kapzsiság bűnévé, de ugyancsak ez torzítja a népekben is a hazaszeretet helyes és értékes erényét önistenítő fajmá=dássá és viszi őket brutális gazdasági harcba és kizsákmányo=lásba más nemzetekkel szemben.

Már most mi az ellensége az önzésnek? A szeretet! És hol találjuk a legnagyobb szeretetet? Krisztusban. És nála is mikor? Amikor az Oltáriszentséget alapította. Hiszen Szent János apostol e szavakkal vezeti be ennek leírását: «Szerette övéit, kik e világban valának, mindvégig szerette őket.» (Ján. 13, 1.)

Ez a szentség tehát az önzésnek kiváltkép ellenszere; benne az egységnek és közösségnek megbecsülhetetlen for=rására akadunk. A szentmise alatt és a szentáldozás pilla= natában eltűnik minden emberi gőg és felfuvalkodottság, minden lenézés és szeretetlenség, itt egyforma alázattal térdel egymás mellett király és koldús, gazdag és szegény, öreg és fiatal, férfi és nő. És valóra válik boldog Eymard szava: «Az Oltáriszentség egyenrangúvá tesz minden embert és így megteremti az igazi egyenlőséget. A templomon kívül vannak méltóságok, de elsősülött testvérünknek, Jézusnak asztalánál mindnyájan testvérek vagyunk.»

b) *Igy válik az Oltáriszentség népeknek, sőt az egész embe=riségnek egyesítőjévé*: fehérek és feketék, északiak és déliek, ugyanazt a Krisztust imádják a szentmisében és ugyanazt veszik magukhoz az áldozásban. Ez az igazi népszövetség: a szentségi Krisztus előtt leboruló százmilliók testvérisége! Általa Isten egybeforrad az emberrel, az ember egybeforrad Istennel és az emberek lelke egybeforrad egymás között. Az ilyen emberek aztán megvalósítják Szent Pál szavait: «Kérlek titeket, testvérek, a mi Urunk, Jézus Krisztus nevére, hogy . . . ne legyenek köztetek pártoskodások; hanem legye=tek tökéletesen egyek ugyanegy értelemben és ugyanegy véleményben.» (Kor. I. 1, 10.)

Az őskereszténységnek különösen kedvelt képe volt a sok búzaszemből eggyé kevert, egybeforrasztott kenyérnek

gondolata. Ezzel is azt látták jelképezve, hogy az Eucharisz-
tia csakugyan az egybeforrasztó szeretet köteléke.

Az újszövetségi szentiratok után legrégebb keresztény
irodalmi emlékünkhöz a «Didache». Ebben találjuk az alábbi imát:
«Amint ez a megszegett kenyér a hegyeken volt szétszórva,
de összehordva egyé vált, így hordassék egybe a te közös-
séged a világ minden széléről a te országodban, mert tied
a dicsőség és hatalom Jézus Krisztus által mindörökké.»
(9, 4.)

c) *És így válik az Oltáriszentség valóban a mi éltető kenyere-
rünké.*

A levegő 80% nitrogénből és 20% oxigénből áll. Ha
nincs oxigén, nincs élet. Ha kevesebb az oxigén, sápadni,
szédülni kezdenek az élők. A szellemi atmoszférából sem
hiányozhatik a vallásos meggyőződés oxigénje. Napjaink-
ban mesterségesen rontják és kevesbítik ezt az oxigént, —
mit csodálkozunk rajta, hogy kapkod és fuldoklik az egész
emberiség? Kapkod és fuldoklik, sápad és szédül, mint
az egyoldalúan táplálkozó ember, akinek táplálékából hiány-
zik a kellő vitamin.

Mije hiányzik a mai embernek? Aránya? Több van, mint
bármikor. Kényelme, higiéniája, szórakozása? Soha ennyi
még nem volt. Tudása, technikája, művészete? Fölülmúlja
minden előbbi korokét.

Hát mégis mije hiányzik? Az Eucharisztia éltető kenyere.
És ezért nincs békéje az egyénnek, nincs a társadalomnak,
nincs a népeknek. Mennyi mindenben kerestük már ezt a
békét! Hányszor véltük már föltalálni a boldogságot! És
ma messzebb van tőlünk, mint valaha is volt.

Nyugtalanul járkál és bolyong a paradicsomból szám-
űzött ember évezredek óta a földön, és nem leli meg a békét.
Miért nem? Mert ez a világ nem is képes megadni azt a
békét, amire vágyunk: a zavartalan és tartós lelki békét.

De megcsendül az Eucharisztia Krisztusának szava: «Bé-
kességet hagyok nektek, az én békességemet adom nektek;
nem miként a világ adja, adom én nektek.» (Ján. 14, 24.)
Ah, igen, erre van szükségünk. Amelyik nemzet gyermekei
megtöltekeznek az Oltáriszentség lelkületével, azokból jóaka-
ratú emberek válnak. Már pedig a betlehem-i angyali üzenet
csak ezeknek ígér békét: «Dicsőség a magasságban Isten-
nek és a földön békesség a jóakarató embereknek.» (Kor.
I. 1, 10.)

Testvéreim! Kis arab gyermekeket oktatott egy misszionárius a keresztény hit elemeire. Éppen karácsony körül járt az idő és a hittérítő felmutatta a kicsinyek előtt a mindnyájunk által jól ismert képet: a Szent Család szállást keres. Szűz Mária egy számaron ül, Szent József kengyelnél fogva vezeti az állatot és így mennek némán a sötét éjben.

A gyermekek nézik a képet, majd az egyik jelentkezik: Atyám! A kép téves. Mária ül az állaton és József megygalog. Fordítva kellene lenni: a férfinak kell lovagolnia és a nőnek kell gyalog mennie.

A kisfiúnak egészen igaza volt — arab szempontból; ott csakugyan a férfiak vitetik magukat kényelmesen az állattal, feleségük pedig, fején cipelve a megrakott kosarat, gyalog követi férjét. A nő náluk nem sokban különbözik a rabszolgától, férje pénzért veszi és szorgalmas munkálkodásával kell kimutatnia, hogy férje nem dobta ki reá hiába a pénzt.

— Csakugyan igazad van, mondta neki a misszionárius. Erre felétek ti ezt így látjátok. De mit gondoltok, József mégis miért cselekedett másképp, és miért volt ennyire jó Máriához?

— Azt hiszem, felelte az egyik kisleány, azért, mert Máriának kellett lennie a kis Jézus anyjának.

Ha tudta volna a kis arab leányka, hogy mennyire mély, mennyire bölcs feleletet adott! Csakugyan az Úr Jézus megjelenésével változott meg a világ sora; nemcsak a nők kerültek ki Általa addig megalázott helyzetükből, hanem a Krisztus által alapított Isten országában más sánpárra került az egész emberi élet is. Az Isten országa az emberi egyenjogúság országa. Az Isten országa az igazságosság országa. Az Isten országa a felebaráti szeretet országa. Az Isten országa a tiszta kéz, tiszta élet, tiszta erkölcs országa. És ennek az országnak erőforrása, lüktető vérkeringése, dobogó szíve, éltető kenyere: az Eucharisztia.

Ki nem látná, ki nem érezné lépten-nyomon a korunkat kínzó két legnagyobb problémának: a szociális kérdés megoldatlanságának és a népek gyűlölködésének szörnyű veszedelmét? Mindkettőnek háborgó hullámaira elsimító olaj ömlik abból az Eucharisziából, amelyben jelen van Krisztus; az a Krisztus, akinek utolsó perceiben legfőbb imája volt: «Mindnyájan egyek legyenek, mint te, Atyám, én bennem és én tebenned, úgy ők is egyek legyenek bennünk.» (Ján. 17, 21.)

Ahol elevenen él a lelkekben az Oltáriszentség tisztelete,

ott eljött a földre az Isten országa, és ezzel eljött, ami nélkül nincs emberies élet: eljött közénk az egység, eljött a szeretet.

*«Zengjen hát a hálaének,
Zúgjon völgyön=tengeren.
A szeretet Istenének
Dicsőség és üdv legyen!
Az egész föld legyen oltár,
Kehely rajta a szívünk,
Minden dalunk zengő zsoltár,
Tömjénillat a hitünk!»*

(Kongresszusi himnuszunkból.)

És akkor válik majd valóra rajtunk Aquinói Szent Tamás himnusza, hogy az Oltáriszentség «panis vivus et vitalis», «élő és éltető kenyér», és akkor hirdeti majd a megbékélt lelkek millióinak hálája idei kongresszusunk jelszavát: «Eucharistia vinculum caritatis!», «az Oltáriszentség a szeretet köteleke». Amen.

KRISZTUS ÉRTÜNK.

VI.

MI A SZENTMISE?

(Szentírás: Malakiás 1, 6. 7. 10. 11.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Bizonyára többen vannak itt köztetek, akik megfordultak már gyönyörű külföldi gót katedrálisokban, amelyeket századokkal ezelőtt emelt a mély vallásos étellel telített korok művészete.

Az ember megáll egy ilyen templom ajtajában és nem szól semmit, csak kitárja a lelkét és engedi ráhullani a szent benyomásokat. Micsoda szárnyalása a léleknek ezekben az égre szökellő oszlopokban! Mennyi munka! Mennyi lendület! Mennyi imádságos áhítat! Vajjon mit akar mindez? Mire való mindez?

A templom közepén aztán megakad fürkésző szemünk és állva marad: függve marad azon a hatalmas feszületen, amely a hajó elején az «arcus triumphalis»-szon függ. Igen, így már értjük! Ezért van minden! Minden ív, minden oszlop, minden művészet, az egész gyönyörű templom csak ezért: a keresztért! Azért, Aki rajta függ és magát áldozatul adta és ma is adja nekünk.

Milyen mély hit és mennyi művészet termelte ki ezeket a kőrözsákat, ezeket az álomszerű üvegablakokat! . . . De mindez egyetlen eszmében fut össze: a középen függő feszületben, mely diadalmasan hirdeti világgá az Úr Jézus áldozatát. Azt az áldozatot, amely először a keresztfán mutattatott be Istennek, de amely azóta naponként megújul templomainkban és marad mindvégig a végtelen Isten legszebb, egyedül méltó imádsának.

Ez a legelső célja az Eucharisziának: hogy benne Krisztus önmagát újra feláldozza értünk. Amikor Krisztus Urunk az utolsó vacsorán szent testét és vérért nyujtva apostolainak, így szólt: «Ez az én testem», «ez az én vérem» és amikor még hozzátette a parancsot: «Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre», akkor olyan áldozatot mutatott be Atyjának és állított be az ő vallásának középpontjába, amely megszüntette az addigi vagy azután következő minden más áldozat értékét. Attól kezdve csak egyetlen áldozati mód van a földön, amely méltó Istenhez: a szentmiseáldozat, vagyis

Krisztus Urunk keresztdozatának szüntelen megújítása. Ime, ezt tette «Krisztus értünk».

Vizsgáljuk meg tehát, *I. vajjon a szentmise csakugyan a keresztdozat megújítása-e?* Mert ha az, akkor azonnal tudni fogjuk kötelességünket is, *II. hogyan kell azon résztvennünk.*

I. A szentmise a keresztdozat megújítása.

A) Amióta ember van a földön, mindig mutatott be áldozatot is. Ezzel ismerte el az ember Isten fönségét és ezzel ismerte be saját bűnösségét.

a) Az ember az áldozat által ismerte el Isten fönségét. Ez volt Isten legfőbb és abszolút uralmának kézzelfogható elismerése.

Tudjátok, mi az emberiség történetének legrégebb könyve. A Szentírás. Lapozzuk fel első oldalait. Mit találunk ott? Mi a legelső emlékmű, amit a legrégebb ember emelt? Két oltár: Káin és Ábel oltára, amelyen bemutatták áldozatukat az Úrnak.

Aztán jön a vízözön pusztítása. Noé kiszáll a bárkából. Mit csinál, mi az első dolga? Oltárt emel, hogy bemutassa áldozatát az Úrnak.

És ez így ment mindvégig. Kísérjük figyelemmel a régi népek történetét: valahányszor döntő lépések, nagy elhatározások előtt állanak, legelső dolguk áldozatot mutatni be az oltáron. Az oltár évezredekén át megmaradt az emberiség legfontosabb és legméltóbb építményének.

Igy volt ez a múltban, így van a jelenben is. Az a nép, amelynek vannak oltárai s az oltáron áldozatot bemutató papjai, lélekben erős marad a történelem kemény próbái alatt is; míg az a nép, amely lerombolja oltárait, maga is összetörik s összezúzódik azok romjai alatt.

b) De az áldozattal az ember nemcsak Isten fönségét ismerte el, hanem egyben beismerte saját bűnösségét is. Amióta csak ember járja a földet, mindig marcangolta a bűntudat, mindig érezte, hogy bűneiért valamiféle áldozatot kell engesztelésül bemutatnia. Áldozatának lényege volt az áldozati anyag teljes megsemmisítése. Ezért gyújtotta föl hatalmas máglyákon a följajlott áldozati anyagot. Az anyagot a föld termékei adták, vagy az állatok java, vagy — szörnyű kimondani is — néhol saját gyermekeit áldozta a pogányságban tévelygő emberiség.

Szegény, bűnös ember! Ugyan mit gondoltál, mennyit érhetett Isten szemében az általad följajánlott áldozat, a bárányok leölése, a gabona és gyümölcs elégetése? Hiszen ez nem volt az áldozat végleges formája. De nem volt az még az ószövetségi nép áldozata sem. Ismeretesek azok a szavak, amiket az utolsó prófétánál, Malakiásnál mondott az Úr: «Napkelettől napnyugatig nagy az én nevem a nemzetek között, és minden helyen tiszta eledeláldozatot áldoznak és mutatnak be nevemnek». (Mal. 1, 11.) Vajjon ki hozza el ezt a tiszta, tökéletes, Istennek tetsző áldozatot?

B) Ezt a tökéletes áldozatot Krisztus Urunk adta az utolsó vacsorán. És abban a pillanatban, amelyben elrendelte ezt az áldozatot, megszűnt és értéktelenné vált a világ minden más vallási áldozata. Ezentúl már csak egyetlen Istennek tetsző vallásos áldozat maradt: a szentmise. Így vált a mise a kereszténység szívévé; és ha nem volna szentmisénk, szívünk szünnék meg dobogni.

a) *Hogy a szentmise valóban áldozat, afelől semmi kétséget sem hagy az utolsó vacsora története.*

Ott ugyanis Krisztus nem egyszerűen azt mondta, hogy az ő testét és vérét adja híveinek. Ennél sokkal többet mondott. Figyeljétek csak meg szavait: «Ez az én testem, mely értetek adatik». (Luk. 22, 19.) És: «Ez az én vérem, az újszövetségé, mely sokakért kiontatik a bűnök bocsánataárára» (Máté 26, 28.).

Jól fontoljuk meg e szót: «Értetek». Mert ez tulajdonképp ennyit jelent: Ez az én áldozati testem, ez az én áldozati vérem. Azok a szavak pedig, amelyek ezt követték — «Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre» — ezt jelentik: Az én halálom örökös emléke gyanánt adjátok a kenyér és bor színei alatt híveimnek a világ végéig az én testemet és véretem.

«Ezt cselekedjétek», vagyis azt, amit én tettem most: ebben rejlik az Oltáriszentség áldozati jellege. «Az én emlékezetemre», ebben pedig az a tény, hogy az Eucharisztia bemutatása nem olyan cselekmény, amelyet el lehetne vonatkoztatni Krisztus kereszthalálától, nem új és önálló áldozat, hanem Krisztus egyszer bemutatott keresztáldozatának megörökítése, megjelenítése, napról-napra a világ végéig átnyúló folytatása. «Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre...» másképp ez ennyit tesz: Bűneitekért nektek kellene meghalnotok, de én áldozom föl magamat helyettesek, én halok meg értetek. Értetek, hogy ne ti menjetek tönkre.

b) *A keresztáldozat és a szentmiseáldozat tehát lényegileg egy.* Egy, mert mindkettőben ugyanaz az áldozat bemutatója és ugyanaz a bemutatott áldozat. Ugyanaz a Krisztus, aki a kereszten a mennyei Atyának önmagát bemutatta és feláldozta, ugyanaz áldozza fel magát papjai kezei által a szentmisében.

Mi teszi a szentmisét határtalan értékű kincsé? Az=e, hogy ott ugyanazt cselekszi a miséző pap, mint amit az Úr Jézus tett az utolsó vacsorán? Nem. Az=e, hogy erre maga az Istenfia jogosította fel papjait? Nem. Hanem az, hogy minden egyes szentmisében ma is ugyanaz a Krisztus maga végzi az áldozat bemutatását, mint azon a nagycsütörtöki estén, mégpedig ugyanazt az áldozatot mutatja be, mint azon az estén.

Értitek most már, mennyire mély értelme van az Egyház előírásának, hogy minden oltáron feszületnek is kell állnia? Amelyik oltáron nincs feszület, azon nem szabad misézni. Most már értjük, miért. Azért, mert a szentmise forrása a felfeszített Krisztus; a szentmise folytatása, egyenesen a mi szándékunkra való felajánlása a kereszt áldozatának.

De nemcsak az áldozat bemutatója ugyanaz, hanem ugyanaz maga az áldozat is: az Úr Krisztus. Az értem magát áldozó Krisztust találom meg minden szentmisében, az ő érző, imádó, engesztelő Szíve dobog minden misés oltáron, legyen az a nagyszerű régi dómok fehér márványoltára, vagy szegényes kis falusi templomok egyszerű fatákolmánya. Mikor nehéz aranyos ruhában drágaköves kehelyben a pápa mutatja be a misét, ugyanaz a Krisztus jelenik ott meg, mint amikor az orosz Szovjet koncentrációs táborába hurcolt pap az ebédre kapott fekete kenyérral és egy üres, horpadt konzervdobozt használva kehely gyanánt misézik nagy titokban és áldoztatja fogolytársait. Ugyanaz az áldozat bemutatója s ugyanaz a bemutatott áldozat.

Mégis mi a különbség a keresztáldozat és a szentmiseáldozat között? Az, hogy a mise nem véres áldozat, mint volt a keresztfáé, mert a megdicsőült Krisztus többé már nem szenvedhet. De ha nem is szenvedhet, mégis a miseáldozatnak valamiképp Krisztus halálát is szemléltetnie kell. Krisztus már nem halhat meg valóban, mégis meghal a szentmisében misztikus értelemben; úgy, hogy a kenyér és bor különálló átváltoztatása Krisztus testét és véréét egymástól különválasztva jelzi előttünk és ez emlékeztet minket arra a percre, amikor Krisztus teste és vére a kereszthalálban valóban külön is vált.

C) **Ó, igen; így már értem mi a szentmise lényege!** Értem, mire való az, és értem, miért kell annak állandónak lennie.

a) *Mire való a szentmise?*

Arra, hogy nekünk kellene Istent imádnunk, de nem vagyunk képesek azt eléggé megtenni.

És nekünk kellene Istenhez kiáltanunk, de nem tudunk.

És nekünk kellene a bűnök terhét ledobnunk, és nem tudjuk.

És nekünk kellene a megbántott Istent megengesztelnünk, de nem tudjuk.

Hanem idejön most közénk Krisztus: imádkozik, és meghallgatást nyer; kiált, és szava égbe jut; reánk néz, és bűnök terhe omlik; Istenhez szól és megenyhül az ő megbántott szeretete.

A mi vallásunknak van oltára, az oltárnak van áldozatot bemutató papja és van áldozat az oltáron: maga az Isten Báránya, ki elveszi a világ bűneit.

És ezért az áldozatért van a mi vallásunkban minden, de minden. Ezért van a templom — az oltár miatt. Ezért vannak a papok — az oltár miatt. Ezért vannak szertartásaink, egyházi ruháink és edényeink, — az oltár miatt. Vagyis a miatt, aki az oltáron föláldozza magát mennyei Atyjának. Neki hódol a hívek milliója, előtte hullanak térdre és éneklük a Jelenések könyvének énekét: «A trónon Ülőnek és a Báránynak áldás és tisztelet és dicsőség és hatalom, örökön örökké!» (Jel. 5, 13.)

Igen, így kell a Végtelent imádni, ahogyan Krisztus a Kálvárián végkép és fenntartás nélkül áldozatnak adta magát és vérének kiontásával engesztelte helyettünk a megbántott isteni Fönséget.

b) Minthogy pedig ma csupán egyetlen Istenhez méltó áldozatunk van: a szentmise, ebből az következik, hogy a szentmisének sohasem szabad megszűnnie, annak a szó szoros értelmében állandónak kell lennie.

Ismerjük az ószövetségi törvényt: egyetlen nap sem mulhatott el reggeli istentisztelet és áldozat bemutatása nélkül. Így szólt az Úr Mózeshez: «A tűz mindenkor égjen az oltáron s táplálja azt a pap . . . Szüntelen való tűz legyen az, sohase aludjék ki az oltáron». (Móz. III. 6, 12. 13.)

Az Ószövetség megszűnt, s annak örökös istentisztelete helyébe a mi oltárunk soha ki nem alvó oltártüze lépett. Mi valósítjuk meg igazán Malakiás jóvendölését. Azt mondja

az Úr ennél a prófétánál (Mal. 1, 10. 11.), hogy az ő eljövendő, új, egyetlen vallásában napkeltétől napnyugtáig mindig és szakadatlanul minden nép között áldozatot mutatnak be majd neki. De vajjon van-e vallás, ahol szóról-szóra beteljesedik az Úristen szava? Van — a katolikus Egyház! Ez az egyetlen vallás, amelyben soha egy pillanatra meg nem szűnik az Istennek bemutatott tiszta, szent áldozat.

És ezt ne szónoki túlzásnak vegyétek, hanem szóról-szóra úgy, ahogy mondtam.

Amikor nálunk már dél van és elhangzott az utolsó szentmisék «Ite, missa est»-je is, az Új Világban akkor van reggeli hat óra, akkor kezdik a korai misék lépcsőimáját. Amikor nálunk lemegy a nap, a Déli Tenger szigetein akkor hasad a hajnal s akkor kezdődnek a szentmisék. És amikor mi csendes éjjelen mély álomban pihenjük ki a nap fáradalmait, messze Keleten akkor folynak a szentmisék és Ázsia népei akkor térdelnek a közájuk érkező szentségi Jézus lábaihoz. Örökké szól a Kyrie eleison! Örökké szól a Glória! Örökké a Sanctus! Örök az átváltozás! Örök az áldozás! Örök az áldás! A katolikus vallás Istennek szakadatlan tiszteletével valóban egyetlen óriási templommá tette a földkerekséget. Teljes joggal énekeljük tehát budapesti nemzetközi eucharisztikus kongresszusunk himnuszában:

*Egykor értünk testet öltött,
Kis gyermekként jött közénk;
A keresztfán vére ömlött
Váltságunknak béreként.
Most az oltár Golgotáján
Újra itt a drága vér,
Áldozat az Isten-Barány,
Krisztus teste a kenyér.*

II. Hogyan kell a szentmisén résztvennünk?

Aki pedig ezeket hívő lélekkel végiggondolja, az előtt azonnal világossá válik, hogyan kell a szentmisén résztvennie.

A) Mennyire kell fájlalnunk, hogy az oltáron végbe menő megrendítő dolgokról sok embernek fogalma sincs, — nem négernek és zulukaffernek, hanem európai keresztény katolikusnak!

a) A régi kereszténységben a szentmisének két részét élesen megkülönböztették egymástól. Az első rész volt az úgynevezett «katechuménok miséje», «a hittanulók miséje»,

azoké, akik már készültek ugyan a keresztség felvételére, de valójában még nem voltak megkeresztelve. Ezek előtt még elrejtették az Oltáriszentség nagy titkát, őket még nem avatták be az áldozat tulajdonképeni lényegébe s ezért az evangélium és a prédikáció után, mielőtt a szertartás a felajánláshoz ért volna, el kellett hagyniok a templomot. Magán a tulajdonképeni szentmisén tehát már csak a megkeresztelt hívek vehettek részt. Ezért nevezték ezt a részt a «hívek miséjének».

Ma már ez a megkülönböztetés nincs meg. Ma résztvehet a szentmisén mindenki, keresztény és nemkeresztény, az Egyház nem rejt el senki előtt az ő fönséges titkait, — nem annál fájdalmasabb=e, hogy most meg ép a megkereszteltek között vannak bőven, akik előtt ismeretlen titok a szentmise? Akik talán körülveszik az áldozati oltárt a vasárnapi szentmisében, *de valójában alig sejtik, mi megy végbe a mi oltárainkon?*

Mi nekünk a szentmise? A keresztény hit központja. Krisztus megrendítő áldozata. Mindennap megújuló Kálvária.

Hogy ezt nem tudják a nem=katolikusok, azt fájlaljuk, sajnáljuk, de nem tehetünk róla. De hogy nem tudják sokan a katolikusok közül sem, ehhez mit szóljunk?

Mit szóljunk azokhoz, akik hétről=hétre, hónapról=hónapra elmulasztják a misét, mert egyik hónapban kirándulni kell menniök, másikkban síelni, a harmadikban nagy a meleg, a negyedikben nagy a sár . . . és így tovább.

Mit mondjunk azokról, akik kezükben stopperórával pontosan kiszámítják, nehogy evangélium előtt érkezzenek és áldozás után véletlenül ott ne maradjanak?

Mit szóljunk azokról a beszélgetésekről, amik a déli, úgynevezett «szagos misék» előtt lefolynak a templomok kapujában?

— Jó reggelt, Babyka, keitsókolom. Milyen szép ruhája van máma! Tudja, milyen jól mulattunk az éjjel? Tegnap is ma jöttünk haza. De azért benézek egy kicsit a misére, kik vannak jelen. Anyu nincs itt?

És Babyka válaszol:

— Anyu is el akart jönni, de tudja, migrénje van és nem jött. Pedig igazán sajnálja, hogy nem tudott jönni és nem mutathatja meg az új kreációit, amiket tegnap hoztak meg a szalónból. Mondhatom magának, egészen álomszerűek No, de most már igazán gyerünk be, mert már alighanem oltogatják is a gyertyákat.

És bemennek . . . És pár perc múlva kijönnek . . .

Mondjátok, Testvérek, van ezeknek fogalmuk a miséről? Tudják ezek, mi az a szentmise?

b) Mert ha tudnák, akkor a szívük hangosan feldobogna az örömtől! Ha tudnák, akkor szeretetük hőmérője 40°-ra szaladna fel! *Ha tudnák, hogy minden egyes szentmisében maga a mi Urunk és Megváltónk, Jézus Krisztus van jelen köztünk személyesen, elevenen, testestől-lelkestől.* Mégpedig jelen van azért, hogy magát ismét, és újra, és mindennap föláldozza értünk!

Igaz: külső látszatra egy ember, egy pap mutatja be az áldozatot, — de ez csak látszat. Az igazi bemutató, az egyetlen bemutató maga Krisztus, a pap csak az ő eszköze. Mert amint minden mise csak Krisztus egyetlen keresztládozatának megjelenítése, tehát csak egy áldozatunk van: Krisztus, épúgy csak egy bemutatónk van: Krisztus. A látható miséző pap mellett tehát minden szentmisében ott áll Krisztus, a láthatatlan Főpap.

B) Ez különben, amit most mondtam a pap szerepéről az oltárnál, bizonyára nem újdonság hallgatóim előtt. De tartok tőle, hogy újdonság lesz, amit most akarok mondani a **hívek szerepéről a szentmiseáldozatnál.** Aki meg van keresztezve, tagjává lett Krisztus titokzatos testének. Ennek a testnek a feje a mi Főpapunk; ebből tehát következik, hogy a tagok is valamiféle értelemben részesei ennek a «királyi papságnak» (Pét. I. 2, 9.), és ha a fő áldozatot mutat be, valamiképp hozzá kell járulniok ehhez, részt kell ebben venniök a tagoknak is.

a) Mi következik ebből a keresztény hitéletre nézve? Az, hogy valahányszor azt mondom: «Megyek misére», ezt is mondom: *Megyek áldozatot bemutatni.* Valahányszor ezt mondom: «Megyek misére», azt is mondom: *Megyek olyan istentiszteletre, amely a legméltóbb, egyedül kielégítően méltó tisztelete az Istennek és ahol én, a gyarló ember, keresztény méltóságom tetőpontjára emelkedem fel, mert soha az ember nem lehet nagyobb, mint mikor áldozatot bemutatni az Isten oltárához járul.*

Persze a világi hívek közreműködését a szentmiseáldozatnál helyesen kell érteni. Nem azt akarja hirdetni ez a gondolat, mint hogyha minden megkeresztelt ember egyben már pap is lenne, — ez tévedés, ez ellene mond Krisztus nyílt akaratának. Hanem igenis jelenti, hogy a híveknek nem szabad beérniök a csak passzív misehallgatással, mely sze-

rint szép csendben végigülik a misét, vagy talán valamilyen imakönyvből végigimádkozzák, de nem kapcsolódnak abba a főséges cselekménybe, ami előttük végbemegy az oltáron.

b) Vannak, akik sehogysem akarják megérteni, miért kell nekünk szentmisét hallgatnunk, vagyis *személyesen is bekapcsolódnunk Krisztus áldozatába*. Hát nem elég, hogy Krisztus meghalt értünk, hogy áldozatát bemutatta? Kell ehhez még nekem is közreműködnöm?

Bizony kell! Krisztus áldozatát az én saját személyes áldozatomná is kell tennem. A keresztség által Krisztussal bensőleg egybekapcsoltattunk, az ő misztikus testének letünk tagjaivá. Már most ha Krisztus, a fő, feláldozza magát Atyjának, akkor minket, az ő testének tagjait is együtt áldoz fel. Krisztussal tehát egyesülve kell maradnunk az ő áldozatának idején is.

C) A helyes és gyümölcsöző misehallgatás tehát **cselekvő részvétet és bekapcsolódást kíván a hívektől**. Azt, hogy azokat az áldozatos érzelmeket, áldozatkész gondolatokat szítsák fel a szentmise egymást követő részében, amik az áldozatot bemutató Krisztus Szívét abban a cselekményben eltöltik.

a) *Mikor a keresztények még a katakombákban vettek részt a szentmisén, imakönyv bizony még nem volt a világon*. Hát mit csináltak a hívek? Körülállották az oltárt és csillogó szemmel tekintettek a miséző pap kezében tartott áldozati Báránnyra, sóvárgó szeretettel kísérték az áldozati szertartásokat, állandóan felelgettek a pap imáira, majd magukhoz véve az Úr testét, megerősödött lélekkel s mosolygós arccal jöttek elé a föld alól küzdeni a hétköznapi nehéz harcain, esetleg meghalni hitükért.

Érzitek az óriási különbséget ököztük és miköztünk? Mi is megyünk ugyan misére, mint ők. A mise ma is ugyanaz, mint akkor. De mi már nem veszünk azon részt ezzel a szerves összekapcsolódással. Mi már elszakadtunk az oltártól. Mi már privát imákat mondunk, — van, aki még ezt sem. Ezért adta ki emlékezetes jelszavát X. Pius pápa: «Ne imádkozzatok a misén, hanem imádkozzátok a misét», a mise szövegét és ezzel kerüljétek megint szorosabb kapcsolatba az oltárral. Imádkozzatok «katolikus» módon, vagyis mint a szentek egységének, a hívek nagy közösségének tagjai, imádkozzatok együtt a pappal, együtt az Egyházzal, együtt Krisztussal!

b) Aki ezt a gondolatot megvalósítja, megtanul *áldozatos lélekkel venni részt a szentmiseáldozaton*.

Figyeljük meg jól, hogy nem egyszerűen «szentmiséről» beszélünk, hanem «szentmiseáldozatról». Oltáriszentség u. i. nincs áldozat nélkül; az a látható áldozat, amit a misében bemutatunk, egyben legyen jele a mi életünk láthatatlan áldozatának is.

A szentmise valóságos áldozat, Krisztus saját magát áldozza itt föl. Akkor lesz tehát áldásos a mi részvételünk, ha minket is eltölt az az áldozatos lelkület, ami Krisztust eltölti.

Tehát áldozat mindjárt a lépcsőimánál! Mialatt a miséző pap mélyen meghajolva mondja a közgyónás szavait: «Mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa», «én vétkem, én vétkem, én igen nagy vétkem», azalatt mindnyájunknak éreznünk kell: Igen, bűnnel terhelt lélekkel nem áldozhatom az Úrnak. Őszinte bánattal bánom tehát vétkeimet és szakítok azokkal, áldozatul hozom azokat Istennek.

Aztán áldozat a felajánlásnál! A miséző pap aranyos tányérkán magasba emeli a fehér ostyát, mely Krisztus testévé fog változni. Ezalatt gondolatban én is ráhelyezek oda valami kis önmegtagadást, a mai nap valamelyik megpróbáltatását, lemondását, szenvedését.

Áldozat az Úrfelmutatásnál! Krisztus most áldozza fel életét értem. Fölnézek egy pillanatra a magasba emelt Ostyára, majd a kehelyre s mialatt elmondom Tamás apostol szavait: «Én Uram, én Istenem!», áldozatul ajánlom fel neki értelmemet, akaratomat, vágyaimat, érzelmeimet, teljes magamat.

Áldozat az áldozásnál! Áldozáskor Krisztus eggyé válik veled. De eggyé a másikkal is, aki melletted térdel az áldozáshoz, és akihez talán már évek óta szeretetlen vagy, és nem tudsz hozzá szólni egy jó szót. De most meg kell hoznod azt az áldozatot, hogy magad is résztvehess a szentmiseáldozaton.

Ime, ezt követeli a hívek bekapcsolódása, eleven közreműködése: áldozatos lélekkel venni részt a szentmiseáldozaton.

* * *

Testvéreim! Nápolyban egy ámpolnában őrzik Szent Januáriusnak, a IV. század elején vértanuhalált halt beneventi püspöknek véréét. A megalvadt és beszáradt vér a szentnek ünnepén minden évben folyékonyvá válik, és az

emberek ezren és tízezen jönnek össze, hogy lássák a nagy püspök vérenek forrását.

A világ Megváltójának vére azonban nem alvadt meg, nem száradt be. A szentmisében a állandóan csorog a halhatatlan szent vér, nem látványossággal gyönyörködteti a kíváncsi szemeket, hanem pataokban önti az életet adó kegyelmet vasárnap és hétköznap egyaránt mindnyájunk számára.

Tudjátok most már, mi a szentmise? Krisztus sebeinek titokzatos vérzése, Krisztus keresztáldozatának szakadatlan megújítása.

Tudjátok, mi a szentmise? A keresztről leömlő kegyelmi áradat, az örökké jelen Golgota, a köztünk önmagát állandóan feláldozó Krisztus.

Ó, hát akkor csak annyira mély és tudatos a kereszténységünk, amennyire értjük, értékeljük és szeretjük a szentmisét.

Testvérem, el ne feledd:

Amilyen a miséd, olyan a hited!

Amilyen a miséd, olyan az erkölcsöd!

Amilyen a miséd, olyan az életed!

S amilyen az életed itt, olyan lesz életed az örökkévalóságban! Amen.

VII.

**A SZENTMISE
GYÜMÖLCSEI**

(Szentírás: Máté 26, 26—29.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Azokban az országokban, ahol a katolikusok kisebbségben vannak, hosszú időn át kemény és kegyetlen törvények voltak életben velük szemben. Így pl. Angliában egyszer egy gazdag katolikus férfiút 500 arany fizetésére ítélték azért, mert szentmisén vett részt. Az elítélt férfiú hazament, kiválasztotta vagyonából a legszebb 500 aranypénzt és azzal róttá le a büntetését. A bíró csodálkozva kérdezte, miért hogy ép a legszebb aranyokkal fizeti a büntetést? A mi emberünk pedig azt felelte: «Bűnnek tartanám, ha nem a legszebb aranyakat adnám oda egyetlenegy szentmisének nagy kegyelméért».

Hát csakugyan ennyit ér egy szentmise? Csakugyan ilyen óriási kincsünk az nekünk? Csakugyan megéri azt, hogy missziósterületeken órákat, sőt néha napokat is gyalogoljanak a megtért emberek, csak hogy hozzájuthassanak egy szentmiséhez? Hiszen mennyiféle más szertartásunk is van nekünk, amellyel Istent tiszteljük és lelkünket Istenhez emeljük!

Van, — de értékben valamennyi mesze marad a szentmisétől. Vannak litániáink és körmeneteink, vannak búcsújárásaink és szép énekeink, prédikációink és keresztutunk, van Mária-tiszteletünk és szentek tisztelete, — mindmennyi kedves, szép, hasznos ájtatosság; de mindez együttvéve sem közelíti meg a szentmisét, mind ennek értéke együttvéve sem ér fel egyetlenegy szentmise értékével. Mert minden egyes szentmise megújítása Krisztus Urunk keresztáldozatának.

Krisztus Urunk u. i. nem érte be azzal, hogy a Kálvárián egyszer bemutatta megváltói áldozatát; folytatni akarja azt és megismételni a világ végéig. Mihelyt tehát a szentmisében a kenyér és bor fölött elhangzottak az utolsó vacsora jelenetéből vett szavak, — ugyanazok a szavak, amikkel Krisztus az utolsó vacsorán a kenyeret és bort saját testévé és vérévé változtatta, — attól a pillanattól kezdve ugyanaz a Krisztus nyugszik előttünk oltárainkon, aki kimondhatatlan

szervedések között a kereszten kiadta lelkét érettünk. Krisztus tehát minden misében újólag és újólag áldozatul mutatja be magát a mennyei Atyának.

Ez a szentmise lényege.

Igy már értjük szent Egyházunk törvényét, amellyel megparancsolja, hogy betöltött 7. évétől kezdve minden híve minden vasárnap és ünnepnap súlyos bűn terhe alatt köteles részt venni a szentmisén, hacsak ez emberileg lehetséges.

Most már értjük, hogy miért éppen a misét tette kötelezővé Egyházunk és semmi mást. Hogy búcsújárásra menjenek, nem kötelező. Hogy ezen vagy azon az ájtatosságon résztvegyek, nem kötelező. Hogy a rózsafüzért elmondjam, hogy a lorettói litániát elimádkozzam, nem kötelező. De igenis súlyos bűn terhe alatt kötelező, hogy minden vasárnap és ünnepnap résztvegyek a szentmisén.

Kell tehát, hogy ezzel a szentmisével egész részletesen megismerkedjünk. Hiszen, ha részt kell vennünk azon minden héten, már csak igazán illik ismernünk annak értékeit és szertartásait! Mert ha egyszer jól átelmékedtük azokat, akkor egész bátran elmaradhatna az Egyház szigorú parancsa; akkor örömmel fogunk járni a misére, nem azért, mert parancsolva van, hanem azért, mert a lelkünk visz oda: imádkozó, hálás, engesztelő és kérő lelkünk.

Mi tehát a szentmise értéke, mik annak gyümölcsei? — erről a kérdéstről fogok szólni a mai alkalommal. Ennek megértésével biztosítjuk megbecsülésünket a szentmise iránt. A további beszédekben aztán majd végigmegyek kedves hallgatóimmal a szentmise szertartásai között is, hogy minél nagyobb lelki haszonnal tudjunk a misén részt venni.

I. Mi az értéke Isten előtt?

A) Az embernek első rendeltetése, hogy imádjja és dicsőítse Urát, Teremtőjét.

Mit jelent imádni az Istent? Jelenti elismerni Isten végtelen fönségét és a mi kicsinységünket, elismerni, hogy teljesen Istentől függünk. «Én vagyok az Alfa és Ómega, a kezdet és a vég, úgymond az Úr, az Isten, aki van, és aki volt és aki eljövendő, a Mindenható.» (Jel. 1, 8.) «Én vagyok az «Aki vagyok» (Móz. II. 3, 14.) mondja magáról az Úr; mi pedig, teremtmények, semmik vagyunk Istenhez képest.

De ha ilyen óriási köztünk a távolság, ugyan hogyan tudnók megadni Istennek azt a hódolatot, azt az imádást, ami Őt megilleti? Magunktól semmiképen sem!

És itt jön segítségünkre a szentmise, mint az Istenhez egyedül méltó imádás. Egyetlenegy szentmise nagyobb hódolat és tisztelet az Isten számára, mint a mennyország minden angyalának minden imája együttvéve, mert hiszen a szentmisében nem angyalok adják Istennek a dicsőséget, hanem az ő Egyszülöttjétől kapja a végtelen értékű imádást. Ezért mondja is a miséző, amikor az átváltozás után a szent Ostyával keresztet ír le a kehely fölé: «Általa és Vele és Benne van Neked mindenható Atyaisten a Szentlélekkel egyetemben minden tiszteleted és dicsőséged».

B) Amint az imádással, épúgy vagyunk a **hálaadással** is. Mennyi mindenért kell Istennek hálát adnunk! És magunkra hagyatva, mennyire elégtelenek vagyunk, hogy kellő kép el tudjuk mondani hálánkat!

A szentmise által azonban méltó hálát mondunk Istennek. «Gratias agamus Domino Deo nostro», «adjunk hálát a mi Urunknak, Istenünknek», — énekli a miséző pap a praefatio bevezetésében. «Méltó és igazságos» — hangzik reá a válasz. És erre elkezd a praefatiót: «Valóban méltó és igazságos, illő és üdvösséges, hogy mi néked mindenkor és mindenhol hálát adjunk, Szentséges Úr, mindenható Atya, örök Isten, a mi Urunk, Jézus Krisztus által» . . .

C) De a szentmise **egyben engesztelése is a megbánott Istennek.**

Mert hogy van miért adni engesztelést, hogy van mit jóvátennünk, azt fájdalmasan érezzük.

Mennyi a jóvátenni valónk? «Hetvenmillió pengős adósság!» Minden egyes embernek hetvenmillió pengős tartozása van az Istennel szemben. Legalább is ezt hirdeti az Úr Jézus egyik példabeszéde. «Hasonlít a mennyek országa egy királyi emberhez, aki számot akart vetni szolgálival. És mikor elkezdte a számvetést, eléje vivének egyet, ki neki tízezer talentummal tartozott.» (Máté 18, 23. 24.) Tízezer talentum kb. hetvenmillió pengő. Szédületes összeg! Pedig ez a mi adósságunk, a bűn által felhalmozott szörnyű adósságunk Istennel szemben.

És halljátok csak, mit mond a megrettent adós. «Leborulván pedig a szolga, esedezék neki, mondván: Légy türelemmel irántam, és mindent megfizetek neked». (Máté 18, 16.)

Ó, te szegény koldus! Mindent megfizetsz? Hát miből? Miből fizeted meg?

Tudjátok miből fizetjük meg? A szentmiséből. Ott valóban leborulhatunk Atyánk előtt és mondhatjuk: Adósok vagyunk, Atyánk, de mindent megfizetünk. Mivel? A magát értünk föláldozó Istenfiával!

Sodomát és Gomorrhát tüzes esővel pusztította el a haragvó Isten a föld színéről. De ami azokban a városokban történt, csak gyermekjáték azokhoz a rémes bűnökhöz képest, amik most történnek a földön. Krisztus Urunk azonban a mindennapi szentmise úrfelmutatásában magasba nyújtja engesztelő és védő karját a mennyei Atyához, hogy méltó haragjában el ne pusztítsa a bűnös emberiséget.

D) Végül a szentmise a leghathatósabb kérő áldozat is. A kérés nehezeére esik az embernek, ha másik emberhez kell intéznie, és ha meg is tette, nem olyan biztos, hogy lesz-e eredménye. De egészen könnyű lesz a kérésünk és hathatós akkor, ha nem emberhez intézzük, hanem Istenhez, mégpedig nem magunk, hanem az Úr Jézus közvetítésével.

Már pedig a szentmisében ezt tesszük; mert bármilyen kéréssel fordulunk ott Istenhez, mindegyiket ezekkel az ismert szavakkal zárjuk be: «Per Dominum nostrum, Jesum Christum, filium tuum», «a mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által».

«Dehát Krisztus egyszeri kereszthalála nem volt elegendő minden engesztelésre és minden kérésre? — kérdezhetné valaki. És ha elegendő volt, akkor meg mire való még külön a szentmise?»

Ó, igen: elegendő volt! Krisztus a kereszten egyszer-smindenkorra megváltott minket és eleget tett bűneinkért; a szentmise nem is önálló, új áldozat, hanem annak az egyetlennek, az egyetlennek, a keresztáldozatnak szemünk elé vetítése, titokzatos megújítása. Aki tehát résztvesz egy szentmisén, ugyanannyi, mintha az első Nagypénteken ott állott volna a Kálvárián, mikor a világ legfönségesebb tragédiája ott végbement.

De mi célja van akkor a misehallgatásnak? Az, hogy aki azon résztvesz, maga is személyesen bekapcsolódjék Krisztus szívének vérkeringésébe és részesedjék annak éltető erejében, annak gyümölcseiben.

II. Mik a gyümölcsei az ember számára?

A szentmise által megmérhetetlen kegyelmeket kapunk, amelyek elősegítik lelkünk megtisztulását, szebbé tételét, megszentelését.

A) Vegyük először a szentmise tisztító erejét.

A szentmisében a saját egyéni, szubjektív kincsemmé válik a krisztusi megváltás objektív értéke. A keresztdózat volt a megváltó áldozat, a szentmise pedig ennek alkalmazása. Krisztus a kereszten bemutatta áldozatát az egész emberiség megváltásáért — az enyéért is — és eleget tett minden ember vétkéért; de ezt az elégtételt minden embernek saját magának kell magára alkalmaznia. Az Isten u. i. nem úgy akarja megtölteni a mennyországot, mint ahogy az arató ember megtölti a csűrjét, hogy marokra fogja a kévéket és bedobja azokat, akár akarják, akár nem; nekünk magunknak is együtt kell dolgoznunk az isteni akarattal, hogy reánk is hulljon a megváltás kegyelme. Ezért ismétlődik meg előttünk minden szentmisében a megváltás áldozata, hogy tágra nyílt lélekkel térdeljük körül az oltárt és merítsünk annak tisztító kegyelméből, amennyi csak lelkünkbe fér.

Aki így merít a miséből, megnyerheti bocsánatos bűneinek eltörlését és ideiglenes büntetéseinek csökkentését. Súlyos bűnöket nem törül ugyan el a mise, de megszerezheti a szükséges bánat kegyelmét, tudunkra hozza bűneink súlyos voltát és ösztönöz, hogy azokra a bűnbánat szentségében keressünk feloldozást.

B) A bűnbánat kegyelmén kívül a szentmise a segítő és megszentelő kegyelmek egész tárházát nyitja meg számunkra, hogy azok segítségével eredményesebben tudjunk harcolni a kísértések ellen, megállni az élet nehéz küzdelmeiben, és egyre szebbé alakítani lelkünkön az Isten képét, vagyis: élni az életszentségben. A gyakori szentmisehallgatás tehát az életszentségre vezető legjobb kalauz.

«Dehát nem elég ehhez, ha egyszer veszek részt a misén? Jézus Krisztus áldozata nem végtelen értékű áldozat-e? Minek akkor azon olyan sokszor résztvenni?»

Igen: maga a szentmise végtelen értékű, de véges vagyok én, az ember. Abból a végtelen kincsből az én végességem csak bizonyos mennyiséget képes befogadni. A nap is minden reggel újra meg újra fölkel. Pedig egyetlen 24 óra alatt is annyi meleget sugározhat szét, hogy évezredekig élhetnek

belőle az egész föld, ha egyszerre képes volna magába fogadni. De nem képes! Minthogy pedig én sem vagyok képes egyszerre annyi kegyelmet meríteni a miséből, amennyire az egész életben szükségem lesz, azért megyek ismételtén és gyakran a szentmisére. Ha alkalmam van rá, nemcsak vasárnap, a kötelező misére, hanem hétköznapokon is, a nemkötelezőre. Bizony baj volna, ha a nap csak egyszer sütné egy héten.

Ha pedig ilyen szemekkel nézzük a szentmisét, vajjon nem adunk-e igazat annak a hitetlen embernek, aki egy ízben így szólított meg egy hívőt:

— Ön katolikus?

— Ó, igen.

— Jár mindennap a misére?

— Nem. Nincs rá időm. De vallásom sem kötelez rá, csak a vasárnapi és ünnepnapos misékre.

A hitetlen azonban így folytatta:

— Mondja meg őszintén, csakugyan hiszi maga azt, hogy a misében jelen van Jézus Krisztus, az ön Megváltója, aki önért meghalt a kereszten?

— Persze hogy hiszem!

— Ha én ezt hinni tudnám, mindennap ott volnék a szentmisén.

Mennyire igaza van! De ha nem is mindennap, de legalább minden vasárnap, és ha lehet, és amikor tehetem, hétköznapon is!

C) És vegyük még ehhez a szentmisének újabb értékét, **szociális hatását.**

Aki résztvett már egy plébániai vasárnapi közös szentmisén, annak nem kell erről sokat beszélnem. Mennyi testvériség, mennyi felebaráti szeretet sugárzik, mennyi szeretetlenség és osztályellentét simul el abban a szent egyetértésben, amikor az egyházközség apraja-nagyja, tanultja-tanulatlanja, szegénye-gazdagja, mint egy testnek különböző tagjai együtt hódolnak a fönséges Isten trónja előtt a közösen hallgatott szentmisében!

De most már azt is értem, hogy az Egyház miért tette kötelezővé legalább egyszer egy héten a szentmise hallgatását. Azért, hogy ha volnának könnyelmű és lelkükkel annyira nemtörődő keresztények, akik elmulasztanák a lelküket erősítő és felüdítő forrásnak, a misének kincseit felhasználni, legalább ennek a kényszernek hatása alatt tegyék ki sápadt lelküket hetenként egyszer ennek a magaslati napsütésnek, a szentmise inszolációjának, hogy végkép el ne csenevészede-

jenek. Akit soha nem ér napsugár, az tudóbajt kap; és aki elszakad a szentmisétől, azt utóléri a lelki tudóvész.

Ime a szentmisének nagy értéke az Isten előtt és áldása az ember számára!

III. Hogyan nyerjük el a szentmise gyümölcseit?

Valaki azonban itt most közbeszólhatna: Én gyakran járok a misére, de mindebből még nem tapasztaltam semmit sem! Rendszeresen résztveszek a vasárnapi szentmisén, gyakran hétköznap is, de semmi különös hasznát nem érzem. Mi lehet ennek az oka?

Kettős oka is lehet: Vagy nem jól készülsz a miséhez, vagy nem jól veszel részt benne.

A) Mindenekelőtt is **kellő előkészülettel kell mennünk a misére**, amint Krisztus Urunk egész földi élete is tulajdonképp egyetlen nagy előkészület volt a Kálvária áldozatára.

a) Azon tehát ne csodálkozzék senki se, ha komoly lelki haszon nélkül távozik arról a miséről, amelyre minden komoly gondolat és összeszedettség nélkül, éppen csak elvetődött az utolsó percben a mise kezdete előtt, sőt talán jó pár perccel annak megkezdése után.

Ezért is — meg illendőségből is — okosabb dolog, ha nem késünk, hanem inkább várunk a misére. Így majd módunkban lesz a mise kezdete előtt végig gondolni azt a páratlan eseményt, amelynek mi most részeseivé válunk. *Módunkban lesz fölkelteni eleven hitünket az oltáron végbemenő fontos cselekmény iránt.*

Ettől az eleven hittől nagyban függ a misehallgatás eredménye. Mert ennek birtokában bensőséges lesz áhítatunk, zavartalan a figyelmünk, meleg a szívünk. Míg viszont enélkül olyan hideg maradhat a lelkünk, akárcsak az oltárkő, amelyen Krisztus teste fekszik, de a kő minderről nem tud semmit.

b) *A jó előkészülethez tartozik a lélek tisztasága is.* Ki minél tisztább lélekkel vesz részt az egészen tiszta Krisztusnak áldozatán, természetesen annál bensőbben tud abba bekapcsolódni s annál több kegyelmet meríteni abból. Tízen vesznek részt ugyanabban a szentmisében, és mind a tízen más és más eredménnyel távoznak!

Hogy lehet ez?

Tízen mennek a forráshoz, mind a tíznek más és más a kancsója. A forrás ugyan bőven kínálná vizét mind a tíznek, de akinek kisebb a kancsója, az kevesebbet visz el, akinek meg sárral van tele, az nem visz semmit sem, — pedig ő is ott ült félórát a bőven csobogó víz mellett.

B) De ha már ilyen fontos az előkészület is, mennyivel fontosabb az a mód, ahogyan a szentmisén résztveszünk. Az eredmény attól függ, **tudunk-e cselekvőleg bekapcsolódni a szentmisébe.**

a) Igen sok embernél az az oka az eredménytelenségnek, hogy ők csak «hallgatják» a misét; vagyis *passzív tétlenséggel, szép nyugodtan végigülik a félórát* és félóra múlva, mint aki jól végezte dolgát, szépen hazamennek.

Ne nehezteljetek meg, Testvéreim, ha most egy kis helyzetképet festek egy vasárnapi szentmiséről. De az ember igen fájdalmas dolgokat tapasztalna, ha művelt, tanult, előkelő közönség sorai között láthatatlanul végigmenne, mikor ők szentmisét «hallgatnak». Az egyszerű, falusi hívek legalább közönsben énekelnek a nagymise alatt és minthogy az ének szövege a misének egyes mozzanatait követi, legalább az ének gondolatai által kapcsolódnak az oltár áldozatába.

De mit csinálnak a mi intelligens híveink a szentmise alatt?

A legtöbbször még imakönyv sincs, mert restellik az utcán magukkal hozni. De akinél van is, az is sokszor csak találmomra üti fel, és imádkozza, ahol éppen kinyílt a könyve: «Imádság földrengés idején», vagy «a gyermek imája szüleiért» pedig már ő maga is régen nagyapa.

De — mint mondtam — a legtöbbször egyáltalában nincs is imakönyv. Mit csinálnak ezek a félóra alatt? Nyugodtan ülnek, mint jól nevelt emberekhez illik, és néznek: néznek az oltárra, az áldozatot bemutató papra, — ez még a jobbik eset. Aztán néznek a templom mennyezetére, hogy vajjon a freskók mennyire sikerültek. Meg néznek a szomszédjukra, vajjon észrevette-e már, milyen elegáns új ruhában jelentek ma meg. Néznek a későn jövőkre akik nagy csörtetve mennek végig a hívek sorai között. Közben egyszer felállanak, — maguk sem tudják, miért, de felállott az egész templom. Aztán egyszer mélyen lenéznek a pad alá, mintha elvesztettek volna valamit, — akkor van az Úrfelmutatás. A végén még egyszer felállanak és nagyot lélegezve kimennek. Kimennek anélkül, hogy egyetlenegy vallásos gondolat megfordult volna az eszükben; anélkül, hogy csak halvány

megsejtése is villant föl bennük annak a világmegrendítő fönséges eseménynek, amelynek félórán keresztül legközelebbi szemlélői voltak. Nem tehetek róla, de azok a római katonák jutnak eszembe, akiket a keresztfa őrizetére rendeltek ki, és míg fejük fölött a világtörténelem legnagyobb drámája játszódott le, ők minderről nem tudtak semmit és nyugodtan leültek egymással kockajátékot játszani.

b) Hol itt a hiba, Kedves Testvérek? Nem az illetők jóakaratóiban, — mert hiszen akkor el sem jönnének a szentmisére, — hanem egy fájdalmas hiányban. *Abban, hogy nem ismerik a szentmise szertartásait* és nem tudják, hogy a miséző pap mikor mily cselekményt végez az oltárnál. Mert ha tudnák, és kezüknél lenne egy magyarnyelvű misekönyv, maguk is elcsodálkoznának, mennyivel több lelki haszonnal, mennyi lelki megindulással, mennyi kegyelemnyeréssel «imádkoznák» végig — tehát nemcsak végig «hallgatnák» — a szentmisét.

És ha ennek a most készülő eucharisztikus világkongresszusunknak más eredménye sem lenne, csak annyi, hogy híveink közül sokban fölkelti a vágyat a jobb misehallgatás iránt, már akkor is óriási eredményt ért el a kongresszus.

Igyekszem majd a következő beszédek folyamán röviden végigvezetni kedves hallgatóimat a szentmise szertartásain és megjelölni azokat az érzelmeket, amikkel az oltár fönséges áldozatának egyes részeibe kell kapcsolódnunk.

Ismétlem azonban, hogy az értékes misehallgatásnak egyik legjobb segédeszköze a magyarnyelvű teljes misekönyv kézben tartása. Külföldön erre már régen rájöttek és az ember mindenütt ott látja a misén résztvevő hívek kezében a német, francia, angol, holland stb. misekönyveket.

Pár év óta nálunk is megvan a magyarnyelvű misekönyv¹ és csak kívánatos volna, hogy főleg tanultabb híveink ezt szerezzék be maguknak imakönyv gyanánt. Kívánatos lenne, hogy ma már valóban ne legyenek köztünk olyanok, akik ezzel állítanak be a könyvkereskedésbe: «Kérek egy imakönyvet, lehetőleg ne legyen túlnagy, legyen párnázott bőrkötésben, dúsan aranyozott metszéssel, szép, csinos tokban. Hogy ki írta? Az, kérem, nem fontos . . .»

* * *

¹ Magyar=latin Misszálé. A Szent István=Társulat kiadása. 1488 l.

Kedves Testvéreim! Szent Pál apostol egy ízben az Isten szeretetének szélességéről, hosszúságáról, magasságáról és mélységéről írt az efezusi hívekhez. (Ef. 3, 18.)

Sok minden formában látjuk és tapasztaljuk Isten szeretét, de soha annak mélységét és magasságát, hosszúságát és szélességét tisztábban nem érezzük, közvetlenebbül meg nem tapasztalhatjuk, mint a szentmisében. A gyümölcsöző és helyes szentmishallgatás azonban minket is áldozatos életre kötelez, vagyis a mise mélyen belenyúl mindennapi életünkbe is. Nem elég tehát a misét «hallgatni», azaz tétlenül végigülni. A mise nem csupán a miséző pap dolga; nem színielőadás, amit elég páholyban ülve szépen végignézni. A mise nem csupán egy szép, kedves ájtatosság, amelyre vasárnaponként elmegy az ember, és a félórás mishallgatás után eleget is tett minden kötelességének. Ó, nem! Misének és életnek egybe kell fonódniuk. A miséből fakadó kegyelmi áradattal meg kell öntöznünk a mindennapi élet rögös talaját.

Aki így kapcsolódik be a szentmisébe, az valóban megadja általa Istennek az Őt illető legnagyobb tiszteletet; az imádja az Istent, hálát ad Neki, megengeszteli és kéri Őt; de egyben megszerzi általa saját lelke számára is a legértékesebb kegyelmeket. Az ilyen nemcsak ajkával énekl, hanem lelkével is átéli szép énekünk dícséretét:

*Ó, ki ez oltáron kenyér színe alatt,
A tiszta ostyának fehérsége alatt,
Fölséges Úristen, el vagy rejtezkedve
Csodálatosképen!*

*Testi szemeimmel noha nem láthatlak,
De mindazonáltal igazán imádlak,
Téged Teremtőmnek, Istenemnek vallak,
És Uramnak mondlak.*

*Ez áldott testedért, melyet itt imádunk,
Ez áldott véredért, melynek tédet hajtunk,
Kérlek, én Istenem, kegyelmezz lelkemnek,
Bocsásd meg bűnömet.*

Amen.

VIII.

**A SZENTMISE
SZERTARTÁSAI. (I.)**

(Szentírás: Ap. Csel. 2, 41—47.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Krisztus Urunk az utolsó vacsorán nemcsak eledelül nyújtotta apostolainak saját testét és véré, hanem még egy fönséges parancsot is adott nekik. Miután megáldoztatta őket, mintegy az egész szertartás befejezése gyanánt, így szólott hozzájuk: «Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre». (Luk. 22, 29.)

Mintha ezt mondta volna: Ti, apostolaim, most részesültetek abban a nagy ajándékban, amit a kafarnaumi zsinagógában megígértem. De ott nemcsak nektek mondtam, hanem az egész néptömegnek, amely hallgatott, és bennük s általuk minden embernek: «Ha nem eszitek az Emberfia testét, és nem isszátok az ő véré, nem leszen élet tibennetek». (Ján. 6, 54.) Most tehát gondoskodni akarok arról, hogy az örök életnek ezt az eszközét követőim csakugyan mindig meg is találhassák. Ezért felruházlak titeket azzal a hatalommal, hogy ti, és utódaitok, ugyanazt megtehessetek, amit én most tettem, és így beteljesedjék, hogy csakugyan «veletek vagyok mindennap a világ végezetéig». (Máté 28, 20.)

Most adott hatalmat az Úr Jézus az Oltáriszentség titkának megisméltésére, vagyis a szentmise bemutatására.

Mindnyájan tudjuk, hogyan születik meg köztünk az Oltáriszentség. A szentmisében, az átváltozás pillanatában. Ez a pillanat a központja, szikrázó drágaköve az egész keresztény hitéletnek.

De a legszebb gyémánt is sokkal szebbé válik, ha méltó foglalatra helyezük. Így járt el az Egyház is ezzel a végtelen értékű gyémántjával. Maga az átváltozás csupán néhány pillanat műve. De hogy ez a pár pillanat minél fényesebben kiemelkedjék, az Egyház az idők folyamán drága foglalatra helyezte, gyönyörű keretbe foglalta azt a rövidke pillanatot, körülbelül egy negyedórás imával és szertartással előzi meg és körülbelül ugyanannyival követi.

Ez a félórás szertartás, amit «a szentmise szertartásának»

nevezünk, hosszú évszázadok imádságos lelkületének terméke. A lényege, a központja: a kenyér és bor átváltoztatása Krisztus Urunk testévé és vérévé, majd annak kiosztása a hívek között; ez megvolt ősidőktől fogva, mióta csak kereszténység van a földön. De a lényeget körülvevő szertartások és imák csak fokozatosan alakultak és fejlődtek, mígnem eljutottak a mai végleges formájukhoz, ami — mint tudjátok — már évszázadok óta változatlan és ugyanaz szerte a föld kerekiségén. Az eucharisztikus kongresszuson ezer meg ezer külföldi papvendégünk lesz a világ minden sarkáról. Sokkal talán egy szót sem tudunk váltani furcsa, idegen nyelve miatt. De menjetek el akár melyiknek miséjére: egy szót nem hallotok, egy mozdulatot nem találtok benne, ami nem egyeznék teljesen azzal, amit idehaza láttok a szentmise bemutatásánál.

Az imáknak és cselekményeknek az a láncolata, amellyel Egyházunk bekeretezte a szentmise középpontját, az átváltozást, maga is remekmű, a lélek mélyéből fakadó hódolatnak esztetikus mozdulatokkal kísért szerves egysége. Illik minden keresztényhez, hogy ismerje ezeket a szertartásokat. Hiszen csak így kapcsolódhatik be ő is a szentmise bemutatásába, így hallgatja gyümölcsözően a misét. Ezért hiszem, hogy mindnyájunkra hasznos lesz, ha a most következő három beszédben végigmegyünk ezeken a szertartásokon és keresni fogjuk azokat a vallásos érzelmeket és gondolatokat, amikkel az egyes ceremóniákat kísérnünk kell.

I. Az oltár-fölszerelés szimbolizmusa.

Mielőtt azonban elkezdenők a mise szertartásainak vizsgálatát, vessünk egy pillantást magára az oltárra is, arra a helyre, ahol a szentmise cselekménye végbemegy. Hiszen mielőtt még elkezdődnék a mise, már az is, amit az oltáron látunk, az áldozat szellemét hirdeti, és az áldozatos életre buzdít.

A) Mindenekelőtt is szemünkbe tűnik az oltár közepén a feszület. Nem szabad misézni oly oltáron, amelyen nem volna feszület.

De hiszen ez egészen természetes is! Mi a szentmise? Megújítása a Kálvária áldozatának, annak a megrendítő pillanatnak, amelyben a hegyen fölemelték Krisztus keresztfáját. Ezért néz le Krisztus az oltár keresztfájáról minden

misézöre és a misén résztvevő minden hívére, minthacsak mondaná: Ime, így áldoztam fel magamat érted — és te? Tudod=e te magadat nekem áldozni?

B) Az oltár másik kelléke, amely nélkül megint nem szabad misézni : az oltárba helyezett szent ereklye. Legalább két szent testéből kell az ereklyét venni, és pedig legalább az egyiket vértanunak testéből. Persze, hogy vértanuéből! Mert ezek csakugyan megértették a szentmise tanítását: Így szerettelek titeket, vérem kiontásáig, — tudtok=e ti is engem ily hűséggel szeretni?

Nos, a vértanuk tudtak! És minket is erre tanítanak.

C) Mit látunk még az oltáron? **Gyertyákat.** Esetleg sok-sok villany is ég azon, de legalább kettőnek nem szabad villanynak lennie, hanem igazi, viaszból készült gyertyának. Miért? Miért nem szabad misézni égő gyertya nélkül? Mire való a gyertyafény akkor is, amikor verőfényes napsugárban úszik a templom?

A gyertya kedves szimbolizáló ereje miatt. Csak nézzétek, mint ég a hosszú, fehér gyertya, mint szívja, fogyasztja a megolvadt viaszt a lobogó gyertyabél! A megolvadt viasz: a gyertya vére. És a láng ezt a gyertyatestet, ezt a gyertyavért emészti szüntelen, — míg egyszer elfogy a gyertya: megemésztette saját lángja. Vagy úgyis mondhatnók: a gyertya feláldozta magát Isten dicsőségére. Tehát akkor ugyan hol éghetne a gyertya méltóbb helyen, mint az oltáron? Ott, ahol az Istenfiának emésztő szeretete áldozza fel magát napról=napra értünk? Mint óriási fehér gyertya, úgy függ előttünk Krisztus szeplőtelenül fehér teste a keresztfán. Szívében tüzes láng lobog: a szeretet lángja, az önmagát értünk adó áldozat lángja. Amint a gyertya lángja fölemészti a viaszt, úgy emészti föl a Krisztus szívében lakó szeretet is az ő vérét, épségét, életét.

D) És mit látunk még az oltáron? **Virágokat.** Oly szépen nyílnak egy napig, két napig az oltáron, . . . aztán lehajtják fáradt fejcskéjüket, elhervadnak, meghalnak . . . Mintha mondanák nekünk: Ime, mi fölemésztettük magunkat az Úr szolgálatában, megteszed=e te is ezt az érted önmagát fölemészítő Krisztusért? Pedig ez kell: minden jól hallgatott szentmisében meg kell halnia benned mindennek, ami léha, könnyelmű, hívságos és bűnös.

Krisztus áldozatának megújításából, mint kimeríthetetlen gyémántbányából, ki kell magunk számára fejteni az áldozatos élet megszeretését, az áldozat fontosságának meg-

értését, áldásos eredményeit, saját áldozatkészségünket, és erőt az áldozatos élethez.

Szeretet szeretetet kíván, áldozat áldozatot. Erre gondolt Szent Pál, mikor írta a kolosszai hívekhez: «Örömet szenvedek értetek s kiegészítem testemben azt, ami hija van Krisztus szenvedéseinek». (Kol. 1, 24.) Ezért követeli meg az Egyház, hogy áldozatteljes legyen papjainak élete, akik ezt a szent krisztusi áldozatot naponként megújítják. Követeli tőlük a családi életről lemondó lélek áldozatát. Követeli naponta a hosszú papi imának, a zsolozsmának áldozatát. Követeli oly világi örömeik áldozatát is, amik nem is bűnösök magukban véve, de amiknek feláldozása illik azokhoz, akik Krisztust áldozzák fel a szentmisében.

Ime, mielőtt még elkezdődne a szentmise, már magának az oltárnak szemlélése is mennyi vallásos gondolatot ébreszt bennünk! Hát hogyha most sorba vesszük magának a misének szertartásait!

II. A szentmise az őskereszténységben.

Hogy a mai misét alaposabban megérthessük, előbb meg kell emlékezni a misebemutató legrégebbi módjáról és a szentmise szertartásairól az őskereszténységben.

A) A Szentírás tanúsága szerint nemcsak a szentmise bemutatása, hanem már annak bizonyos előírt szertartása is mindjárt a kereszténység legelső idejében közkinccse volt a híveknek.

Mi lehet ennek a magyarázata?

Talán nem járunk messze a valóságtól, ha azt gondoljuk, hogy az apostolok magától az Úrtól kaphatták erre nézve a szükséges előírásokat. Az Apostolok Cselekedetében u. i. azt olvassuk, hogy az Úr feltámadása után negyven napon át megjelent tanítványainak és beszélt nekik az Isten országáról. (Ap. Csel. 1, 3.) Ugyan miről beszélt volna, ha nem a legfontosabbról: hogy hogyan kell Isten országát felépíteniük?

Csak így magyarázható meg, hogy röviddel az Úr mennybemenetele után a hívek között már egészen közkinccsé váltan találjuk meg a miseáldozat bemutatását. «Állhatatosan kitartottak az apostolok tanításában, a kenyértörésnek közösségében és az imádságokban.» (Ap. Csel. 2, 42.) «Naponként egy szívvel=lélekkel időztek a tem=

plomban, házankint végezték a kenyérszegést.» (Ap. Csel. 2, 46.)

És ez elterjedt szokás volt nemcsak Jeruzsálemben, hanem egészen magától értetődőnek tartották a többi egyházak között is. Tudjuk pl., hogy mikor Pál és Lukács Troasba értek, a hét első napján, tehát vasárnap, a hívek egybegyűltek a kenyérszegésre. (Ap. Csel. 20, 7.)

Az utolsó vacsora szent cselekményének megisméltése már nemcsak állandó volt a legelső keresztények vallási életében, hanem tulajdonképpen ez volt az egyetlen istentiszteletük, ennek végzésére gyűltek össze kezdetben magánházakban, majd az üldözések idején a temetőekben, a föld alá ásott katakombákban, később az első keresztény templomokban.

B) Persze mindnyájunkat nagyon érdekel, hogy hogyan is ment akkor, a legelső keresztény időkben annak a szent cselekménynek lefolyása, amit ma «misének» nevezünk?

Erre nézve pontos adatunk van a II. sz.-ból, Szent Jusztin vértanu írásában. A «mise» név akkor még nem volt meg, sem az «áldozás» neve; sok szertartás, ami ma található a misében, szintén nem. De megvolt a lényege, a központja: a kenyérnek és bornak átváltoztatása Krisztus Urunk testévé és vérévé és annak szétoztása a jelenlevő hívek között.

A keresztények mindjárt Krisztus mennybemenetele után kezdtek összejönni «az ő emlékezetére». A mise tehát kezdettől fogva az Úr halálának emlékezte volt. Épen ezért az Egyház igyekezett teljesen utánozni azt, ami az utolsó vacsorán történt. A hívek előbb a húsvéti vacsora mintájára maguk is közös szeretetlakomát tartottak, aztán követte ezt a kenyér és a bor átváltoztatása.

Egész természetes azonban, hogy hamarosan bizonyos imákkal kezdték kísérni a szent cselekményt: előtte előkészületet tartottak, utána pedig hálaadást mondtak. A mai misének legrégebbi magva: a középe, a kánon. Ez előtt pedig volt az úgynevezett előmise, ami szentírási szövegek felolvasásából és magyarázatából állott.

Hogy hogyan mehetett végbe ez a legrégebbi szentmise, arra nézve igen értékes adatokat találunk az előbb említett Szent Jusztin vértanu könyvében. Nem lehet megilletődés nélkül olvasni ennek a legrégebbi szentmisének leírását. Hallgassátok csak, mint írja le a II. századbéli vértanu ezt az ősi misét. «Vasárnap a városból s mezőkről mindnyájan

összejönnek s az apostolok kommentárjait s a próféták iratait olvassák... Utána a püspök buzdít az olvasottak követésére (ez a mai prédikáció!). Ezután fölállunk s közös imákat végzünk. Ezek után kenyeret hoznak és vízzel vegyített bort s a püspök teljes erejéből imádságot mond (ez a mai praefatio) hálaadással (ez a mai canon), melyre a nép feleli: Amen. A hálaadás után mindegyik jelenlevő közt szétosztják az így megszentelt kenyeret és bort, a távollevőknek pedig a diakonok viszik el.» (Justin: Apologia, 67. fej.)

Ime, ez volt a legelső módja a szentmisének. Nagy fejlődési utat kellett megtenni, míg aztán a századok folyamán a mai gyönyörűen fölépített remekmű lett belőle. Pusztán az esztetikus szemével nézve is műalkotás a mi szentmisénk épülete; hát még ha a hívő lélek tekintetével vesszük szemügyre annak egyes részeit és művészi felépítését!

III. A katechumenok miséje a «Glóriá»-ig.

A mi mai misénk szertartása két, egymástól különböző istentiszteletből olvadt össze. Ez a két rész még ma is külön névvel bír: az első «a hittanulók miséje», vagy «hitjelöltek miséje», görög szóval «a katechumenok miséje», a másik pedig «a hívek miséje».

A) «A katechumenok miséje.» Már maga szó is öskeresztény hangulatot áraszt körülöttünk. A misének ezen a részén jelen lehettek nemcsak a megkereszteltek, hanem a hitre még csak készülők, tehát a pogányok is. Ez a rész az evangéliumot követő prédikációig tartott. Utána a diakonus felszólította a még meg nem keresztelteket, hogy távozzanak, és csak ezután kezdődött a tulajdonképeni szentmise: «a hívek miséje». A választó vonal és a két rész egykori önállósága még ma is egész jól kivehető. Az első rész, a katechumenok miséje, nem más, mint a résztvevők vallási oktatása, vallási ismereteik elmélyítése a Szentírás és szentbeszéd segítségével. Ennek a résznek ma is fő alkotó eleme a két szentírási olvasmány, amit ma szent leckének és evangéliumnak hívunk, továbbá az evangélium felolvasását követő prédikáció, ami ma ugyan már ritkábban történik ezen a helyen, de az ősegyházban kizárólag itt hangzott el: az evangélium után.

Eddig tartott a keresztségre készülők istentisztelete. Ebből azonban sokan a mai hívek közül — sajnos — nem

tudnak mást, mint azt, hogy «eddig szabad elkésni a miséről anélkül, hogy súlyos bűn lenne». Valóban eddig. Mert eddig ez még nem tartozik a mise lényegéhez, csak az előkészülethez. De aki tudja, hogy milyen mély értelmű szertartások vannak már ebben az előkészítő részben is, az semmiképpen sem fog elkésni a mise kezdetéről, csak hogy részesévé válhassék már ezeknek is.

B) Érdekes és tanulságos ennek az előkészületnek története és fejlődése.

a) Titokzatos megilletődöttség reszket végig a lelken, mikor a teremtmény odalép Teremtője elé, hogy lerója hódolatát. Még a pogányszív is érezte, hogy Isten előtt csak alázattal lehet meghajolni.

És minél fönségesebb a cselekvés, amelyet az embernek végbe kell vinnie, annál mélyebbnek kell lennie megalázkodásunknak, de egyben annál tisztábbnak is annak, aki azt véghezviszi. Hiszen már az Ószövetségben is olvassuk: «A papok, kik az Úr közelébe járulhatnak, szentelődjenek meg». (Móz. II. 19, 22.) «Ki mehet fel az Úr hegyére? Ki állhat meg az ő szent helyén?» kérdi félve a Zsoltáros. «Az, akinek keze ártatlan, kinek szíve tiszta.» (Zsolt. 23, 3. 4.)

Érezték ezt az első keresztények is, de ez nem jelentett számukra semmi nehézséget. Hiszen a kereszténység első századaiban minden keresztény csupa lobogó tűz, vértanuhalált váró lélek volt. Ezeket szabad volt odaengedni az oltárhoz *minden különösebb előkészület nélkül is*. Ezért a legrégebb miséket minden további bevezetés helyett azonnal a szentlecke és az evangélium felolvasásával kezdték. Ma erre már csak egy példánk van: a nagypénteki ú. n. «csonkamise». Ez szintén így kezdődik, tehát ez az egész mai misekönyvben a legrégebb istentiszteleti szövegünk.

b) Lassan azonban kezdett kihűlni az első lángoló szeretet, és egyre inkább mutatkozott annak szüksége, hogy a szentmiseáldozat bemutatásához hosszabban előkészüljenek.

Ennek az előkészületnek egészen érdekes módját mutatják az ú. n. «*statio*»-k.

Akinek van misekönyve, bizonyára észrevette már egyik-másik miseszöveg elején a különös feliratot, amely «*statio*»-ról szól. És pedig éppen a legrégebb miséknek van ilyen feliratuk. Így pl. a karácsonyi éjféli mise felirata: «*Statio ad S. Mariam Maiorem*». A pásztorok miséjének, vagyis a karácsonyi második misének felirata: «*Statio ad S. Anastasiam*». A harmadik miséé megint «*ad S. Mariam Maiorem*».

Mi volt ez a statio?

Mise előtt a keresztények bizonyos napokon összegyűlekeztek valamelyik templomban. De nem abban, ahol a misét bemutatni akarták, hanem egy másikban, és innen éneklés és litánia=mondás között körmenetben elindultak abba a templomba, ahol mondani fogják a misét. Ez volt a «stációs»=templom. Körülbelül akkor értek a templomhoz, amikor a litánia utolsó sorainál tartottak. Az utolsó könyörgés így szólt: «Kyrie eleison», «Uram, irgalmazz». Ennek hangjai között vonultak be a templomba, ahol aztán könyörgéssel, szentleckével és evangéliummal megkezdték a misét. Ennek is van a mai liturgiában emléke. Nagyszombat és pünkösöd vigiliájának miséjében, amelyek ma is így kezdődnek: könyörgéssel, szentleckével meg evangéliummal.

C) Egyébként azonban minden más napon a miséző első imája ma az oltár lépcsőjénél elmondott «lépcsőima». Mi volt ennek a fejlődési módja?

a) Már az V. században találkozunk azzal a szokással, hogy mialatt a miséző püspök bevonult a templomba, a hívek egy zsoltárrészt énekeltek, az aznapi mise gondolatához választott szöveget. Ebből fejlődött ki a mai misekezdet, amit «Introitus»=nak: «Bemenetel»=nek nevezünk, mert kezdetben csakugyan a miséző bemenetele alatt énekeltek. Ez tulajdonképpen az előszó a miséhez, annak alaphangja, vagy művészi nyelven: a napi mise ouverture-je. A miséző azonban már az oltárhoz ért, és az Introitus éneklése még mindig tartott. Megállott tehát az oltár lépcsőjénél és míg az ének tartott, mélyen meghajolva állott és imádkozott. Kezdetben azt, amit akart. Később azonban már szabállyá vált — és ma is így van —, hogy a 42. zsoltárt kell elmondania.

Ezt a zsoltárt Dávid király akkor írta, amikor ellenségei elől menekült és szíve rejtekhelyéből Jeruzsálem felé vágyódott. Szeretett volna visszatérni oda, résztvenni Isten templomában az istentiszteleten, ahol ifjúságában oly sok örömet talált. «Miért vetsz el engem? — sóhajt föl Istenhez. Miért kell szomorúan járnom=kelnem? Míg sanyargat engem ellenségem? Küldd el világosságodat és igazságodat, hadd vezessenek és vigyenek el engem szent hegyedre és hajlékaidba. És bemegyek Isten oltárához, az Istenhez, ki ifjúí örömmel tölt el engem». (Zsolt. 42. 2—4.)

Mennyire a mi érzelmeink is ezek, mikor az Úr oltárához lépünk! Hiszen mi is a kísértő csábítás és testi=lelki ellen=

ségek tömkelegéből érkezünk az oltár elé, és itt kérünk bizakodva erőt és kitartást.

b) Az Egyház azonban nem éri be a 42. zsoltár elimádkoztatásával. Érti, hogy a szentmise főnséges cselekményéhez csak tiszta lélekkel szabad közelíteni. Ezért mondatja el a 42. zsoltár után a *«Confiteor» kezdetű nyilvános bűnbevallást.*

«Confiteor Deo omnipotenti» . . . *«Gyónom a mindenható Istennek»* . . . Valóságos ítélkezési jelenet két részben.

Az elsőben ott áll a pap — és vele a hívek, akik a misén résztvesznek — az Úr ítélőszéke előtt, körülötte az ég dicsőült szentjei. Mintha valamennyien reánk néznének és vádolnának, amiért elveszítettük a keresztségben nyert isteni kegyelmünket. Nem tudjuk elviselni szemrehányó tekintetüket, mély alázatossággal meghajlunk, és beismerjük: *«Gyónom a mindenható Istennek, a mindenkoron szeplőtelen Szűz Máriának, Szent Mihály arkangyalnak, Ker. Szent Jánosnak, Szent Péter és Pál apostoloknak és minden szenteknek, mert fölöttem vétkeztem gondolattal, szóval és cselekedettel: én vétkem, én vétkem, én igen nagy vétkem».*

Őszinte, töredelmes, lélektisztító vallomás. Ezzel azonban el is értünk a fájdalmas mélypontra: következik a második rész, a bizakodás, a tisztulás. A szentek már nem néznek reánk olyan szemrehányóan. Sőt már nem is reánk néznek, hanem tekintetüket valamennyien a középre fordítják, az Úrra, és imádkozva kérik, legyen irgalmas annak, aki ily töredelmesen vallja meg vétkeit.

Igy már aztán bátran léphet föl a pap az oltárhoz, hogy elkezdje a szentmisét.

c) De még most sem fog bele annak szövegébe. Mielőtt belekezdene az *«Introitus»* szavaiba, van még egy teendője: Mikor a lépcsőimától fölér az oltár közepére, *megcsókolja az oltárt.*

Az oltár magát Krisztust jelképezi, ez a tiszteletteljes reggeli csók tehát magának az Úrnak szól.

Mikor az illetőt pappá szentelték, a fölszentelés megkezdése előtt, a szentelő püspök nevéen szólította, ő pedig örömtől csengő hangon felelte: *«Adsum», «itt vagyok».* Ismerte ugyan saját gyöngeségét, de bízott az Isten segítő kegyelmében, és ezért merete oly bátran, oly örömmel válaszolni a hívásra: *«Adsum».* Azóta napról=napra, évről=évre egyre jobban látja, érzi, mennyire nem hagyatkozhatik magára, mennyire az Istenre kell támaszkodnia. Ezért szól első köszöntése minden reggel az Úr Jézusnak, mikor megcsó-

kolja a Krisztust jelképező oltárt. Mintha megint mondaná: Itt vagyok, Uram. Jelentkezem szolgálatra. Mit vársz ma tőlem? Mit tegyek ma érted? Mint jutok ma szorosabb egyesülésbe szent Szíveddel? Mint teljesíthetném ma a te szent akaratodat?

D) Ezután a misekönyvhöz lép és a misét megnyitó «Introitus» elimádkozása után az oltár közepére megy és görög nyelven kétszavas rövid könyörgésekkel fordul az Atyához, Fiúhoz és Szentlélekhez. Háromszor mondja a minisztránssal felváltva: **«Kyrie eleison»**, háromszor: **«Christe eleison»**, majd ismét háromszor: **«Kyrie eleison»**.

a) *Ez az egyetlen görög szöveg az egész latin misében*; mutatja, milyen régi szöveg, hiszen a keleti egyház liturgiájából már mindjárt kezdetben ment át a latinéba.

Nem is hiányozhatik egyetlen miséből sem. Némelyik misében nincs Glória, némelyikben nincs Credo: de olyan mise nincs, amelyikből elmaradna a kilenc Kyrie. Háromszor: Kyrie eleison — az Atyához, háromszor Christe eleison — a Fiúhoz, és ismét háromszor: Kyrie eleison — a Szentlélekhez. «Uram, irgalmazz, Krisztus, kegyelmezz».

Miért oly sokszor? Miért oly sürgetően? Azért, mert igen nagy szorongatásban élünk, és ugyancsak rászorulunk az Isten segítségére. Tehetetlenek vagyunk, elesettek, szenvedők, vergődők: Uram, irgalmazz nekünk!

Milyen érdekes az is, hogy valamennyi isteni személyt háromszor hívjuk föl. Miért háromszor? Hogy jelezzük, hogy tulajdonképp bármelyiket hívjuk is, ép így gondolunk a másik kettőre is, mert hiszen Atya, Fiú és Szentlélek egymástól elválaszthatatlan egy Isten.

b) De ezek a rövid könyörgések a történelem ismerője előtt még másról is beszélnek. Beszélnek keresztény őseink *vértanui bátor hitvallásáról is*.

Mily megható emlékek rejtőznek e rövidke sorok mögött! Felidéződik előttünk a régi pogány-római császárság széldületes birodalma a Saharától Skótorszáig, az Atlanti Óceántól a Kaspi Tengerig. Ennek a beláthatatlan birodalomnak mindenható császárját nevezték Kyrios-nak. A római birodalomban mindenki természetesnek találta, hogy ennek a Kyrios-nak, ennek az Úr-nak isteni megtiszteltetést adjanak: tömjént, áldozatot, imádat.

Döbbenetes eltévelyedése az emberi szellemnek! Nem az a szörnyűség, hogy egy örült, mint Caligula, istennek tartotta magát, hanem az, hogy az egész birodalom imádta

is ezt az istent. A császár imádása egyértelmű volt a polgári kötelességek teljesítésével. Aki tehát elkerülte az ő oltárait, az istentagadónak és lázadónak számított. Képzeltető-e fájdalmasabb süllyedése az emberi méltóságnak, mint hogy isten gyanánt kellett imádnia azt, akit mindenki mint véres zsarnokot gyűlölt?

És imádta mindenki, — de a keresztények nem! Ők is megadták a császárnak az állampolgári engedelmisséget, de nem az isteni kultuszt.

Hanem mibe került nekik ez a bátor kiállás? Tízezrével veszítették el miatta életüket, és tízezrével kerültek száműzetésbe a világbirodalom messzi tartományainak bányáiba rabszolga munkára. Mindegy! Kyrios csak egy volt számukra: az Isten! Először a császártimádó istentiszteleteken hangzott el a «Kyrie eleison», de a keresztények átvitték azt a saját istentiszteletükbe, mint valami dacos hitvallást: Nekünk csak egy a Kyriosunk, — Krisztus! Valahányszor ezt kimondták, a fejükkel játszottak: mégis megtették.

Testvéreim! Vajjon kiérezzük-e mi, az ő késői utódaik, valahányszor a misében elmondjuk ezt a rövidke könyörgést, kiérezzük-e a mögötte vibráló bátorságot, hitvallást, halálmegvetést?

Tudjuk-e mi is mondani e szavakat azzal a megrendítő hittel, ahogyan mondotta Krisztus Urunknak a beteg gyermekéért könyörgő kananei asszony (Máté 15, 22.) és a jerichói vak (Máté 20, 30.) és ahogyan mondták a szerencsétlen bélpoklosok (Luk. 17, 31.)? Gyötör minket is a betegség, de — Uram, irgalmazz nekünk! Vakok vagyunk mi is, de — Krisztus, kegyelmezz nekünk! Rágja a mi lelkünket is a bűn bélpoklossága, de — Uram, irgalmazz nekünk! Körülöttünk hamis bálványok előtt hajlong a megtévedt emberiség, de mi nem ismerünk más Urat a mennyben, más Istent az égben, csak Téged, örök Isten. Te vagy az egyetlen Úr, az egyetlen Kyrios. *Kyrie eleison* . . .

* * *

Testvéreim! A mai beszédben még csak eddig jutottunk. Még csak a hittanulók miséjének elején vagyunk, de már most is érezzük, mily lelkiélményekkel leszünk gazdagabbak és milyen lelki változáson megyünk keresztül, ha ilyen gondolatokkal veszünk részt a szentmisén. Mi is úgy fogunk járni, mint a legenda szerint a heisterbachi kolostor szerzetese járt. Ezer évig aludt; mikor aztán felébredt és kiment az

utcára, csodálkozva vette észre, hogy az emberek, akik az utcán járnak, csupa ismeretlenek és egészen más nyelvet beszélnek.

Ah, igen: mikor mi egy így hallgatott szentmiséről kimegyünk, bár csak fél óráig voltunk a templomban, fájdalommal vesszük észre, hogy az utcán járóknak mennyire más a nyelvük, más a gondolkozásuk, más az erkölcsük, mennyire elfeledkeztek saját bűnükéről, mennyire nem kérik Isten irgalmát, mennyire nem szolgálják Isten dicsőségét. És érezzük, hogy nekünk feladatunk a «Confiteor» bűnbánatát, a «Kyrie eleison» irgalomkérését, de meg majd a «Gloria» istendicsőítését és a «Credo» hitvallását újra szétvinni ebbe a bűnben élő, de bűneit letagadó világba.

Testvérek! Istennel töltekezünk a misében, Istent kapjuk a misében: vigyük tehát magunkkal és osszuk szét Őt ennek az Istenről megfélemezett világnak. *Mert nem lesz a világnak addig nyugalma, míg föl nem hangzik mindnyájunk ajkáról az alázatos könyörgés: Kyrie eleison, Christe eleison! Uram, irgalmazz nekünk, Krisztus, kegyelmezz nekünk! Amen.*

IX.

**A SZENTMISE
SZERTARTÁSAI. (II.)**

(Szentírás: Zsid. 13, 8. 15. 20. 21.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

A szentmise szertartásainak magyarázatát a mult beszédünkben a «Kyrie eleison»-nál hagytuk abba. Ez a katechumenok miséjének első részében van. Utána még szebbnél-szebb szertartások következnek; ezeknek magyarázatával kell előbb foglalkoznunk a mai beszéd első felében, hogy majd azután megkezdhessük a «hívek miséjének» ismeretét is.

I. A katechumenok miséje.

(Folytatás.)

A) A Kyrie után fölcsendül az angyali ének, a «**Gloria**».

a) A «*Gloria*» a legszebb dicsőítő imák egyike. Nem valami nagy dicséret reánk, emberekre, hogy a legtöbb imánk csak kérés és folyton csak kérés. Pedig aki csak akkor gondol Istenre, mikor bajban van, ugyan nem mondható vallásosnak.

Hanem, amikor minden jól megy és semmi bajunk sincs; amikor süt fölöttünk a nap és énekelnek a madarak; amikor hullámozó vetés közt visz utunk vagy csillagos éjtszaka sejtelmes csöndje borul reánk: tudunk-e ilyenkor is Istenhez fölemelkedni? Tudjuk-e elmondani, elénekelni, elujjongani Neki, mennyire örülünk, hogy Ő ilyen nagy, ilyen hatalmas, ilyen szent és mi az ő gyermekei lehetünk?

Mert ez a legszebb imádkozás.

És a Gloriának minden mondata éppen az ilyen imát valószínűsíti meg. «Dicsérünk téged. Áldunk téged. Imádunk téged. Magasztalunk téged. Hálát adunk neked a te nagy dicsőségedért . . . Mert egyedül te vagy a Szent, te vagy az Úr, egyedül te vagy a Magasságbeli.»

A papnak föl kell emelnie a karját, mikor a Gloriát kezdi, de még inkább a lelkét. Elömlik rajta az az öröm, ami Betlehemben az angyalokat előntötte, mikor karácsony éjjelén először énekelték a Gloriát. Mikor énekes misében

fölhangzik az énekkar ajkán a Gloria, úgy röpül az ég felé, mintha szárnya volna minden szónak, mintha a templom falai és ívei is velünk együtt énekelnék a hatalmas Isten dicsőítését. Hogy Krisztus Isten volt, és hogy Ő a mi közbenjárónk, és hogy bűneinket Ő törülte el, mindezt lehetne világosabban, melegebben, ünnepélyesebben kifejezni, mint a Gloria szövegével? És hol tudna szívünk inkább békére találni? Testvérem! Ha bánt a békétlenség . . . ha szorongat a kishitőség . . . hunyd be szemedet a szentmisén, hajtsd le fejedet s imádkozzad a pappal: Dicsőség a magasságban Istennek és a földön béke a jóakarató embereknek!

b) De még egy érdekes sajátosság is föltűnik a Gloria szövegében: *a többes számban imádkozás*. «Dícsérünk Téged, áldunk Téged, imádunk Téged» . . . és így tovább: folyton többes számban. Ez különben elejétől végig jellemzi a szentmise szövegét.

Mit akar ez tudomásunkra hozni? Azt, hogy a szentmise nem magánájtatosság, hanem a hívek közösségének istentisztelete. Ezért nem szabad a papnak miséznie, ha legalább egy ember nincs jelen a misén: legalább a ministránsa. A misén a pap és a hívek testvéri közösségbe olvadnak egybe és közösen imádkoznak.

Valaha, mikor a nép még értette a latin nyelvet, feleltek is a papnak; ma már csak a ministráns felel, de ő is a nép nevében. És a pap még ma is állandóan többes számban mondja a misének imáit: «Oremus», «imádkozzunk»; «orate fratres», «imádkozzatok, testvérek»; «gratias agamus Domino, Deo nostro», «adjunk hálát Urunknak, Istenünknek» és így tovább.

Igen, a pap az oltárnál, a ministráns az oltár lépcsőjén, és akik csak jelen vannak a szentmisén: valamennyien egyé lesznek és mint Isten egyetlen nagy családja borulnak le közös mennyei Atyjuk előtt. Mondjátok, hol van még ilyen testvériség a világon? Mennyire megvalósul itt is a mi budapesti eucharisztikus kongresszusunk jelmondata: «Eucharistia vinculum caritatis», «az Oltáriszentség a szeretet köteléke»!

B) És az a mennyei Atya, az a hatalmas Isten nem valami nagy messzeségben trónol, nem a felhők távolságában. Itt van egészen közel hozzánk, itt van velünk. Így hirdeti ezt, erről biztosítja a híveket a miséző pap legközelebbi szava.

A «Gloria» után u. i. a miséző az oltártól a hívek felé

fordul és fölhangzik ajkán egy meleg, biztató köszöntés, amit aztán mise közben többször ismétel meg: «**Dominus vobiscum**», «**az Úr legyen veletek**».

a) Amilyen egyszerű és jól ismert szavak, épolyan mély értelem rejlik mögöttük.

Az egész emberiségnek és az egész világnak sarka és közép-pontja, alfája és ómegája, amely mellé vagy amely ellen kell állania minden embernek: az Úr Jézus. «Nála nélkül semmi sem lett, ami lett.» (Ján. 1, 3.) «Ő a láthatatlan Istennek képmása». (Kol. 1, 15.) «Ő előbb van mindennél és minden őbenne áll fenn.» (Kol. 1, 17.) A mi legfőbb törekvésünknek és vágyunknak tehát annak kell lennie, hogy minden ami égen és földön van, Krisztusban, mint főben egyesüljön.

És, ime, most fölhangzik a miséző kívánsága a hívek felé: Az Úr legyen veletek! Krisztus legyen mindig veletek és legyetek ti is mindig Krisztussal! Ti és Krisztus fölbonthatatlan egységben!

Lehetne-e ennél szebb kívánsággal, kedvesebb üdvözléssel fordulni hozzánk? Pedig ez nem csak kívánság, hanem szent valóság is. Hiszen tudjuk, hogy a pap látható alakja mögött a láthatatlan Krisztus áll; akár a római pápa misézik, akár egy kis falu fiatal káplánja, — mindegy: mindkettő mögött Krisztus áll; és mikor a miséző két kezét kitarva felénk fordulva üdvözöl minket, tulajdonkép maga Krisztus üdvözli a misén megjelent híveit. Ő mondja a «**Dominus vobiscum**»=ot, Ő áld, Ő vigasztal, Ő erősít, Ő gyógyít.

Dominus vobiscum! Az Úr legyen veletek! Bármilyen érijen titeket az életben, ne féljete: veletek az Úr, és soha nem vagytok egyedül, elhagyatva.

b) *És a hívek felelnek is erre az üdvözlésre.* Az udvariasság is megköveteli, de a szeretet is, hogy feleljenek. Ma már csak a ministráns felel helyettük; de az ősegyházban mint felzúgó visszhang tört elő a hívek ajkáról: «**Et cum spiritu tuo**», «és a te lelkeddel is». Igen: veled is legyen az Úr, paptestvérünk; hiszen te is nagyon rászorulsz az ő segítségére, hogy méltóképp tudj betölteni nehéz hivatásodat.

Ime, így válik minden «**et cum spiritu tuo**»=felelet egyben a hívek imádságává is az ő papjukért.

c) A «**Dominus vobiscum**» után a napi misének könyörgése jön, majd a katechuménok miséjének tulajdonképeni két főrésze: a **szentlecke és az evangélium**.

a) A **szentlecke** neve onnan ered, hogy a felolvasandó szentírási szöveget ezzel a szóval vezetjük be: «**Lectio**»,

«*olvasmány*» ebből és ebből a szentírási könyvből. A szöveget a biblia könyvei adják — az evangéliumot kivéve. Kezdetben egyfolytában olvasták a szent könyveket, később, mikor az ünnepek gyarapodtak, már az egyes napokra kijelölt részeket.

Elgondolhatjuk, milyen lelki összeszedettséggel és megilletődéssel hallgatták a régi keresztények, mikor e könyvekből hozzájuk szóltak, intették és tanították őket a próféták és az apostolok.

b) Az Isten szavát megillető tisztelet még jobban fokozódott, mikor a lectio után, a próféták és apostolok után a «*jóhirre*», az evangéliumra került a sor és az evangélisták hangján maga az Úr Jézus szólalt meg hívei között. A középkorban a templomban jelenlevő katonák hüvelyéből kirepült a kard az evangélium olvasásakor, a katonai miséken ma is megszólal a kürt szava, és ma is felállással fejezzük ki tiszteletünket az evangélium iránt.

Azt is láttátok már, mennyi meghatódottsággal, tisztelettel és egészen kiemelkedő ünnepélyességgel veszi körül az Egyház az evangélium éneklését a nagy misékben. Tudjátok, mint kér a diakonus áldást magára, mielőtt énekelni kezdené az evangéliumot, mint ég jobbra-balra a gyertya az evangéliumos könyv mellett, mint tiszteljük meg még a könyvet is a tömjén füstjével . . .

De kell is. Hiszen mintha valami villanyáram szaladna végig rajtunk, mikor fölcsendül a «jó hír», az «evangélium», az éneklő diakonus ajkáról: «*Sequentia Sancti Evangelii...*», íme, halljátok a szent evangélium következő szavait.

És a hívek nemcsak hallják, hanem szinte látják is maguk előtt a hozzájuk szóló Krisztust. Mert hiszen felelnek is Neki: «*Gloria, Tibi, Domine*», «dicsőség, Neked, Urunk». Sőt a végén meg is ismétlik: «*Laus Tibi, Christe*», «dicsőség, Neked, Krisztus».

Ezzel ér véget a hittanulók miséje, és kezdődik a hívek miséje.

II. A hívek miséje a kánonig.

A hívek miséjének első szertartása az offertorium, vagyis az áldozati anyagok felajánlása.

A) Igen tanulságos az offertoriumnak már a története is.

a) Az első keresztény századokban hosszú menetben indultak a hívek az oltárhoz és *a magukkal hozott ajándékok átadásával maguk is hozzájárultak a mise áldozati anyagához*. Jobbára kenyeret adtak és bort, de ezenkívül más dolgokat is természetben: olajat, vásznat, gabonát, viaszt, gyümölcsöt, aranyat.

De a legtöbben mégis kenyeret és bort. Az összegyűjtés után a miséző pap ezekből kiválasztott annyit, amennyi az áldozathoz szükséges volt és — minthogy a gyűjtés alatt a pap keze bepiszkolódott — mielőtt folytatta volna a misét, megmosta a kezét. Ma már ez a természetbeni hozzájárulás csak egész ritka esetekben maradt meg, de megmaradt minden misében a kézmosás. Ma azonban már inkább lelki értelmezést adunk neki: mily tisztának kell lennie annak, aki az áldozathoz közeledik!

Az Egyház persze igyekezett ettől az anyagi áldozattól feljebb emelni a hívek lelkét a szellemi áldozatkészség fölszításához, hogy a külső ajándék tulajdonkép csak jelképe és szemléltetője legyen annak a belső, áldozatos szellemnek, amellyel részt kell vennünk Krisztus áldozatán.

b) Említettem, hogy a hívek nem éppen csak annyit és azt adtak, amennyire a misénél szükség volt, hanem többet is és mást is. Ezzel a többlettel részint a papság ellátásához akartak hozzájárulni, részint a szegény hívek megsegítéséhez. Folyton fülükbe csengtek u. i. azok a szavak, amiket az Úr az ő apostolainak mondott: «Aki titeket befogad, engem fogad be» (Máté 10, 40.). És amiket Szent Pál mondott: «Nem tudjátok-e, hogy akik a szentélyben munkálkodnak, a szentélyből valókat eszik?» (Kor. 1. 9, 13.) És fülükbe csengett, amit az Úr Jézus a szegényekről mondott: «Amit egynek e legkisebb atyámfiai közül cselekedtetek, nekem cselekedtetek». (Máté 25, 40.)

Az azonban minél inkább növekedett a hívek száma, annál hosszabbá és nehezkesebbé vált a mise alatt a természetbeni adakozás. Kezdték tehát ezt pénzzel helyettesíteni, akik pedig valami ok miatt nem tudtak résztvenni a misén, elküldötték adományukat. Így fejlődött ki aztán a mai kettős gyakorlat: egyrészt a *perselyezés a szentmise alatt, másrészt pedig az úgynevezett misepénz*, aminek fejében valaki valamely szándékra szentmisét kér magának.

Ennek a misepénznek a lényegét sokan nem értik helyesen. Nagyon szeretném hangoztatni, hogy ezzel nem «misét veszünk» és nem «előfizetünk misére». Vannak a

misének olyan hatásai, amelyekben az egész küzdő és szenvedő Egyház részesedik. De olyan hatásai is, mint pl. a kérő és engesztelő gyümölcsei, amiket arra az élő vagy meghalt emberre alkalmazhatja a bemutató, akire akarja, akiért a misét bemutatni kérik. Így lehet tehát misét bemutatatni valakiért, élőért, halottért, betegért, bármilyen tisztességes szándékra; és annak jeléül, hogy valaki be akarja mutatni a misét valamely szándékra, adja a misepénzt, hogy ezzel elősegítse papjainak megélhetését. Ez tehát nem megfizetése a misének, vagy előfizetés a misére, hanem a régi, természetbeni hozzájárulásnak új formája.

B) Vizsgáljuk meg most már közelebbről, mint megy végbe a följánlás a mai misében.

a) *Első az ostya felajánlása.* Az ostyát nem kell előkészíteni; ott fekszik az aranyos kis tányérokán, a paténán. A miséző maga elé emeli, egy pillanatig a keresztre tekint, majd elmondja a följánló imát: «Fogadd el, szent Atya, mindenható örök Isten, ezt a szeplőtelen adományt, melyet én, méltatlan szolgád; felajánlok neked, élő és igaz Istenemnek, számtalan bűnömért, sértéseimért és hanyagságaimért: följánlom minden itt körülállóért, sőt minden keresztény hívőért, élőkért és holtakért, hogy nekem és nekik üdvösségünkre váljék az örök életre».

Mily öröm hallanunk, hogy minden szentmisében külön megemlékezés történik azokról, akik jelen vannak azon a misén! El ne mulasszuk az áldott pillanatot, amikor a miséző papnak aranyos tányérkájára mi is elhelyezhetjük és Istennek felajánlhatjuk a napnak minden küzdelmét, szomorúságát, megpróbáltatását!

b) *Az ostya után jön a bor felajánlása.* Itt azonban előbb el kell készíteni a kelyhet. A miséző pap bort önt a kehelybe és a borhoz pár csöpp vizet. A vizet előbb megáldja ezekkel a mély értelmű szavakkal: «Isten, ki az emberi természet méltóságát csodálatos módon alkottad és még csodálatosabb módon megújítottad: add, hogy e bor és víz misztériuma által annak istenségében részesülhessünk, aki emberiségünknek részesévé lenni méltóztatott: Jézus Krisztus, a te Fiad, a mi Urunk: Ki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egyetemben Isten, mindörökön örökké. Amen».

Csodálatosan mély értelmű ima és szertartás! A bor Krisztust jelenti, azt tehát nem kell megáldani a kehelybeöntés előtt. A víz azonban, amit a borhoz keverünk, az emberiséget jelképezi; ez ugyancsak rászorul az isteni

kegyelemre, meg kell tehát áldani a kereszttel és az előbb elmondott imával. Amikor a minket jelentő vizet összekeverjük a Krisztust jelentő borral, alázattal kérjük az Urat, hogy a mi emberségünket is vegye magára, amint egykor magára vette az emberi természetet, hogy így mi is részeseivé lehessünk az ő isteni életének.

Ez a szertartás tehát szent vallásunk legfönségesebb tételét jelképezi előttünk: az ember egyesülését Istennel. «A kis vízcsöpp, amelyet a mise bora magába fölvesz, az vagyok én. És ez a bor az átváltozaskor az Istenember vérévé változik. Ez viszont lényegileg egy a fönséges Szentháromsággal. A vízcsöpp — tehát az ember — így belesodródik a fönséges Szentháromság életáramába.» (Mercier.)

Szédületes gondolat! De nem kevésbé fölemelő és éltető! Hiszen ez az egész életünk célja: arra törekedni, hogy Krisztus éljen bennünk és mi Őbenne. Így változik át minden munkánk, imánk, sóhajtásunk és könnycseppünk az örök életben fénylő gyémánttá.

Ezekután a miséző kezébe veszi a kelyhet és a keresztre emelvén szemét, mondja: «Följajnljuk neked, Urunk, az üdvösség kelyhét és kérjük kegyességedet, hogy isteni fölséged színe elébe a mi és az egész világ üdvösségeért édes illattal szálljon föl. Amen». Majd meghajolva folytatja: «Alázatos szívvel és törődött lélekkel fogadj el minket, Urunk, és add, hogy úgy szálljon ma eléd áldozatunk, hogy tessenek neked, Úr Isten».

Mily könnyű a följajnlás szertartásában észrevenni a mély szimbolikát! Mit jelent a kenyér, a mindennapi kenyér? Jelenti minden munkánkat, verítékünket, gondjainkat, szenvedéseinket. És mit jelent a bor? Jelenti az élet örömét. Mikor tehát a kenyeret és bort Istennek följajnljuk a misében, tulajdonképpen az ő kezébe tesszük le bánatunkat s örömünket, egész napunkat, egész életünket és egészen Istenre hagyjuk magunkat.

C) A följajnlás után következik a kézmosás. Ma már csak jelképes értelmű ceremónia; de mennyire beszédes jelkép és mily erős figyelmeztetés!

A kezek! Mennyi kéz van itt a templomban! Az egyik a padon nyugszik, a másik imára van kulcsolva, a harmadik imakönyvben lapoz... de mindben mennyi jó vagy rossz rejtőzik és mennyi fájdalom vagy öröm ered azokból! Mennyi fájdalom, ha bűnösök ezek a kezek, és mennyi öröm, ha szentek. És mi lenne, ha legalább vasárnapra

minden kéz megtisztulna? Megtisztulna mindentől, ami szenny, ami kapzsiság, ami tisztátalanság, ami részvétlenség, hogy mindenki nyugodtan, pirulás nélkül mutathatná kezét Istennek... Ó, mennyire más élet lenne a földön!... És íme, elhangzik a miséző pap ajkán a zsoltár: «Lavabo inter innocentes manus meas...» «Megmosom kezeimet az ártatlanok között...»

Igen, engedd, Uram, hogy ártatlan legyen a kezem. És a lelkem. És mindenem...

D) A felajánlás és a kézmosás után következik a szentmisének **nagy dicsőítő imája: a Praefatio.**

Micsoda páratlan ima ez, amely most előmlik a pap ajkáról! Mennyi öröm és szárnyalás, mennyi imádás és hódolat izzik szavai mögött!

«Sursum corda», «fel a szívekkel» kiáltja a pap a hívekhez. «Habemus ad Dominum», «felemeltük az Úrhoz» hangzik rá a válasz. «Gratias agamus Domino Deo nostro», «adjunk hálát Urunknak, Istenünknek» mondja tovább. «Méltó és igazságos» felelik rá a hívek, «Dignum et justum est».

És erre elkezd a pap az utólérhetetlen fönségű dicsőítő imát, amit Praefatio-nak nevezünk.

Már a dallama is fölülmulthatatlanul méltóságos és imára hangoló. Mozart mondotta egyszer, hogy minden zenei alkotását odaadná, ha ő írta volna a Praefatio dallamát.

Hát még a szövege! A mai misekönyvben 15-féle Praefatio van a különböző ünnepi alkalmakra. Ime, halljátok az egyiket; vajjon ki nem érezné a szavak mögül a fönséges Isten előtt hódoló, ujjongó és imádkozó Egyház lelkének ünnepi szárnyalását?

«Valóban méltó és igazságos, illő és üdvösséges, hogy mi neked mindenkor és mindenhol hálát adjunk szentséges Úr, mindenható Atya, örök Isten, a mi Urunk, Jézus Krisztus által, aki által dicsérik fölségedet az angyalok, imádják az uralkodók, félik a hatalmasságok, meg az egek és az egek erői és a boldog szeráfok egyesült dicsérettel magasztalják, és engedd meg, kérünk, hogy velük egyesíthessük a mi szózatunkat és alázatos megvallással mondjuk: Szent, szent, szent a seregek Ura, Istene. Tele van az ég és föld a te dicsőségeddel. Hozsánna a magasságban. Áldott, ki az Úr nevében jó. Hozsánna a magasságban.»

A hármás «Sanctussal» a szertartás — hogy úgy mondjam — a mennybe vezetett és itt hagyjuk abba ma a mise magyarázatát. Szinte ott vagyunk mi is az angyalok között, kiemelve magunkat minden földi kicsinyesség és mulandóság közül. Mintha még a most következő szöveg is ezt akarná mutatni: az a szöveg, ami ezután jön, a «kánon», soha nem változik, mindig állandó. Az előbbieket, a könyörgések, a leckék és evangéliumok változnak az ünnepek tárgya és hangulata szerint, nem változik a kánon: ősidőktől kezdve ugyanezzel a szent szöveggel várja az Egyház a közénk érkező Üdvözítőt.

Ezt az egész részt halk csendben mondja a pap. Oly halkan, hogy csak magamagát hallja, de a körülállók ne hallják. A megelőző részeket még gyakran felváltva mondja a néppel, illetve a népet képviselő ministránssal; de itt már szinte elszakadt a néptől, belépett a szentek szentjébe, ahol egyedül áll már az Úrral szemben. Egyedül, ahogy Mózes állott egykor a Sinai hegyen, mikor az Úr szólott hozzá. Közeledik az átváltozás megrendítő pillanata, amikor az oltár egyszerre válik Betlehemmé és Golgotává, jászollyá és keresztté. Ezt a pillanatot, amelyben újra leszáll közénk az Úr, olyan néma csönd kíséri, amilyen lehetett a karácsonyi csendes éjtszaka, amikor először jött közénk a megtestesült Ige.

Érzitek=e, Testvérek, milyen boldogok vagyunk mi, az Úr Jézus gyermekei, hogy mindennap elmehetünk az Úrhoz, mert minden szentmisében eljön közénk az Úr?

Érzitek=e, mennyire beteljesedik rajtunk az Úr Jézus szava: «Ime, én veletek vagyok mindennap a világ végezetéig» (Máté 28, 20.)?

Érzitek=e, milyen áldott kiváltságunk, milyen különös megtiszteltetésünk nekünk, hogy, ha akarjuk, mindennap ott térdelhetünk Krisztus Urunk előtt, abban a szent pillanatban, amikor újra eljön közénk, és elmondhatjuk előtte buzgó imánkat:

*Üdvözölt légy, drágalátos nagy Szentség,
Hol jelen van Istenünkkel emberség.
Ó, ne hagyj el híveidet,
Bűnre hajló népeidet,
És ne vond el szent malasztod, ó, Fölség!*

Amen.

X.

**A SZENTMISE
SZERTARTÁSAI (III.).**

(Szentírás: Luk. 22, 14—20.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Vészes vihar lepett meg útjában egy tengeri hajót. Az orkántól fehérre korbácsolt, tajtékozó hullámok mint játéklabdát dobálták a hajó nyöszörgő, ropogó testét... a kétségbeesett utasok lelki szeme előtt már-már megnyílt a mérhetetlen óceánnak mindent elnyelő sírja... amikor, a végső tanácsstalanság pillanatában, az egyik utasnak megrendítő gondolata támadt. Fölkapta egyéves kis csecsemőjét, magasra emelte és a tomboló vihar süvöltését túlharsogva kiáltotta az ég felé: Atyánk, minket méltán büntetsz, mi mindent megérdemlünk! De nézd ezt az ártatlan kisdedet, ennek kedvéért légy hozzánk irgalmas!...

Testvéreim! Ahol csak katolikus templom emelkedik a világon, ahol csak bemutatják a szentmisét a földön, napról napra megismétlődik ez a jelenet — ezerszerte fönségesebb módon. Körülállják a misés oltárt az élet kegyetlen viharától megtépett emberek: csapásokban megtörték, kísértéssel küzködők, bűnök súlyát görnyedten hordozók... De eljön az Úrfelmutatás megrázóan fönséges pillanata, magasra emeljük a köztünk újra testet öltött Istenfiát és könyörögve kiáltjuk az ég felé: Atyánk, minket méltán büntetsz, mi nem érdemlünk kegyelmet. De nézd a te egyetlen, ártatlan, szent Fiadat, — az ő kedvéért légy hozzánk irgalmas!...

Már két vasárnapi beszédben foglalkoztunk a szentmise szertartásainak magyarázatával, és most jutottunk el ehhez a megrendítő pillanathoz, a mise közepéhez, lényegéhez, szikrázó gyémántkincséhez: az átváltozáshoz.

Tulajdonkép ez a pillanat az egész mise; ami előtte van és utána, az csak keret, amelybe az Egyház ezt a mennyei gyémántot foglalta. Minden vagy erre készít elő, vagy ezt folytatja és fejezi be. Az egész mise s annak minden szertartása ezért a pillanatért van: az átváltozásért. Minden oltár ezért van. Minden templom ezért van. Minden pap ezért van. Az egész katolikus Egyház ezért van. Ezért a fönséges pillanatért, amelyre egyre fokozódó vágyakozással, egyre melegebb imákkal készültünk a szentmise eddigi, első felében.

I. Az átváltozás.

Nézzünk tehát az oltárra ebben a főséges pillanatban.

A) Az első körülmény, ami ebben a megrendítően magasztos jelenetben megfog bennünket, az a lélekzetvisszafojtó, néma csend, ami hatalmába veszi az egész templomot.

a) *Megszűnik minden nesz, elhal minden szó.* Nem szól az orgona, elnémul az ének és mikor a miséző pap a kicsinyke csengő ezüstös csilingelése között a hívek meghajtott feje fölé magasba emeli a közénk lejött Krisztust, úgy tetszik, mintha a nagy csendben angyalszárnyak suhogása hallatszanék, angyalok éneke szólna, mintha az örökkévalóság lehajolt volna az időbe és az időt fölemelné az örökkévalóságba. Soha inkább, mint most, nem érezzük, mennyire igaza van Szent Bonaventurának, mikor mondja: «Úgy telve van a szentmise titkokkal, mint a tenger vízcseppel, a levegő porszemmel, a mennybolt csillaggal, az ég angyalokkal».

Igen: ennek a meghatóan néma csendnek imája illik legjobban ahhoz a szóval ki nem fejezhető eseményhez, ami e pillanatban végbement köztünk.

b) *A néma csend imája!* . . . Hát hogyan? Lehet csendben és szótlánul is imádkozni? — kérdezi talán valaki.

De mennyire! Sőt a legmeghatóbb pillanatokban csakis így lehet. Amíg ki tudjuk fejezni, el tudjuk mondani érzelmeinket, addig nem a legtüzesebbek azok. Hanem igenis, amikor már elfogy ajkunkon a szó . . . Így állunk, néma csendben, egy fenséges dóm előtt, egy harmatos hajnalon, egy hófödte hegycsúcson . . . És minél főségebb eseménynek vagyunk tanui, annál inkább a csend csodálkozása illik hozzánk. Egyházunk az Oltáriszentséget egyenesen «csodálatos szentség»-nek («sacramentum mirabile») nevezi. Nos, csodálkozzunk előtte és be né teljünk a csodálkozással.

Milyen különös, mennyire sajtáságos ez a néma csend a misének legfőségebb pillanatában! Nem azt várná-e az ember, hogy az Egyház most tör ki a lehangosabb diadálénekekben? Hiszen liturgiánk annyira szeret énekelni! Honnan hát éppen most az a teljes csend? Igen, értjük. Most olyasmi történik, amire nincs emberi szó, nincs emberi hang, nincs emberi ének: ehhez csak egy emberi gesztus illik — a néma csodálkozás.

Mindössze a csengő félénk szava hallatszik. Sejtelmes csilingeléssel szólal meg, mintha mondaná: Emberek, el ne felejtsetek, mire kötelez titeket Krisztusnak most misztiku-

san megújuló halála. Kötelez az aszketikus halálnak egy bizonyos nemére, a régi ember meghalására, amiről Szent Pál oly szépen beszél: «Nem tudjátok, hogy mind, akik megkeresztelkedtünk Krisztus Jézusban, az ő halálában keresztelkedtünk meg? Eltemetettünk tehát vele együtt a halálba a keresztség által, hogy amint az Atya dicsősége feltámasztotta Krisztust, épúgy mi is éljünk új életet». (Róm. 6, 3, 4.)

Ez a Krisztussal való eltemetkezésünk sehol igazabban meg nem történhetik, mint a szentmisében. Misére menni annyi, mint Krisztussal a Kálváriára menni, ott Krisztussal meghalni s a régi embert Krisztus sírjába eltemetni. Az átváltozás csendes pillanatában tehát mindnyájan meghalunk, de nem azért, hogy halva maradjunk, hanem hogy új életre keljünk. «Mi tudjuk, hogy a halálból átvitettünk az életre» (Ján. I. 3, 14.), még pedig új, természetfölötti, isteni életbe. Amint nincs mise átváltozás nélkül, úgy nincs igazi keresztény élet sem a régi, merőben természetes embernek átváltozása nélkül: amott a törékeny ostyából lesz Krisztus teste, itt meg a régi, törékeny emberből Krisztus eleven képmása.

B) Ha pedig mindezt végiggondoljuk, már magunktól is fogjuk tudni, **mit kell tennünk az Úrfelmutatás alatt.**

Hajtsuk meg a térdünket és hajtsuk meg a lelkünket.

a) *Hajtsuk meg a térdünket.* Az Oltáristzenség előtt csak egy mozdulatot ismer az Egyház, csak egy gesztust: ez a térdelés. De hát ez érthető is! Ilyen szédületes titkot nem lehet állva elviselni, ez földre nyom, ez térdelni késztet. Pár rövidke szó az ostya fölött, és abban a pillanatban az az igénytelen kis ostya nagyobb kincset tartalmaz, mint a föld minden kincse, mint a világegyetem minden értéke és pompája. Ha volna olyan szemünk, melyet nem köt az anyag törvénye, ha látni tudnánk túlvilági nézéssel, szent megilletődéssel vennők észre, hogy az átváltozás néma pillanatában mint suhan az Ostya köré angyalok fényes légiója és mint imádja szent megrettenéssel és elcsodálkozással ily határtalan lealázkodásra vállalkozó Urát és Királyát. Megindul az egész mennyország, — és akkor mi, emberek, maradhatunk-e hidegen, mozdulatlanul? Ha az ember maga nem tapasztalná, elhinni sem tudná, hogy vannak, akik még ebben a megrendítő pillanatban is érzéketlenül, mint a fatuskó, állva maradnak, mert féltik a szépen vasalt nadrágjukat.

Testvérek, hajtsuk meg a térdünket!

b) *De még inkább a lelkünket!*

Megrázóan fönséges pillanat az, amikor az atya megjelenik gyermekei között, a fej a test tagjai között. Annak a misztikus élő szervezetnek, amit Egyháznak nevezünk, Krisztus a feje és mi vagyunk a tagjai. Hétköznap szét=szórtan élnek a tagok, ki itt, ki ott, mindenki a maga földi hivatásában. De most, a vasárnapi szentmisére, egybe=gyűlünk mindnyájan, — csak a száraz ágak maradnak távol, azok, akik kikapcsolták magukat az isteni Szív éltető vér=keringéséből. A többiek itt vannak mind. Eljöttünk, hogy üdvözljük fejünket, aki ezekben a szent percekben fog=hatóan, érzékelhetően, a maga szent valóságában jelen van köztünk.

Eljöttél, Krisztus, hozzánk, és mi eljöttünk, Krisztus, hozzád! Mennyi mindenféle helyről jöttünk! Az egyikünk a gőzös konyhából jött, félrehúzta a készül őbédet a tűzhely szélére: majd mise után folytatja a főzést. A másik három kis gyermekét hagyta odahaza, igaz, hogy a negyedik már nagy, már vigyáz a többire, de azért a szülő gondolata még imái közben is örködik fölöttük. A harmadik éppen inspek=ciós szolgálaton van, alig tudta ezt a félórát kiszakítani, de azért sikerült. A negyedik nagy kirándulást tesz ma, a barátjai már türelmetlenül várják, — hadd várjanak: az Űristent megrövidíteni nem fogom! Az ötödik . . . a száza=dik . . . az ezredik . . . mind ahányan itt vagyunk, más és más körülmények közül jöttünk, de mind testvérek vagyunk, tagok, egy testnek tagjai, amelynek feje Krisztus, aki most, ebben a pillanatban közénk érkezett . . . És mialatt a világon népek acsarkodnak egymás ellen, országok és társadalmi osztályok hirdetnek harcot egymás ellen, azalatt itt, az Oltáriszentség szent titka előtt, gazdag és szegény, tudós és tanulatlan, szellemi és testi munkás, fehér és fekete bőrű mint testvér találkozik és szóról=szóra valóra válik a zsoltár szava: «Ime mily jó és gyönyörűséges, ha együtt laknak a testvérek!» (Zsolt. 132, 1.)

Csoda=e, ha sokáig nem bírja ki lelkünk ezt az örömteljes feszültséget, és mihelyt vége van az Űrfelmutatásnak, öröm=től túlcserdülő ajkunkról fölcsendül az ének:

*Most az Ur Krisztusnak drágalátos teste,
Itt felemeltetett szentséges szent vére,
A kenyér s bor színe alatt*

*Ez a titkos nagy áldozat ;
Jézust magasztaljuk
«Szent, szent, szent» kiáltjuk.*

Ugyan mondjátok, Testvérek, nincs-e igaza, százszerosan igaza eucharisztikus kongresszusunk jelszavának: «Eucharistia vinculum caritatis», «az Oltáriszentség a szeretet köteléke».

II. Az átváltozás után áldozásig.

A) Az átváltozást követő szertartásoknak egyik kedves, szívünkhöz egészen közel álló része a «Memento mortuorum», «a halottakról való megemlékezés».

Halottaink eltűntek szemünk elől, de nem az Isten szeme elől. Tőlünk az évek múlása egyre messzebbre sodorja őket, emléküek egyre halványodik. Pedig élnek ők. Élnek és várják tőlünk azt a segítséget, amit maguktól maguknak megszerezni nem tudnak.

Milyen nagyszerű megnyilvánulása a testvériségnek, hogy mi segíteni tudunk még elköltözöttjeinken is ! De mily fölemelő tanuságtétel a mi szent Egyházunk édesanyjai szíve mellett is, hogy minden pappal minden misében imádkoztat valamennyi meghalt gyermekéért ! A szentmise szavai ugyanis így hangzanak e helyen: «Emlékezzél meg, Urunk, N. N. szolgálóidról és szolgálóidról, kik előttünk mentek hozzád a hit jelével és a béke álmát alusszák. Ezeknek, Urunk, és minden Krisztusban elhunyt hívőnek add meg, kérünk, az enyhülés, világosság és béke helyét».

Ime, megint csak látjuk: «Eucharisztia vinculum caritatis», «az Oltáriszentség a szeretet köteléke» — még kedves halottjainkkal szemben is.

B) Másik megható imádsága ennek a miserésznek a «Miatyánk». Itt fekszik előttünk az oltáron az önmagát feláldozó Krisztus, és ide, a szentmisének ebbe a fontos részébe helyezte az Egyház az Úr imádságát. De milyen érdekes sorokkal vezet be annak imádkozását ! «Praeceptis salutaribus moniti . . .», «Üdvös parancsolatok készítésére és isteni tanítással kioktatva merjük imádkozni: Miatyánk . . .»

Milyen gyermeki tisztelet jut kifejezésre e szavakban az Úr imájával szemben ! Így is illik. Hiszen ez az egyetlen

imaszöveg, amit magától Krisztustól kaptunk. Az Egyház a legelső napjaitól kezdve mint féltett kincset őrizte ennek az imának szövegét és óvta minden megszenteltségtelenítéstől. Csak saját híveinek tanította meg, a pogányok elől elrejtette, le nem írta, és a keresztényjelöltekkel is csak a keresztség előtt közölte.

Igy most már értjük ezt az érdekes bevezetést: «Üdvös parancsolatok készítésére...» Szinte mentegetődzik az Egyház: Mi, szegény emberek, tulajdonképpen nem is merünk elmondani ezt a bizalmas imát. Hogy Istent, az ég és föld hatalmas Urát, Atyánknak szólítsuk... De határozott krisztusi parancsra megtesszük. Pár pillanat múlva közösen magunkhoz vesszük Urunk szent testét; most tehát elmondjuk a közös étkezés előtt a közös asztali imát, a Miatyánkot.

C) Most jön egy érdekes szertartás; annyira jellegzetes, hogy régen erről nevezték el az egész misét: kenyértörés. Régen itt törték apró részekre az áldozati kenyeret, hogy elvihessék betegeknek is, börtönbe is és a hívek áldozására is szolgáljon.

A mai szertartás szerint két félre töri a miséző az Ostyát, majd az egyikből egy kis darabot ismét letör és azt belebocsátja a kehelybe, a szent vérbe, és ezt mondja: «Az Úr békéje legyen mindig veletek!»

Béke, béke! Nem keresi-e a mai ember is olyan szomjas lélekkel a békét, mint az ellenségei elől menekvő Dante kereste, mikor bezörgetett a firenzei kolostor ajtaján? «Mit keresel?» — kérdi tőle a kapus testvér. «A békét» — feleli a hányatott költő.

Igen, a békét.

És, íme, most az oltáron előttünk fekszik Valaki, aki ezt mondotta magáról: «Békességet hagyok nektek, az én békességemet adom nektek; nem miként a világ adja, adom én nektek». (Ján. 14, 27.)

Keserű lélekkel, megterhelten, az életbe belefáradva sőhajtozunk; de, íme, előttünk fekszik, aki így szólott hozzánk: «Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik elfáradtatok és meg vagytok terhelve, és én felüdítlek titeket» (Máté 11, 28.), «és nyugalmat találtok lelketeknek». (U. o. 29.) Igen, nyugalmat és békességet. «Dona nobis pacem», «adj nekünk, Uram, békességet».

III. Az áldozástól végig.

A) A miséző pap most fölébe hajlik Krisztus szent testének, végső előkészület gyanánt az áldozás előtt még három imádságot mond, és azután mély tisztelettel magához veszi az Urat, majd kiosztja a keresztény híveknek is.

a) *Az őskeresztény időkben aki jelen volt a szentmisén, egyben áldozott is.* Ki is mert volna Krisztus testének erősítése nélkül maradni, mikor nem tudta, hogy nem kell-e aznap szembenéznie az üldözéssel, nem kell-e aznap vértanuhalált halnia? A pap áldozása után tehát megindult az oltár felé a hívek második processziója, hogy amit az offertóriumban felajánlottak, most mint az Isten Fia testét vegyék magukhoz. Az Eucharisztiaát a miséző a hívek kitárt tenyerére helyezte e szavakkal: «Corpus Christi», «Krisztus teste», ők pedig fejüket alázatosan meghajtva, felelték: «Amen». És magukhoz vették az Urat.

b) *Hála Istennek, napjainkban megint kezd visszatérni az őskeresztények gyakori áldozása!*

Mikor a miséző pap megáldozott, halk neszezés és mozgás támad a hívek között. Eddig néma csendben imádkozott mindenki, most egyszerre mozgolódás észlelhető: szent menetet indul el az áldoztató rács felé.

Megindító nézni ezt a menetet. Kicsinyek és nagyok, férfiak és nők, szegények és gazdagok, tanultak és tudatlanok, mennek... mennek... meghajtott fővel, kimért lépéssel. Ahány megy, annyi eleven tabernaculum, annyi élő oltárszekrény. Tiszta, fehér, bűnnélküli, tündöklően fényes oltárszekrények indulnak befogadni magukba az Oltáriszentséget. Letérdelnek, és fölemelik arcukat az áldoztató pap felé. De micsoda arcok! Micsoda tekintetek! Ilyen sugárzó szemet, ilyen átszellemült nézést, ilyen boldogságban úszó arcot nem lát sehhol soha máskor a föld: az apostolok arca fénylett így a Tábor hegyén. Olyanok mint a virág, mikor kelyhét bontja az első hajnali nap-sugárra. Olyanok, mint a hegycsúcs, mikor ég rajtuk az alpesi nap lángja. Olyanok, mint az esthajnali csillag szelid fénye. Olyanok, mint... de mit hozzak újabb hasonlatokat? ... olyanok mint az Istenére talált ember, mikor Isten arca újra felfénylik az emberi arcon.

B) Áldozás után a miséző rövid hálaadó imát mond, majd a hívek felé fordulva, elbocsátja őket ezekkel a szavakkal: *Ite, missa est!* Menjete, vége van a misének!

a) Egészen feltűnő, hogy a liturgia az áldozás után *milyen kevés időt enged a papnak a szóbeli hálaadásra*. Mindössze pár pillanatra merülhet magába, majd elrendezi a kelyhet és néhány soros hálaímát mond. Mit akar hirdetni ezzel az Egyház? Azt, hogy Isten az áldozás után nem a szóbeli hálát várja elsősorban, hanem a tett háláját, az életre váltott hálát.

Eltávozzunk a miséről, — de még nincs befejezve minden. Sőt az elhatározások után most jön a tett! Mit érne neked a vasárnap, ha nem sikerülne annak erejével átgyúrnod és vasárnappá tenned a hétköznapot is? Mit érne a vasárnapi istentiszteleted, ha nem sikerülne istentiszteletté tenni hétköznapjaidat, életedet? Mit érne megtisztulnod, ha nem akarnál tiszta is maradni?

Az «Ite, missa est» tehát nemcsak azt jelenti, menjetek, itt az elbocsátás ideje, vége van a misének; hanem jelenti azt is, hogy: menjetek, most kezdődik a ti missziótok, hivatástok! Az istentisztelet befejezése nem jelenti az áldozat befejezését, sőt: most kell kezdenetek áldozattá tenni a templomon kívüli életeteket! A miséből életet kell fakasztanunk, hogy a vasárnapi és hétköznapi kereszténységből, a misét hallgató és munkáját végző keresztényből olyan szerves egység jöjjön létre, ahogyan testünk és lelkünk egy embert alkot.

b) *A legszebb hálaadásunk tehát a győzedelmes keresztény élet!*

Ite, missa est! Menjetek! Hová menjetek? Ki az utcára, haza, a családba, a gondok, küzkdések közé, de már nem azzal a lélekkel, amellyel jöttetek. Egy félórára elfelejtettétek ezt a csúf, törtető, lapos világot. Hittestvéreitekkel együtt Krisztus halálát ünnepeltétek, Krisztust vettétek, hát: legyetek kitartóbbak a rátok váró munkában s jobban szeressétek egymást.

Ite, missa est! Menjetek, vége van a templomi liturgiának. De kezdődik számotokra egy új: az élet liturgiája. Kezdődik a mise gyümölcseinek átültetése a mindennapi élet rögös, gödrös, köves talajába.

Menjetek és a mise erejével újítsátok meg az életet, szenteljétek meg a hétköznapokat!

Menjetek, a misének vége van itt, de csak most kezdődik a ti misétek künt. A templomban megtöltekétek a szentmise erősítő áldásaival, most aztán szórjátok szét azokat ebbe a szomorú életbe. Arcotokról világítson az eleven

mosoly, szívetekben lángoljon a megszáno szeretet. Vége van a misének? Nem, nincs vége mindaddig, amíg van egy fájdalmas emberi arc, amíg van egy könnyező emberi szem, amíg van egy gondoktól ráncolt emberi homlok, amíg van egy kínoktól gyötört emberi lélek. A misében a pap konsekrálta az ostyát, vagyis Krisztus testévé változtatta; ti pedig a mise után konsekráljátok a világot: változtassátok át azt a véres verítékben vonagló, kétségbeesett emberiséget az Isten szeretetében égő, bizakodó emberiséggé.

*

Mikor pedig most a magyarázatban a szentmise tartásainak végéhez értünk, talán sokan azok közül, akik hallották a három legutóbbi beszédemet, úgy jártak, mint az az ember, aki sokáig nézte a templom festett üvegablakait,— de mindig csak kívülről. Egyszer aztán bekerült a templomba és nem tudott hová lenni a csodálkozástól, hogy milyen soha nem sejtett szépségek vannak azokon az ablakokon, amiket ő már régen ismert, de csak kívülről.

A szentmisét mi is régen ismerjük. Kis korunk óta tisztelettel járunk el arra. De mennyivel más, mennyivel mélyebb és áldásosabb módon tudunk azon résztvenni, ha ismerjük azoknak a szent szertartásoknak jelentését, amikből fölépül a szentmise liturgiája!

Ó, aki ezt ismeri, annak minden szentmise nagyszerű lelki élmény lesz és értékes kegyelmek forrása! Az nem fog oly értetlenül és lélek nélkül állani az oltár előtt, mint az a «dummer Tor» Parsifal a Gralsburgban; az nem üres lélekkel megy ki a miséről, hanem lelki kincsekkel megpakodva, mert számára valóban azzá lett a szentmise, aminek lennie kellene: Krisztus halálából az ember újjászületése.

Igy aztán már meg tudjuk érteni, hogy a missziósterületeken az újonnan megtértek néha napokat utaznak, csak hogy egy hithirdető miséjére elérkezzenek és résztvehessenek Krisztus vérnélküli áldozatán; de nem tudjuk megérteni azokat az itthoni keresztényeket, akik lustaságból és kényelemszeretetből elhanyagolják még vasárnapi szentmiséjüket is, pedig a templom ott van három lépésre a lakásuktól.

Vajjon mondhatja-e magát kereszténynek az az ország, amelyben vasárnap zsúfolva vannak mozik, színházak, stadionok és kiránduló helyek, de ugyanakkor sok templomban még bőven volna hely misehallgatók számára?

Vajjon mondhatja-e magát kereszténynek az a nép, amelyiknek lármás utcáin ugyan még szólnak a misére hívó vasárnapi harangok és ünnepélyesen zúgják, akárcsak a betlehem-i angyalok: «Nagy örömet hirdetek nektek, mely léssen az egész népnek» (Luk. 2, 10.), — de sokan már nem értik meg a harangok szavát?

Testvéreim! A misés oltár az a sziklakő, amelyen az egész Egyház épül. A szentmise a központja, vérkeringése, lüktető szíve az egész kereszténységnek. Törüld el a szentmisét: és vérszegény sápadtság ül ki az Egyház arcán. Törüld el a szentmisét: és az élő hívek, a küzdő Egyház, elveszíti a kegyelmek áradó központját; a tisztító hely lakói, a szenvedő Egyház, elveszíti az irgalom legbővebb forrását; a mennynek lakói, a győzedelmes Egyház, nem lesz többé részesévé a legszentebb látványnak.

Míg viszont ha van misénk? . . . Továbbra is keserű kínlás marad ugyan körülöttünk a földi élet . . . szenvedés és gonoszság tajtékzó habjai fenyegetnek továbbra is elnyeléssel . . . de győztesen megmaradunk a habok fölött mindaddig, amíg áll házaink között az Isten háza, áll az Isten házában a szentmise oltára, és körülállja a misés oltárt az Isten népe, amely megrendült lélekkel kiáltja Úrfelmutatáskor az Isten felé: *Atyánk, minket méltán büntetsz, mi nem érdemlünk kegyelmet! De nézd a te egyetlen, ártatlan, szent Fiadat, — az ő kedvéért légy hozzánk irgalmas!* Amen.

KRISZTUS BENNÜNK.

XI.

**A SZENTÁLDÓZÁS
HATÁSAI
(ERŐ ÉS ÖRÖM).**

(Szentírás: Ján. 6, 54.—60.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Olyan ma ez az egész világ, mintha egyetlen nagy kórház volna; nagy beteg fekszik kórágán: az egész emberiség. Mert hogy beteg ez a világ, mindenki látja; és hogy nem tudjuk meggyógyítani, azt is mindenki érzi és saját bőrén tapasztalja.

Mikor aztán emberi patikában már nem lelünk orvosságot, mikor az emberi lehetőségeknek már a végére értünk és szinte lemondóan nézünk az agonizáló betegre, szegénymagunkra, egyszer csak fülünkbe csendül egy nem e világról indult hang, megcsendül Krisztus szava az Oltáriszentségben: «Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik elfáradtatok és meg vagytok terhelve, és én felüdítlek titeket». (Máté 11, 28.)

Kapkodunk fejvesztetten az orvosok után, — és itt áll közöttünk az élet-halál Ura: maga Krisztus! Kipróbáljuk az államformák, szövetségek, megegyezések, konferenciák minden lehetőségét; és mikor mindez mégsem hoz közelebb az annyira áhított békéhez és gyógyuláshoz, rá kell eszmélnünk igazi bajunkra: nem kívül van a betegség forrása, hanem belül! Nem az államformák változtatása, nem a szövetségesek cserélgetése hoz gyógyulást; hiszen ez nem több, mint mikor a beteg folyton igazgatja a párnáját és a fekvést változtatja: pedig nem a párnában van a baj, hanem a testben, mely beteg. Miköztünk is nem máshol van a baj, mint a lélekben, amely beteg és amelyet nem is tud más meggyógyítani, csak a lélek Mestere: az Úr Krisztus.

Krisztus itt él köztünk az Oltáriszentségben, a kenyér és bor áruhájában. Miért ép a kenyeret választotta áruhául és miért ép a bort?

Miért a kenyeret? Azért, mert a világon ez a legelterjedtebb, legismertebb, legszükségesebb táplálék. Mintegy jelezni akarta ezzel is: Hogy ember lehess, kell enned kenyeret; hogy keresztény lehess, kell enned ezt a természetfölötti kenyeret. A földi kenyér ad erőt a földi élethez, a természetfölötti kenyér erőt a lelki élethez.

És miért a bort választotta? Azért, mert a bor jelenti az emberek szemében az életkedvet és örömet; az Eucharisztia bora tehát jelentse a kedvet, lendületet, az örömet a lelki élethez. Ah, mennyire rászorul erre a mai ember! Hiszen ha meg lehet halni éhségtől és szomjúságtól is, de nem kevésbé lehet szomorúságtól, örömtelenségtől, vigasztalanságtól is!

Gyermekeim — szól hozzánk a szentségi Krisztus — tudom én, mi hiányzik belőletek. Erő és öröm. Erő, mely a lelki harcra képesítsen és öröm, mely kitartásra serkentsen. Én éppen ezt osztogatom nektek. Jöjjetek hát gyakran hozzám e szentségben, jöjjetek gyakran áldozni, adjátok át magatokat nekem, és én visszaadlak titeket magatoknak.

Kenyér és bor. A kenyér erő, a bor öröm. *A szentáldozás erő, a szentáldozás öröm.* Vajjon csakugyan így van-e? — ez a kérdés foglalkoztat a mai beszédünkben.

I. A szentáldozás erő.

A) A világon kétféle erőt ismerünk: van ereje az anyagnak és van a léleknek.

a) *Melyik a nagyobbik? Melyik ér többet?* Az ember azt hinné, fölösleges feladni ilyen kérdést, annyira világos rá a felelet. Pedig nem fölösleges. Fájdalom, a mai embert könnyen foglyul ejti az anyagi erő bálványozása, a nyers erő, az izomerő, a lóerő imádata. Azt hitte az újkori ember, hogy ez minden, hogy ez a boldogság útja, hogy ezzel jut el a földi paradicsomhoz. Csak ezzel az erővel törődött, erre vetette rá magát.

Most aztán van annyi erőnk, amennyi még sohasem volt. Van lóerőnk, amennyit csak akartunk. Van villamoscentrálénk, amilyenről nem is álmodtunk. Csak . . . csak boldogságunk nincs! Mert elsatnyult, elcsenevészedett a lelki erőnk. Aranyon, vason, rézen, vizen, tűzön, levegőn uralkodunk: csak saját magunkon nem, csak saját fékezetlen ösztöneinken nem, csak saját indulatainkon nem. Gyönyörű nagy palotát emelt a tudásunk, csak a lakója elégedetlen és keserű benne. Úgy hallatszik az Úr szava fülünkbe, mintha egyenesen ma nekünk mondta volna és nem évezredekkel ezelőtt hűtlen népének: «Elhagytak engem, az élő víz forrását, és vízvermeket ástak maguknak, megrepedt

vízvermeket, melyek nem tarthatják meg a vizet!» (Jer. 2, 13.) «Tudd meg és lásd: mily rossz és keserves dolog, hogy elhagytad az Urat, a te Istenedet.» (Jer. 2, 19.)

b) És most jön az Oltáriszentség és erőt ígér. De nem loerőt — abból van bőségesen. Nem izomerőt, nem elektromos erőt, — ebben sincs hiány. Hanem olyan erőt, amelyenre éppen nagy szükségünk van: *lelkünk mélyén fakaszt erőforrásokat*, hogy a hozzánk betérő és bennünk élő Krisztus erejével, inspirációjával, lendületével erősen álljunk és dolgozzunk a világban.

Hogyne fakadna élet és erő az áldozati oltárról, mikor minden nagynak és nemesnek forrása éppen az áldozat! Áldozat nélkül, önmegtagadás és önlegyőzés nélkül, nincs semmi nagy, semmi szent, semmi fönséges. Tehát érthető, hogy az Eucharisziában önmagát föláldozó Krisztus legelső forrása és iskolája az áldozatos életnek. Érthető, hogy az Eucharisztia vétele az a forrás, ahonnan állandóan megifjító erőt szív magába az áldozáshoz járuló ember, s ahonnan minden nagysága és ereje fakad.

Hiszen minden élőlény olyan táplálékra szorul, amelyik megfelel az ő sajátos életének. Az ember élete kettős: testi és lelki. Tehát táplálékának is kettősnek kell lennie: *testinek és lelkinek*. A testi táplálékról még csak gondoskodunk, — de vajjon gondoskodik-e mindenki lelkének kellő táplálásáról is? Már pedig jogosan írja Szent Bonaventura: «Ha a földön a mennyország polgárai laknak, hát a kenyeret is a mennyből kell nyerniök». Amint a test elsorvad táplálék nélkül, épúgy elsorvad a lélek is. Krisztus Urunk világosan hirdette: «Ha nem eszitek az Emberfia testét és nem isszátok az ő véré, nem lesz élet tibennetek». (Ján. 6, 54.) Azért írja elő az Egyház, hogy legalább egyszer egy évben — húsvét táján — minden híve magához vegye ezt az erősítő, lelki táplálékot.

c) De a húsvéti egyszeri áldozás igazán csak a minimum; csak éppen arra való, hogy végkép el ne hagyjon az erőnk. Aki komolyan veszi a lelki életet, aki tudja, mit jelent embernek lenni — jelent szakadatlanul küzdeni rosszra hajló természetünk ellen, jelent fegyverszünet nélküli harcban állani a bűnrecsábító kísértések légijával — aki mindezt tudja és saját magán tapasztalja, az bizony *sokkal gyakrabban tárja ki szívének ajtaját az erősítő szentség, az Eucharisztia felé* és nem szorítja lelkét fogyasztó kúrára.

Napjainkban elterjedt divat a fogyasztó kúra. Vannak emberek, akik mindenképen soványak akarnak maradni, és ezért éveken át éheztetik testüket. Hát ha tetszik nekik, ám tegyék! De hogy valaki a lelkét fogja éheztető kúrára? Hogy csak egyszer egy évben menjen a szentáldozás erőforrásához? Vagy talán még egyszer sem? És akkor még panaszkodik, hogy nem bírja a vallásos életet! Hogy az Isten parancsai túl nehezek! Hogy oly sok a kísértése, hogy azoknak lehetetlenség ellenállani! Persze hogy lehetetlenség, — de a lelki éheztető kúra miatt!

Hogy neked annyira érzékies a természeted? Hogy «hiába, így születél, nem tehetsz róla?» Annyira hirtelen és tüzes a természeted? És «hiába, ilyen természetet örököltél, nem tehetsz róla?» Ezt halljuk sokszor. Fájdalom, van ebben igazság is; de milyen jó, hogy nem teljesen igaz. A testünk — sajnos — nem áll hatalmunk alatt; az bizony olyan, aminőnek örököltük, talán tömérdek teherrel és rossz hajlammal. De kezünkben a lélek! A lélek pedig képes még a testre is hatni. Hogy milyennek születtem, nem tőlem függ; de hogy a gyakori szentáldozás erejével fölküzdöm-e magamat többre, mint aminőnek születtem, — igen, az már tőlem függ.

Hallgassátok csak meg, mily szépen ír erről Szalézi Szent Ferenc a Filóteában: «Ha megkérdik, miért áldozol oly gyakran, mondd, hogy azért, hogy megtanuld szeretni az Istent; és hogy megtisztítsd magad gyarlóságaidtól; és hogy megszabadulj bajaidtól; és hogy vigasztalást nyerj megpróbáltatásaidban; és hogy támaszra találj gyögeségedben. Mondd nekik, hogy az emberek két fajtájának kell gyakran áldozniok: a tökéleteseknek, mert a megkívánt állapotban lévén, helytelenül cselekednének, ha nem járulnának a tökéletesség forrásához; és a nem-tökéleteseknek, hogy tudjanak helyes úton közeledni a tökéletesség felé. Az erőseknek, hogy el ne gyöngüljenek, és a gyöngéknek, hogy erősekké váljanak. Mondd nekik, hogy akiknek nincs sok világi elfoglaltságuk, gyakran kell áldozniok, mert módjuk van rá, és akiknek sok a világi elfoglaltságuk, azoknak is gyakran kell áldozniok, mert szükségük van rá.»

B) És hogy ez valóban így van, bizonyítja az Egyház egész története is. Az Egyház története nem más, mint egyetlen nagy tanuskodás az Oltáriszentségből kiáradó erő mellett.

a) *Erről tanuskodik már az őskereszténység is. Az ős-*

kereszténységnek egyik leghősebb vértanuja Szent Felicitas. Krisztus miatt börtönbe zárták, és csak azért nem végezték ki, mert a közeli napokban várta Isten áldását, születendő kis gyermekét. A börtönben csakugyan eljött az ő órája. És amikor nagy szenvedés és fájdalom közt vajúdott, a börtönőr gúnyosan kérdezte tőle: «Már most is jajgatsz? Mit fogsz majd akkor csinálni, mikor a vadállatok elé dobnak?» A Krisztus testével megerősített hőszlelkű asszony pedig így felelt: «Most, amit szenvedek, egyedül szenvedem; de akkor más Valaki lesz bennem, aki szenved értem, mert én is szenvedek érte».

Mondjátok, Testvéreim, nem igaz-e, hogy az Oltáriszentség az erő forrása?

Másik nagy hőszünk Szent Ignác antiochiai püspök. 107-ben Traján császár alatt Syriából Rómába hurcolják, hogy ott az arénában vadállatokkal tépessék szét. A szent aggastyán jól tudja, mi sors vár reá. És mégis, mialatt a hajón viszik, hét vigasztaló levelet ír a keresztény egyházakhoz és ezt mondja azokban: «Ezt az ugyanegy kenyeret törjük meg, ez a halhatatlanság gyógyírja, ellenmérég, hogy meg ne haljunk, hanem örökké élünk Jézus Krisztusban». «Isten gabonája vagyok; kell, hogy a vadállatok foga öröljön meg, hogy Krisztus tiszta áldozati kenyerévé lehessenek . . . Már előre örölkök a vadállatoknak . . . Jöjjön reám tűz és kereszt, fenevadak szaggatása, minden kín jöjjön reám, csak Jézus Krisztushoz juthassak.»

Mondjátok, nem igaz-e, hogy az áldozás az erő forrása?

Hiszen lehetne-e bármi túlnehéz, amikor Krisztus vére lüktet erünkben? Amikor elmondhatjuk, amit egy harmadik vértanu, Szent Ágnes mondott a kínzások közepette: «Vére piroslik arcomon!»

b) De a későbbi korok is épúgy tanuskodnak arról, hogy az Oltáriszentség erő!

Erő volt Hunyadinak, Skanderbégnek, Szobieszkinek, mikor az ütközetek előtt szentmisét hallgattak.

Erő volt XVI. Lajosnak, mikor kivégeztetése előtt éjjel két óraker még szentmisét hallgatott.

Erő volt annak a francia betegápoló apácának a század elején . . . Mikor 1901-ben Franciaországban bezártak minden kolostort és a szerzeteseket mindenünnen kiűzték, a reimsi kórházban meghagyták a betegápoló apácákat. Ott is megjelent ugyan a városi tanács vizsgáló bizottsága és felszólította a főnöknöt, hogy nyisson meg előttük minden

szobát és termet. A főnöknő készséggel megtette. Kinyitotta az első termet: csupa rákbeteg feküdt az ágyon eltorzult arccal... A városi urak gyorsan továbbmentek. Jött a második kórterem, a harmadik, negyedik... egyik súlyosabb betegekkel telve, mint a másik. A bizottság tagjai a szédítő levegő miatt zsebkendőt szorítottak arcukhoz és sápadtan, egyetlen hang nélkül gyorsan elvégezték a látogatást.

Távozáskor az egyik megkérdi a főnöknőt:

— Mióta van Ön itt?

— Negyven éve.

— De mi adott ehhez erőt Önnek?

— Mindennap áldoztam! Ha nem volna itt köztünk az Oltáriszentség, senki közülünk ki nem bírná.

És az apácákat továbbra is meghagyták a kórházban.

Mondjátok, nem igaz-e, hogy az áldozás az erő forrása? És — hogy még csak egy legújabb példát említsek — erő forrása volt a tragikus végű «Pourquoi pas?» nagy francia léghajó parancsnokának is. Még emlékezhetünk rá: pár évvel ezelőtt zuhant le ez a léghajó és égett porrá. Mielőtt Charcot, a bátor parancsnok, utolsó útjára indult volna, a templom előtt találkozott a plébánossal.

— Nos, parancsnok úr, minden kész az induláshoz? — kérdi a plébános.

— Nem, plébános úr, csak akkor leszek kész, ha előbb meggyóntat és megáldoztat.

Ime, az «erősek kenyereből» kiáradó erő, amint titkos forrása az áldozó lelkek örök ifjúságának, de forrása a krisztusi áldozatot bemutató Egyház soha meg nem fogyatkozó munkakedvének és bizakodásának is! Forrása, mert minden áldozás után elmondhatjuk a XI. század nagy költőjének Hildebert de Lavardin, toursi érseknek könyörgő imáját:

A bajokból oldj föl engem,
töltsd forró bánattal lelkem,
adj gyengéd és szent életet,
hitet, reményt, szeretetet,
földi dolgok megvetését,
égieknek követését!

Isten, csak benned remélek
és mindent Tetőled kérek.
Te vagy javam, dicsőségem;
amim van, Te adtad nékem.
Vigaszom a szenvedésben,
gyógyszerem a senyvedésben,

bús kedvemben lantom, hárfám,
 haragomban csönd=szívárvány,
 a fogságból mentesítöm,
 ha elestem, fölsegítöm.

Igen, Testvéreim, aki gyakran áldozik, annak a lelke örökre fiatal és erős marad, mert az örökké fiatal, soha nem öregedő, erős Isten erejével táplálja magát.

II. A szentáldozás: öröm.

De aki gyakran áldozik, annak a lelke örömteljes is marad, mert az Oltáriszentség nemcsak az erőnek forrása, hanem az örömnék is.

A) Az Oltáriszentség külsőleg csak egy darabka kis ostya és néhány cseppnyi bor. Kenyér és bor! Látszólag oly jelentéktelen külső színek; egy mozdulatlan kis ostyadarab és néhány cseppnyi bor: ez lenne Krisztus?

a) Pedig mily mély jelentősége van annak, hogy az Úr éppen ezeket a jeleket, a kenyeret és a bort választotta szent teste és vére külső megjelenítésére! A kenyeret, amely nélkül nincs élet — hiszen a magyar nép a búzát sok helyen egyszerűen «élet»-nek nevezi —, és a bort, amelyhez az emberiség mindig az örvendetes lelkület érzelmeit kapcsolta. A kenyér jelenti az erőt, ami nélkül élni nem lehet. A bor pedig jelenti az életörömet, ami nélkül élni megint csak nem lehet. De csak azt az életörömet, amely előbb megtisztul az Isten gondolataiban, amint a mustnak is önmagát kell előbb megtisztítania, hogy borrá lehessen.

Milyen jó nekünk, hogy az Üdvözítő éppen e színek alatt akart velünk maradni! Nem választotta a villámot, pedig ez a legnagyobb erő a természetben. Nem választotta a gyémántot, pedig az csillog a legvakítóbban. Nem a harmatot, pedig milyen szépen tud ragyogni. Nem az aranyat, pedig mennyire vonzza az embert. Nem a rózsát, pedig mennyi báj van benne. Mindezt nem akarta. Hanem a szerény kis ostyát akarta és a néhány cseppnyi bort, hogy mintegy a szentség külső jelképeivel is hirdesse: az Oltáriszentség a mi erőnk, az Oltáriszentség a mi örömnünk.

Hogyne lenne öröm, mikor benne megnyugszik a lelkünk és természetfölötti báj és derű ömlik el rajta? Már pedig

nincs-e igaza a Szentírásnak: «A derűs kedély olyan, mint a folytonos lakoma». (Péld. 15, 15.) Az Oltáriszentség valóban folytonos lelki lakoma. Az Úr vacsora közben adta ezt a nagy szentséget. És előszeretettel hasonlítja az ő országát királyi emberhez, aki nagy lakomát szerzett híveinek.

Mint hogy pedig lakomához vidámság illik és örvendezés, csak egész természetes, hogy az isteni Bárány lakomáján, amit szentáldozásnak nevezünk, előmlik rajtunk a lelki béke és öröm. Ezért csendül fel az Egyház ajkán az ima: «O, sacrum convivium . . .» «Ó, szent lakoma, melyben Krisztust vesszük!»

b) Amikor pedig az áldozás révén lelki örömhöz jutunk, *olyan kincsnek válunk részeseivé, aminek hiányát legfájdalmasabban érzi a mai emberiség*. Hiszen ki nem venné észre, hogy a mai agonizáló emberiség legfőbb ellensége és betegsége nem kívülről jő, nem a villámtól, nem a vízáradástól, nem a földrengéstől — hanem önmagából, saját örömtelen keserűségéből. Amikor az emberi gonosz ösztönök villámlanak, amikor a vétek és fürtelem kiárad, amikor reng alattunk az erkölcsiség talaja: igen, ez a mi igazi veszedelmünk.

És ki szünteti meg ezeket a bajokat? Ki simítja le ezeket a hullámokat? Mi adja vissza az elveszett lelki egyensúlyt? Az, ha sikerül fölgyújtani magunkban — mint Szent Pál mondja — «Krisztus szeretetét, mely meghaladja a megismerést». (Ef. 3, 19.) És hogyan sikerül fölgyújtani ezt az élő és éltető szeretetet? Úgy, ha az áldozás által Krisztusba éleveníen kapcsolódunk, szinte belégyökerezünk. Úgy, ha az áldozás által eggyé leszünk ezzel a köztünk élő, minket erősítő, örömmel eltöltő, lelkünket széppé tevő szentségi Krisztussal.

c) *Mi az áldozás latin neve?* «*Communio*», «közösség», «eggyéválás». Tehát ha áldozom, eggyé leszek Krisztussal. Ó, ez talán túlmerész nekem, túlsok, túl hihetetlen! Az talán az eszemnek, de nem az a szívemnek. Bármilyen merész és bármennyire különös az észnek, annál melengetőbb a szívnek.

De éppen ez a kettősség is mutatja, hogy az Oltáriszentséget nem ember találta ki, mert hiszen ember eszéből ilyen hallatlan gondolat ki nem pattanhatott volna, ez csak az isteni szeretet műve lehet. Egyrészt hallatlanul merész, fontos, szinte azt mondanám: ijesztő; de másrészt meg annyira meleg, annyira kedves, vonzó, fölemelő!

Hiszen nem ez-e az egész kereszténység lényege is? Mi

a kereszténység lényege? Isten közeledése az emberhez. Először: az Istenfia emberré lett és megjelent közöttünk. Aztán: folyton beszélt nekünk Istenről, a mi mennyei Atyánkról. Végül pedig: mikor eljött az idő, hogy eltávozzék a földről, rátette a koronát minden művére, maga az Isten örökre itt maradt közöttünk az Oltáriszentségben.

Csoda=e, ha erre a szédületesen fönséges gondolatra lelkenedező öröm tölti el az Egyház szívét és minden nap minden papjával így kiált fel a mise kezdetén: «Introibo ad altare Dei, ad Deum, qui laetificat iuventutem meam», «bemegyek az Isten oltárához, az Istenhez, ki ifjúi örömmel tölt el engem». (Zsolt. 42, 4.)

B) És itt megint az Egyház történetét hívjuk tanuul. Az Egyház története nem más, mint egyetlen nagy tanuskodás az Oltáriszentségből kiáradó öröm mellett.

a) Mert nem érdekes=e, Testvérek, hogy soha az Egyház annyit nem szenvedett, mint a katakombák korában, és mégis soha lelkét nem öntötte el annyi öröm, mint ebben a korban. A katakombák falfestményeinek állandóan visszatérő rajzai: a gyűrű, a lant, a pálma, mind az öröm jelképei. Hol van ennek a nyitja? Abban, hogy soha az Egyház nem élt oly meleg közösségben Krisztus szent testével és vérével, mint éppen akkor.

Ime, a nagy útmutatás számunkra is, a mi küzdelmes napjainkra is: annyi öröm tölti el lelkünket, amennyire megtanuljuk értékelni az Eucharisziát. Úgy értékelni, mint értékelte Newman bíboros. Mielőtt katolikussá lett, előkelő állású lelkésze volt az anglikán egyháznak. Hosszú éveken át tanulmányozta az őskereszténység életét, és miután már felismerte a katolikus Egyház tanainak igazságát, még mindig sok évet töltött el vívódásban és tépelődésben. Végül is nem tudott ellenállani az Oltáriszentség vonzásának és elhatározta, hogy katolikussá lesz.

Néhány nappal megtérése előtt egy barátja megpróbálta lebeszélni lépéséről:

— Gondold meg, mit teszel! Ha katolikussá leszel, elveszítéd évi négyezer fontos jövedelmedet!

Newman csak ennyit válaszolt:

— És mi az a négyezer font egy szentáldozáshoz képest?...

b) Ime, a nagy titok, hogy a kereszténység miért nem öregszik meg soha! Már idestova 2000 éves, és első lendületéből nem veszített semmit. Sem hitén, sem erkölcsstanán, sem törvényein, sem életén semmi nyoma a gyengülésnek, az

öregedésnek. Honnan fakad ereje, öröme, lendülete? Krisztus isteni testéből és véréből.

Krisztus vére! Ez forrása az Egyház erejének s örömeinek. Azt mondja az Egyház is, amit Stuart Mária a kivégzés előtt: «Mindentől megfoszthattok, két kincset azonban meg nem tagadhattok tőlem: hitemet s ereimben csörgedező királyi véremet». Ezt mondja az Egyház is: Üldözhettek, gyalázhattok, rágalmazhattok, — két kincset azonban nem vehettek el tőlem: hitemet és Krisztusnak bennem csörgedező véréit.

Ma tele van a világ a vér himnuszával. Ah! Az ember vére romlott vér. Az ember vére nyálkás vér. Az ember vére fertőzött vér. Az ember vére bűnre sűrűsödő vér. Nekünk Istenfia vére kell! Ez frissít, ez újít, ez erősít, ez éltet, ez örvendeztet!

Krisztus vére! Mennyire igaza van Prohászkanak, mikor a maga szelid humorán ezt írja egy helyen naplójában: «Und willst du den Himmel auf den Erden, so sollst du Kapuziner werden. Nem is kell, hogy az légy, csak szentmisét mondó vagy misére járó s áldozó keresztény légy s mennyországod lesz . . . Uram, mily buta a világ, hogy nem az élő vizek forrásait keresi, hanem másfelé jár! . . . Az örök ifjúság nagy stílusa, a megújulás titka és ereje, a kedély tavasziassága, mely tele van virággal és készséggel. Ezt a világot hordozzuk magunkban s élvezzük s kiáltjuk: Io triumpho» (Ö. M. 23, 276. l.) Ujjongok örömben!

c) Hát értsük meg, Testvérek: azért rendelte Krisztus az Oltáriszentséget, hogy erőnk legyen és örömünk. Gyógyítója legyen sebzett lelkünknek, erősítője gyöngeségünknek, vigasztalója szomorúságunknak, legyőzője a világ kísértéseinek. *De ha ezért rendelte, akkor éljünk vele, áldozunk gyakran.* Áldozunk, ne egyszer egy évben.

Micsoda tűz lángol itt az oltáron, — és mi majdnem megfagyunk. Micsoda életforrás fakad az oltáron, — és mi majdnem szomjan veszünk. Micsoda fény sugárzik szemünkbe, — és mi csillagtalán éjben vakoskodunk. Milyen erő zuhog itt, — és mi tántorgunk a gyöngeségtől. Milyen öröm fakad itt, — és mi megsavanyodunk az örömtelenségtől.

Ismeritek ezt a magyar mondást: «Úgy szeretlek, majd megesszek». Hát Krisztust így szeretjük. Nem «majd» megesszünk, hanem csakugyan, valóságban, szószoros értelmében megesszük. Jaj, ne ütközzetek meg, hogy ennyire emberszerűen beszélek! Nem maga az Úr mondotta-e: «Vegyétek és egyétek»?

Hát vegyük Krisztust és együk Krisztust!

Mindenkit szeretnék gyakran látni az áldoztató asztalnál, de — úgy-e, — nem hallatszik különösen, ha leginkább és legtöbbször és legnagyobb áhítattal éppen a mi templomunk közönségét szeretném a szentáldozásnál látni? Hiszen templomunk előtt a rácson ott áll a sok vasholló és kínál-gatja mindnyájunk felé a kenyeret. Szent Pál remetét a hollók földi kenyérral traktálták a pusztában, minket azonban a mi templomunk előtt álló hollók szinte mindennap buzdítanak: Vegyétek magatokhoz az angyalok kenyerét!

Hát menni, Testvérek, menni az Eucharisziához! Áldozni! Gyakran áldozni!

És meg fogjuk tapasztalni saját magunkon, hogy az áldozás erő és az áldozás öröm.

*

Testvéreim! A művészettörténet nem győzi eléggé dicsérni a nagy flamand festőnek, Jean van Eycknek világ-hírű alkotását, a genti oltárképet. Ezen tulajdonkép színekben látható mindaz, amit a mai beszédben gyöngé szavakkal szerettem volna érzékelhetővé tenni. A képen feláldozva fekszik az oltáron az Isten Báránya és az áldások folyamai indulnak szerteszét a Bárány áldozatából. Köröskörül frissen zöldülnek a rétek és mindenfelől sietnek a világ népei, hogy hódoljanak a Báránynak és szomjúkat oltsák az éltető forrásból. Az egész kép nem más, mint egy lefestett szentségi himnusz, mint egy színekbe átültetett «Tantum ergo».

Valóban, ez számunkra az Oltáriszentség: élő és éltető vizeknek, erőnek, és örömnök kiapadhatatlan forrása.

Ó, mily szerencsés vagyok, hogy nekem is fakad ez a forrás!

Ó, mily boldog vagyok, hogy áldoznom szabad! Áldozni, Krisztust magamhoz venni, és az áldozás után neki elmondani:

Jöjj, szentségi Krisztusom!

Jöjj, tüzes parázs, és tisztíts le rólam minden foltot!

Jöjj, lobogó láng, és égess le rólam minden rozsdát!

Jöjj, pünkösdi szélvész, és fújj el lelkemről minden pelyvát!

Jöjj, Jézus öt sebe, jöjj, Jézusom szent Szíve, és maradj velem mindörökre!

*Maradj velünk, Uram, maradj,
fényedből fényességet adj,
elménkben ködöket ne hagyj,
ki e világnak méze vagy!* (Szent Bernát.)

Amen.

XII.

**A SZENTÁLDOZÁS
HATÁSAI**

**(BÁTORSÁG, NYUGALOM,
SZÉPSÉG).**

(Szentírás: Ján. 4, 6—14.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Mikor az Úr Jézus a szentáldozásban az egyes emberhez megy, bizonyára ugyanaz a szándék vezeti, mint amiért az egész emberiséghez jött. Már pedig erről a célról Ő maga mondja: «Én azért jöttem, hogy életük legyen és minél több legyen». (Ján. 10, 10.)

Azért jött az Úr a földre, hogy nekünk életünk legyen, természetfölötti életünk. Ezért jön be az egyes ember lelkébe is, ez tehát az áldozás célja is: a természetfölötti élet fokozása bennünk.

És² hogyan éri el ezt a célját a szentáldozás? Úgy, hogy abban az Úr ajándékainak bőségét adja a léleknek.

A multkori beszédemben rámutattam az áldozásban nyert két nagy ajándékra: a lelki erőre és lelki öröme. Mikor pedig ez az erő és öröm megjelenik az ember lelkében, egyúttal bátorság, nyugalom és szépség is ömlik el azon. Bátorság ahhoz a harchoz, amibe a krisztusi élet megvalósítása kerül. Nyugalom, az Istennel egybeforrott lélek nyugalma. Végül pedig szépség, mely csodálatos finomságot és bájt áraszt a lélekre.

Vegyük tehát sorra mai beszédünkben a jó szentáldozásnak ezt az újabb hármast adományát: az áldozás I. *bátorságot*, II. *nyugalmat* és III. *szépséget* ad a léleknek.

I. A szentáldozás bátorságot ad.

Kétféle bátorságra is gondolunk, amikor a szentáldozás áldásairól beszélünk: bátorság a szenvedéshez és bátorság a lelki harc megvívásához.

A) Bátorság a szenvedéshez.

a) *A földi élet szenvedéssel teli utazás, amelyhez bizony rendíthetetlen bátorság kell.*

Gondoljunk csak el, milyen óriási küzdelmeken kell keresztülmenniök azoknak az utazóknak, akik ismeretlen földrészek fölfedezésével akarják gazdagítani az emberi

tudományt. Az egyik ilyen híres utazó, Sven Hedin, ezt írja: «Az Úrba és az ő mindenható Gondviselésébe vetett élő és biztos hit nélkül lehetetlen lett volna 12 éven át kitartani Ázsia megközelíthetetlen vidékein. Valamennyi utamon állandó kísérőm és mindennapi olvasmányom volt a biblia».

De ha ennyi bátorítás sugárzik már a Szentírás közelségéből és annak olvasásából is, mennyivel többet kapunk az áldozásból, amikor Annak jutunk közvetlen közelébe, Azzal kerülünk a legbensőbb egységbe, akiért az egész Szentírás készült és akiről a Szentírás szól. Mikor az Úr Krisztus bennünk van a szentáldozás után, nem fog-e meg erősíteni a szenvedésben, nem fog-e megsegíteni bajunkban?

Hiszen nézzétek az édesanyát, amint hetek óta aggódva ül súlyos betegen fekvő gyermeke ágyánál: nem tenne-e meg mindent, nem vállalna-e el minden áldozatot, csak segítségére tudna lenni gyermekének?

Csak tudna! . . . De nem tud. Nem tud, mert ő is ember, véges, tehetetlen ember.

Ellenben az Oltáriszentség Krisztusa — Isten! Ő tud segíteni. És akar is. Hiszen jobban szeret, mint atyánk, jobban, mint anyánk! Ő, igen, ez nem túlzás, ez a Szentírás tanítása! Ott mondja az Úr: «Megfeledkezhetik-e gyermekéről az asszony, hogy ne könyörüljön méhe fián? De még ha az meg is feledkezne, én akkor sem feledkezném meg rólad». (Iz. 49, 15.)

Micsoda fönséges bátorítás! De hol válik leginkább valóra az Úrnak ez az ígérete, hogy Ő nem feledkezik meg rólunk, hogy erejével, segítségével mellénk áll? A szentáldozásban. Halljátok csak, mint tesz erről tanúságot egy holland konvertita (*Lampring*: Menschen, die zur Kirche kamen, 97 l.), mikor ezt írja a megtérése előtti egyik szomorú napjáról: «Kétségbeesésemben a zárdatemplomba futottam; kora reggel volt, s láttam, amint a híveket áldoztatták. Erő áradt ki belőle, mely mindenkit meggyógyított. Engem is, szegény beteg szívemet is! Láttam, amint az emberek az áldozatópadhoz járulnak és valóságos éhség fogott el ama fehér dolog után, melynek nevét s lényegét még nem ismerem, mely azonban szavak nélkül is kinyilatkoztatta magát nekem, s ellenállhatatlan erővel magához vonzott. Én is részt akartam abból a fehér dologból! Éhségem utána mindig nagyobb lett».

b) De — mondod talán erre — hányszor kértem én már szentáldozás után erőt, bátorítást és mégsem kaptam meg! *Mennyi mindent kért az én szenvedő lelkem, és nem kaptam meg!*

De megkaptad, Testvérem. Megkaptad, — csak nem úgy, ahogy te kérted és ahogy a te kicsiny tudásoddal ki-gondoltad, hanem úgy, ahogy Isten végtelen bölcsesége jobbnak látta.

Bele kell nyugodnunk, hogy ebben a földi életben sok kérdésre rejtve marad előttünk a felelet, mert véges emberi elménk nem képes beelátni Isten tervébe. És ha szenvedé=seinkben mégis türelmetlenül faggatjuk az Urat, nyugodjunk bele, ha mi is olyan választ kapunk Tőle, mint az apostolok kaptak. Egyszer ők is kíváncsian kérdezték: «Uram, vajjon mostanában állítod=e helyre Izrael országát?» (Csel. 1, 6.) Az Úr azonban kitérően válaszolt: «Nem a ti dolgotok, hogy tudjátok az időket és a pillanatokat, . . . hanem veszitek majd a reátok lejövő Szentléleknek az erejét.» (Csel. 1, 7. 8.)

Vagyis mintha mondotta volna: Választ nem kaptok kérdéseitekre, mert úgysem értenétek meg; de kaptok erőt és bátorítást, hogy válasz nélkül is kitartsatok. És ez a fontos.

Amikor tehát a csapások földre sujtanak, ne azt kérde= zük Istentől: Miért, miért? Miért éppen én szenvedek? Nem. Ne ezt kutassuk. Ne feleletet kérjünk, hanem erőt és bátorítást.

És hol találjuk meg ezt az erősítő bátorítást? Az «erősek kenyérében», az Oltáriszentségben. Meneküljünk fájdalomkkal a szentáldozáshoz és meglátjuk: sokkal több bátorí= tást kapunk, mint amennyit vártunk.

Igy már megértjük az öntudatosan vallásos hívek szép szokását, hogy mikor közeli hozzátartozójukat temetik, a gyászmisén az egész gyászoló család a szentáldozáshoz járul. Helyesen teszik. Áldoznak az elhunyt lelki üdvösségéért is, de áldoznak a saját lelki erősítésükért, vigasztalásukért és bátorításukért is.

B) De az Oltáriszentség nemcsak a nélkülözés és meg= próbáltatás elviseléséhez ad bátorságot, hanem ad a lelki= harc megvívásához is, ahhoz a «vérnélküli vértanuság= hoz», amibe ma a krisztusi élet megvalósítása kerül.

a) Az az áldozat, amit az Úr híveitől kíván, változik a korok szerint, — *de minden kor minden áldozatára bátorítást nyerünk az Oltáriszentségből.*

Az áldozat fajtája változik. Az őskeresztényektől kívánta

az Úr a hitért vállalt véres vértanúságot, a mai keresztényektől kívánja az erkölcsért vállalt vérnélküli vértanúságot. Az első keresztényeknek hite forgott veszélyben, azt akarta velük megtagadtatni a császárokat istenítő pogányság; a maiaknak az erkölce van veszélyeztetve, azt akarja kitépni egy fenékig romlott új pogányság.

És én nem merném eldönteni, melyik a nehezebb vértanúság: az akkori-e vagy a mostani? Nem merném eldönteni, nehezebb volt-e a római cirkusz vérszomjas közönsége szemeláttára kitartani a hit mellett, vagy a mai léha és cinikus közfelfogás közepette kitartani — mondjuk — az erkölcsi tiszta élet, vagy a házasság keresztény eszményisége és törvényei mellett? És ha azokat, akik régen a keresztény hitért meghaltak, vértanuknak nevezzük, nem kisebb joggal nevezhetjük azokat, akik ma a keresztény erkölcs szerint élnek, «vérnélküli vértanuknak».

De mi ad nekünk bátorítást erre a vérnélküli vértanúságra? Az Oltáriszentség! «Az erősek kenyere!» Fialat és öreg, férfi és nő, kicsiny és nagy egyaránt rászorul erre. Hiszen nemcsak a fiatal évek viharzó küzdelmeiben kerülhet a lélek veszedelmes erkölcsi kísértések orkánjába, hanem az élet keresztény felfogása a későbbi korban is sok önfegyelmezéssel és gyakran nehéz lemondással van összekötve. A házasság kereteiben is adódnak olyan helyzetek és körülmények, olyan problémák és nehézségek, amiket csak mindkét fél áldozatos önmegtagadásával lehet megoldani, hacsak nem akarnak a házasság szentségét felforgató súlyos bűnök lejtőjére lépni.

Mármost honnan vegyék a bátorságot és erőt az önfegyelmezéshez és önlegyőzéshez? Csak az Oltáriszentségből, a gyakori szentáldozásból.

Egyszer még Szent Pál is felkiáltott, hogy túl nehéz az a lelki küzdelem, amit az Úr reá küldött. «Én szerencsétlen ember! Ki szabadít meg e halálnak testétől?» (Róm. 8, 24.) — mondotta; és háromszor is kérte az Urat, hogy távozzék tőle ez a küzdelem. (Kor. II. 12, 8.) És mit felelt Krisztus Urunk? «Elég neked az én kegyelmem». (Kor. II. 12, 9.)

Valóban: bármilyen nehéz utakon vinne is minket az Isten parancsainak követése, aki gyakran áldozik, soha nem fogja úgy érezni, hogy túl nehéz, túl göröngyös és járhatatlan az az út. Ellenben ő is meglepődve fogja észrevenni, amit észrevett Szent Pál is: «Mindent meg tudok tenni abban, aki nekem erőt ad». (Fil. 4, 13.)

b) *Krisztus ereje az Oltáriszentségben ma sem gyöngült meg!* Bármilyen kísértés és bármennyi bűn ostromolná is lelkünk várát, nem kell félnünk: nem eshetik végkép a bűnnek zsákmányául az, aki az Oltáriszentség erejében keres segítséget.

Mikor a saracénok Assisi városát ostromolták és már kúsztak fel a falakra, úgy hogy minden veszve látszott, a városban élő Szent Klára fogta a szentségtartó edényt, a monstranciát és az Oltáriszentséget magasra emelve megjelent az ostromlott falakon. Az Oltáriszentség láttára a megrémült pogány had hanyat-homlok kezdett menekülni és a város megszabadult.

A szentségi Krisztus erejével ma is épp ily győztesen vívhatjuk meg lelki harcunkat. Hogy a harc talán nagyon nehéz lesz, az lehet. Hogy évek szívós lelki munkájára van szükség, míg csak egyetlen hibánkat is ki tudjuk tépni és csak egyetlen egy lépcsővel is közelebb tudunk Istenhez emelkedni, az is lehet. De a siker nem marad el, ha kitartunk, ha meg nem szaladunk, mint megszaladt az egyszeri remete.

Régi szerzetesekről mondja a legenda, hogy az egyik közöttük nagyon heves természetű volt, hirtelen méregbe jött és olyankor mindjárt kész volt a békétlenség. Maga is nagyon restellette hibáját és végre is így szólt: Elhagyom a kolostort. Elmegyek a sivatag mélyébe, hogy egyedül legyek. Ott aztán nem lesz kivel veszekednem . . .

El is ment és ezentúl egyedül élt egy barlangban.

Egy nap aztán, mikor vizet merített a forrásból és a kancsót a földre állította, a kancsó felfordult. Újra telimerte vízzel, — megint felfordult. Harmadszor is hozott bele vizet, — megint felborult. A remetét előntötte a méreg, fogta a kancsót és úgy vágta a földhöz, hogy menten darabokra tört.

A következő pillanatban már megint nagyon restelte, de gazdagabb lett egy tanulsággal: a hiba elől nem menekülni kell, hanem legyőzni! Nem megszaladni előle, hanem türelemmel és Isten kegyelmével dolgozni ellene. Nem egyszerre, nem hirtelen elhatározással, — mert ez nem fog érn semmit — hanem évek és évtizedek szívós küzdelmével.

De ki ad ehhez erőt s bátorítást?

A gyakran vett Oltáriszentség, a gyakori szentáldozás.

II. A szentáldozás nyugalmat ad.

Ha pedig az áldozás bátorítást ad a léleknek, ad természet-szerűleg jóleső, gyógyító, szelíd nyugalmat is. Ki nem érezte volna még azt az áldott nyugalmat és örömet, ami úrrá lesz rajtunk a jól végzett szentáldozás után?

Miért tud az áldozás nyugalmat szerezni a léleknek?

A) Először azért, mert ilyenkor vagyunk igazán és teljesen Krisztus kinyitott tenyerében. Ilyenkor mondhatjuk el jogosan, amit egy haditengerész matróz írt haza édesanyjának: «És ha hallanád, hogy a cirkálónk elsüllyedt és senki sem menekült meg, ne sírj. A tenger, ahová testem merült, az én Megváltóm kinyitott tenyere, ahonnan senki el nem tud engemet ragadni».

Milyen meleg gondolat: mikor áldozom, az én Megváltóm kinyitott tenyerén pihenek, ahonnan senki el nem tud engem ragadni!

Dehát nem vakmerőség-e ilyen meleg, bensőséges egyesülésre törekedni Krisztussal? Nem felfuvalkodottság-e ez részünkről, gyöngé emberektől?

Annyira nem, hogy Krisztus ezt egyenesen meg is követeli. «Maradjatok én bennem és én tibennetek . . . Aki én bennem marad és én őbenne, az bő termést hoz» (Ján. 15, 4. 5.) — mondotta egy ízben maga az Úr. Máskor meg így szólt a szamariai asszonyhoz: «Ha tudnád az Isten ajándékát, és hogy ki az, ki neked mondja: Adj innom, talán te kérted volna őt, és ő élő vizet adott volna neked». (Ján. 4, 10.) Ez az élő víz, mely örömmel árasztja el a lelket, és mennyei nyugalmat ad neki, a szentáldozás forrásából fakad; Isten ezt a forrást azoknak nyitja meg, akik őt szeretik. (V. ö. Sir. fia 1, 10.)

Amikor tehát áldozunk, odahajtjuk homlokunkat, az élet viharától megtépett homlokunkat Krisztusnak nyugtató, szelíd tenyerébe és onnan vihart elcsitító erő árad át lelkünkbe.

B) De az áldozás nyugalmat szerez a léleknek azért is, mert ilyenkor vagyunk igazán békében az Istennel. Ilyenkor teljesedik rajtunk Krisztus ígérete: «Az én békességemet adom nektek; nem miként a világ adja, adom én nektek». (Ján. 17, 27.) Már pedig békében lenni az Istennel jelenti megnyerni a lélek egyensúlyát, nyugalját, örömét, megnyerni azt a boldogságot, amiről

szintén Krisztus Urunk beszél: «Boldogok a tiszta szívűek, mert ők meg fogják látni az Istent». (Máté 5, 8.)

Igy aztán már megértem, hogy egy áldozásban — egyetlen egyben is, — a kegyelemnek olyan óceánja rejlik, amennyi elégséges lenne ahhoz, hogy szentekké váljunk.

Mert mikor az áldozás után egyedül maradok Krisztussal, mintha hallanám szavát a néma csöndben: Gyöngye vagy? Én leszek erősséged. Fáradt vagy? Én leszek felüdülésed. Szegény vagy? Én leszek kincsed. Egyedül vagy? Én leszek társad. Szomorú vagy? Én leszek vigasztalásod.

De talán mindez csak szép, poetikus elgondolás, rózsaszínű felhők kergetése? Csakugyan ennyi lendület, ennyi öröm, ennyi harcikészség áradna reánk a szentáldozásból?

Aki ezt még magán nem tapasztalta és nehezen akarja elhinni, hallgassa meg azt a levelet, amit a napokban kaptam egy gyakran áldozó hallgatómtól. Mint írja, «messziről és mélyről» jutott el ismét az Istenhez; de halljátok csak, mit jelent számára a gyakori áldozás.

«Még mindig erősen vonz és szédít a mélység s másként nem volnék képes egyensúlyomat megtartani. Csak az Oltáriszentségnek köszönhetem, hogy — botladozva bár — de mégis lassan, nagyon lassan előbbre jutok.

Mert az Oltáriszentség szeretetteljes de erélyes nevelő. Nem szereti a léha olvasmányokat, — hát kénytelen voltam lemondani azokról; s mert olvasni mégiscsak kell, lassan megkedveltem a vallásos, tiszta írásokat.

Nem tűri a könnyelmű beszédeket sem, — hát lassan elmaradoztak mellőlem azok, akiket csak ez mulattat, én pedig lassan rászoktam, hogy az így nyert szabadidőt hasznos ismeretek gyarapítására fordítsam: a Katolikus Világnézeti Tanfolyamon két teljes szemeszert hallgattam, azonkívül résztvettem triduumokon, lelkigyakorlaton, missziós és böjti beszédeken, és úgy itta a lelkem mindezt, mint a szomjas föld a záport.

Az önfegyelem mind erősebb lesz bennem, ha arra a Szentostyára gondolok, Aki a tabernaculumban már vár engem, s Aki másnap az enyém lesz! Sok mindenről le tudok így mondani, olyasmikről is, amikről azt hittem, hogy soha, senki kedvéért nem volnék képes lemondani róluk.

Féltem is eleinte, hogy mindaz, ami a lelkemben történik, talán csak múló fellángolás csupán, amit csak annál nagyobb lehülés, kiégés és sötétség követhet majd; de most már erősen bízom abban, hogy ez nem ellobbanó szalmaláng, hanem ez már az örökmécés egyenletes, szelíd, állandó lángja az Oltáriszentség előtt.»

Eddig a levél. De vajjon kell-e még sokat ajánlgatnom a szentáldozást? Kell-e sokat beszélnem annak lelket érlelő, erősítő, boldogító, bátorító és nyugató hatásáról? Pedig van még egy újabb hatása is.

III. A szentáldozás szépséget ad.

A szentáldozás nemcsak erőt ad és örömet, nemcsak bátorságot és nyugalmat, hanem egyben kimondhatatlan bájt és szépséget is önt el a lelken.

A) A szentáldozás a leghathatósabb eszköz arra, hogy **Isten képét kialakítsuk a lelkünkben.**

Márpedig ez a földi élet célja.

a) Milyen magasztos cél! Milyen könnyű kimondani, de *milyen nehéz megvalósítani!* Hasonlít ez a munka a szobrász munkájához. A szobrász műértő tekintettel áll meg a faragatlan márványtömb előtt és szeme azonnal meglátja benne a nagyszerű Krisztus=szobor körvonalait. Nincs más hátra, mint lefaragni a tömbből, ami nem odavaló — és készen marad a Krisztus=szobor. «Nincs más hátra» . . . De mennyi munkába kerül ez! Mennyi fáradságba! Milyen ügyességbe, kitartásba, önfegyelmzésbe!

Isten is így néz az emberi lélekre, észreveszi benne a saját képmását és hasonlatosságát (Móz. I. 1, 26.), — most már csak mirajtunk a sor, hogy Isten kegyelmének vésőjével csakugyan ki is faragjuk lelkünkben az Istenfia képmását. Mert valóban ez az életfeladatunk; mint Szent Pál írja: «hasonlókká lenni az Istenfia formájához. (Róm. 8, 29.)

• És, íme, ebben a nehéz munkában jön segítségemre a szentáldozás! Minden áldozás után így imádkozhatom:

«Uram, én vagyok a te márványod, légy te az én szobrászom. Ami nem való reám, ami nem méltó hozzám, csak faragd le. Ha lehet: szép szóval. Ha lehet: ígérettel. Ha másképp nem megy: égesd le a fájdalom és szenvedés tisztító tűzével».

Nem érzitek, milyen gyönyörű műalkotás jönne elő lelkünkől, ha a szentségi Jézusnak szabad kezét engednénk áldott, alakító munkájához? Mily örömmel vennők észre, hogy lassan keresztény lesz nemcsak a nevünk, hanem az életünk is!

b) Márpedig semmi kétség afelől, hogy *a keresztény névhez csak keresztény élet illik!*

Castriotto György hercegnek — más néven Skanderbégnek, — a törökök rémének, olyan erős karja volt, hogy egy csapással átvágta ellenségei fejét.

Mahomet szultán sokszor hallott Skanderbég bátorságáról beszélni és egyszer kifejezte óhaját, szeretné látni azt a híres kardot. Skanderbég el is küldötte. De sem a szultán, sem egyetlen embere nem volt képes azt megsuhintani.

A dühös szultán visszaküldte a kardot azzal az üzenettel, hogy vele ne csináljon tréfát, mert az lehetetlen, hogy Skanderbég ezt a kardot használja a csatában. Ez azonban röviden csak ennyit felelt a szultánnak: A kardomat elküldtem, — a karomat nem!

Valóban: mit ér a szerszám annak, aki nem tudja használni? Mit ér a legjobb kard, ha nem tudjuk forgatni? Mennyi kardja, fegyvere volna a kereszténynek — ima, szentségek, szentelmények, — de mit ér ez azoknak, akik nem használják? Megvan a kardjuk, nincs hozzá karjuk; keresztény a nevük, nem az az életük!

Nos, hát mi adja meg a keresztény névhez a keresztény életet is, erőt, lendületet, szépséget? Elsősorban, mindent megelőzve, az Oltáriszentség, a szentáldozás!

B) A szentáldozásban megszépült lelkekből pedig felépülne egy megszépült, megreformált, boldogabb emberi társadalom.

a) Mennyire igaza van az Északi-tenger költőjének, Gorch Fock-nak, mikor ezt írja: *Életedet nem tudod meg-hosszabbítani, sem kiszélesíteni, — csak elmélyíteni.*

Igen; ez a mi feladatunk: egyre jobban elmélyíteni életünket azzal, hogy egyre szorosabbra kapcsoljuk az örök Szeretet nagy mélységéhez, Krisztus isteni Szent Szívéhez.

Egy H. St. Chamberlain is, — aki tudvalevőleg nem volt katolikus — ezt írja: «Amit a görög szellem jelent az észnek, azt jelenti Krisztus az erkölcsi életnek; erkölcsi kultúrához az emberiség csupán Óáltala jutott el. Krisztus személyisége marad is minden erkölcsi kultúra egyetlen alapja».

Aki gyakran találkozik a szentáldozásban ezzel a Krisztussal, akire gyakran hull annak a nagy szentségnek titokzatos sugara, az úgy fog járni, mint egy fiatalember járt, mikor kezéről röntgenfényképet készíttetett. Tulajdonképp nem is volt semmi baja, csak szórakozásból tette. Nagy volt aztán csodálkozása, mikor előhívták a felvételt és a kézfej csontjai között egy üvegszilánk vált láthatóvá. Egész kiskorában fúródott a szilánk a kezébe és azóta hordozta magában anélkül, hogy tudott volna róla. Most már persze nem tudott addig megnyugodni, míg ki nem operálták kezéből a szilánkot.

Vajjon hány szilánkot, szálkát, sőt gerendát hordozunk mi lelkünkben anélkül, hogy szúrását éreznők, anélkül, hogy csak sejtelmünk is volna lelki sebhelyeinkről és eltorzulásunkról? De jön az áldozás, reánk ömlik annak röntgen-

sugara, lelkünk belékerül az isteni akarat fényözönébe — s azonnal észrevesszük magunkon a hibákat. De nemcsak észrevesszük, hanem többé nincs nyugtunk, míg ki nem operáltuk magunkból. Ebből az operációból megszépülve, megújulva, megerősödve kerül ki a lélek; az így megújult lélek pedig megteremti a megújult társadalmat.

b) Mert nincs világmegújulás, csak a lélek útján; viszont nincs lelki megújulás, csak az Eucharisztia útján.

Világmegváltó reformok zajától hangos ma körülöttünk az élet. Mindenki a világot akarja megmenteni és megreformálni. Pedig a világot megreformálni nem a mi feladatunk. De igenis feladatunk megreformálni saját magunkat! Feladatunk a legtökéletesebben tölteni be azt a helyet, ahová a Gondviselés e földi életben állított minket, mint papot, tudóst, politikust, ujságíró, szerzetest, édesanyát . . .

Ítéljétek meg magatok, Testvéreim, mennyivel más volna a világ körülöttünk, mennyivel nyugodtabb, boldogabb, emberibb volna az élet, ha minden pap olyan volna, mint az arsi plébános vagy Bosco Szent János; ha minden tudós olyan volna, mint Szent Ágoston vagy Aquinói Szent Tamás; ha minden politikus olyan volna, mint Morus Szent Tamás vagy Donoso Cortes; ha minden ujságíró olyan volna, mint Görres, de Maistre, vagy Veillot; ha minden szerzetes olyan volna, mint Assisi Szent Ferenc, Szent Ignác, Szent Bernát vagy Szent Benedek; ha minden édesanya olyan volna, mint Szent Erzsébet asszony; ha minden fiú olyan volna, mint Szent Imre vagy Szent János; ha minden leány olyan volna, mint Szent Ágnes vagy Szent Margit . . . Ah, még elgondolni is csodás álmom, mi lenne akkor itt ezen a sáros, poros, kietlen földön!

Dehát hol fakad forrása ennyi erőnek? Hol nyílik rózsája ennyi lelki szépségnek? Ki nevelte az Ágneseket, Margitokat, Imréket, Erzsébeteket? Az Eucharisztia titka, a szentáldozás. Nincs világmegújulás csak a lélek útján, és nincs lelki megújulás, csak a szentáldozás útján. *Mert az áldozás öröm, az áldozás erő, az áldozás bátorítás, az áldozás nyugalom, az áldozás lelki szépség!*

* * *

Testvéreim! Új harangok készültek egy templom részére. Mielőtt az öntődeből átvették volna azokat, kipróbálták, olyan-e a hangjuk, mint aminőnek rendelték,

A próba abban állott, hogy a harangöntőmester minden

egyed harangba beleénekelte a kikötött hangot. Először más hangot énekelt — s a harang néma maradt. De mihelyt a maga hangját kiáltotta bele, ünnepélyesen megszólalt és visszaadta a hangot. Szinte azt mondhatnók, hogy ez a hang — a maga igazi hangja — már benne rejtőzött a harangban és csak a pillanatra várt, hogy megszólalhasson. Bármit kiáltottak bele, néma maradt, de erre az egy hangra, amelyekre hangolva volt, azonnal válaszolt.

Minden emberi lélek kezdettől fogva az Isten hangjára van hangolva. Amikor áldozunk, maga a lélek teremő Mestere kiáltja belénk a helyes hangot: hogyan adna erre örömtől csengő-bongó visszhangot? Hogyan fakadna nyomán erő és öröm, bátorság, nyugalom és szépség?

Ha a nap sokáig nem jön elő a sűrű felhők mögül, az emberek nyugtalankodni kezdenek. Ha heteken át nem süt ki, nyomott lesz az élet, lekonyul a virág, elkomorodik az ember. Ha pedig megtörténnék az a katasztrófa, hogy egyszer végkép elmaradna a napkelte és nem sütné többé fényes sugara, egyik élő lény a másik után halna meg, megszűnnék az élet.

Ami a nap a fizikai élet számára, az az Oltáriszentség napja a lelkiélet számára.

Ó, mennyire tudom szánni azokat az embereket, akikre nem süt ez a nap, akik elzárták magukat tőle!

És mennyire boldog vagyok, hogy nekem süt a nap, hogy én áldozni mehetek, gyakran mehetek, annyiszor, ahányszor csak akarok! Áldozáskor belémkiáltja Krisztus az Isten hangját és én erővel, örömmel, szépséggel eltelve adom a csengő-bongó, zengő-zúgó visszhangot. Áldozáskor reám hull a szentségi Krisztus éltető napsugara és én az én gyöngye, vérszegény, erőtlen lelkemet feléje tárom, mint hervadó virág nyujtogatja sápadt kelyhét a melengető nap felé, — feléje tárom és lelkendezve imádkozom Neki:

*Ó, jó nekem, Uram, te kezébe esnem,
Soha ne is engedj más helyet keresnem,
Most, Uram, most nincs senki másom, látod:
Jöjj hát, melengess föl halvány kis virágod.*

Amen.

(Sík S.)

XIII.

**MIKOR JÓ
SZENTÁLDOZÁSUNK?**

(Szentírás: Luk. 19, 1.—9.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Akik már jártak Finnországban, érdekes kis apróságot beszélnek el a finnek koccintási módjáról. Rendkívül kedves az a bensőség, ahogyan ezt végzik. Nem úgy, mint nálunk, hogy két ember összekoccintja borral teli poharát és egymást élteti. Hanem ott mind a ketten előbb szívükhez szorítják a poharat, aztán pár pillanatig mélyen bele néznek egymás szemébe, utána isznak, majd ismét egymás szemébe néznek.

Mennyi kedvesség és báj van ebben a szembenézésben, mennyi megtisztelés és szeretet!

De nem érdekes-e, Testvéreim, hogy szent Egyházunk is valami hasonlót ír elő a szentáldozáshoz? Mielőtt magunkhoz vennők Krisztus szent testét és véréát, előbb mélyen szemébe kell néznünk: amit előkészületnek nevezünk; és áldozás után ismét szemébe kell néznünk: amit hálaadásnak hívunk.

Krisztus Urunk nemcsak *értünk* adja az ő szent testét és véréát, hanem *nekünk* is. Értünk adja magát, valahányszor a szentmisében megújítja a mennyei Atyának bemutatott áldozatát; és nekünk adja magát, valahányszor a szentáldozásban magunkhoz vesszük. Egyetlen egy jól végzett szentáldozásban annyi kegyelmet kapunk, amennyi elég volna a szenttéváláshoz.

A jól végzett szentáldozásban . . .

Tehát nem minden áldozás jó?

Bizony nem! Legalább is Szent Ágoston így tanítja. Ő ugyanis Szent Lőrincről ezt írja: Krisztus élt Lőrincben és benne maradt, «maradt egész a megpróbáltatásig, maradt a zsarnok faggatásáig, maradt a legszörnyűbb megfenyítésig, maradt a megöletésig» (Tract. 27. in Jo). És miért maradt benne Krisztus? «Quia bene manducaverat et bene biberat», mert jól vette magához Krisztus testét és véréát. Mennyiben jól? Annyiban, hogy a kenyérből erő és élet lett benne.

Hogy áldozni *szabad* legyen, ahhoz elég, ha mentes a lelünk minden bűntől. De hogy áldozásunk *gyümölcsöző*

legyen, ahhoz nem elég. Ahhoz kell jó előkészület és jó hálaadás. Érdekes szertartással áldoztak a régi keresztények: mikor az Úr testét vették, karjukat a mellükön — a teljes önátadás jeléül — keresztbe fonták. Milyen mélyértelmű szimbólum! Kell, hogy az áldozásnál mi is adjunk s ne csak kapjunk. Mit adjunk? Magunkat, készségünket, harci kedvünket, — keresztünket.

Mindnyájan szeretnénk jól áldozni. Vizsgáljuk meg tehát részletesen ezt a két kérdést: I. *Mit kell tennünk áldozás előtt*, és II. *mit áldozás után*? Hogyan kell szemébe néznünk Krisztusnak, mielőtt magunkhoz vennők, és hogyan, miután már magunkhoz vettük.

I. Mit kell tennünk áldozás előtt?

A szentáldozás gyümölcseit legkönnyebben úgy biztosítjuk magunknak, ha áldozás előtt elevenre szítjuk magunkban a három isteni erénynek, a hitnek, reménynek és szeretetnek érzelmeit.

A) A legelső lépésünk tehát az **erős hit fölkeltése**. Hiszem, Uram, rendületlen, alázatos, hálás hittel, hogy Te magad vagy jelen az Oltáriszentségben!

a) Ismeritek az evangéliumból *Szent Péter fönséges hitvallomását Caesarea Philippi közelében*. «Kinek tartják az emberek az Emberfiát?» (Máté 16, 13.) — kérdi az Úr az apostoloiktól.

És azok sorra mondják, miféle nézetek terjedtek el Krisztusról a nép között. Egyesek Keresztelő Szent Jánosnak hitték az Urat, mások a visszatért Jeremiásnak vagy más prófétának. «Hát ti kinek mondatok engem?» (Máté 16, 15.) — fordult most hozzájuk.

És erre előáll Péter és valamennyiök nevében alázatos szeretettel, de csengő hitvallással mondja: «Te vagy a Krisztus, az élő Isten fia» (Máté 16, 16.).

Mikor az áldozáshoz készülünk, mintha a szent Ostyából nekünk is föladná a kérdést az Úr: Kinek tartanak engem az emberek?

És — fájdalom — ma is el kellene mondanunk: Egyesek egyszerű kenyérdarabnak tartanak, mások csak a te emlékednek, vagy szenvedésed jelképének.

— És ti kinek tartotok engem? — kérdi most tőlünk az Úr?

Nos, mi lesz a válaszuk?

Mi lehetne más, mint ránézni a fehér Ostyára és Péter meleg hitével mondani: Te vagy Krisztus, az Isten Fia! Én ezt hiszem, Uram, de erősítsd hitemet. Erősítsd, hogy ne csak itt valljam meg, az áldozás pillanatában, hanem hitvallód legyek az életben is, a hivatalban, a gyárban, az iskolában, a konyhában, a társaságban.

b) Ilyen erős hit fölújítása nélkül nem lehet jó az áldozásunk. Hiszen nézd csak a mai ember életét: reggeltől estig, vasárnaptól szombatig, újévtől Szilveszterig folyton olyan levegőben él, mely idegen Krisztustól. És most áldozni megy. Föl kellene emelkednie a szentáldozás természetfölötti levegőjébe, de nem tud. Csak a teste van itt, csak a nyelve, de nincs itt a szíve, a lelke, az érzelmei, a vágya, a gondolatai. Hogy mondjam? Krisztust csak az előszobában fogadja, be az otthonba nem vezeti!

Hát hogyan lesz jó az áldozásunk?

Erős hitet kelteni: Krisztus jön, az élő Isten Fia, Királyom. Vele beszélek. Neki adok hálát, Tőle kérek, Neki panaszkodom. Ha aztán ilyen áldozás után hazamegyek, otthon az anyám, feleségem, férjem, családom, hivatalnoktársam csodálja: mennyivel szelídebb, türelmesebb, kedvesebb, elnézőbb, békeszeretőbb lettem. Mi az oka? Ők nem tudják. Én tudom: Krisztus van nálam!

Ime, ez az első lépés, amellyel az áldozáshoz készítem lelkemet: a hit fölkelése.

B) A második a reményé és bizalomé.

a) Kafarnaumban a nép zúgolódtott, mikor Krisztus az Oltáriszentséget megígérte. Egymás után szállingóztak el mellőle. «Csak nem akartok ti is elmenni?» (Ján. 6, 68.) — kérdezte apostolait.

Erre megint Péter áll elő és meleg szívének túláradásával mondja: *«Uram! kihez mennénk? Az örök élet ígéri nálad vannak»* (Ján. 6, 69.).

Ezt a bizalmat kell nekünk is az áldozás előtt fölkelteni. Uram, kihez mennénk, hová fordulhatnánk? Legyen valaki a világ legbölcsebb, legjobb, legerősebb embere, mit tud az nekünk adni, mivel erősíteni a bűn ellen, a szenvedés ellen, a halál ellen?

Ez a határtalan, gyermeki bizakodás egyben nagy tiszteletünk jele is az Úr Jézussal szemben.

b) Milyen érdekes is a különbség, ahogyan az embert tiszteljük s ahogyan Istent tiszteljük.

Minél magasabban áll fölöttünk az ember, annál elfogódottabbak vagyunk, ha vele beszélünk. Az Oltáriszentség Krisztusa már csak fölöttünk áll, — és Előtte mégsem vagyunk elfogódottak.

Minél nagyobb úrral van dolgunk, annál hosszabb és nagyobb címmel és ranggal tiszteljük meg. De ha a világ Urával, a királyok Királyával beszélünk, Őt egészen egyszerűen és bizalmasan szólítjuk: tegezzük Őt.

A japánok annyira tisztelik a császárukat, hogy fölszólítás nélkül nem mernek a szemébe sem nézni; a képe ott függ ugyan minden közhivatalban, de le van függönyözve, — még a képen sem szabad a császár szemébe nézni. És mikor az nyilvánosan fölvonul az utcán, a sorfalban halálos némasággal áll a nagy tömeg és mindenki tisztelettel a földre süti szemét az elhaladó császár előtt.

Mi ellenben bátran, bizalommal, szeretettel fölemeljük szemünket az Oltáriszentség Krisztusára. Amikor az áldozató pap felénk fordul és fölmutatja a szent Ostyát, ránézünk; hittel, vágyakozással nézünk Krisztusra és elmondjuk: «Uram! kihez mennénk? Az örök élet igéi nálad vannak».

Ez tehát a második lépés az áldozási előkészületben: a remény és bizalom fölkeltése.

C) A harmadik pedig a szeretet fölkeltése.

És ezt megint Szent Pétertől tanuljuk meg.

Az Úr Jézus föltámadása után ott ül a Genézareti tó partján apostolai között. Egyszerre Péterhez fordul és kérdi: «Simon, János fia! szeretsz=e engem?» (Ján. 21, 16.).

Péter feleli: «Igen, Uram! te tudod, hogy szeretlek téged».

És mikor harmadszor is kérdi az Úr, hogy «szeretsz=e engem», Péterből kitör minden elfojtott érzelem és egészen lángba borult szívvel feleli: «Uram! te mindent tudsz, te tudod, hogy szeretlek téged» (Ján. 21, 17.).

Nos, ezt a szeretetet kell nekünk is fölszítanunk magunkban a szentáldozás előtt. De szeretetet, mely nem marad pusztán érzelem, hanem tetté érik és mélyen vallásos élet fakad belőle.

Tehát ilyenformán mondjuk: Uram, Te mindent tudsz, tudod azt is, hogy szeretlek, vagyis akarlak mindenkifölött szeretni, de nem pusztán érzelemmel, hanem életemmel. Hiszen fülemben csengenek szavaid: «Aki parancsaimat ismeri és azokat megtartja, az szeret engem» (Ján. 14, 21.). Uram, én így akarlak Téged szeretni!

II. Mit kell tennünk áldozás után?

Most aztán itt a várva=várt perc: eljött az Úr!

Micsoda öröm és alázat viharzik bennem! Mit is csináljak, hogyan is fogadjam!?

Mikor Mekkából zarándokok térnek haza, az otthon maradt emberek leborulnak előttük az útra, hogy legalább a szent helyet járók lovai s tevéi menjenek rajtuk keresztül, — és olyan boldogok! De mit érzek én, akin nem keresztülvonul egy pillanatra, hanem bevonul és lakást vesz nálam maga az Úr Jézus?

A) A legelső percekben nem szólok semmit, még csak nem is imádkozom: **megbűvölten, csendben hallgatok.**

Szóvalan csend borul a lelkemre és ez az első hálám és dicséretem az Úrnak.

Ó, milyen éltető csend ez!

Van sokféle csend. Csend van a hegycsúcsokon: tiszta csend, melyben nagyra tágul a lélek s szívja a friss levegőt. Rejtelmes csend van az erdők mélyén, amelynek azonban oly beszédes a szava... Bánatos csend a temetőben... Nyomasztó csend a pusztán vihar előtt... Titokzatos csend napnyugtakor a nagy vizek mellett... Figyelő csend a csillagos éjjel.

És mindez egyszerre jön hozzánk, de mindezt fölül is múlja az áldozás után reánk boruló «éltető» csend.

Ezek azok a csendes percek, amelyekben leginkább érezzük, amit Szent Bernát érezhetett, mikor leírta ezeket az ujjongó sorokat:

*Jézus, édes emlékezet,
te adsz szívünknek örömet.
Se méz, se semmi nem lehet
Jelenlétednél édesebb.*

*Nyelv sohase mondhatja ki,
betű föl nem jegyezheti,
csak aki tudja, hiheti,
mit tesz Jézusért érezni.*

*Jézus, szívbéli szentöröm,
igazság kútja, fényözön,
gyönyör, túl minden gyönyörön,
kihez a vágy közel se jön.*

*Ki Téged izlel, éhezik,
s szomjasabb lesz, aki iszik,
de másra már nem szomjazik,
csak Jézusért óhajtozik.*

B) A néma csend aztán lassan feloldódik és helyet ad a lélekben a nagy megtiszteltetés és a nagy feladat átérzésének.

a) *Az áldozás nagy megtiszteltetés.*

Azt kell éreznünk ebben a percben, azt a nagy megtiszteltetést, amiben Zakeusnak, a vámosnak volt része.

Az Úr Jézust nagy tömeg kísérte; Zakeus alacsony termetű volt, nem bírta volna meglátni az Urat. Fölmászott tehát egy fára.

Az Úr pedig megállott a fa alatt és megjutalmazta a bűnbánó ember szeretetét. «Zakeus! szállj le hamar, mert ma a te házában kell maradnom» (Luk. 19, 5.)

Ki írhatná le azt az örömet, ahogyan leugrott a fáról? Ahogyan rohant haza? Ahogyan rendbe szedett mindent?... A szó szoros értelmében «mindent»; a lelkét is. Hiszen így szólt az Úrhoz: «Uram! íme vagyonom felét a szegényeknek adom, és ha valakit valamiben megcsaltam, négyannyit adok helyette» (Luk. 19, 8.)

Erre mondja aztán az Úr: «Ma üdvössége lett e háznak» (Luk. 19, 9.).

Nos, ugyanezt kell éreznie áldozás után az én lelkemnek is: Ma üdvössége lett ennek a háznak! De még fokozottabban, mint Zakeus házában. A vámosnak csak házába ment, de nekem a lelkembe száll és eggyé válik velem! Hiszen ha egy bélpoklost kellene átölelnem és megcsókolnom, nem tudom, meg tudnám-e tenni? És az egészen tiszta, egészen büntelen Krisztus átöleli és megcsókolja lelkemet. Mily megtiszteltetés!

b) *De egyben mily feladat is!* Aki az Oltáriszentséget magához veszi, az nemcsak nagy ajándékot kap, hanem nagy feladatra is kötelezi magát. Ez a feladat: tudatos munkával egyre hasonlóbba tenni életét Krisztuséhoz, Krisztus gondolataival töltekezni, Krisztusba mélyíteni életének gyökereit.

Mikor a kapharnaumi zsinagógában az Úr először beszélt arról, hogy saját testét és vérének fogja nekünk eledelül adni, és a nép értetlenül zúgolódott és megbotránkozott, így folytatta szavait az Úr: «Éz titeket megbotránkoztat? Hátha majd látjátok az Emberfiát fölmenni oda, hol azelőtt volt? A szellem az, ami életet, a test nem használ semmit; az igék, melyeket én szólottam nektek, azok szellem és élet» (Ján. 6, 62. 63.).

Az Úrnak e szavai világosan mutatják az áldozónak köte-

lességét és feladatát: ha Krisztus teste egygé lett a te testeddel, most már igyekezzél lelkileg is egygé lenni, hasonlóná válni Krisztus lelkével. Hiszen nem itt érvényesek=e első-sorban Szent János szavai: «Aki azt mondja, hogy őbenne lakik, annak úgy is kell járnia, mint ahogyan ő járt» (Ján. I. 2, 6.).

Az áldozás latin neve «communio», egyesülés. Eredetileg ketten vannak, de egygé lesznek.

Ketten: Jézus meg én! Vigyázatok: nem én meg Jézus; mert az áldozásnál minden attól függ, ki az első s ki a második. Ki a főszemély s ki a mellékes?

Fájdalom, lehet úgy is áldozni, hogy én vagyok a fő és Krisztus a mellékes. Így áldoznak a lanyhák, akik aztán panaszkodnak, hogy nem látják áldozásuknak eredményét.

De lehet úgy is — és így is kell —, hogy Krisztus az első és én vagyok a mellékes. Így áldoznak a buzgók és elnyerik az Oltáriszentség áldásait.

Igaz: Krisztust megkapják a lanyhák is; de nem válnak vele egygé; Krisztus csak elmegy mellettük. Elég=e pl. a jó ételt csak megenni? Nem! Azt fel is kell dolgozni, különben hiába!

C) Ebből pedig egy rendkívül fontos tanúság következik: a szentáldozásért legjobb hálaadás az azt követő egész nap eltöltése Isten akarata szerint.

a) Aki áldozik, annak Krisztushordozóvá kell lennie!

Élt a középkorban egy hatalmas termetű férfiú, aki azzal akart szolgálatot tenni felebarátjainak, hogy vállára vette őket és hidak hiányában így vitte át egyik vízpartról a másikra.

Egy napon bájos kis gyermeket vitt át az óriás, de soha ilyen nehéz terhet még nem érzett vállán.

— Jaj, kedves kis fiam, de nehéz vagy, — szólalt is meg a víz közepén.

— Ne csodálkozzál ezen, hiszen azt viszed válladon, aki az egész világot hordozza a vállán — szólott a kis fiú és eltűnt.

A kis fiú Krisztus volt, aki így akarta kitüntetni a felebaráti szeretet hőjét, akit azóta el is neveztek Szent Kristófnak, Christophorosnak, «Krisztushordozónak».

Aki áldozik, az lesz igazi Krisztushordozóvá! «Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, énbennem marad és én őbenne» (Ján. 6, 57.). Krisztus mibennünk! Tehát igazi

Krisztushordozókká leszünk! De ez nem teher lesz rajtunk, hanem szárny. Hordozzuk Krisztust, de nem elfáradunk tőle, hanem megerősödünk.

Ha más ételt veszek magamhoz, az alakul át, asszimilálódik hozzám, mert én erősebb vagyok, mint az étel. De az Oltáriszentségnél fordítva áll a dolog: itt az az erősebb, akit étel alakjában magamhoz veszek, tehát itt Ő alakít engemet magához. A keresztség által fölvetettünk a megváltottak közé, az áldozás által erőt kapunk, hogy megfeleljünk a megváltottak kötelelességeinek: legyőzve romlott természetünk ellenállását, egyre jobban hasonlónak válnunk az Isten Fiához, „második Krisztussá” váljunk.

Ha igaz az, hogy az áldozás után Krisztus él bennünk és mi Őbenne, akkor igazzá kell tennünk Szent János szavait is: «Aki azt mondja, hogy őbenne lakik, annak úgy is kell járnia, mint ahogyan ő járt» (Ján. I. 2, 6.). A liturgia története igen érdekes szokást említ meg az őskeresztények áldozási módjáról. Ők t. i. jobbtenyérüket a bal alá helyezték és arra kapták a szent testet. Mielőtt pedig magukhoz vették volna, hozzáértették a homlokukhoz, szemükhöz és a többi érzékszervükhöz, mintegy ezzel is kérvén az Urat, hogy vegye egészen birtokába ezentúl és szentelje meg érzékeiket, egész valójukat. Ma már nem így történik az áldozás szertartása, de így kellene lennie a mi önátadásunknak: áldozás után Krisztus uralkodjék minden érzékünkön, egész valónkon.

b) Az áldozást követő negyedórát töltsük tehát meghitt beszélgetésben az Úr Jézussal, — de ez csak fele a hálaadásnak. Hazamegyünk, hivatalba, műhelybe vagy irodába, és most kezdődik a hálaadásnak második része, — valljuk be, a nehezebbik: *aznap jobbnak lenni, amelyen áldoztunk!*

Nagyon igaza van Pázmánynak, amikor a maga erős nyelven mondja: «Ha iszonyodunk attól, hogy azt a kelyhet, amelyben Urunk szent vére volt, korcsmába küldjük és italozással bemocskoltassuk, ah, akkor ne cselekedjük azt sem, hogy Krisztus szent testének első ajtaját és tányérját, melyen hozzánk jön az Oltáriszentségben, t. i. szájunkat és nyelvünket, az ördög és a gonosz bűnök szolgálatára fordítsuk».

Talán nem nehéz az áldozást követő percek meleg imában tölteni, de annál nehezebb az egész nap minden lelki harcát a hozzánk kegyesen leereszkedő Krisztus kedvéért győztesen vívni meg.

Pedig így kell!

Ma reggel áldoztam, tehát békésebbnek, szelídebbnek, megbocsátóbbnak kell lennem Krisztus kedvéért.

Ma reggel áldoztam, tehát a kísértésekkel szemben erősebbnek, határozottabbnak kell lennem Krisztus kedvéért.

Ma reggel áldoztam, tehát a szenvedéseket nyugodtabban kell viselnem.

Vegyük magunkhoz Krisztust, de vigyázzunk: a külső jel, az evés arra sürget, hogy egyesüljünk, eggyé váljunk Vele. Eggyé váljék tehát Krisztus lelke meg az én lelkem. Mikor válik két lélek eggyé? Amikor egyet gondolnak, egyet akarnak, egyet szeretnek, egy miatt szomorúknak. Mikor lesz tehát jó az áldozásom? Ha Krisztus gondolataira hangolom magam, ha Krisztus terveivel töltöm el magam, ha Krisztus érzelmeit szítom föl magamban, azaz ha az áldozás után igyekszem életemet hasonlóbbá tenni az Úr életéhez.

III. A gyakori szentáldozás.

A) Aki pedig mindezt végiggondolja, az előtt egyszeriben világossá válik a **gyakori szentáldozás nagy jelentősége**.

a) Mindnyájan jól tudjuk, hogy századunk első évtizedében X. Pius pápa a lehető legnagyobb buzgóságot fejtette ki, hogy a hívek ne csak a kötelező húsvéti szentáldozást végezzék el, hanem azonkívül is minél többször vegyék magukhoz az Oltáriszentséget.

Azóta — hála Istennek — ez a gondolat egyre szélesebb körben terjed és ma már nincs olyan pontja a világnak, ahol a húsvéti egyszeri áldozók mellett gyakori, havi, heti, sőt mindennapi áldozókkal is ne találkoznánk.

Ezért imádkozunk a Miatyánkban is: «Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma» (Lk. 11, 3; Mt. 6, 11.). Mert a szentatyák értelmezése szerint ez a kenyér az Úr imádságában nemcsak a földi kenyeret, a testi táplálékot jelenti, hanem a lélek táplálékát, az eucharisztikus kenyeret, az Úr testét is.

b) *Vannak az idősebb hívek között, akik ezt nehezen tudják megérteni.*

«Mire való az a sok áldozás? Az én gyermekkoromban, ötven évvel ezelőtt, még csak húsvétra mentünk áldozni.

És az Egyház ma sem parancsol többet ! Nem lehet-e ezzel az egy áldozással is megélni?»

Hát azt senkisésem mondja, hogy nem lehetne a lelki életet az évi egy áldozással is úgy=ahogy biztosítani. Mert ha nem lehetne, akkor az Egyház ezt a minimumot, az évi egyet, okvetlenül fölemelné.

Dehát ha egyszer vannak — és hál' Istennek, egyre többen lesznek — akik nemcsak úgy=ahogy akarnak az Isten felé emelkedni, hanem bátor szárnyalással nyilalni fölfelé Hozzá!

Nézzétek csak meg a madarakat, amikor felszállanak. A legtöbb madár nem tud a földről egyenesen fölfelé szállni, hanem csak rézsutosan tud elválni a földtől, mert az nagyon húzza lefelé. Figyeljétek csak meg pl. a verebet; ez sem tud. Kevés madár nyilallik dalosan gyertyaegyenesen az ég felé, mint a pacsirta . . . Nos, aki nem akar az élet szürke verebe lenni, hanem az Úr dalos pacsirtája, az okvetlenül rászorul a gyakori szentáldozás erejére.

B) Mert nézzük csak, mi a különbség az egyszer áldozó és a gyakran áldozó között.

a) Külső látszatra talán semmi: mindkettő eleget tesz az Egyház parancsainak. *De azonnal kitűnik a különbség a megpróbáltatásban, csapásban, viharban.* Egyszer nagy vihar vonult el a főváros fölött és egy óriási bérház szűk kis Lichthofjába belesodort egy verebet meg egy pacsirtát. Az ijedelmén kívül egyiknek sem történt baja, mind a kettőnek megmaradt a két jó erős szárnya, — és mégis: a vihar elálltával a pacsirta dalba kezdett, szárnyra kapott és eltűnt, a veréb ellenben tehetetlenül pusztult el a világító udvar mélyén, mert nem tudott egyenesen fölrepülni, csak ferdén . . .

Aki gyakran áldozik, abból az Úrnak dalosan szárnyaló pacsirtája lesz.

b) De a gyakori áldozás ezenkívül valami egészen finom, meglátó készséget is fejleszt ki a lélekben, valami ösztönös megérzését a lelki csapdának, *érzékeny reagálást a veszedelmekkel és bűnökkel szemben.*

Ki nem tudná, milyen érték ez a lelki haladásban? Ki nem látná, mint mennek lépre, mint mennek tönkre nagyra hivatott lelkek azon, hogy nem ismerték fel idejében a veszedelmet és nem kerülték eléggé a bűnös alkalmat?

Délamerika óriási hegláncának, az Andeseknek, legveszedelmesebb királyi ragadozója a kondorkeselyű. Azt mondják, kisebb fajta borjúval is elbánik. És mégis az emberi

ügyesség mily ravaszul rabul ejti, valósággal lépre csalja! Egy szűk, száraz kút fenekére húst helyeznek el és ott hagyják. Az éhes kondor szeme messzi magasból meglátja a pompás falatot és lecsap rá a kút mélyére. A hús az övé, — de kijönni nem tud többet. A csalétek húzta és rabul ejtette.

Aki gyakran áldozik, könnyebben veszi észre a bűn ravasz csalétekeit és erősebb marad a kísértésekkel szemben.

C) Dehát akkor mit szóljunk azokról, akik még egyszer egy évben sem áldoznak és önmagukat zárják el az Oltáriszentségtől?

Az Egyház ezekre valaha szigorú büntetést szabott: ha így haltak meg, nem részesítette őket egyházi temetésben.

De mi ez a büntetés ahhoz képest, amit ők maguk szabtak magukra ezzel a lelki «éhség=sztrájkjal», hogy kiéheztetik, elsápasztják, elgyöngítik a lelküket és elzárják előle az isteni kegyelem legbensőbb forrását!

Ő, mint szeretném, ha ezek az önkéntes sztrájkolók meghallották volna, amit olyan valaki mondott, aki érvénytelen házassága miatt éveken át nem mehetett gyónni=áldozni. «Rendesen eljártam a misére minden vasárnap, de rettenetes volt látni, mikor áldozáskor megindultak az emberek az áldoztató rácshoz — és én nem mehettem!»

Végre is nem bírta tovább: elhagyta érvénytelen házasságát, csakhogy áldozni mehessen.

* * *

Kedves Testvéreim! Senki olyan lángoló szeretettel és egyben annyi mélységgel nem írt még az Oltáriszentségről, mint Aquinói Szent Tamás. Ismeritek élettörténetéből azt az epizódot, amidőn az alázatos Tamás kicsiny cellája magányában imába mélyedve térdel a feszület előtt, és Krisztus megszólal a keresztről: «Jól írtál, Tamás, rólam. Mit kérsz jutalmul érte?»

Nos, mit fog kérni az őrgróf fia? Szicilia koronáját? Hisz megillette volna! Valamelyik nehéz probléma megfejtését? Hisz olyan jó lett volna azt megtalálni! Újabb bölcseséget, isteni megvilágítást? Nem! Mindez nem volt neki elég. Hallatlan bizalommal így felel Tamás: «Nem kérek, Uram, semmit, csak — tenmagadat.»

Testvérek! Az áldozás előtt és áldozás után hosszan, mélyen szemébe kell néznünk az Úr Jézusnak. És ha ezekben az áldott, szent pillanatokban mi is meghalljuk lelkünkben Krisztus kérdését — méltatlanul bár, mert mi nem

írtunk jól róla, talán nem is éltünk jól, — de mégis meghalljuk: «Mit kérsz tőlem?», a mi egyetlen, legfőbb kérésünk is csak ez legyen: «Semmit, Uram, semmit csak — tenmagadat».

Mi is mondjuk el Szent Tamással:

*Óh igaz Kenyér, jó Pásztor,
Jézus, óvj az elbukástól,
te táplálj és te palástolj
s add, hogy a föltámadáskor
 üdvnek látói legyünk.*

*Te, ki mindent bírsz és értesz,
s e földön táplálsz és éltetsz,
tedd, hogy szent népeddel, ékes
asztalodnál majd az édes
 örökségben résztvegyünk.*

Amen.

KRISZTUS KÖZTÜNK.

XIV.

**SZENTSÉGI KRISZTUS
IMÁDÁSA (I.).**

(Szentírás: Ezech. 37, 24.—28.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Kedves, szép szokásuk a híveknek, hogy valahányszor templom előtt visz el útjuk, nem közömbösen és lélektelenül mennek el előtte, hanem a férfiak leveszik kalapjukat, a nők pedig keresztet vetnek magukra. A tiszteletnek ez a jele persze nem a kőből épült háznak, nem a templomépületnek szól, hanem Annak, aki állandóan ott lakik az oltáron: a szentségi Jézusnak.

Ezért vannak a mi templomaink nyitva nemcsak vasárnap, hanem hétköznapokon is; nemcsak a reggeli órákban, mikor ott a szentmise bemutatása folyik, hanem egész napon át; akkor is, amikor semmiféle istentisztelet nem történik ott; nyitva vannak, mert megszakítás nélkül, éjjel és nappal állandóan ott van az oltáron az Úr Jézus Krisztus.

Ebből a szent hitünkben ered aztán egy másik szép szokásunk: nem csak keresztet vetünk a templom előtt vagy kalapot emelünk, hanem a templomba be is szoktunk térni. Akkor is, amikor nincs ott szentmise, sem prédikáció. Akkor is, amikor sietős az utunk, sietni kell iskolába, hivatalba, műhelybe, piacra . . . Egy pár percre betérünk, hogy köszöntsük az Oltáriszentségben köztünk élő Krisztust.

A másvallásúak csodálkoznak a dolgon és nem tudják megérteni: Ugyan miért mennek annyian a templomba, mikor — mint ők mondják — «nincs ott semmi»? És mit csinálnak ott az «üres templomban?»

Valóban: Mit is csinálunk mi ezekben az áldott percekben, amiket nagylelkűen kiszakítunk a napi élet forgatagából, hogy a szentségi Krisztus imádására fordítsuk? Vizsgáljuk csak meg, hogy ez a pár perces szentségimádás, — ha jól használjuk fel, — mennyi lelki értéknek és gazdagodásnak válhatik forrásává!

Hiszen ha ezt tudjuk, bizonyára nemcsak azok fogják a szentséglátogatást még nagyobb haszonnal folytatni, akik azt eddig is gyakorolták, hanem sokan kapnak majd kedvet ennek az annyira keresztény, annyira méltó, annyira

áldásos gyakorlatnak, az Oltáriszentség látogatásának gyakorlásához.

Mert hiszen éppen ez a harmadik célja ennek a nagy szentségnek. Az egyik, hogy örök áldozat legyen lelkünkért: «*Krisztus értünk*». A másik, hogy Krisztust lelkünkbe fogadjassuk: «*Krisztus bennünk*». A harmadik pedig, hogy bár mikor megjelenhessünk előtte kihallgatásra, beszélgetésre: «*Krisztus köztünk*».

A mai és a következő szentbeszédben tehát azt vizsgáljuk, hogyan használhatjuk fel legértékesebben a szentséglátogató áhítatos perceit.

I. Előkészület a szentségimádáshoz.

Mindenekelőtt is bizonyos előkészületeket kell megtennem.

A) Az első gondolat, amire nyomatékosan szeretném fölhívni kedves hallgatóim figyelmét, az **Oltáriszentség központi jelentősége az egész keresztény lelki életben.**

a) Amiket az eddigi beszédekben az Oltáriszentségről hallottunk, azok után tulajdonképpen minden különös ráutalás nélkül is világosan áll előttünk, hogy *az egész keresztény életnek központja és éltető forrása az Oltáriszentség.* Minden templomunk csak azért van, minden aranyos kelyhünk, díszes miseruhánk, fényünk és pompánk csak azért van, hogy méltó keretet adjunk az Oltáriszentségnek. A katolikus templomok éltető központja tehát nem a szentek képei és szobrai, nem a Madonna-képek, sem a Szent Antal-szobrok, hanem központja az Oltáriszentség, ahol az öröklámpa ég.

Szent vallásunk telve van szebbnél-szebb jelképekkel, de alig van még egy, egyszerűségében is annyira megragadó, mint az öröklámpa. Kinek lelke nem lágyult volna még el, mikor az Oltáriszentség előtt egyedül imádkozott a kis lámpa pislogó fényénél?

Mintha szava volna annak a kis lángnak, mikor előtte térdelek! Mintha az Isten szavát hallanám mögötte: «Örök szeretettel szeretlek téged» (Jer. 31, 3).

Az Isten szeret engem! Öröktől fogva szeret! Betlehemben csillag állott az istálló fölött. Mintha mondotta volna: «Emberek, jó lelkek, pásztorok, kik Jézust keresitek, ide jöjjetek». Itt meg az öröklámpás mondja: «Ide jöjjetek. Itt

van veletek az Úr» Itt valósul meg szóról=szóra, amit az Úr Ezekiel prófétánál ígér népének: «Szentélyemet köztük állítom fel mindörökre. És hajlékom köztük leszen és én az ő Istenükké leszek, ők pedig az én népemmé lesznek» (Ez. 37, 26. 27.).

b) Ha tehát bemegyek a templomba, csak egész természetes, hogy *első köszöntésem a szentségi Jézusnak szól és legtöbb időmet Őneki szentelem.*

Ahogy átléptem a templom küszöbét és keresztet vetettem magamra a szenteltvízzel és helyemhez értem, mielőtt azt elfoglalnám, legelső mozdulatom a térdhajtás. Térdet hajtok az Oltáriszentség felé és néhány, szívből jövő, meleg gondolattal, esetleg meleg szóval üdvözlöm. Mondhatom pl. a «Te Deum» szép szavait: «Tu, Rex gloriae, Christe; Tu Patris sempiternus es Filius», «Te vagy itt Krisztus, a dicsőség Királya, Te az Atyának örök Fia».

Ne felejtjük el tehát, hogy a templomban legelső feladatunk a szentségi Krisztus üdvözlése. Szabad ájtatosságot végezni a Madonna előtt is, és a szentek képei előtt is, de csak azután! Csak azután, hogy kibeszéltük magunkat a szentségi Jézussal.

Csodálkoztok azon, hogy miért kellett ezt külön elmondanom, mikor ti ezt úgyis tudjátok. Igen: ti mindnyájan tudjátok; de vannak, akik nem tudják, vagy legalább is a gyakorlatban elfeledkeznek róla, — nem volt tehát fölösleges ezt sem elmondani.

B) Most tehát ott térdelek az Oltáriszentség előtt. Méretetlen csend vesz körül. Jóleső, ideget pihentető, lelket megnyugtató csend.

Legelső kiindulásom lesz most a hitem fölkelése.

Kívül már alkonyodik. A templomon előmlött a félhomály. Az örökmécses fénye hosszúra nyúlva táncol a színes üvegablakokon, az utcáról csak tompán hallatszik be a lármás élet tülekedő zavargása — és én némán, csendben, szóltanul térdelek a Mester lábánál . . .

a) Mielőtt bármibe is kezdenék, *felújítom erős, rendíthetetlen hitemet.* Hiszem, Uram, hogy Te vagy itt jelen a szentség színei alatt. Ugyanaz a Krisztus, aki Betlehemben értem születettél. Ugyanaz a Krisztus, aki a háborgó tengert lecsillapítottad s a bűnös Magdolnát visszafogadtad. Ugyanaz a Krisztus, aki értem a keresztfán életedet odaadtad. Üdvözlégy, Krisztusom, az Oltáriszentségben.

Assisi Szent Ferenc szerette az Úrnak mondani: «Deus

meus, Deus meus, nihil sum, sed tuus sum». Ugyanezt az érzelmet keltem fel én is magamban: «Én Uram, én Istenem, kicsiny kis gyermeked vagyok, semmi sem vagyok, de — a tied vagyok».

*Imádunk, szent ostya,
Drágalátos manna,
Seregeknek Ura,
Királyok királya!
Üdvözlégy, angyali kenyér,
Váltságunkért adatott bér,
Drága szent test és vér.*

*Jöjjetek angyalok,
Mennyei szent karok,
Örömmel áldjátok,
Szent, szent! kiáltásotok!
Üdvözlégy, Oltáriszentség,
Kenyérszínben egy istenség,
Mennyei nagy Fölség!*

Ez a kiinduló pont: annak a meleg hitnek fölkeltése, hogy most egészen az Isten közelében vagyok.

b) *Az Isten közelében vagyok!* Hogy ez a tudat milyen változást hoz létre a lélekben, ezt elmondani nem lehet, erre nincs szavunk, legfeljebb emberi hasonlatunk.

Ha dróttekerics vesz körül egy vasdarabot és a drótba elektromos áramot engedünk, az addig hidegen, érzéketlenül fekvő vasdarab abban a pillanatban mágnessé válik és magához ragadja a közelében fekvő fémtárgyakat. Nos, ilyen hideg, érzéketlen vasdarab az emberi lélek is mindaddig, amíg nem veszi körül az istenszeretet árama. Mert ettől a pillanattól kezdve már eleven erő fakad benne; olyan gondolatok, vágyak, akarások indulnak meg benne, amelyek többé már nem földiek, nem emberi művek, hanem az Istenből való újjászületés ajándékai. Ezeket az Isten által fölgerjesztett megmozdulásokat, indításokat, elhatározásokat nevezzük a kegyelem munkálkodásának. A szentség-imádás ideje tehát a malaszt bőséges áradásának ideje.

c) Hitem már előre felszítva lobog, de még mindig nem kezdem el az imádkozást . . . A hit fölkeltése után következik még egy sajátságos állapot: következik **egy nagy hallgatás.**

a) *«Jó hallgatva várni az Isten segítségére»* (Jer. gyászénekei 3, 26.) — mondja egy helyen a Szentírás. És csakugyan! Annyira megfoghatatlanul nagy az Úristen, és annyira megfoghatatlanul nagy Krisztus szeretete az Oltáriszentségben, hogy erre az egyetlen válasz csak a néma,

csendes csodálkozás lehet. Nem látok, nem hallok, nem is szólok semmit, csak csodálkozó csendbe burkolom magam, mint amilyen csend veszi körül a földet a néma éjszakában. Olyan óriási a különbség az Isten nagysága, jósága és szentsége meg az én kicsinységem, gyöngeségem és bűnös voltom között, hogy a legjobb, amit tehetek: elnémulok. Ez a csendes csodálkozás és megalázkodás már maga is nagyszerű szentségimádás!

Ó, a szentségi Jézus imádásának áldott, szent percei! Ahogy áhítatos, néma csendben térdelek az oltárszekrény előtt... Talán egyetlen teremtett lélek sincs a templomban rajtam kívül, de hiszem, keresztény hitem minden erejével vallom, hogy itt van előttem az oltáron az Úr!

Oly misztikusan lobog a félhomályban az örökmécses vörös fénye, mintha lelke volna, mintha csak az én eleven emberi szívem nyugtalan dobogásának külső vetülete volna.

b) Csendben térdelek, egy szót sem szólok, *csak tágra nyitom lelkemet és kibontom annak minden redőjét* a nagy szentség titokzatos sugárzása előtt. Micsoda lelki érés áldott percei ezek!

A mai orvostudomány az egyik legveszedelmesebb betegséget, a rákot, rádiummal igyekszik gyógyítani. Egy pár percre egy darabka rádiumot helyeznek el a rákos daganat közelébe és ennek az igénytelenül picinyke fémdarabnak emberi szemek által észre sem vehető sugárzásával igyekeznek megállítani és visszafejlesztetni a rák kóros daganatát.

Én elhiszem az orvosoknak, hogy annak az igénytelen kis fémdarabnak láthatatlan sugarai meggyógyítják a szövetek kóros burjánzását; de ép így hiszem — Testvérek — és százszor jobban hiszem, hogy mikor a szentségimádás csendes perceiben kitergetem megsebzett lelkemet az Oltáriszentségnek igénytelen színei alá rejtőző Úr Krisztus előtt, akkor olyan isteni gyógyító erő sugárzása ömlik rám, amely képes meggyógyítani minden lelki bajomat, sebemet.

Nos, hát most már kezdjük el kibontani a lelkünket, kezdjük el a hallgatás után az imádkozást és a kérést is.

II. A szentségimádás.

Csak föl ne cseréljük a sorrendet! Ne azzal kezdjük amit az önző természetünk sugallana: a saját bajos ügyeinkkel. Ó, igen, szabad ezeket is előhozunk, de majd csak a végén, a legvégén.

A) Mi lesz tehát a helyes sorrend?

a) Mindent megelőző gondolatunk legyen tehát az «adoratio», az *Istenimádás* gondolata. Még az angyalok is megremegnek Isten színe előtt és csak ezt tudják mondani: «Szent, szent, szent a seregek Ura, Istene»; mondhatnék-e hát én, a kicsinyke ember, mást az Oltáriszentségben magát elzáró és önkéntes fogságba vető Krisztus előtt? Lehetne-e első szavam más, mint az ének szava:

*Imádlak, nagy istenség,
Test s vér, titkos mély szentség,
Leborulva:
Itt vagy, Isten s emberség,
Véghetetlen nagy fölség,
Fölköszve.*

*Üdvözlégy, örök manna,
Ennél többet ki adna?
Nincs mód benne.
Ez csak az égi jóság,
A teljes Szentháromság
Nagy kegyelme.*

b) Az imádást kövesse a hálaadás. A hálálkodás — fájdalom — nem valami erős oldala az embernek. Szívesen fogadjuk a segítséget s ajándékot, azonban megköszönni, hálásnak lenni nem igen szoktunk, — sem az emberekhez, sem az Istenhez.

«Dehát mit köszönjek meg Istennek?» — kérded talán.

Ah, mennyit, de mennyit! Köszönd meg, hogy a földi életet adta s a földi élet által az örök élet lehetőségét. Köszönd meg, hogy megtartja életedet: minden évet, órát, percet csak Neki köszönhetsz. Köszönd meg mindazt a testi és lelki jót, amiről nem is tudsz, de amivel lépten-nyomon eláraszt téged. Köszönd meg, hogy a katolikus vallásban születhettél.

De aztán köszönd meg külön az Úr Jézusnak mindazt is, amit érted tett. Hogy emberré lett — érted. Hogy szenvedett — érted. Hogy meghalt — érted. Hogy szentségeit adta — érted. Hogy az Oltáriszentségben önmagát adta — érted.

c) Fájdalom azonban, nemcsak köszönni valónk van, hanem jóvátenni valónk, engesztelni valónk is. *A hálaadást tehát természetszerűleg egészítsük ki engeszteléssel is.*

A bűnök megbocsátására külön szentséget adott az Úr: a bűnbánattartás szentségét. De ha abban meg is nyertük

bűneink bocsánatát, még nem nyertük el minden büntetés eltörlését. És minél fájdalmasabban nyom és nyugtalanít minket a régi bűnök emléke, annál bensőségebben kérjük itt a szentségi Jézust, aki Atyjának följánlotta magát a mi bűneinkért is; kérjük, hogy nyugtassa meg nyugtalan lelkünket, legyen továbbra is közbenjárónk a mennyei Atyánál.

d) Ilyen gondolatok közt jutok el aztán *a szentségimádás utolsó részéhez*: *a kéréshez*. Mert szabad kérésünkkel is előjövünk, csak tartsunk helyes sorrendet bennük. Ne a mi saját ügyeink legyenek az elsők, hanem az Isten országának nagy, fontos, kérdései.

Mi mindent kérhetünk! Mennyi mindenért imádkozhatunk ezekben a csendes, szent percekben! Az Isten országának terjedéséért, jó papokért, üldözést szenvedő keresztény hittestvéreinkért, azokért, akik halálos ágyon most élnek utolsó perceiket, a bűnösök megtéréséért, a tévelygők visszatéréséért, a missziókért és így tovább.

És aztán . . . legvégül . . . jöhetnek a mi egyéni bajaink, kéréseink, panaszaink is. Ne féljete, hogy rosszul járunk, ha Isten előtt ilyen szerények és önzetlenek vagyunk és magunkat utoljára hagyjuk.

B) És ezzel bezárom a szentséglátogatásomat. Még egyszer ránézek az oltárszekrényre, keresztet vetek, térdet hajtok és megyek ki az utcára.

Közben már egészen besötétedett. Emberek ezrei rohannak az utcákon, az egyik a megélhetés után, a másik az élvezetek után. Az arcokon mindenütt nyugtalanság, aggodalom, fájdalom, szenvedés, könny . . . és én, az én megbékélt lelkemmel úgy járok köztük, **mintha egy más világból érkeztem volna.**

Aminthogy csakugyan egy más világban voltam a szentséglátogatás áldott percei alatt. Egy más világban, ahonnan erőt, vigasztalást, harci készséget, lendületet hoztam magammal a földi világ harcára.

a) Ki minél többször végez ilyen látogatást az Oltáriszentség előtt, annál erősebb lesz a lelke; aki pedig naponként megjelenik kihallgatásra a szentségi Jézus előtt, *megtalálta az életszentség és boldogság titkát.*

Pár évvel ezelőtt halt meg a belgák nagy főpapja, Mercier, malinesi bíbornok=érsek. Az egész ország nagy tisztelettel vette körül ezt a szentéletű apostol=utódot nemcsak példás keresztény élete, hanem lángoló hazafisága miatt is, amit

főképp akkor mutatott meg, mikor a világháborúban hazája német megszállás alá került.

«Most elárulom nektek — mondotta egy ízben Mercier — a szentség és boldogság titkát. Ha sikerül minden nap öt percre elnyomni fantáziátokat, becsukni szemeteket az érzékelhető dolgok, fületeket a földi lárma elől, hogy magatokba térjeteek és ott, megkeresztelt lelketek szentélyében, amely a Szentlélek temploma, szólni az isteni Lélekhez ilyesformán: «Lelkemnek Lelke, Szentlélek, imádlak Téged; világosíts meg engem; vezess engem; erősíts engem; vigasztalj engem; mondd meg nekem, mit kell tennem; add ki nekem parancsaidat. Igérem, alávetem magamat mindannak, amit kívánsz tőlem és elfogadok mindent, amit csak reám bocsátasz. Csak ismertesd meg velem a te akaratodat!» — ha ezt megteszitek, boldogan, derűsen és vigasztalás közt telik életek még a szenvedésekben is, mert a kegyelem, amit kaptok, arányos lesz a megpróbáltatáshoz és erőt ad annak elviseléséhez, és érdemekkel megrakottan juttok el a mennyország kapujához. Ez a magunk alárendelése a Szentléleknek — ez a szentség titka.»

b) Tehát mindennap tanácskozni a Szentlélekkel — ez a szentség titka! De ugyanezt mondhatjuk az Úr Jézusról is: Krisztus Urunk megígérte, hogy elküldi nekünk a Szentlelket, tehát *mindennap tanácskozni Krisztussal, ez a szentség titka.*

Ami itt történik az Oltáriszentség előtt, arról nem lehet kimutatásokat készíteni, azt nem lehet statisztikai oszlopokba foglalni, — arról majd csak az utolsó ítélet napján fogunk értesülni: hogy hány összetört emberi élet nyert ott új erőt, hány bűnökben vergődő lélek állott újra talpra, hány keresztjét már alig hordó lélek kapott megerősítést, hány sötétséggel küzdő lélek nyert megvilágosítást.

c) És ha nem is volna hosszabb idő, **ha csak futó pillanatok állanak is rendelkezésedre**, akkor se mulaszd el betérni a templomba. Elég ilyenkor, ha ennyit mondasz: «Úr Jézus! Hívtál, itt vagyok. Nincs sok időm, éget a munka. Add reám áldásodat.»

a) *Ha rövid az idő, toldjad meg szeretettel.* Hiszen a szentségi Jézus ezt várja tőlünk.

Mikor ott térdelünk Előtte, tőlünk is azt kérdi, amit egykor Pétertől kérdett a Genezáreth-tó partján: «Szeretsz-e engem?» (Ján. 21, 16.)

Mondd csak, Testvérem, ha az Úr kilépne a szentség=

házból és ugyanazt kérdezné tőled, mit tudnál felelni? Pedig Pétert megkérdezte másodszor is. Sőt harmadszor is.

Ki merne erre válaszolni? Péter sem mert. Ha azt mondja: «igen», tiltakozik ellene régi tagadása. Ha azt mondja: «nem», tiltakozik ellene lángoló szíve. Hát így felel: «Uram! te mindent tudsz, te tudod, hogy szeretlek téged» (Ján. 21, 17). És az Úr meg volt elégedve a válasszal.

Az enyémmel is meglesz, ha elmondom az Oltáriszentség előtt: Uram, te mindent tudsz, tudod azt is, hogy szeretlek téged, vagyis hogy legalább akarlak szeretni. Annyi kísértés jön az életben, annyi csábítás, annyi veszedelem. Uram, add, hogy egyre jobban szeresselek!

b) *Ime, Testvéreim, mennyi lelki erő, nyugalom, biztatás árad az ilyen szentséglátogatásból!* Fájdalom, vannak keresztények, akiknek minderről fogalmuk sincs, akik erről, mint valami újdonságról hallanak. És most talán csodálkoznak és sajnálkoznak, hogy miért is nem tudták ők ezt eddig, és miért engedték eddigi életükben kihasználatlanul zuhogni maguk mellett a lelki érésnek ezt a drága folyamát?

Volt egy ember, akinek birtokán óriási vízesés felhasználatlanul zuhogott keresztül már emberemlékezet óta; öreg korában végre elhatározta, hogy villanyfejlesztő turbinába fogja be a vizet. Mikor aztán elkészült a turbina és a termelt áram pompásan világított, fűtött, kocsikat hajtott és gépeket mozgatott, keserű szemrehányást tett magának: Hogy lehettem olyan ostoba, hogy évtizedeken keresztül itt zúgott előttem ez a felbecsülhetetlen energia-forrás, és én a kisujjamat sem mozdítottam érte?!

Nem ugyanezt érezheti-e sok ember magáról, mikor föltárul előtte az Oltáriszentség zuhogó energiaáramlása? Az életben hányszor rászorultam volna lelki eligazításra, megvilágosításra, vigasztalásra! Itt várt volna a szentségi Krisztus, és én egy lépést sem tettem feléje! Ó, hiszen nem voltam én egészen rossz! Dolgoztam én a lelkemen, viaskodtam a bűnnel, harcoltam a kísértéssel, — de mennyivel más lett volna az eredmény, ha az Oltáriszentség nagy energiáját fogtam volna be az élet turbinájába!

Valóban: mennyivel más arca volna nemcsak az egyén életének, hanem az egész emberiség életének is, ha az Oltáriszentség rejtett erői éltetnék, irányítanák, erősítenék minden küzdelmében . . .

Testvéreim! A dán fővárosban egy hatalmas szobor látható a nagy északi művésznek, Sindingnek kezéből. A neve: «Föld=anya.» Életnagyságnál nagyobb női alak áll előttünk, egy fiú és egy leány bújik térdéhez, de arcukon csupa borzadás, csupa tehetetlen aggodalom. Az asszony nem is néz a hozzá menekülő szorongó embercsemetékre, nincs számukra egyetlen biztató gesztusa, erősítő pillantása, nyugtató keze, — üres tekintete a végtelen messziségbe réved . . . Ime, a «Föld=anya» képe, akinek nincs egy biztató szava sem küzdő gyermekeihez!

És most megjelenik gondolatomban egy másik kép, — nem is kép, szent valóság: a fehér Ostya jelentéktelen kicsinységében köztünk élő Krisztus! Előtte is térdelnek fiúk és leányok, férfiak és nők, betegek és egészségesek, szegények és gazdagok, bűnösök és tiszták, — de Ő nem néz el fölényes tekintettel fölöttük, hanem valami páratlanul finom gesztussal kitarva két karját, szól felénk: «Jöjjetek hozzám mindnyá=jan, kik elfáradtatok és meg vagytok terhelve, és én fel=üdítlek titeket» (Máté 11, 28.).

Ó, mi lehetne válaszuk Krisztus hívó szavára? Mi lehetne gesztusunk kitárt két karjára? Csak meghajló térdünk, csak szerető szívünk, csak suttogó imánk:

*Azért ezt a nagy szentséget
Leborulva imádjuk,
Teste s vére a Krisztusnak
Mert itt vagyon, jól tudjuk;
Ha elménkkel meg nem fogjuk,
Hitünkkel megfoghatjuk.*

*Az Atyának és Fiúnak
Dicséret és tisztesség!
Szentlélekkel egyetemben
Áldás, örök dicsőség,
Háromságban egy szent Isten
Áldjon minden nemzetség.*

Amen.

XV.

**A SZENTSÉGI KRISZTUS
IMÁDÁSA (II.).**

(Szentírás: Máté 11, 25.—30.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Az egyik nagy angol lapban, amely milliós példányszám-
ban jelenik meg, az egyik napon óriási betűkkel az alábbi hír
volt olvasható:

*Krisztus ismét a földön! Betlehemből jelentik: A városka év-
százados csöndjét néhány nap óta óriási izgalom váltotta fel. Az egyik
szegényes házikóban megjelent Jézus Krisztus, ugyanaz, aki 1900
évvel ezelőtt ott született. Ott él a házban. Tévedés kizárva, a jeru-
zsálemi patriarcha is bizonyítja. Tömegek a ház előtt...*

Igy szólt a hír. Az angol lapból átvették a világ többi nagy
lapjai is, és óriási mozgolódás támadt mindenfelé. Az Ibusz, a
Cit, az Enit, a Cook és minden nagy utazási iroda a külön-
vonatok és különhajók egész sorozatát indította nap=nap
után Betlehem felé. Az emberek pénzzé tették mindenüket,
csak hogy ők is eljussanak oda. Persze szállodáról, kényelem-
ről szó sem lehetett... De nem bánták. Már az országúton
hosszú kettes sorba kellett állaniok és napokat várni, míg
bejuthattak Krisztus elé... De mit bánták ők? Csak egyszer
szemtől=szembe állhassanak Vele és elmondhassák minden
kérésüket, minden szenvedésüket, minden bajukat! Csak
egyszer lábához borulhassanak! Csak egyszer megcsókol-
hassák áldott kezét!...

Bizonyára mondanom sem kell, hogy ez a hír nem jelent
meg egy lapban sem és az utazási irodákat sem ostromolják...

De a mi szent keresztény hitünk rendíthetetlen meg-
győződése szerint ez a hír mégis igaz, sőt ennél még több
igaz, sokkal több! Mert Krisztus Úrunk csakugyan itt van
köztünk; de nem egy helyen, nemcsak Betlehemben, hanem
a világ százezernyi katolikus templomában. És ha hitünk
olyan erős és élő volna, mint aminő hitet Krisztus kívánt
követőitől, soha katolikus templom üresen nem állana, mert
azokból a két sorba sorakozó tömegekből mindig térdelne
valaki a köztünk élő Krisztus előtt és végezné ájtatos szent-
séglátogatását.

Hiszen ezért van itt Krisztus köztünk! Mit csinál Krisztus

az Oltáriszentségben? Vár. Mintahogy önmagáról mondotta egyszer: «Én pedig, ha felemeltetem a földről, mindeneket magamhoz vonzok» (Ján. 12, 32.). Azelőtt az ember várta az Istent, most az Isten várja az embert. Azelőtt az ember várta, hogy Isten mutassa meg magát neki, most az Isten várja, hogy az ember mutassa meg magát Neki.

Hogy milyen gondolatok közt végezzük a szentséglátogatást, annak megbeszélésére szenteltem ugyan már a legutóbbi prédikációt is. De annyira fontos, annyira áldásos ez az ájtatosságunk, hogy még a mai alkalommal is ennél a tárgynál szeretnék maradni, hogy aztán a jól végzett szentséglátogatás által annál jobb és gyümölcsözőbb legyen Isten iránt I. *imádásunk*, II. *engesztelésünk*, III. *köszönetünk* és hogy IV. *annál több erőt nyerjünk a szenvedésben*.

I. Imádásunk.

A) A véges ember első kötelessége a végtelen Istennel szemben az ő fönségének alázatos elismerése, vagyis az **Isten imádása**.

Ami a lélekzés a tudónek, az az imádkozás a léleknek. Ima és lelki élet, ima és istenhit egybetartoznak: az imával él és hal a hitünk, a hittel él és hal az imánk.

De a végtelen Isten imádását és dicséretét soha jobban és méltóbban elvégezni nem tudjuk, mint a szentségi színek alá rejtőzött Krisztus előtt és az ő segítségével. «Per ipsum et cum ipso et in ipso est tibi, Deo Patri omnipotenti, in unitate Spiritus Sancti omnis honor et gloria» — mondja a pap minden szentmisében. «Átala és Vele és Benne van neked, Mindenható Atyaisten a Szentlélekkel egyetemben minden tiszteleted és dicsőséged».

Ó, mennyire igaza van Prohászknak, mikor ezt írja: «Sokan mondják nekem: elmegyek az erdőbe, ott jobban tudok imádkozni; elmegyek a tengerpartra, ott megszáll az Isten végtelensége, — én pedig mondom nektek: elmegyek az Oltáriszentség elé; mert ha imádkozom, közelebb akarom érezni, sejteni, hinni az Istent, és sehol sem érezhetem ezt úgy, mint itt az Oltáriszentségben. Mikor pedig magamhoz veszem, megnyugszik a lelkem Krisztusnak búcsúzó szavától: Atyám, kezeidbe ajánlom lelkemet. Seholsem nyöghetem el oly imádságosan, mint itt: nekem közellevő Isten kell» (Ö. M. 18, 184. l.).

És seholsem mondhatjuk el Istennek jobban, mint itt, hogy mennyire szeretjük Őt.

«Hogy Isten szeret minket, megfoghatatlan — mondotta egy szent; még megfoghatatlanabb, hogy nekünk szabad Őt viszont szeretnünk; de a legérthetlenebb mégis az, hogy mégsem szeretjük Őt.»

Nos, aki szentségimádást végez, az már csak szereti Őt!

B) Mindnyájan érezzük, mennyire fejünk fölött a veszedelem, hogy mindenestől fölfal minket a nyugtalan, zaklatott földi élet.

Annyi ujsághír, annyi szenzáció, annyi rádióhallgatás, annyi nyugtalanság, annyi hajsza és rohanás után végre egypár percnyi csendes szentségimádás! Szinte érezzük ezalatt, mint csillapodik le zaklatott idegzetünk, mint nyugszik meg hajszolt lelkünk, mint kezdünk megint — emberek lenni. Nem «robot=emberek», hanem lélekkel bíró, örök életre hivatott teremtmények.

Mennyi minden szerepet tölthet be az ilyen szentséglátogatás az életünkben! Ha reggel végzem el, hivatalom, munkám előtt, hasonlítani fog egy elektromos akkumulátor megtöltéséhez: egész nap csak adnom kell s árasztanom magamból a szeretetet, megbocsátást, munkakedvet, fegyelmezettséget . . . tehát reggel töltekezem meg az Oltáriszentség előtt.

Ha meg este végzem, fárasztó munkában eltöltött, sok emberi gonoszság, bosszantás és keserítés közt eltöltött nap végén, akkor meg olyan a szerepe, mint a gőzkazánon a biztosító szelepnek: meg kell nyitni, különben a feszítő erő szétveti a kazánt.

II. Engesztelésünk.

Ez a néma, hódoló, szeretetteljes imádkozásunk szinte észrevétlenül megy át engesztelésbe és megkérlelésbe az Oltáriszentség iránt.

Kimondhatatlan az a sok megaláztatás és sértés, amit Krisztus Urunknak az Oltáriszentségben el kell viselnie. Mennyi tiszteletlenség, mennyi mellőzés, mennyi nemtörődomség még a keresztények részéről is! És mennyi nyílt sértés és szentségtörés a gonoszak és hitetlenek részéről!

Krisztus Urunk ugyan mindezt már előre látta, amikor nekünk adta ezt a szentséget; előre látta és szerető Szive

ennek ellenére sem akarta megtagadni tőlünk ezt a végtelen ajándékát. De ha előre tudta is mindezt, mégis nem illik-e hozzánk, az ő hűséges gyermekeihez, hogy amikor most itt ^{is} térdelünk Előtte, szóvá tegyük ezt a tömérdék bántalmat, és saját hűségünkkel és szeretetünkkel iparkodjunk megvigasztalni és engesztelni Őt a hűtlenek gonoszsága miatt?

Hiszen mennyire nemes, mennyire emberies dolog ez! Úgy-e, ha egy családban valamelyik gyermek a bűn útjára téved, ha elzüllik és szomorúságot okoz szüleinek, a többi gyermek annál melegebb szeretettel simul hozzájuk és vigasztalja őket: «Ne szomorkodjál, édesanyám; itt vagyunk mi az elveszett helyett, annál jobban szeretünk mi tégedet!»

Nos, nem így kell-e nekünk is szeretnünk, engesztelnünk és vigasztalnunk a szentségi Jézust? «Sokan bántanak Téged és ridegek Hozzád; de itt vagyunk mi, Úr Jézus, a te hűséges gyermekeid, s annál jobban szeretünk mi Tégedet».

Éppen ennek az engesztelésnek és megkérlelésnek gondolata hozta létre a napjainkban annyira kedvelt ájtatosságot: a hónap első péntekjeinek Jézus Szíve kultuszát.

III. Köszönetünk.

Imádságunk és engesztelésünk után szenteljünk külön időt a köszönetre is.)

Hiszen mennyi megköszönni valónk van az Istennel szemben!

«Hogy neked nincs? Hogy a te életed örökös nélkülözés? Hogy annyit szenvedsz és nyomorogsz? Ugyan mit köszönél^{te} az Istennek? . . .»

Vigyázz, Testvérem, ne káromold az Istent! Neked nincs semmi köszönni valód? Hallgasd csak meg, mi történt Indiában egy európai utassal.

Egy maharadzsa meghívta magához a palotájába. Elegáns gummikerekű kocsis ment a vendégért két éjfekete lóval, a kocsis mellett lakáj, hátul a vendég mögött egy másik.

A hófehér óriási palota egy magaslatról néz le az alatta elterülő városra. Amint megáll előtte a kocsis, a lépcső alján kamarások és tiszték fogadják a vendéget. Köröskörül udvari istállók és kocsiszínek, telve a legdrágább lovakkal és kocsikkal. Több száz ló, majdnem száz udvari hintó, az

udvaron éppen 25 óriási elefántot tisztogatnak... Itt valóban nem kell takarékoskodni semmivel!

De már vezetik is föl az utast. Végnélküli termek és folyosók. Amerre a szem csak néz, mintha fantasztikus keleti mesék elevednének meg: olyan hihetetlen a pompa és fényűzés mindenfelé... prém, szőnyeg, arany, drágakő...

Végre az egyik teremben megáll a menet. Itt már szárnysegéd jön és ünnepélyes üdvözlés után kéri a vendéget, hogy pár percig lenne türelemmel.

A mi emberünk magára marad. Kitekint az ablakon a hegy lábánál elterülő tóra. A tavon két sziget: mindkettőn pompás nyári palotája a maharadzsának tiszta fehér márványból. Most már a vendég is szorongó izgalommal várja a pillanatot, amikor ennek a mérhetetlen gazdagságnak ura elé fog kerülni.

De, íme, már jön is a szárnysegéd és ünnepélyesen meghajlik: «Őfensége kéreti».

«Megindulok, — írja le könyvében az európai utas az ünnepélyes pillanatot. A hatalmas szárnyasajtó mintha magától tárulna fel. Átmegyek rajta. A szolgák hangtalanul bezárják mögöttem... Ott állok Őfensége előtt. Aranyszéken ül egy férfi, egész egyszerű ruhában, termete alacsony és egészen összehúzódva gubbaszt a székén. Mindjárt észreveszem: ez az ember teljesen béna és nyomorék! Kezét-lábát alig tudja mozdítani, nyaka rövid és annyira merev, hogy éppen csak kissé meg tudja fordítani. Megdöbbenve állok előtte, nem is tudom, mit mondjak; csak érzem, milyen lélekkel néz reám, az én hatalmas, egészséges természetemre; érzem, hogy minden pompáját, pénzét, palotáját odaadná, ha most felállhatna előttem és ki tudná nyujtani a karját...»

Eddig az utas elbeszélése... Most csak egy kérdést engedj meg, Testvérem: Mondd, csakugyan nincs semmi köszönni valód az Istennek? Semmi?

IV. A szenvedők szentségimádása.

Érzem azonban, hogy az eddig elmondottakhoz hozzá kell tennem és részletesebben ki kell fejtenem még egy gondolatot. És ez a szenvedők szentségimádása.

A) Annyi a szenvedő és panaszkozó ember a világon, hogy ma a szenvedés a legfőbb foglalkozása az emberiségnek.

a) De vigyázzunk, Testvérek, *maga a szenvedés még nem kész helyzet, nem befejezett állapot: a küzdelem még eldőlhet jobbra vagy balra, — és tőlünk függ, hová fog dőlni.* Lehet a szenvedésből elkeseredés, görcsös makacskodás, lázadás, kétségbeesés; de lehet engedelmes meghódolás, önlegyőzés, szeretet és Istenhez emelkedés is.

A lehetőségnek és választásnak e döntő pillanatai egyben az isteni kegyelem számára is a legdrágább percek. Ebből érthető, hogy az Úr Jézus miért tulajdonít olyan nagy jelentőséget a «kereszt hordozásának» és miért mondta, hogy aki utána akar menni, vegye föl keresztjét és úgy kövesse Őt (Máté 16, 24.).

A középkor buzgó hívei között, sőt egyes helyeken, — mint pl. Spanyolországban — még ma is, érdekes szokás volt elterjedve. Ha valakinek beteg volt a gyermeke vagy rokona, vagy valami más nagy ügyben fordult imájával az Úrhoz, azt fogadta, hogy ha kérése teljesül, egy ideig valamelyik szerzetesrendnek ruháját fogja hordani. A népnél egész gyakori volt ilyen fogadalom, de még a legelőkelőbb társaságokban is észre lehetett venni egyik-másik divatos toilette alatt a szerzetesi ruhát. Nem egy spanyol király is így temettette el magát az Escorialba: szerzetesi ruhába öltöztetve.

b) Érdekes fogadalom . . . de én mégsem ezt fogadom és nem erre törekszem. Nem arra törekszem, hogy halálomban szerzetesi ruhában temessenek el, hanem hogy életemben hordjam magamon Krisztus ruháját. *Krisztus ruhája az ő szenvedése! Krisztus csókja az ő keresztje!*

Ugy elgondolom: ha valaki közülünk az Úr Jézus idejében élt volna és egyszer csak találkozik a kis Jézussal és az nyakába ugrik és átöleli, — vajjon bárki is tiltakozott volna-e ez ellen, és nem inkább nagy öröm és hála töltötte volna el lelkét?

Vagy ha ott állott volna a nagy tömegben és találkozik Krisztussal, és Ő odalép hozzá és szeretettel megcsókolja homlokát — vajjon bárki is idegesen kapkodott, elszomrodott és menekült volna-e Krisztus csókjától?

Dehát akkor — Testvérek — miért leszünk szomorúakká, miért menekülünk most Krisztus csókjától? Mert a szenvedés a keresztre feszített Krisztus csókja rajtunk! Krisztus üdvözlése hozzánk! Krisztus felénk nyújtott karja! Ó, milyen más szemekkel nézném és mennyivel erősebb lélekkel viselném szenvedéseimet, ha mindig eszemben volna ez a gondolat: A szenvedés a keresztfeszített Krisztus csókja rajtam!

c) De ebből aztán világossá lesz az is, hogy senki más nem képes a szenvedést erős lélekkel viselni, *csak aki a szenvedésben Istennel találkozik* és a fájdalom fátyola mögött észreveszi Krisztus arcát.

A szenvedés roppant magányossá teszi az embert, már pedig ha a fájdalmat egészen magunkba kell fojtanunk, az felőröl és összeroppant. Valakinek el kell mondanunk!

Kinek? Embernek?

Nem érdemes, nem sokat tud segíteni! De elmondjuk Krisztusnak az Oltáriszentségben!

Az Oltáriszentséget a kereszténység lüktető központjának, éltető szívének szoktuk nevezni. Ha egész modern hasonlattal akarnánk élni, a kereszténység elektromos centráléjának is nevezhetnők. Az országok egymással vetélkedve építenek nagyobb-nagyobb elektromos centrálékat, ahonnan aztán világosság, fűtés és gépeket hajtó energia árad szét nagy földterületekre. Nos, ilyen elektromos centrálé nem egyes területek, nem egyes országok, hanem az egész kereszténység számára az Oltáriszentség: ha sötétségbe merült lélek térdel előtte, fény árad reá; ha megfagyott lélek kiált feléje, éltető meleget kap tőle; ha az élet terhétől agyonhajszolt lélek imádkozik hozzá, visszanyert munkakedvvel indul tovább mindennapi életébe.

Milyen kár, hogy erről sokan nem tudnak! Kapkodnak menekvésért fűhöz-fához, panaszukkal telesírják minden ismerősük fülét, — csak arról a forrásról feledkeznek meg, ahol az igazi vigasztalás és megerősítés vizei fakadnak: az Oltáriszentségről.

B) Dehát szabad-e és illik-e panaszunkkal az Oltáriszentség elé jönni?

Szabad is, illik is, szükséges is.

a) *Szabad!* Mert az Egyház tanítása és imái szerint az Oltáriszentség Krisztus szenvedésének emléke. «Isten, ki nekünk a csodálatos szentségben kínszenvedésed emlékezetét hagyta . . .» — így kezdődik az Oltáriszentségről szóló szentmise imája. «Ó, szent lakoma, amelyben Krisztust vesszük és szenvedésének emlékét üljük . . .» — így kezdődik egy másik eucharisztikus imánk. Hová volna szabad vinni fájó szívünket, ha nem Krisztus kínszenvedésének örök emlékéhez, az Oltáriszentséghez?

Különben is nem szolgál-e útmutatással az ősegyház eljárása is? Az Oltáriszentség erősítése nélkül senkit sem engedtek az oroszlanok arénájára, mert félték, hogy nem

lesz elég erős és össze fog törni. Nem ez lenne= e ma is útja az állhatatos kitartásnak? Hiszen mialatt ott térdelek az Oltáriszentség előtt, Krisztus megtanít résztvenni saját szenvedéseiben, és ugyanakkor Ő is részt követel magának az én szenvedésemből. Lassanként úgy kezdem érezni, hogy a tövis, mely engem szúr, tulajdonképen az ő koszorújából való, és nem is olyan éles, hiszen hegye már belétört az ő isteni homlokába.

b) De nemcsak szabad az Oltáriszentség elé jönni panaszunkkal, hanem *illik is*. Mennyivel inkább illik idejönni, mint tele panaszolni a világot, ahol igazi vígaszra úgysem találunk!

Ellenben egészen keresztény lélekhez méltó gesztus: Krisztus elé térdelni és fájdalmunk virágcsokrát egyenesen Krisztus kezébe adni át.

Vannak, akik előbb végigsírják minden ismerősüket, aztán eljönnek Krisztus elé is, — és vígaszt nem találnak. Nem találnak azért, mert a virágcsokor, amit Krisztus várt volna tőlük, már hervadt, mikor Neki nyújtjuk: hervadt, mert sok kézen ment már keresztül. Viszont, ha mindjárt Krisztus elé vittük volna, ha csendes, bizalmas együttlétben maradtunk volna Krisztussal s fájdalmainkkal, meglepetve vettük volna észre, mint virágzik ki lassanként koszorunk minden tövise.

c) *De egyenesen szükséges is, hogy Krisztus elé jöjjünk fájdalmunkkal.*

Az Úr Krisztus ú. i. nem hunyta be szemét a fájdalom előtt s nem úgy akarta megoldani a szenvedés nagy problémáját, hogy «hiszen az nem is fáj!» Nem úgy oldja meg a szenvedés kérdését, hogy egyszerűen kidisputálja a világból. Ó, nem! A szenvedés alatt mi is sírunk, mint Krisztus sirt. A szenvedés óráján mi is kezdünk «remegni és gyötörödni» (Márk 14, 33), amint Krisztus tette. Azzal, aki azt hirdetné nekünk, hogy a szenvedés óráján csak legyünk érzéketlenek és egykedvűek, nem tudunk, mit kezdeni.

Nem tudunk tehát Buddhával mit kezdeni, az állandóan titokzatosan mosolygó Buddhával. Egy utazó British-Indiában látta ezt a Buddha=szobrot és így írja le:

«Az indiai pagodában keresztbe tett lábakkal ül Buddha és mosolyog, szakadatlanul mosolyog.

Kint harcias angol csapatok vonulnak dallal ajkukon . . . az arany Buddha csak mosolyog.

A pestis lopakodik az utcákon és százezrével fojtja meg az embereket . . . az arany Buddha csak mosolyog.

Éhinség pusztít az országban... az arany Buddha mosolyog.

Fölkel az izlám s kibontja a Próféta zöld zászlaját... az arany Buddha mosolyog.

Hát mit kezdjen ezzel a szenvedő ember? — kiált fel az író.

Valóban: mit is kezdjen?

De a mi Krisztusunk nem mosolyog! Ő végigment minden kínon és szenvedésen: sokkal többön, mint bárki ember fia!

Mikor tehát néma, szent megbéküléssel tárjuk ki sebes lelkünket a szentségi Krisztus előtt, Krisztus megért minket és megérteti velünk az ő szent szándékait: és ime, egyszer csak virágot kezd hajtani minden szúrós tövis.

És ilyenkor velünk is megtörténik, ami a napkeleti három királlyal történt. Nehéz, fárasztó utakon mentek a kis Jézus imadására, mikor aztán kiöntötték lelküket a betlehemi Kisded előtt, azt írja róluk a Szentírás, hogy «más úton térének vissza országukba» (Máté 2, 12.).

Mi is más úton fogunk eljönni a szentségimadásból. Oda menet szomorúak voltunk, mikor elmegyünk, megkönnyebültünk. Odamenet fáradtak voltunk, most kipihentek. Odamenet gyengék, most erősek. Odamenet küszködők, most győzők.

Mikor pedig fölállunk ebből a szentségimadásból, érezzük, mint vált rajtunk is valóra a Zsoltáros imája: «Járjak bár a halál árnyékában, nem félek semmi bajtól sem, mert te velem vagy» (Zsolt. 22, 4.).

Igy válik az Oltáriszentség előtt az ember úrrá a szenvedés fölött is.

És ez a kérdésnek egyetlen helyes elintézése: sem összetörni nem szabad a szenvedések alatt, sem egykedvűen lekicsinyelni azt, *hanem győztes lélekkel fölébe emelkedni!*

* * *

Kedves Testvéreim! Van itt Budapesten, az Üllői-úton, egy kéttornyú fehér templom, mindnyájan jól ismeritek: az «Örökimadás temploma».

Halk szavú, csendes apácák laknak a templom melletti zárdában, akiknek egyetlen élethivatásuk, egyetlen feladatuk: éjjel-nappal dicsőrséget állani, — illetve térdepelni —, éjjel-nappal szótlanul imádkozni a szentségi Krisztus előtt.

Egy egész életet erre szentelni? — kiált fel az agyon-

záklatott idegzetű, élethajzában tülekedő ember. Hát nincs ennél égetőbb feladata a vallásnak?

Nem is érti ezt meg senki más, csak akiben él az eleven hit az Oltáriszentség iránt. Ő, igen: ilyen szerzetesrendeket csak a katolikus Egyház termelhetett ki magából! Csak az az Egyház, amelyik tudja, hogy soha, sehol az Istent oly méltóan imádni nem lehet, Őt engesztelni és Neki köszönetet mondani oly méltókép nem lehet, de viszont a földi élet szenvedéseire is annyi megerősítést nyerni nem lehet, mint az Oltáriszentség előtt.

A modern terápiában nagy szerepet játszik a nap sugárzásának felhasználása. Mennyire felkapott jelszóvá lett: Napozni, napozni! Mindenki tudja, hogy a nap sugarainak hatása alatt élénkebb lesz a vérkeringés, jobb az anyagcsere és egészséges színt kapnak a sápadt arcok. Ahová pedig be nem süt a nap, ott penész virul, por lep be mindent és nyüzsögnek a férgek . . .

Nos, ha anyagi természetünk rászorul a napsugárra, ép így rászorul lelkünk is az Eucharisztia napjának láthatatlan sugárzására.

Mi tehát a szentséglátogatás? Ha nagyon modern kifejezést akarnék használni, ezt mondanám: Napozás, lelki napfürdő! Sápadt, vérszegény, beteges lelkemet kiteszem az Oltáriszentség láthatatlan sugárzásának, hogy fokozza fel vérkeringésemet, pirítsa ki sápadt lelkemet, ölje ki belőle a bacillusok nyüzsgő hadát.

És tudjátok-e mi lenne az emberiségből, ha ilyen Istent imádó és engesztelő, Istennek hálás és Istenből erősödő, hamvasan finom lelkű, acélozott, munkára kész nemzedék, ha «eucharisztikus nemzedék» növekednék fel? Ennek életstílusa egyszeriben meghódítaná és boldogítaná az egész világot! *Mert szent bizonyosság, hogy világot hódító, békét adó, boldogító kultúrává csak az a kultúra válhatik, amelynek gyökerei az Oltáriszentség misztikus mélységeiből szívják a tápláló erőt! Amen.*

XVI.

**ÜDVÖZLÉGY,
OLTÁRISZENTSÉG**

(Szentírás: Kor. I. 11, 23.—32.)

Krisztusban Kedves Testvéreim!

Valahol egy gyönyörű szép dómot építettek a középkorban az Oltáriszentség tiszteletére. Mindenki szívesen járult az építéshez a maga tehetsége szerint; még az a szegény özvegyasszony is szeretett volna valamit adni, akinek nem volt semmije, csak egy garasa és azt ajánlotta föl az Oltáriszentség tiszteletére, a templom építésére. A várúr azonban elutasította; mit is kezdjenek ilyen csekélységgel?

Amikor aztán elkészült a dóm, márványtáblára ragyogó aranybetűkkel rávésték azok nevét, akik a legtöbbet áldoztak az építésre. Első helyen állott a várúr neve.

Másnapra azonban különös dolog történt: a várúr neve eltűnt a márványról és helyén a szegény özvegyasszonyé tűndökölt. Persze azonnal új márványtáblát véstek, — de a furcsa eset megismétlődött. Készítettek harmadik táblát, — azzal is az történt.

Erre az úr hivatja a szegény asszonyt és kérdi tőle:

— Mit adtál te a dóm építéséhez?

— Nem adtam én, jó uram, semmit, csak akartam! Egy garast akartam. De nem fogadtátok el. Vettem hát rajta szénát és a lovaknak adtam, amikor húzták az építéshez a köveket . . . Ezt csináltam, uram.

Kedves Testvérek! Tizenöt szentbeszédben igyekeztem fogékony lelketekben élő templomot építeni az Oltáriszentség tiszteletére; de ez a templom csak úgy készülhetett el, ha ti is mindnyájan együtt építettetek velem és mindenki beleadott ebbe az építésbe annyi jóakaratot, annyi áldozatkészséget, annyi önmegtágadást, annyi alázatos imádságot, amennyi csak kitellett tőle.

Ma aztán befejezzük a beszédeket; befejezzük a templomépítést, tágra nyitjuk a templom kapuit, hogy az egész világra szétsugározzék belőle a szentségi Jézus ünneplése.

Nagyjelentőségű világünnepségeink előtt az utolsó napokat éljük. Csupa izgalom, csupa várakozás már az egész ország. Most már minden hívőhöz csak egy szavunk lehet: «Sursum corda!» Fel a szívekkel! Most már mindenkinek

csak egy válasza lehet: «Habemus ad Dominum». Már ott van szívünk az Istennél.

Ma tehát végezzük el a hónapok alatt épített templom szentelését és búcsúzásul foglaljuk össze a beszédsorozat vezető gondolatait; hogy mikor az Oltáriszentség hármasságát egyszerre összefogjuk, — mint a nap sugarait a gyújtólencsében — mindnyájunk lelke tüzet fogjon és a felfokozott szeretet forró lángolásában várjuk a reánk virradó, soha többé vissza nem térő nagy napok beköszöntését.

Mit fog az egész világegyház e napokban nálunk ünnepegni?

Az Oltáriszentséget.

Mi az Oltáriszentség? I. *Krisztus áldozata értünk*, II. *Krisztus bennünk* és III. *Krisztus köztünk*.

I. Krisztus értünk.

Az Oltáriszentség születése a szentmiseáldozat. **A szentmise pedig összefoglalása és megújítása mindannak, amit Krisztus értünk tett.**

Krisztus értünk! Egy nap áll 24 órából, a 24 órában van 1440 perc, az 1440 percben 86.400 másodperc. A katolikus papok száma a világon 300.000, tehát minden másodpercre három szentmise esik. Éjjel és nappal, télen és nyáron minden másodpercben három helyen hangzanak el a szentmiseben az utolsó vacsora szavai, hogy abban a pillanatban megjelenjék köztünk az Úr Jézus Krisztus.

Krisztus értünk! Valóban úgy van: áldott kezét kitarva fölöttünk, küzdő=vergődő gyermekei fölött, szakadatlanul tartja diadalútját a földön mindaddig, amíg egyetlen papja lesz a földön, amíg emberi élet lesz a földön.

Krisztus értünk! Megrázóan fönséges az a kép, amelynek körvonalai kibontakoznak most lelki szemeink előtt... Kora hajnal van. A kelni készülő nap még első sugarait sem küldte az ébredő világnak és már szerény gyertyafények gyulnak ki ősrégi katedrálisok oltárain és halvány sugárral átvilágítják az évszázados ablakok festett üvegjeit. Az oltárok nál már miséző papok állanak, dús hímzésű, aranyos miseruhákba öltözve és egy fehér ostya és egy kevéske bor fölött megilletődött lélekkel mondják el azokat a szavakat, amiket először Krisztus az utolsó vacsorán mondott el. E szavak kimondása után azonnal meghajlik a miséző térde

és meghajlik a hívek homloka, mert abban a pillanatban ismét feláldozza magát Krisztus értünk.

Közben a nap egyre magasabbra hág. És amint egyre új meg új földrészek kerülnek melengető sugarai alá, új meg új, ezer és ezer oltáron gyuladnak ki a gyertyák, új meg új, ezer és ezer pap áll az oltár elé és új meg új, ezernyi ezer kicsinyke csengő és óriás harang diadalmi éneke kíséri a hívei között végigvonuló Krisztust. Évszázados dómok hatalmas harangszavával eldugott kis falvak templomtornyának kicsinyke harangja egyesül és amint a földön végigömlik ez a győzelmi hangáradat, hol itt-hol ott csendül bele egy óceánjáró szalónjából, az afrikai őserdő misszionáriusainak sátrából, az eszkimók hóba fúrt missziós kápolnájából az Úrfelmutatást jelző csengő ezüstös csilingelése.

Krisztus értünk . . .

Valóban: áldásra tárt kezekkel szakadatlanul közöttünk jár a szentségi Krisztus.

Mikor az angol királyt koronázzák, a hosszú és ősrégi szertartások tetőpontján egy bibliát nyujtanak a királynak, mint «a legnagyobb kincset, amit a világ létrehozott.» Testvérek, nem érzitek, milyen gazdagok vagyunk akkor mi, akiknek legkisebb szegény templomában is megjelenik — nem egy biblia, hanem Akiről a biblia szól és Akiért a biblia készült! Megjelenik Krisztus, hogy feláldozza magát értünk.

Üdvözlégy, Oltáriszentség, csodálatos, szent istenség!

II. Krisztus bennünk.

Az Oltáriszentség azonban nemcsak az értünk magát feláldozó Krisztus, hanem a magát nekünk eledelül nyújtó Krisztus is, tehát nemcsak «Krisztus értünk», hanem «Krisztus bennünk.»

A) A szentáldozásban megvalósul legmerészebb álmlunk: személyes összeköttetésbe jutunk a végtelen Istennel!

a) Mikor pár évvel ezelőtt Rómában nagy ásatásokat végeztek, a legforgalmasabb út alatt egy pogány templomra bukkantak, alighanem *Pythagoras templomára az V. századból.*

A falakon sok freskót találtak, amelyek Pythagoras tanítását mutatják be szimbolikus képekben. Ennek a tanításnak lényege az, hogy a lélek szabadítsa ki magát a külső dolgok szolgaságából és merüljön el Istenbe; ezáltal majd fölfedezi

saját magát és ebből a saját énjéből, mint középpontból kiindulva, rendezni és kialakítani tudja saját egyéni életét.

Nem megható dolog=e: ilyen nagyszerű tanítás mélyen lent a földben a romok között és fölötte a rohanó, zakatoló, lármás mai élet, amely minderről nem akar tudni semmit, amely azt hiszi, hogy eléggé erős talaj alatta a betonországút is és sejtelve sincs róla, hogy ennek az országútnak terhét az alatta nyugvó templom falai hordozzák?

b) Amit annak a templomnak évezredek freskói hirdetnek, *az tulajdonképpen az emberi léleknek örök, szent sóvárgása*; megszabadulni az ösztönök és szenvedélyek rabszolgaságából és ezáltal közelebb emelkedni minden lét végső forrásához, Istenhez.

Jaj annak az emberiségnek, amelyik elnyomja magában ezt a sóvárgást! Amelynek lelket ölő civilizációja esztelen rohanásba hajszolja az embert, hogy ne legyen egyetlen perce sem a magábaszállásra, elmélkedésre, önvizsgálatra!

A kiásott római templom apsisában van egy különösen tanulságos freskó: Sapphó, az ókor legünnepeltebb és legnagyobb költőnője, életuntságában a tengerbe veti magát Leucades szikláiról. A tenger mélyén keresi nyugalmát és békéjét, amelyet az élet megtagadott tőle — a legünnepeltebb, körülrajongott írótól.

Mily kiáltó hasonlatosság a mai emberhez! A tudás és technika bámulatos teljesítménye által körülvevett — és mégis nyugtalan, boldogtalan, békétlen emberhez. Hát, Testvérek, bele a tengerbe! Bele a romokkal elfödött, elfeledt templom békés csendjébe! Bele az Isten kitárt karjába! Bele a szent áldozáskor hozzánk lealázkodó Krisztus kitárt karjaiba!

B) Az Oltáriszentséget nem hiába nevezzük **«az erősek kenyerének»**, de valóban erőt ad ahhoz is, hogy meg ne torpanjunk az életben, meg ahhoz is, hogy merjünk szembezállni a reánk törő veszedelmekkel.

a) Az áldozásban erőt nyerünk, hogy *meg ne torpanjunk az életben.*

Szép vidéken kellemes autótutat tesz egy baráti társaság. Mindnyájan élvezik a tájat, mikor egyszerre csak elhalkul a motor és megáll a kocsis. A soffőr javítgatja, csavargatja — nem indul. Az utasok nekidőlnek, tolni próbálják — csak nem indul. Végül, hosszú keresés után megtalálják a hibát, egy egészen apró kis hibát: eldugult a benzinadagoló csöve és megszakadt az összeköttetés a tartállyal. Csak meg kellett szabadítani a csövet a portól és vígan ment tovább a kocsis.

Hányszor áll meg életünk kocsija is és nem megy tovább! Hiába minden erőlködés, nem bírjuk tovább: nincs erőnk, nincs kedvünk, nincs reményünk. Hol a hiba? Megszakadt az összeköttetés az Istennel. És akkor hiába minden külső erőfeszítés és nekilendülés! Csak ha visszaállítjuk az összeköttetést, csak ha Krisztus él újra bennünk.

Az őskereszténységnek egyik nagy püspöke és vértanuja, Szent Cyprián, mikor látta, hogy véres üldözés készül kitorni az Úr Jézus zsenge vetése, a kezdődő keresztény Egyház ellen, ezeket a szavakat intézte híveihez (10. Epist. 58, 1. 9.): «Keményebb és kegyetlenebb harc előtt állunk és Krisztus katonáinak erre készülniök kell, sértetlen hittel és erős bátorsággal és meggondolnoki, hogy azért isszák naponként Krisztus vérenek kelyhét, hogy ők is képesek legyenek Krisztusért vérüket ontani».

De vajjon csak az első keresztények állottak-e véres harcokban? Ők ugyan életüket adták Krisztusért, de vajjon könnyebb-e napjainkban megvédeni hitünket a reánk törő ezernyi támadás és gúny között? Nem szorulunk-e mi is Krisztus erősítő testére és vérére?

Brazília partjai mellett, forró trópusi zónában, tikkasztóan tűző napsütésben haladt egy kereskedelmi gőzös. Egyszerre a tenger tükrén egy kis vitorlást vesz észre, melynek utasai kétségbeesve adnak jeleket a gőzös felé. A hajó útját azonnal a vitorlás felé veszi, és amikor közelébe jut, már hallja is, amint jajveszékelve kiáltanak a vitorlás utasai: «Vizet adjatok, vizet! Szomjan veszünk». A nagy hajóról pedig méltatlankodva felelik a kétségbeesetteknek: «Hát merítetek! Hiszen jó víz vesz körül titeket!»

És igazuk is volt. A szerencsétlenek már majdnem szomjan pusztultak el, pedig körülöttük a tenger iható volt, mert a megáradt Amazonas torkolatánál voltak és ennek az óriási folyónak beáradása mérföldekre ihatóvá teszi a tengert.

Hány szomjazó lélek felé, hány letört és kétségbeeséssel küzdő lélek felé kellene ugyanezt kiáltanunk az élet tengerén: Hát miért nem merítesz erőt az isteni kegyelemnek körülötted áramló tengeréből? Miért nem eszel «az erősek Kenyereéből?»

Hiszen az erőt ad, hogy meg ne torpanjunk az életben.

b) És erőt, hogy merjünk szembeszállni a reánk törő veszedelmekkel.

Már pedig, aki szembeszáll a kísértések orkánjával, az már fölfelé emelkedik, az Isten felé. Figyeljétek csak meg a

madarakat: azok mindig a széllal szemben szállnak fel; ha a szél irányában próbálnának, az menten a földhöz csapná őket. Figyeljétek meg a repülőgépeket: csak a széllal szemben tudnak fölszállani. Figyeljétek meg a gőzhajót: az árral szemben szeret kikötni, mert különben az ár odavágja a kikötő falához. Nos, így erősít az áldozás is a lelki életre: Szembe az árral! Szembe a széllal! Szembe a kísértéssel! Szembe a nagyhangúakkal! Szembe a bűnre csábítókkal!

Aurelianus (213—275) római császárnak volt egy Marius nevű kitűnő, magasrangú tisztje, akit ura éppen újabb előléptetésben akart részesíteni, amikor egyik irigye besúgta a császárnak, hogy Marius keresztény.

A császár rögtön hivatja kedvelt tisztjét és feladja neki a döntő választást: Vagy elhagyod keresztény hitedet és akkor előlépsz, vagy meghalsz.

Marius fölkeresi a püspököt, hogy mitévő legyen. A püspök bevezeti őt a templomba, letérdelteti az oltár elé és elébe teszi a kardot, amelyet oldalán hordott s az evangéliumos könyvet, amelyre keresztsege napján Istennek hűséget esküdött. «Válassz!» — mondja a püspök. A tiszt habozás nélkül nyúlt a szent könyv után: a templomból egyenesen a császárhoz ment, onnan a börtönbe, onnan a halálba.

Az élet minket is hányszor állít választás elé. Bár soha el ne felejtünk ilyenkor elmondani, amit Krisztus Urunk elmondott magáról: «A cselekedetek, melyeket én teszek atyám nevében, azok tesznek bizonyosságot rólam» (Ján. 10, 25.). Vagyis: ne annak higgyetek, hogy kereszténynek mondom magamat, hanem nézzétek az életemet, a szavaimat, tetteimet, azok hirdetik, hogy keresztény vagyok.

Jaj, ha azok mást hirdetnek! Jaj, ha fájdalmas ellentét van keresztény nevem és nem keresztény életem között! Jaj, ha mások, akik messze állanak Krisztustól, az én tetteimre, szavaimra, életemre nézve megütközhetnek és mondhatják: Ime, hát ilyenek a keresztények?

Azt tartja a mythosz, hogy Wotan fiait meg lehetett ismerni a szemük ércsillogásáról. Nos hát nem mythosz, nem legenda, hanem szent valóság, hogy aki földi életében sokszor veszi magához hittel és szeretettel az Oltáriszentséget, annak tiszta fénye elömlik rajta és csodás bájt, kedves szépséget önt el a lelkén.

Mondjátok, Testvéreim: jó reklámjai vagyunk-e mi a szentáldozásnak? Hogy aki viselkedésünket, figyelmesség-

günket, kedvességünket, fegyelmezett életünket látja, kénytelen legyen megállapítani: Íme, milyen nemes és imponáló élet fakad a szentáldozás nyomán; íme, milyen fölbecsülhetetlen értéket jelent Krisztus bennük!

III. Krisztus köztünk.

A) De az Oltáriszentségben Krisztus nemcsak értünk van és bennünk van, hanem köztünk is. **Milyen jó, hogy köztünk van!**

a) Mióta Oltáriszentségünk van, *nem vagyunk sötétben.*

Mikor az elektromos izzólámpák föltalálója, Edison, meghalt, a fölötte tartott búcsúbeszédben igen kedves dicséretet mondtak róla. «Ha valaki — mondotta a szónok — egy messzi világtestről Edison születésekor vizsgálta volna a földet és Edison halálakor is, úgy találná, hogy most, halálakor, a föld egy osztállyal előlépett a csillagok fokozatában, egy fokozattal fényesebb csillaggá változott a sok izzólámpa által.

Valóban szép dicséret Edison munkájára.

De mit kell éreznünk akkor Krisztus Urunk iránt, aki nem elektromos izzólámpákkal szórta tele a földet, hogy azok útmutatói legyenek az éjszaka sötétjében botorkáló vándoroknak, hanem az Oltáriszentség előtt égő örök lámpák lobogó piros mécsével, hogy ahol csak egyetlen ember is imádkozik a kicsinyke láng előtt, lelkéből eltűnjék a sötétség s kigyulladjon benne a segítő s vigasztaló kegyelem isteni fénye? Valóban: mióta Oltáriszentségünk van, nem vagyunk sötétben.

b) *És amióta Oltáriszentségünk van, nem vagyunk egyedül.*

Mikor a XII. században a brabanti herceg meghalt és trónjának örököse alig egy éves kis fia, Gottfried herceg lett, az ország ellenségei elérkezettnek látták az időt, hogy az elárvult földre betörjenek. De a hűséges brabantok nem ijedtek meg: életre-halálra hűséget esküdtek kis hercegüknek, aztán fogták a bölcsőjét, kivitték a csatatérre és föltették egy magas fára, hogy minden harcos láthassa. A kisgyermek még nem tudott szólni, sem parancsokat osztogatni, de elég volt a brabantoknak csak fölnézni rája és ez a tekintet rettenthetetlen bátorságot öntött beléjük: érezték, hogy nincsenek egyedül. Győztek is és megszabadították az országot az ellenségtől.

Mi sem harcolunk egyedül az élet harcában! A mi bra-

banti hercegünk az Úr Jézus az Oltáriszentségben. Hallhatóan Ő sem szól hozzánk, de ott trónol köztünk állandóan az oltár magasán, mialatt vívjuk az élet elkeseredett küzdelmét. Bárcsak gyakran tekintenénk reá; milyen erő és harci kedv kelne életre bennünk! Bárcsak gyakran térdelnénk Krisztus előtt, aki köztünk van!

B) Dehát mit csináljunk a szentségimádás percei alatt? Két egészen egyszerű, könnyű dolgot: Csukjuk be a lelket és nyissuk ki a lelket, — ennyi az egész. Hogy kell ezt értenünk?

a) *Csukjuk be a lelket.*

Egy úr megy az utcán. Hirtelen eszébe jut, hogy valamit sürgősen közölnie kell távollevő barátjával. Bemegy a nyilvános távbeszélőfülkébe és felhívja. Beszélnek, beszélnek, de nem értik egymás szavát. Végre is a barátja jön rá az okára és beleszól a telefonba: «Te, csukd be magad mögött az ajtót. Azért nem értjük egymást!» Csakugyan: mihelyt kizárta az utca lármaját, mindjárt jól megértették egymást.

Vannak, akik panaszkodnak, hogy «nem tudnak imádkozni az Oltáriszentség előtt», «hogy mindjárt elkalandozik az eszük», hogy nem «hallják meg Krisztus szavát». Nem az-e a baj, hogy emberi hangok, emberi vágyak, tervek szólnak bele az Istennel folytatott beszélgetésükbe? Nem az-e a baj, hogy mielőtt imádkozni kezdenek, elfelejtik becsukni az ajtót?

Testvérek! Csukjuk be az ajtót: a lelkünket minden földi zavar és lárma elől.

b) *És nyissuk ki a lelket!*

Mit csináljak én az Oltáriszentség előtt, mit mondjak, mit imádkozzam? Úgy irigylem azokat az embereket, akik olyan szépen gördülő mondatokban tudják kifejezni érzelmeiket, akik olyan szépen tudnak imádkozni! De én nem tudok... Így hallunk néha panaszkodni egyeseket.

Pedig, Testvér, ne felejtse el, hogy az Úr Jézus nem a szép szavakat várja tőled, hanem a lelkedet. És ha még egyetlen egy mondatot sem tudnál összehozni a tabernákulum előtt, azt csak te is meg tudod tenni, amit az arsi földműves megtett. Hosszú-hosszú órákon át imádkozott egy egyszerű földműves az Oltáriszentség előtt. Az arsi szent plébános végül is megkérdezte:

— Mit csinálsz ez alatt az idő alatt?

— Je le vise, il me vise — volt a naiv felelet. Én nézem Őt, Ő néz engem. Ennyi az egész.

Tehát mit csinálsz te egy negyedórát ott a Szentség

előtt, vagy talán fél órát is? Nézed és folyton csak nézed?...

— Igen: nézem és mintázom Krisztust a lelkemen. Úgy-e, ha valakit lefestenek vagy szoborba mintáznak, a művész százszor meg százszor tekint az illetőre: és minél tovább tekint és minél többször, annál jobban sikerül a kép. Nos, így mintázom én az Úr Jézus áldott képét a saját lelkemre, mialatt csendben, némán, szótlanul nézek Reá az Oltáriszentségben.

Ó, igen, így most már értjük, miért legfőbb gondja az Egyháznak mindig és mindenütt az Eucharisztia. Ha az Egyház titokzatos erőforrása az Oltáriszentség, akkor már csak nem lehet meg nélküle sehol sem! Mihelyt valahol megjelenik, akárcsak egyetlen hittérítő személyében is, azonnal első dolga templomot építeni: talán csak fából, talán csak sátorból, — többre nem telik, — de templomot, amelynek oltárán közénk hívja Krisztust a misében és amelynek oltárszekrényében köztünk tartja Őt az Oltáriszentségben.

Mi lenne az Egyház Oltáriszentség nélkül? Mivé lennének a legfényesebb dómok, művészi remekbe épített katedrálisok Oltáriszentség nélkül? Üres házakká, hideg kőrengetegekké. Minek gyujtanánk ott gyertyákat, minek jönnének oda hívek, ha nem volna köztük a személyes Krisztus, ha nem volna ott az Oltáriszentség?

De viszont mindjárt milyen meleggé, milyen meghitté, milyen örvendetessé teszi templomainkat a kis örökmécses vibráló lángja! Mintha ezzel a hírrel fogadna minden belépőt: Térdelj le és örülj, mert itt van az Úr!

Térdelj le és örülj, mert itt van az Úr!...

* * *

Testvéreim! Csupa nyüzsgés-mozgás, csupa izgatottság már most is ez a milliós nagy város. Ünnepi lobogással lengenek a zászlók házainkon, nyugtalan izgatottsággal várják az emberi szívek a közeli nagy napok reánk virradását.

Csodás, szép napok lesznek ezek! De mégiscsak hamar el fognak múlni. Nem múlhatik el azonban örök tanuságuk: nem múlhatik el, nem homályosodhatik el fölgyulladt szeretetünk a szentségi Krisztus iránt.

A tízezrek, akik jöttek, egypár nap múlva megint szétzóródnak a világ minden tájára; gyönyörű ünnepségeink véget érnek; mindenki haza megy. Ki marad itt köztünk? Itt marad, akiért az egész világraszóló ünnepség készült:

itt marad Krisztus Urunk az Oltáriszentségben. Itt marad «Krisztus értünk»: a szentmisében minden nap újra föl-áldozza magát. Itt marad «Krisztus bennünk»: ahányszor akarjuk, továbbra is magunkhoz vehetjük. És itt marad «Krisztus köztünk»: amikor akarjuk, meglátogathatjuk Őt hálánkkal, engesztelésünkkel, kérésünkkel.

Ó, igen, mi hiszünk az Oltáriszentségben. Hisszük, hogy az Oltáriszentségben Krisztus értünk van, bennünk van és köztünk van.

Krisztus értünk! Hisszük, hogy minden szentmisében az átváltozás pillanatában igazán, valósággal és lényegileg Krisztus jelenik meg köztünk, hogy a keresztfán bemutatott áldozatát ismét és ismét megújítsa.

Krisztus bennünk! Hisszük, hogy a szentáldozáskor a szent Ostya színei alatt maga az Úr Jézus jön lelkünkbe, hogy táplálja s erősítse azt.

Krisztus köztünk! Hisszük, hogy oltárainkon „maga” az Úr Jézus van jelen, hogy minden pillanatban fogadjon és meghallgasson minket.

Hitünk, örömünk, hálánk, imádásunk mint égig szökő fáklya tüze fog kirobbanni lelkünkéből e napokban. Az egész világ színe előtt fogjuk imádni, áldani, dicsőíteni, ünnepelni Krisztust. Elmondjuk szóval, elzengjük énekkel, de elzengjük szerető szívünkkel és hűséges életünkkel is a hála, öröm és lelkendezés énekét;

*Üdvözlégy, Oltáriszentség!
Csodálatos, szent Istenség!
Téged szívemből imádlak,
Királyi székedben áldlak,
Üdvözlégy, szent Szakramentom!
Százezerszer, meg ezerszer, én Jézusom!*

Amen.

FÜGGELÉK.

**AZ OLTÁRISZENTSÉG
A SZERETET KÖTELÉKE
AZ ISTENNEL SZEMBEN.**

**(A XXXIV. nemzetközi eucharisztikus kongresszus I. nyilvános
ülésén, 1938 május 26-án tartott ünnepi beszéd.)**

*Minden földek, Istent dicsérjétek!
Ujjongjatok és énekeljétek!
Daloljatok az Úrnak citerával,
Citerával és zengő muzsikával,
Harsona zengje s bűgő kürtök Őt,
Ujjongjatok az Úr s király előtt.*

(97. zsoltár.)

Igy lelkesedik a királyi Zsoltáros a fölséges Isten színe előtt; de mondjátok, Testvérek, lehetne-e a Szentírás ujjongását valaha is méltóbban venni ajkunkra, mint éppen a mostani szent pillanatban? Mikor most végighordom tekintetemet az alattam hullámzó emberóceánon, úgy érzem, mintha a Jelenések Könyvének fönséges látomása válnék valóra.

«Nagy sereget láték, — mondja Szent János, — melyet senki sem volt képes megszámlálni, minden nemzetből és néptörzsből és népből és nyelvből, a trón előtt és a Bárány színe előtt állani, ... és nagy szóval kiáltának, mondván: Üdv a mi Istenünknek, aki a trónon ül, és a Báránynak» (Jel. 7, 9. 10.).

Üdv a mi Istenünknek és a Báránynak! — harsogja az a nagyszerű gyülekezet is, amelyik itt áll előttem, és amelyet senki és semmi más ezen a világon nem képes összehozni, csak a mi szent katolikus hitünk. Egyszer fogunk még egy ilyet látni: az utolsó ítélet megrázó pillanatában. Akkor is az az isteni Bárány gyűjti majd egybe a beláthatatlan tömeget, mint aki ma összehívott minket; akkor, hogy ítéljen eleveneket és holtakat, ma, hogy elfogadja hódoló hálánkat,

Mennyi embert látok itt magam előtt! Mennyiféle fajtát! Mennyi nemzetet! Az egyiknek fehér a bőre, a másiké színes; az egyiknek szőke a haja, a másiké fekete; más a ruházatuk, más a nyelvük, más az életmódjuk; hegyek, völgyek, tengerek választanak el egymástól minket; ismeretlen idegenek vagyunk egymáshoz, — és mégis: szemünk vágásán túl, arcunk vonásain túl, idegen nyelven és ruházaton túl, elválasztó határokon és óceánokon túl mindnyájan egyek vagyunk a fejünk fölött fénylő, fehér fátyol színe alá rejtőzött isteni Bárány imáadásában.

«Eucharistia vinculum caritatis!» «Az Oltáriszentség a szeretet köteléke!» Eltéphetetlen kötelék, mely mindnyájunkat odaláncol a Szentháromság=egy=Istenhez, I. az Atyához, II. a Fiúhoz és III. a Szentlélekhez és IV. ezzel hordozójává válik a legnemesebb értelemben lett világtestvériség békét és harmóniát hintő, magasztos eszményiségének.

I. Az Oltáriszentség a szeretet köteléke az Atyával szemben.

A) Áldoztatás előtt a pap kezébe vesz egy ostyát, a hívek felé fordul és ezt mondja: «Ime, az Isten Báránya». De bizvást mondhatná: «Ime az egész mennyország!»

Mert mi a mennyország? Az Isten bírása.

Nos, hát halljátok az Úr szavait, melyekkel az Oltáriszentséget megígérte: «*Én tibennetek . . .*» «*ti Énbennem . . .*» «*én az Atyában*». Mit jelent ez végeredményben? Azt a hihetetlen örömet, azt a hallatlan megtiszteltetést, amely után az ember mindig vágyott, de amelyet Krisztus nélkül soha el nem ért volna: «*Ti az Atyában*» és az «*Atya tibennetek*». Eddig csak a csábító kígyó mondotta az embernek: «Lesztek, mint az Isten» (Móz. I. 3, 5.) — és nem volt igaz! Most Krisztus mondja: Egyek lesztek az Atyával — és ez már szent igaz!

Egyek lesztek, mert az Atya kenyerét eszitek. Mi az Oltáriszentség? A mennyország kenyere. «Kenyeret adtál mennyből nekik, melyben megvan minden gyönyörűség». Kenyér! Hazai kenyér! Otthon süttött, fehér kenyér! Bárhol idegenben vándoroljon a gyermek, ha hazai kenyérhez jut, otthon érzi magát: egy darab ez a kenyér a messi otthonból. Nos, az Eucharisztia egy darab az örök otthonból, egy darab a mennyből: aki eszi és magához veszi, eltelik a halhatatlanság erejével és illatával, az Atyánál érzi magát, közösségbe kerül a mennyei Atyával.

B) **Ki nem látná, mennyire rászorulunk erre a közösségre?** Mennyire rászorulunk arra az erős kötelékre, amely megint Istenhez láncolja az Istentől vakmerően elszakadt embert!

Van technikánk, mint a mesebeli varázsló ereje, van tudásunk, mint a tenger végtelen fővenye, — csak . . . csak boldogságunk nincs! Erőnk fogytán, lelkünk sápadt, erkölcsünk vérszegény, tudónk zihál. S mindez miért? Mert

az ember elfordította arcát a naptól, a mennyei Atyának éltető napjától. Mert az ember elfelejtette tisztelni az Istent.

És ki tanít meg minket erre újra? Az Oltáriszentségben helyettünk, értünk és velünk imádkozó Krisztus. Ő tanít meg az Atya előtt leomló, földre roskadó, megsemmisülő, lángolva=lobogó tiszteletre.

Mivel tartozik az ember az Istennek?

Tartozik dicsérettel. És ki dicsérhetné Istent méltóbb módon, mint maga az Istenfia?

Tartozik hálával. És ki által adhatnánk hálát méltóbb módon, mint az Istenfia által?

Tartozik engeszteléssel. És ki tudna esdőbben kiáltani irgalomért az égre, mint az Istenfia?

Az út az Atya felé az Oltáriszentségen visz keresztül. Imádom az Atyát — e szentség által. Kérlelem az Atyát — e szentség által. Kérek az Atyától — e szentség által. Hálát mondok az Atyának — e szentség által. Valóban «Általa és Vele és Benne van neked, mindenható Atyaisten a Szentlélekkel egyetemben minden tiszteleted és dicsőséged». (A szentmise kánonjából.)

Valóban: az Oltáriszentség a szeretet köteléke az Atyával szemben.

II. Az Oltáriszentség a szeretet köteléke a Fiúval szemben.

De nem kevésbé az a Fiúval szemben sem! Hozzáfűz a szeretet, és hozzáfűz a szükség.

A) Az Istenfiához fűz a szeretet. Mikor a Nap már nem bír izzó tűzével, százezerkilométeres napfáklyák lángja lobban ki belőle; és mikor Krisztus Urunk nem bírt a Szívében izzó szeretet tűzével, az Oltáriszentség misztériuma lobbant elő belőle.

Ha a vasat tűzbe tesszük, pirosra izzik; ha a tűz erejét, még erősebbre fokozzuk, a piros izzásból vakító fehérbe megy át. Így piroslik előttünk is Krisztusnak szeretetben égő Szíve, majd a piros izzásból átcsap a szeretet legnagyobb izzásába, fehérre változik: a fejünk fölött fénylő Ostyának fehér szeretetben izzó titkává.

Olaszország egyik legjobb borát a föld alatt sistersgő láva, szinte azt mondhatnók: a Föld égő szíve érleli a

Vezúv oldalán. Különös nevet adtak az olaszok ennek a bornak. «Lacrima Christi»-nek nevezik, «Krisztus könyvé»-nek.

Nos, ha a Föld égő szíve megérleli a «Lacrima Christi»-t, mit érlel akkor az Úr Jézus égő Szíve? A «Sanguis Christi»-t, Krisztus véré!

Ó, Istennek egyszülött Fia! Szerethetnél volna-e jobban minket, mint ahogy ebben a szentségben szeretted? Ott, ahol szeplőtelen szent tested érettünk adatik, szeplőkkel éktelenített emberekért! Ott, ahol tiszta, szent véred érettünk ontatik, bűnben fuldokló emberekért!

Micsoda szeretet=Niagara zuhog reánk az Oltáriszentségből!

Az elkáprázott lélek igézetével nézem ezt a fehér szent Ostyát, ezt a tüzes szent vért, és érzem, mint emel, húz, vonz, ragad magához, mint fűzi lelkemet az Isten Fiához a szeretet.

B) De hozzá fűzi a szükség is. Legyen az a vad fa bármennyire elhanyagolt: ha nemes szemet oltunk bele, zamatos gyümölcsöt érlel ki magából. És legyen az a lélek bármennyire elhanyagolt: ha beléje helyezzük az Oltáriszentség nemes ojtását, örök életre szóló termést fog érlelni magából.

Krisztus szenvedése megszabadít a bűn hatalmától, Krisztus teste megszabadít a bűn vágyától. Krisztus szenvedése megnyitja az utat az égbe, az ő teste könnyűvé teszi az utat az égbe. Krisztus szenvedése az értünk adott váltságdíj, testének vétele a váltságdíj osztogatása.

Aki sokat teszi ki magát a nap sugárzásának, annak fekete lesz a teste; aki sokat teszi ki magát az Eucharisztia sugárzásának, annak fehér lesz a lelke.

Fekete fölötted az ég? Ott a Krisztus fehér teste!

Nehéz az elhagyatott magányos életed? Ott a téged szerető Krisztus teste!

Keserűen kínoz az emberek részvétlensége? Ott az érted önmagát feláldozó Krisztus teste!

Kavarog körülötted a kísértő bűn? Ott a bűntelen Krisztus teste!

Poros és foltos és felhős a lelked? Ott a szeplőtelen Krisztus tiszta teste!

Csak élj vele! Csak vedd magadhoz! Csak mondd el, amit az Egyház mondat a miséző pappal az áldozás után: «Tested, Urunk, mit magamhoz vettem, és véred, mit ittam,

hassa át bensőmet; és add, hogy ne maradjon bennem a bűnnek semmi foltja»

Igen, így válják az Oltáriszentség a szeretet kötelékévé a Fiúval szemben.

III. Az Oltáriszentség a szeretet köteléke a Szentlélekkel szemben.

És válják azzá a Szentlélekkel szemben is! A Szentlélek a szépség Lelke és az erő Lelke, az Oltáriszentség pedig a szépség kiáradása és az erő forrása.

A) Az Oltáriszentség a szépség kiáradása. Ó, drága Jézus, milyen szép vagy Te itt, a fátyol alá rejtőzve! És milyen széppé teszed azt a lelket, amelyik Veled töltekezik! Éltető tüzet gyujtasz föl benne, a szeretet máglyatüzét, amely pernyévé éget minden polyvát, és aztán a felégetett, porhanyós földet teleszórod a legszebb magvakkal: liliom és rózsa és pálma és illatos olajfa magvaival!

Éretlen, fanyar, kemény, bogyók lógnak a szőlőtőkén; de ha rájuk süt a nap, ízes, zamatos, illatos fürtöt érlel belőlük. Éretlen, fanyar, kemény az ember lelke is; de ha reátűz az Oltáriszentség éltető napfénye, kedvessé, meleggé, széppé teszi azt.

A Szentlélek tűz, és Krisztus vére tűz.

A Szentlélek erő, és Krisztus vére erő.

A Szentlélek szeretet, és Krisztus vére szeretet: izzó, lobogó, önmagát átadó szeretet. A föld egyetlen igazi kincse, el nem halványodó gyémántja, ki nem hülő napja: Krisztusnak értünk kiontott rubintos vércseppje. Vér, mely üdít! Vér, mely tisztít! Vér, mely szépít! Vér, mely éltet! Vér, mely az örök életre erősít!

B) És így az Oltáriszentség már nemcsak a szépség kiáradása, hanem erőnk forrása is.

Ó, mennyire rászorulunk erre az erőre! Mennyire érezzük nyomasztó súlyát emberi voltunknak! Hányszor harap húsunkba romlott ösztönök tágra tátott szája! Hányszor veritékezünk vészes viharok küzdelmei között! És akkor fölfénylik fölöttünk a fehér Ostya fénye. És megcsendül fülünkbe a krisztusi biztatás: «Én vagyok az élet kenyere; aki énhozzám jön, nem fog éhezni, és aki énbennem hiszen, sohasem szomjúhozik» (Ján. 6, 35.).

Hányszor suhan reánk az elmúlás borongó mélabúja!

Hányszor rázkódunk össze, mikor rendeket vág körülöttünk a halál kaszája! És ilyenkor felénk csendül az Ostyából a krisztusi ígéret szava: «Én vagyok az élő kenyér... Ha valaki e kenyérből eszik, örökké él» (Ján. 6, 51.).

Fáradt vagy, kedvetlen és ingerült vagy? Menj áldozni és áldott béke csöndje ömlik el lelkeden, mihelyt fölfénylik fölötted a fehér Ostya titka.

Sötét gondok, fekete felhők nyomaszkodnak reád? Térdelj le az Oltáriszentség előtt és kisüt a vigasztalás éltető napja, mihelyt fölfénylik fölötted a fehér Ostya titka.

Kiábrándult, csalódott, összetört lelkekkel van teli a mai világ? Nem eshetünk kétségbe, míg fénylik fölöttünk a fehér Ostya titka.

Tragikus korszak szakadt reánk? Mindenfelé nyugtalan vívódás, és lázas vergődés? Nem vészett el jövőnk, míg fénylik fölöttünk a fehér Ostya titka.

Ó, áldott szent titok, mely Istenhez kötöd Isten^{ől} jövő és Istenhez tartó emberi lelkünket! Mily üres volna az élet — Nélküled! Mily céltalan a küzködés — Nélküled! Mily szeretetlen az emberiség — Nélküled! És mily gazdaggá, széppé és testvérivé válik Általad, ki összekötöd híveidet az Atyával, Fiúval és Szentlélekkel, de ezáltal egymás közt is összekötöd őket a szeretet kötelékével!

IV. Az Oltáriszentség a szeretet köteléke egymással szemben

A) Megrendítő az a bensőség, ahogyan a tanítványaitól búcsúzó Üdvözítő, közvetlenül az Oltáriszentség alapítása előtt, az ő egységükért imádkozik.

«Szent Atyám! Tartsd meg őket a te nevedben, kiket nekem adtál, hogy egyek legyenek, mint mi» (Ján. 17, 11.). Ennyire egyek legyünk? Hiszen az Atya és Egyszülöttje csak a személyben különböznek, de egyek lényegben és a benső isteni életben! És így legyenek követői is?

Sőt az Úr még tovább megy, és így imádkozik: «Egyek legyenek, amint mi egyek vagyunk, én őbennük, te meg én bennem, hogy tökéletesen egyek legyenek» (Ján. 17, 22. 23.). A háromszemélyű egy Istenben az isteni személyek egymásban vannak: Az Atya a Fiúban, a Fiú az Atyában. És ennyire egyek legyenek követői is? Igen, ez a Krisztus aka-

rata! Különbözünk személyben, de legyünk egyek érzelemben és szeretetben.

Hiszen lehetne-e egyik ellensége a másiknak, lehetne-e egyik részvételen a másikkal szemben, mikor mindnyájan ugyanabból a Kenyérből eszünk? «Mi ez a kenyér? Krisztus teste. Mivé lesznek, akik áldoznak? Krisztus testévé, de nem több testté, hanem egygé» (Aranyszájú Szent János: In I-am Ep. ad. Cor. 24.).

A sok búzamazgából szent Ostya lesz. A sok szőlőbogyóból Krisztus vére lesz. A sok-sok emberből pedig, aki a szentségi Krisztust magához veszi, az ő titokzatos teste lesz.

Akárhol termett az a búza, akármelyik országban, minden szeme szépen megfér egymás mellett, és együtt adja a szent Ostyát. Akárhol ért meg az a szőlőbogyó, akármelyik nép földjén, hegyén, minden szeme szépen megfér egymás mellett, és együtt adja az Eucharisztia borát. Nos, akármelyik országban éljük le földi életünket, akármelyik népnek s fajnak tartozunk kötelékébe, az Oltáriszentség, a szeretet köteléke, létrehozza bennünk a szentségi Krisztusnak egymást megértő, egymást támogató, egymást szerető, testvéri népét.

B) És így teljesedik be szóról-szóra kongresszusunk jelmondata: «Eucharistia vinculum caritatis», «az Oltáriszentség a szeretet köteléke», — az a kötelék, amely minket, egyeseket az Istenhez fűz, és az a kötelék is, mely **minket, egyes népeket, Krisztusban testvérekké tesz és egymással egybefűz.**

Soha nem ismert emberek tömegei állnak itt előttem. Messzi idegen népek fiai özönlöttek hozzánk, a kicsiny kis magyar nép országába, mert hívta őket mindnyájunk közös Ura, a szentségi Krisztus. Földi érdekeink talán szétválasztanak, fajunk, vérünk, nyelvünk, szokásaink, történetünk, minden szétválaszt, — de egyesít a szentségi Krisztus: annak imádásában mindnyájan egyesülünk. Egyek vagyunk ma, és egyek maradunk mindörökre!

Volt egyszer egy indián ifjú, akit az élete sorsa elszakított hazájától, el fiatal jegyesétől. És mikor az utolsó pillanatban búcsúznia kellett a leánytól, mélyen szemébe nézett és ezt mondotta neki örök emlékül: Ne sírj! Valahányszor holdtölte lesz és a teli hold fehér fénye végigömlik az erdő fölött, menj ki az erdő szélére és nézz erősen, élesen a fényes holdra. És én bárhol leszek a világon, én is kimegyek az erdő szélére, belenézek ugyanabba a holdba, — és sze-

münknek sugara egybeolvad a holdnak fehérén fénylő korongjában.

Testvérek! Krisztusban Testvéreim! Bárhonnan jöttetek össze erre a kicsiny magyar földre és bárhová szóródtok szét néhány nap mulva: valahányszor az oltár előtt fogtok térdelni és imádkozó szemetek rátekint az Oltáriszentség fehér ostyájára, amely reátok ragyog, mint a teli hold fényes tányérja: éreztétek, hogy millió és millió testvér szemének sugara találkozik és olvad egybe az Oltáriszentségnek fejünk fölött fénylő fehér korongjában.

Úr Jézus, ki azt mondottad, hogy ha fölemeltetsz a földről, mindeneket magadhoz vonzasz (Ján. 12, 32.); Úr Jézus, kiről megjövendölték, hogy meg fogsz halni a nemzetért, és nemcsak a nemzetért, hanem hogy az Isten szétszórt gyermekeit egybegyűjtsed (Ján. 11, 52.) — nézd, mint vesztettük el egymás kezét a reánk szakadt éjszakában; de kérünk, gyujtsad föl felettünk a fehér Ostya ragyogó fényét, hogy az Atyához, Fiúhoz és Szentlélekhez vonván mindnyájunkat a te egyetlen titokzatos testeddé legyenek Istennek a nagy világban szétszórt gyermekei!

* * *

Testvéreim! Abban a pillanatban, amikor majd ma este elindul a Dunán gyönyörű körmenetünk az Oltáriszentség tiszteletére, ugyanabban a pillanatban megszólal a világ minden országában a világ minden katolikus templomának minden harangja.

Micsoda megrázó hangáradat lesz az, népeknek milyen sorsdöntő koncertje! Ugyanakkor, amikor az Istent gyűlölő egyesületek és országok gigászi erőfeszítéssel vadítják egymás ellen a népeket és tépik ki belőlük az istenszeretet és a testvéri összetartozás tudatát, ugyanakkor a Duna hullámain némán úszó hófehér szent Ostya az isteni szeretet melegével olvasztja egybe nemcsak a parton álló százezrek szívét, hanem a Föld öt kontinensén élő százmilliókat is, akik az ünnepi harangzúgás meghatott percében hittel hódolnak a szentségi Krisztus előtt.

Abban a fölséges pillanatban, amikor «győzelemről énekel majd Napkelet és Napnyugat s millió szív összecseng és magasztalja az Urat», abban a fölséges pillanatban erre az egész keserű földgolyóra ráömlik egyetlen egy imának meleg áradata:

«Krisztus, kenyér s bor színében
 Úr s király a föld felett,
 Forrassz eggyé békességben
 Minden népet s nemzetet».

(A XXXIV. eucharisztikus kongresszus himnusza.)

Ó, szentségi Krisztus! Nézd, mint ingadoznak az oltárok
 szerte a világon, — úgy=e, megerősítéd azokat!

Nézd, mint hül ki a világ szívében a szeretet Isten iránt,
 — úgy=e, felgyujtod újra azt!

Nézd, mint támad a szervezett istentelenség hitünk leg=
 szentebb kincsei ellen — úgy=e, erőt adsz nekünk a véde=
 lemre!

Ó, gyönyörúséges Oltáriszentség! Sötét az útunk: ragyogj,
 szikrázzál, lángolj fölöttünk!

Ó, gyönyörúséges Oltáriszentség! Sok a szenvedésünk:
 vigasztalj, bátoríts, gyógyíts minket!

* Ó, gyönyörúséges Oltáriszentség! Szerető szívükkel Elédbe
 borulnak, lángoló lélekkel feléd fohászkodnak, hittel és hálával
 hozzád hajolnak hozsannával hódoló hűséges híveid!

TARTALOMJEGYZÉK.

BEVEZETŐ BESZÉD.

I.

Világhódolat—világújjászületés—világengesztelés 5

I. *Ünnepelni fogunk.* A) A világkongresszus örvendetes híre. B) Hitünk egységének és a katolicizmus szédületes méreteinek tiszteletet parancsoló bemutatkozása. C) Világhódolatból világújjászületés és világengesztelés. II. *Kit fogunk ünnepelni?* A) Mi az Oltáriszentség? a) A köztünk élő Krisztus, b) «vere, realiter et substantialiter». B) Ha ez így van, merné-e bárki is sokallani az Eucharisztia ünneplését? a) Ellenkezőleg: egész természetesenek találjuk; még annak ellenére is, hogy b) «Krisztus szegény volt és mezítláb járt».

MIT HISZÜNK AZ OLTÁRISZENTSÉGRŐL?

II.

«Ez az én testem», «Ez az én vérem» 19

I. *Krisztus megígéri az Oltáriszentséget.* A) Álljunk gondolatban a kafarnaumi zsinagógába. a) Urunk a kenyérszaporítás csodája után, b) némi szemrehányással kezdi új beszédét. B) Szórol=szóra kell szavait érteni. a) Hallgatói szórol=szóra értették . . . b) Mit jelent: enni az Emberfia testét? C) A tanítványok is megrendültek. a) Pedig csak elemezniök kellett volna a szeretet természetét és törvényeit. b) De hallgatói inkább elhagyták az Urat. II. *Krisztus megalapítja az Oltáriszentséget.* A) «Ez az én testem», «ez az én vérem», «ezt cselekedjétek az én emlékezetemre». a) Micsoda páratlan, megrendítően fönséges hittétel! b) Miért nem csodálkoztak rajta az apostolok? B) Ez egészen biztos tanítása a kereszténységnek. a) Őt szentíró tanítja és b) az Egyház a legrégebb időktől mindig hitte.

III.

Az isteni szeretet csodája 33

I. *Szeretetből vállalkozott erre az áldozatra.* A) Krisztus szeretetét emberi mértékkel fölmérni nem lehet. a) Különbség az emberi és az isteni szeretet között. b) Krisztus Önmagát hagyta itt mindörökre. B) Mibe került Krisztusnak ez a szeretet? a) Ne is nézzük most a legszörnyűbb dolgokat, b) vegyük csak a mindennapi helyzetet. II. *Szeretete válasz a mi nehézségeinkre.* A) Nehézség: érzékeink ellenkező tanúsága; a) az Oltáriszentségből nem látok és b) nem érzek semmit. B) Nehéz-

ség: Krisztus az egész Ostyában és minden kis részében. *a)* Krisztus mindenható. *b)* És mennyi mást sem értünk! *C)* Végső válasz: Krisztus szeretete. *a)* Az Oltáriszentség titok, melyet *b)* kételyt nem ismerő hittel kell elfogadnunk, mert nem csálhat meg, aki így szeretett minket.

IV.

«Földi zarándokok tápláléka» 45

I. *Az Oltáriszentség béke a harcban.* *A)* Egész földi életünk szakadatlan harc. *a)* Beethoven sóhaja a békéért. *b)* Mindene van a mai embernek, csak békéje nincs. *B)* Aki hisz az Oltáriszentségben, megtalálta a békét. *a)* A mai ember elvesztett valamit: a békét, *b)* de megleli azt az Oltáriszentségben. II. *Az Oltáriszentség győzelem a küzdelemben.* *A)* «Katonasor az ember élete a földön», de *B)* győzelmet ad «az Istennek a kegyelme Jézus Krisztus, a mi Urunk által.» III. *Az Oltáriszentség segítség a szükségben.* *A)* Krisztus ismeri az emberi szenvedések keserűségét. *a)* Az Oltáriszentség előtt védve vagyunk. *b)* Az élethez több bátorság kell, mint a halálhoz. *B)* «Meg tudjátok-e inni a poharat, melyet én inni fogok?» *a)* A szenvedések kelyhe. *b)* «Meg tudod-e inni ezt a kelyhet?» IV. *Az Oltáriszentség élet a halálban.* *A)* Mindenünnen a halál arca néz reánk. *a)* Egyszer nekem is el kell mennem. *b)* De «aki eszi az én testemet, örök élete legyen». *B)* Ha Krisztus halálára gondolok, nem félek többé a magamétól. *a)* Biztos, hogy győzni fogok! *b)* Az Oltáriszentség az örök élet napsugara.

V.

«Éltető kenyér» 59

I. *Az Oltáriszentségre rászorul az egyén élete.* *A)* Növekedik az idegbajosok száma. *a)* Mi ennek az oka? *b)* A vallásos meggyőződés értéke a lélek hygieniája szempontjából. *c)* Bizonytalanság a szociális téren. *B)* Szükségünk van az ideálok magasba húzó erejére. *a)* A legméltóbb ideált a hit állítja eléink. *b)* Hitünk örökké napsütéses csúcsain fénylik az Oltáriszentség titka. *c)* Mily napsugaras élet fakad az Oltáriszentség nyomán! II. *Az Oltáriszentségre rászorul a társadalom.* *A)* Az Oltáriszentség az örök élet záloga. *a)* A túlvilág gondolata nem tesz alkalmatlaná erre a világra. *b)* Sőt belőle nő ki az igazi emberi nagyság. *c)* Képesít a szenvedés elviselésére. *B)* Az Oltáriszentség a szeretet köteléke. *a)* Ellensége az önzésnek, *b)* egyesítője az emberiségnek, tehát *c)* valóban éltető kenyérünk.

KRISZTUS ÉRTÜNK.

VI.

Mi a szentmise? 73

I. *A szentmise a keresztdózat megújítása.* *A)* Amióta ember van a földön, mindig volt áldozat is. *a)* Ezzel ismerte el az ember Isten fönségét és *b)* ezzel ismerte be saját bűnösségét. *B)* De az abszolút áldozatot Krisztus adta az utolsó vacsorán. *a)* Hogy

a szentmise valóban áldozat, arról semmi kétséget sem hagy az utolsó vacsora története; *b)* keresztáldozat és szentmise=áldozat lényegileg egy. *C)* Így már értem, mi a szentmise! *a)* Mire való és *b)* miért kell állandónak lennie? **II. Hogyan kell a szentmisén résztvennünk?** *A)* Az oltáron végbemenő megrendítő dologról sok embernek fogalma sincs. *a)* Nem is sejtik, mi megy végbe oltárainkon. *b)* Ha tudnák, hogy Krisztus van ott jelen! *B)* A hívek szerepe a szentmiseáldozatnál. *a)* «Megyek áldozatot bemutatni». *b)* Krisztus áldozatát saját személyes áldozatommá is kell tennem. *C)* Cselekvő részvételt! *a)* A katakombákban még nem volt imakönyv. *b)* Áldozatos lélekkel venni részt a szentmisén.

VII.

A szentmise gyümölcsei 87

I. Mi az értéke Isten előtt? *A)* Az ember első rendeltetése, hogy imádja Teremtőjét, *B)* ezután, hogy hálát adjon, *C)* engeszteljen és *D)* kérjen. Mindezt legméltóbban a misében tudja megtenni. **II. Mi a gyümölcse az ember számára?** *A)* A szentmise bűnbocsátó ereje. *B)* A szentmise a kegyelmek forrása. *C)* A szentmise szociális hatása. **III. Hogyan nyerjük el a szentmise gyümölcseit?** *A)* Kellő előkészület. *a)* Hit és *b)* lelki tisztaság. *B)* Cselekvőleg bekapcsolódni a szentmisébe. *a)* Sokan passzív tétlenséggel csak «hallgatják» a misét, mert *b)* nem ismerik annak szertartásait.

VIII.

A szentmise szertartásai (I) 99

I. Az oltárfölszerelés szimbolizmusa. *A)* Feszület. *B)* Erekyék. *C)* Gyertya. *D)* Virágok. **II. A szentmise az őskereszténységben.** *A)* Nemcsak a mise bemutatása, hanem annak már némely szertartása is közkinccse volt az őskereszténységnek. *B)* Szent Jusztin tanúsága. **III. A szentmise szertartásai a «Gloria»-ig.** *A)* A katechumenok miséje. *B)* Előkészület. *a)* Kezdetben nincs külön előkészület. *b)* Később erre a célra szolgáltnak a stációk. *C)* A lépcsőima. *a)* A 42. zsoltár. *b)* A Confiteor. *c)* Az oltárcsók. *D)* A Kyrie. *a)* Egyetlen görög szövegünk. *b)* Bátor hitvallás.

IX.

A szentmise szertartásai (II) 113

I. A katechumenok miséje (folytatás). *A)* A «Gloria». *a)* A legszebb dicsítő imák egyike. *b)* Miért szól többes számban? *B)* Dominus vobiscum! *a)* A világ középpontja az Úr Jézus. *b)* Mit felelnek rá a hívek? *C)* A szent lecke és evangélium. *a)* «Lectio», «olvasmány». *b)* «Evangélium», «jóhír». **II. A hívek miséje a kánonig.** *A)* Az «Offertorium» története. *a)* Régen természetbeni ajándékok, *b)* ma perselyezés és misepénz. *B)* Az «Offertorium» ma. *a)* A pap előkészíti az áldozati anyagot és *b)* imát mond fölöttük, *c)* majd megmossa a kezét. *C)* A «Praefatio».

X.

A szentmise szertartásai (III.)..... 125

I. *Az átváltozás.* A) Lélekzetvisszafojtó, néma csend. a) Megszűnik minden nesz, elhal minden szó. b) A néma csend imája. B) Mit csináljunk az Úrfelmutatás alatt? a) Hajtsuk még térdünket és b) lelkünket. II. *Az átváltozás után áldozásig.* A) Megemlékezés a halottakról. B) A «Miatyánk». C) A «Pax». III. *Az áldozástól végig.* A) A misézó magához veszi az Urat, majd kiosztja a híveknek is. a) Az őskeresztény időkben, aki jelen volt a misén, áldozott is. b) Napjainkban kezd visszatérni az őskeresztények gyakori áldozása. B) «Ite, missa est», a) A liturgia kevés időt enged a szóbeli hálaadásra. b) Legszebb hálaadás a győzedelmes keresztény élet!

KRISZTUS BENNÜNK.

XI.

A szentáldozás hatásai (Erő és öröm). 139

I. *A szentáldozás erő.* A) Van ereje az anyagnak és van a léleknek. a) Melyik ér többet? b) Az Oltáriszentség lelkünk mélyén fakaszt erőforrásokat. c) Tehát gyakran tárjuk ki szívünk ajtaját az Eucharistia felé. B) Az Egyház története nem más, mint egyetlen nagy tanuskodás az Oltáriszentségből kiáradó erő mellett. a) Az őskereszténység b) a későbbi korokkal együtt bizonyosságot tesz róla. II. *A szentáldozás öröm.* A) Kenyér és bor. a) Miért éppen ezt választotta az Úr? b) Az öröm kincsére — amit az Oltáriszentség ad — annyira rászorulunk. c) Communio ... egyyéválás. B) Az Egyház története nem más, mint egyetlen nagy tanuskodás az Oltáriszentségből kiáradó öröm mellett. a) A katakombákban öntötte el lelkét a legnagyobb öröm. b) Ezért nem öregszik meg a kereszténység. c) Áldozunk gyakran!

XII.

A Szentáldozás hatásai. (Bátorság, nyugalom, szépség).... 153

I. *Bátorságot ad.* A) Bátorságot a szenvedéshez. a) A földi élet szenvedéssel teli utazás. b) «Mennyiszer kértem és nem kaptam!» B) Bátorságot a lelki harc megvívásához. a) Mindenkor minden áldozatára bátorítást nyerünk az áldozásból. b) Krisztus ereje az Oltáriszentségben ma sem gyöngült meg. II. *Nyugalmat ad.* A) Ilyenkor Krisztus kinyitott tenyerében vagyunk és B) békében vagyunk az Istennel. III. *Szépséget ad.* A) Leghathatósabban segít Isten képét kialakítani a lelkünkön. a) Ezt nehéz megvalósítani, pedig b) a keresztény névhez keresztény élet is illik. B) Az áldozástól megszépült lelkekből fölépülne egy boldogabb társadalom. a) Az életet elmélyíteni kell. b) Nincs lelki megújulás az Eucharisztia nélkül.

XIII.

Mikor jó a szentáldozásunk? 167

I. *Mit kell tennünk áldozás előtt?* A) Fölkelteni a hitet. a) Szent Péter vallomása. b) Ilyen erős hit nélkül nem lehet jó az áldozásunk. B) Fölkelteni a reményt és bizalmat. a) «Uram, kihez mennénk?» b) Különbség az ember és az Isten tisztelete között. C) Fölkelteni a szeretetet. II. *Mit kell tennünk áldozás után?* A) Előbb csendben hallgatunk. B) Aztán jön a megtiszteltetésnek és feladatnak átérzése. a) Az áldozás nagy megtiszteltetés és b) nagy feladat. C) Végül jön az Isten akarata szerint töltött nap. Aki áldozik, annak Krisztus-hordozóvá kell lennie! III. *A gyakori szentáldozás.* A) Jelentősége. a) X. Pius érdemei. b) Akik nem értik meg ma sem. B) Különbség az egyszer áldozó és a gyakran áldozó között: a) a megpróbáltatásban, és b) a bűn kerülésében. C) És akik egyszer sem áldoznak?

KRISZTUS KÖZTÜNK.

XIV.

A szentségi Krisztus imádása (I.) 183

I. *Előkészület a szentségimádáshoz.* A) Az Oltáriszentség központi jelentősége. a) Az egész keresztény élet éltető forrása. b) Első köszöntésem a templomban Neki szól. B) Hitem fölkelése. a) Felújítom hitemet. b) Az Isten közelében vagyok! C) Egy nagy hallgatás. a) «Jó hallgatva várni az Isten segítségére». b) Tágra nyitom lelkemet. II. *A szentségimádás.* A) Mi a helyes sorrend? a) Imádás, b) hálaadás, c) engesztelés, d) kérés. B) Mintha egy más világból érkeztem volna! a) Az életszentség titka. b) Mindennap tanácskozni Krisztussal. C) Ha csak pillanatok állanak is rendelkezésünkre! a) Ha rövid az időd, toldjad meg szeretettel. b) Mennyi erő, nyugalom, biztatás árad a szentséglátogatásból!

XV.

A szentségi Krisztus imádása (II.) 195

I. *Imádásunk.* A) Első kötelességünk az Isten imádása. B) Fejünk fölött a veszedelem, hogy mindenestől felfal minket a nyugtalan, zaklatott földi élet. II. *Engesztelésünk.* Hódoló imánk szinte észrevétlenül megy át megkérlelésbe és engesztelésbe. III. *Köszönetünk.* Szenteljünk külön időt a köszönetre is. IV. *A szenvedők szentségimádása.* A) A szenvedés a legfőbb foglalkozása az emberiségnek. a) De a szenvedés még nem kész helyzet. b) Krisztus csókja a szenvedés. c) Krisztussal találkozni a szenvedésben! B) Szabad-e és illik-e panaszkodni az Oltáriszentség elé jönni? a) Szabad is, b) illik is, c) szükséges is.

XVI.

Üdvözlégy, Oltáriszentség! 207

I. *Krisztus értünk.* A szentmise összefoglalása mindannak, amit Krisztus értünk tett. II. *Krisztus bennünk.* A) Átala személyes összeköttetésbe jutunk a végtelen Istennel. a) Pythagoras-templom a föld alatt; b) az emberi lélek örök szent sóvárgása. B) Az «erősek kenyere erőt ad», hogy a) meg ne torpanjunk az életben és b) merjünk szembeszállni a reánk törő veszedelmekkel. III. *Krisztus köztünk.* A) Milyen jó, hogy köztünk van! a) Nem vagyunk sötétben és b) nem vagyunk egyedül. B) Mit csináljunk a szentségimádás alatt? a) Csukjuk be a lelket, és b) nyissuk ki a lelket.

FÜGGELÉK.

Az Oltáriszentség a szeretet köteléke az Istennel szemben 221

I. *Az Atyával szemben.* A) Ime, az egész mennyország! B) Mennyire rászorulunk erre a közösségre! II. *A Fiúval szemben.* A) Az Istenfiához fűz a szeretet, és B) a szükség. III. *A Szentlélekkel szemben.* A) Az Oltáriszentség a szépség kiáradása és B) erők forrása. IV. *Az Oltáriszentség a szeretet köteléke egymással szemben.* A) «Egyek legyenek», ezért imádkozik az Úr. B) Már pedig az Oltáriszentség Krisztusban testvérekké tesz, és egymással összefűz.